

סֵפֶר
אֶעֱיֵרָה
שֶׁחַד

סוּדָם הַגָּדוֹל
שֶׁל הַשְּׁעוֹת הַקְּטָנוֹת שֶׁל הַלְוִיָּהּ

נערך בסיוע תא דשמיא ע"י

ישראל שלמה

בן אאמו"ר הרב מאיר שלמה זצ"ל

כל זכויות ההדפסה שמורות

למכון תורה ודעת

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, להמחזיז, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לסדר או לקלוט בכל דרך ובכל אמצעי אלקטרוני אופטי מכני או אחר, כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט, בין ארץ בין בחו"ל.

תגובות הערות בכל עניני הספר
יתקבלו בברכה בכתב בלבד
ע"פ הכתובת:

מכון תורה ודעת
צה"ל 51/5, צפת.

סדר ועימוד, כריכה ועיצוב גרפי
עמירם יוסף קדוש
055-668-44-12

להזמנות : 052-7613148
מחיר מיוחד למפיצים לזכויות הרבים

הסכמת גדולי הדור שליט"א

Rabbi Shmuel Eliezer Shtern

Dayan in Rabbinical Court
of HaGaon HaRav Wosner, Shitta
Hosh Yeshiva Chasam Sofer
Rav of West Bnei-Brak
1 Harav Kuk St. Bnei-Brak 51273

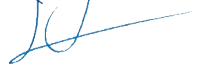
שמואל אליעזר שטרן
דומ"ץ בכיר"צ של מרן הגר"ש ואונר שליט"א
ראש ישיבת חוג חת"ס
ורב טעורב בני ברק
רח הרב קוק 1 בני ברק 51273

בס"ד, יום ה' כסלו תשע"ג

אנחת דינה

בזאת הצהרה אנו יחד עם כל רבני
הזב"ק (החשובים והמקובלים) רבני
כבוד הדין רבני ישיבת חסידים וכו' אנו
רבי משה זצ"ל, אנו כבוד אצולן ספיא
בקיניעותי ע"פ דעה "אלצורה שחר" וכו'
לכבודו גדולינו מה אודות כל הדין
קויסן סח, מקלות האו"ם וא"ל, וצ"ל התעני
המשגרה שש דיו"ע היציץ, ומה יש
דינה מוכנה א"כ

אנו מצטרפים לך
ואנחנו מקבלים דיו"ע
שאתם מצדו

דבריה נאמרים
של הרב שטרן

תוכן הענינים

15 הקדמה

פָּרָק ראשון - האוצרות בהצות

21 האוצרות בהצות

22 שבחי הצות לילה

23 נחמתו של הקדוש ברוך הוא

24 המלך בשבחה

26 הלילה מנקה כל אחד להיות ראוי להעלות למודו לשכינה

72 מה הפרוש צער השכינה הקדושה?

28 עקר התקון לכל חטאי האדם הוא לקום בהצות לילה לעסק בתורה

92 כאמא המגינה על בניה

29 אהבת ישראל - לקום הצות

30 ספור נורא

31 סוד בטול השנה

33 נדוד ושבור השנה

34 הנשמה חוזרת בהצות

36 להתגבר על העצלות - לזכות לעשירות

36 תחלת התשובה

37 עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה

פָּרָק שני - בתרה של תורה

41 מעלת הלמוד בלילה

42 תורה רוחנית בזמן רוחני

43 הזמן המבחר והמסגל

44 נר ד' נשמת אדם

45 קדשטה של התורה

45 הכנעת הקלפות

47 המלכות בסוד התורה שבַעל פה

48 והשם עמו שהלכה כמותו

49 המצטער עם השכינה זוכה לקתר תורה

49 התגלות תורת הסוד

51 אור הגנוז מתגלה בלילה

52 עדות נאמנה

פרק שלישי - השערים נפתחים בחצות

57 פחה וסגלטה של התפלה בחצות הלילה

59 כל השערים פתוחים

59 אין שומרים

60 תפלה זכה

61 נפשי אויתך בלילה

62 לזכות להתעלות באמת

62 מדוע התנאים יצאו ללמוד בשדה

63 תפלה בלילות - סגלה בדוקה לשיעור

64 התשובה שמחוללת פלאים

65 לזכות לקל טוב

66 עמודי העולם

67 בדוק ומנסה

68 ולסכום:

פרק רביעי - פאר תחת אפר

73 מעלת אמירת תקון חצות

74 אם לא אעלה את ירושלים

76 התפלה שבונה את ירושלים.....

77 במקום שאדם חושב הוא נמצא.....

78 הבקיה שמבטלת את הדמעות.....

79 התפלה שמנגלה את הצדק והאמת.....

80 ונשלמה פרים שפתינו.....

81 זוכה לכתרה של תורה.....

82 סגלה לילדים מצלחים.....

84 סגלה לשלום בית.....

84 הבטחה לשמירה בגשמיות לכל בני הבית.....

85 הבטחה לשמירה ברוחניות.....

86 סגלות נפלאות.....

86 האש שמתהפכת.....

88 מדוע נחרבה מדינת הר המלך.....

89 כיצד המגפה נעצרה.....

90 מהי המצוה הראשונה בתורה?.....

91 ברפת אריכות ימים.....

92 הגזרה התבטלה.....

93 כיצד נבנה בית מדרש באמצע היער?.....

93 שהלב ירגיש.....

94 המקור של כל הבעיות.....

95 שני התמידין שלא נקרבו.....

96 אמירה שהיא תקוה.....

98 להיות מחבר.....

פרק חמישי - מדרגת האדם

103 קדשה עליונה.....

104 מסלול מהיר לעליה רוחנית.....

104 מהות האדם תלויה בשמירת עינו ולשונו.....

105 הלמוד בליקה - תקווה העינים.....

106 מדוע הנס של פורים היה בחצות לילה.....

107 על ידי הלמוד בחצות, בבקר תפלתו יוצאת מאליה.

108 תורת הלילה - תקון הדבור והלשון.

109 תפלת שחרית בכונה.

110 על ידי קימת חצות זוכה לאהבת ישראל.

111 להכות בקדקוד.

113 לשבר את שרשרת התאוות על ידי קימת חצות.

114 להרג את השודד.

115 בכח קימת חצות זכה לשבר תאוות אכילה.

116 בריחה מבית האסורים בחצות לילה.

117 עבודה קשה לאנשים חלשים?

118 דבר השווה לכל נפש.

119 הקם לפני "נקדת חצות לילה" נצול מהיצר הרע.

121 כיצד זוכים לעלות מדרגה לדרגה בעבודת השם.

פרק שישי - קימת חצות במנוגל השנה

125 שני וחמישי.

125 ליל ששי.

127 ליל שבת קדש.

128 סגלה עצומה לתקון נפשו של האדם.

129 מוצאי שבת קדש.

129 ראש השנה.

130 חג הסוכות.

131 ימי חנכה - הארת האור הגנוז.

132 ליל ט"ו בשבט.

133 ליל פורים.

134 ליל פסח - ליל הנסים.

135 ימי בין המצרים.

135 ט"ו באב.

137 לילות החורף - לילות הזקב.

פָּרָק שְׁבִיעִי - עַד עֲרוֹת הַשָּׁחַד

141הַתְּנַעֲרֵי מֵעֶרְוָה קוֹמִי.....

143לְהֵאִיר אֶת הַלַּיְלָה הַמְּסַמֵּל אֶת הַחֹשֶׁךְ הַרוּחָנִי.....

145לְהַכּוֹת אֶת הַנְּחֹשׁ בְּרֹאשׁוֹ.....

146אֶפְלוּ בַּחֹשֶׁךְ אֶכְסֹף וְאֶתְגַּעְגַּע לְהִשָּׁם יִתְבַּרַךְ.....

147תִּקְוִי שְׂמֵעֲלֶתוֹ רָמָה וְנִשְׁגָּבָה.....

147מִשָּׁב רִיחַ צוֹנֵן מִגֵּן עֵדֶן.....

148שְׁעַת רָצוֹן גְּדוֹלָה.....

149הַכְּנֵה כְּרֹאוֹי לְתַפְלַת שְׁחִרִית.....

149שְׂמִירָה עַל־יוֹנָה בְּכָל הַיּוֹם.....

150שְׂכָרוֹ כִּנְגַד כָּלֵם וְזוֹכָה לְאַרְיֵכוֹת יָמִים.....

151סְגָלָה לְשִׁלּוֹם בַּיִת.....

152סְגָלָה לְרַפּוּאָה.....

פָּרָק שְׁמִינִי - וְאֵשׁ לְהֵאִיר לַיְלָה

156נְסִים בְּאַפְסָלָה.....

157הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל מָה נַעֲשֶׂה בְּשִׂכְרוֹ שֶׁל הַקָּם חֲצוֹת.....

158חֲצוֹת - שַׁעַר הַחַמְשִׁים שֶׁל הַקְּדוּשָׁה.....

951סוֹד הַשְּׂמִירָה עַל יְדֵי נְדוּד הַשָּׁנָה.....

161מִהֲלֶךְ הַמְּגִלָּה קוֹרֶה מִחֲדָשׁ בְּכָל לַיְלָה.....

164נְסִים לְיִשְׂרָאֵל בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.....

165שְׁעַת הַפְּסָגָה שֶׁל הַבְּרִיאָה.....

166מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמּוֹדֵבֵר כְּתִימְרוֹת עֶשֶׂן.....

167מִדּוּעַ מִשָּׂה אָמַר "כְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה".....

168בְּאִיזוֹ זְכוּת יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם?.....

169גַּם קָרִיעַת יָם סוּף.....

169גַּם חֲרָבָה.....

170מִתֵּן תּוֹרָה.....

170נְסִים לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.....

מעשי אבות סימן לבנים 171

פרק תשיעי - סוד הברכה והשפע

הפתרון 178
 הבטחת רשפי"י 179
 קמים ורואים נסים 180
 הראשון לקבל השפע 181
 הקם חצות מקבל מהיכלו של המלך 183
 האחדות מקור השפע 184
 זוכה להנהגה של חסד 185
 תקין לחטא אדם הראשון 186
 נצול מקללת בעצבון תאכלנה 187

פרק עשירי - ישועות בחצות

סגלת הפדיון הכולל 193
 מדוע בדור הקודם לא היו כל כך הרבה צרות 195
 עדות נוצאה על שמירה מיחדת ליהודי סוריה 195
 זיווגים שנסגרים בחצות 197
 הלמוד בלילה מכריח את הגנבים 198
 שמירה עליונה 200
 שחרור פלאי מהקלא האנגלי 200
 תפלה בעת רצון 201
 הנחש שהתהפך לאבנט 203
 מתי העקרב מציל ממנות? 204
 שומרי העיר 205
 תורה בלילה מכפרת 206
 כי תעבר במים אתה אני 208
 ברפת אריכות ימים 208
 נחת מהילדים 209
 שמירה משמים - על ידי הכנעת המזיקים 210

- 210 שְׁמִירָה עַל יְדֵי הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה.....
- 211 הַבְּטָחַת בַּעַל הַ"שְּׁעָרֵי צִיּוֹן".....
- 212 סְגֻלָּה וּפְלָאָה.....

פָּרָק אֶחָד עֶשְׂרִי - בְּעֵת רְצוֹן עֲנִיתִיךָ

- 215 הַזְּמַן הַמְּבֻחָר בְּחַיֵּי שֶׁל הָאָדָם.....
- 216 מְדוּעַ לֹא נִשְׁבָּה לְיִשְׂרָאֵל רוּחַ צְפוֹנִית בַּמִּדְבָּר.....
- 216 מְדוּעַ בְּחֻצוֹת נִשְׁבָּה רוּחַ צְפוֹנִית.....
- 217 מְדוּעַ מִכַּת בְּכוֹרוֹת הֵיטָה בְּחֻצוֹת.....
- 218 הָעַת רְצוֹן הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּיַמְמָה.....
- 218 מָה הַפְּרוֹשׁ עַת רְצוֹן.....
- 219 מְדוּעַ בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה יֵשׁ עַת רְצוֹן גְּדוֹלָה בְּשָׁמַיִם.....
- 219 בְּחֻצוֹת עוֹלָמִים לִפְנֵי הַשָּׁמַיִם יִתְבָּרַךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁעָשׂוּ בְּכָל הַיּוֹם.....
- 220 בְּחֻצוֹת מִתְמַזְגִּים הַחֶסֶד וְהַדִּין יִחָדּוּ.....
- 220 בְּשַׁעַת חֻצוֹת נִכְנָעִים כָּל כַּחוֹת הַקְּלָפוֹת וְהַטְּמָאָה.....
- 221 הַלְּיָלָה מְסַמֵּל אֶת הַנְּהַגַּת הַנְּסִים לְיִשְׂרָאֵל.....
- 222 שַׁעַת חֻצוֹת הוּא עַת רְצוֹן לְלִמּוּד הַתּוֹרָה.....
- 223 הַלְּמּוּד בְּחֻצוֹת מְעוֹרָר בְּשָׁמַיִם עַת רְצוֹן לְמַחִילַת עוֹנוֹת.....
- 223 אֲמִירַת הַתְּקוּוֹן חֻצוֹת מְעוֹרָר בְּשָׁמַיִם עַת רְצוֹן לְהַפְּךָ עוֹנוֹת לְזִכִּיּוֹת.....

פָּרָק שְׁנַיִם עֶשְׂרִי - וְשִׁבְכַת וְעַרְכָּה שִׁנְתִּיךָ

- 228 הַחֲנוּת שֶׁנִּפְתַּחַת בְּלֵילָה.....
- 229 שְׁנָה מְקַדָּם - חֲצִי קִימָה.....
- 230 שִׁכְר כְּפָלִים.....
- 231 שְׁנָה מְקַדָּם - מוֹסִיפָה חֲכָמָה וְעוֹז.....
- 232 וְתִקּוּם בְּעוֹד לַיְלָה.....
- 233 הַרְגָּלִים טוֹבִים.....
- 234 הַבְּטָחַת חוֹ"ל לְקָם חֻצוֹת.....
- 235 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַלֵּף שְׁעוֹת שְׁנָה.....
- 236 בְּרָכָה בְּשָׁנָה.....

- 237 יעודו של הלילה.....
- 238 לנוח ביום.....

פָּרָק שְׁלוֹשָׁה עֶשֶׂר - עֲצוֹת וְסִגְלוֹת לְקִימַת חַצוֹת

- 241 עֲצוֹת מְעֻשׂוֹת.....
- 241 אֲכִילָה נְכוֹנָה.....
- 243 שְׁעוֹן מְעוֹרָר.....
- 245 הַמְשַׁקֵּל הַמְעוֹרָר.....
- 246 עֲצַת הַתְּפִלָּה וְהַבְּקֻשָּׁה.....
- 247 מַעֲלַת הַרְצוֹן לְקִימַת חַצוֹת.....
- 248 בְּנֻדָּאֵי יוֹצֵא לְהַשְׁלִים אֶת תְּקוּנָו.....
- 250 כִּי־צַד לְזִכּוֹת לְרַצוֹן תִּקְיָה.....
- 251 חֵבֵר אָנִי לְכָל אֲשֶׁר יִרְאוּךָ.....
- 254 חַיִּים שֶׁל טוֹבָה.....
- 254 קְרִיאַת שְׁמַע עַל הַמְטָה בְּכֻנָּה.....
- 255 סִגְלוֹת נְפִלְאוֹת לְקִימַת חַצוֹת.....
- 255 לְגַנֵּב אֶת הַגֶּנֶב הַגָּדוֹל.....
- 256 לְקוּם לְשֵׁם תּוֹעֵלֶת גְּשָׁמִית.....
- 257 לְקוּם - כְּדֵי לְקַבֵּל מִתְּנוּת.....
- 259 הַטְּבִילָה בַּמְקוֹנָה לְקַבֵּל מִמֶּתַק עָרֵב.....
- 260 קְרִיאַת סְפוּרֵי מְעֻשׂוֹת.....
- 261 סִגְלַת לַמּוֹד הַמְשֻׁנִּיּוֹת.....
- 262 סִגְלַת הַצְּדָקָה.....
- 263 לְהַחְזִיר אֲנָשִׁים בְּתִשׁוּבָה.....
- 263 בְּרֻכּוֹת הַנְּהַיִן בְּכֻנָּה.....
- 264 זְהִירוֹת מְלֶשֶׁן הָרַע.....
- 264 זְהִירוֹת מֵרַע עֵין.....
- 265 עֲצַת הַהוֹדָאָה.....
- 267 שִׁיחַת הַלֵּב.....
- 268 עֲצַת הַשְּׂתִיקָה.....

269הצעות למעשה - כיצד לזכות לקימת חצות

271מדרגה לדרגה

273בדוק ומנסה

275הרגל ממלץ

פרק ארבעה עשר - התחייבות העולמות

279האם חצות לילה במרום הוא עת רצון ושמחה או עת צער ובכיה

280הסתרה שבתוך הסתרה

281ההתחייבות לטובתך

282תורתם נשמעת במרום

282עז וחדנה במקומו

פרק חמשה עשר - הלכות והליכות הלילה

287הלכות והליכות הלילה

298תפלה נפלאה לקימת חצות

הַקְדָּמָה

אחת המַתְנוֹת הגְדוּלוֹת בְּיוֹתֵר שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ נָתַן לָעַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר טְמוּנִים בָּהּ סְגֻלוֹת רַבּוֹת וְנִפְלְאוֹת הֵיא הַלֵּילָה, וְלָכֵן נִסִּים רַבִּים אָרְעוּ לָעַם יִשְׂרָאֵל דְּוָקָא בְּשַׁעוֹת הַלֵּילָה, הַחֵל מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁבָחַר לְהִלָּחֵם בְּאַרְבַּעַת הַמַּלְכִים דְּוָקָא בַּלֵּילָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית יד, טו): וַיַּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה.

וְכָךְ גַּם הֵינֵס שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם הָיָה בְּחֻצוֹת לַיְלָה וְכֵן הֵינֵס שֶׁל פּוּרִים שֶׁהַחֵל אָף הוּא בַּלֵּילָה כְּאֲשֶׁר בַּלֵּילָה הַהוּא נִדְּדָה שְׁנַת הַמְּלָךְ אַחֲשֻׁרוּשׁ וּבִקְשׁ לְהִבְיָא אֶת סִפְרֵי הַזְּכוּרוֹנוֹת שֶׁמִּשָּׁם הַחֵל לְהַשְׁתַּלְשֵׁל כָּל הֵינֵס הַגְּדוֹל שֶׁל פּוּרִים, זֹאת וְעוֹד נִסִּים רַבִּים שֶׁאָרְעוּ לָעַם יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת דְּוָקָא בְּשַׁעוֹת הַלֵּילָה.

סְגֻלוֹת רַבּוֹת טְמוּנוֹת בַּלֵּילָה גַּם בְּמִישׁוֹר הַרוּחָנִי, כִּךְ אֲנִי מוֹצֵאִים בְּדַבְּרֵי חַז"ל: כָּל הַמְתַּפְּלֵל בַּלֵּילָה קוֹלוֹ נִשְׁמָע (יומא כ:). וְכוּכְבָּים וּמַזְלוֹת בּוֹכִים עִמּוֹ (סנהדרין קד.), וְכֵן כָּל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בַּלֵּילָה חוּט שֶׁל חֶסֶד מְשׁוּךְ עָלָיו בַּיּוֹם (הגיגה יב), וְאִין אָדָם זוֹכֶה לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה אֶלָּא בַּלֵּילָה (שׁו"ע סי' רלח).

כִּךְ גַּם הַבְּטָחוֹת רַבּוֹת נֶאֱמָרוּ בְּיַהֲרַר הַקְּדוֹשׁ עַל הַלֵּילָה, כְּמוֹ גַּם בְּדַבְּרֵי הָאַרְיֵז"ל וּשְׁאָר צְדִיקֵי הַדּוֹרוֹת, אֲשֶׁר כָּתְבוּ רַבּוֹת בְּגִדְלוֹת וַחֲשִׁיבוֹת הַלֵּילוֹת.

בספר זה יטייל הקורא במבואותיו הקסומים של הלילה כשהוא מאיר את כל חדריו ואגפיו על כל מוצאיו ושעריו עד פנותיו הצדדיות והקטנות ביותר, כאשר בסופו יגלה הקורא עולם חדש ומפלא המהנה פתח לעולם טוב יותר ונהדר יותר, הספוג בניהוחות של גאלה ואורו של משית, כי בלילה ישנו תרופות נפלאות אשר אותן הקדים הקדוש ברוך הוא לכל הקש"ים והפעילות והצרות הקשות אשר יפקדו את בית ישראל לפני בוא גואלנו.

כאשר יחד עם זאת יקבל הקורא את כל העצות והפלים ההדרכות והסגלות, כיצד לישם ולקיים את כל זאת בדרך קלה ופשוטה המתאימה לכל אחד ואחד השואבה ונחוצה מתורתם ודבריהם של ענקי הרוח גדולי הדורות, אשר דברו גדולות ונצורות במעלת הלילה והבטיחו על כן הבטחות רבות כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים בתוך הספר, אשר על ידי זה יזכה האדם לשלמותו הרוחנית, יחד עם התגשמות כל משאלות לבו בגשמיית בכל התחומים הנצרכים לכל אחד ואחד.

ספר זה נכתב מתוך שיחות ושעורים רבים שנאמרו במהלך השנים לפני קהלים רבים ומגוונים, אשר בקשוני להעלות את הדברים עלי גליון למען ישמרו הדברים בזכרונם וישארו ימים רבים להחיות עם רב.

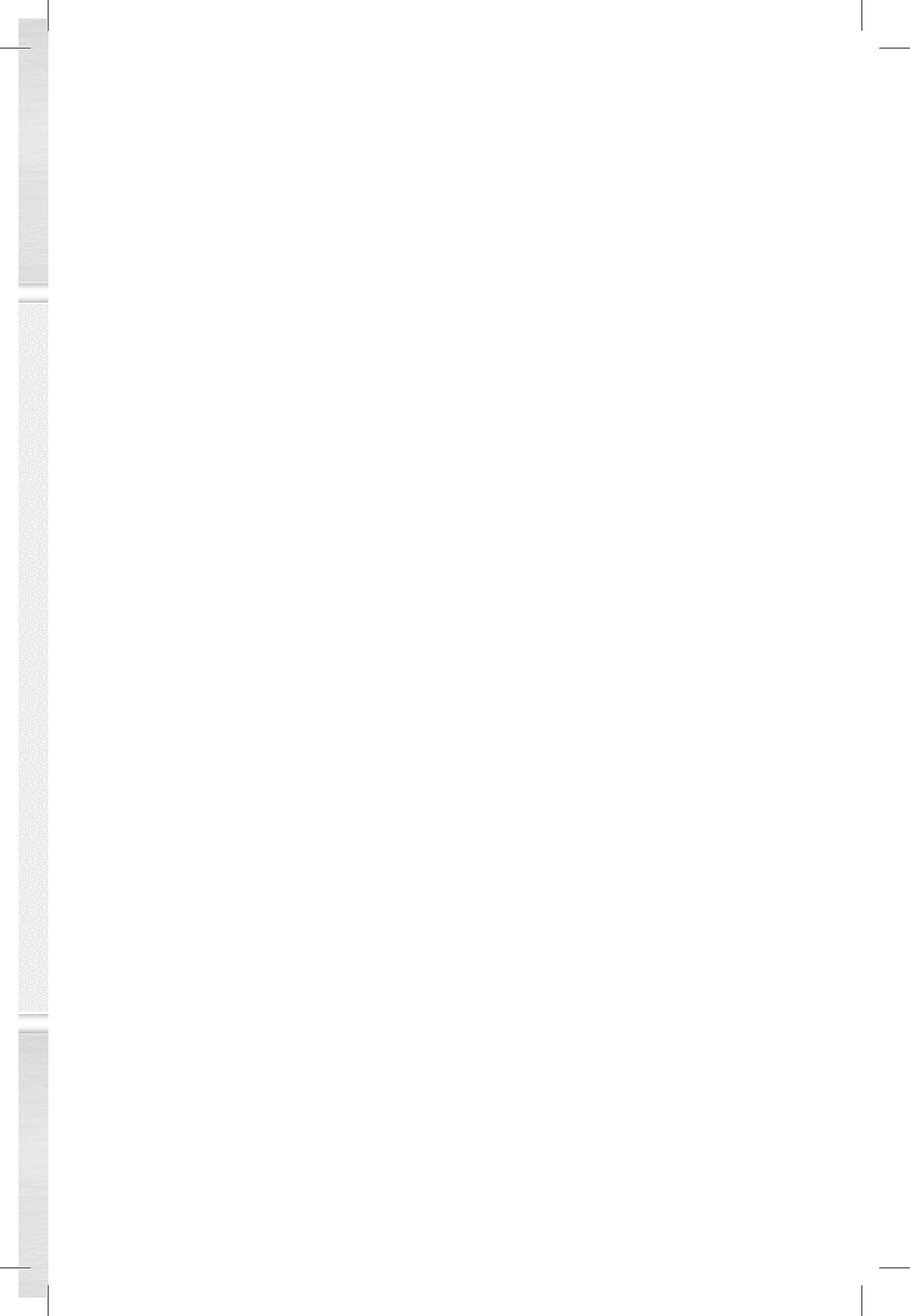
וזאת במטרה לעורר את הרצון והכסופים ולו במעט לדבר גדול ונשגב זה. וכפי שהיה אומר הגה"צ רבי בנימין זאב חשין זצ"ל שמואב בספרים שכל מי שיש לו השתוקקות ורצון לקיימת חצות מבטח לו שישלים את תקונו בשלמות בעולם הזה. וכאשר יתעורר האדם לרצונות וכסופים לדבר זה, ודאי שבירבות הימים והשנים אף יזכה לקיים זאת.

הוא יוצא לאור בכאב גדול ועמק וגעגועים אין קץ, סמוך ונראה

לְהַסְתִּילְקוּתוֹ לְשִׁמִּי מְרוֹמִים שֶׁל אָבִינוּ מוֹרְנוּ הָרַב מְאִיר שְׁלֹמֹה זַ"ל אֲשֶׁר הוֹתִירָנוּ כְּצֵאן לְלֹא רוּעָה וְהוּא אֲשֶׁר עוֹדְדָנִי לְפָרְסֵם וּלְהַפְיֵץ אֶת לְמִעַן יִדְעוּ עַם יִשְׂרָאֵל עִם סְגָלָה, מִמַּעַלֶּת סְגָלָה חֲשׂוּבָה וּיְקָרָה זֶה, וְזֹאת לְאַחַר שֶׁבִשְׁנָה זֹאת לָקִינוּ בְּכַפְלִים בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּהַסְתִּילְקוּתָהּ לְשִׁמִּי מְרוֹמִים שֶׁל אֲמִי הַצְּדִקְנִית זַ"ל אֲשֶׁר עָסְקָה רַבּוֹת בְּחַיִּיהָ לְהַפְיֵץ יְהִדוּת וּלְקַרֵּב אֶת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְתוֹרָה וְטְהָרָה, יְהִי חֲבוּר זֶה לְעֵלּוּי נְשִׁמְתָם הַטְּהוֹרָה וְיְהִי רְצוֹן שְׁיִהְיוּ מְלִיצֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמְּשֻׁפָּחָה וְעַל כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל.

לְפָנַי צֵאתִי אוֹדָה מִכָּל לְבַי לְנוֹת בֵּיתִי הַיְקָרָה מְנַשִּׁים בְּאַהֲל תְּבַרְךָ אֲשֶׁר מְקַדִּישָׁה אֶת כָּל חַיִּיהָ לְגִדּוּל הַיְלָדִים לְתוֹרָה וְיִרְאָת ה' טְהוֹרָה מִתּוֹךְ הַתְּמַסְרוּת אֵין קֶץ, אֲשֶׁר רַק בְּזִכּוּתָהּ זְכִיתִי לְכַתֵּב חֲבוּר זֶה יְהִי רְצוֹן שְׁתִּזְכֶּה לְבְרִיּוֹת גּוֹפָא וְנְהוֹרָא מַעֲלִיא לְאַרְךָ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְיְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכֶּה בְּקְרוֹב לְהַתְגַּשְׁמוֹת הַנְּבוּאָה "הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׁכֵנַי עִפְרָ" בְּבִיאַת מְשִׁיחַ צְדִקְנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

פֶּקֶד דַּאָשׁוֹן
הַאֲוִיָּרוֹת בְּהַצְלוֹת

פֶּדָק רֵאשׁוֹן

האוצרות בחצות

אחת המתנות הגדולות ביותר שה' יתברך נתן לעם ישראל היא המתנה שנקראת "חצות הלילה". וכאשר אנו מתבוננים בענין של חצות הלילה בדברי חכמינו ז"ל אנו מבחינים שעל דבר זה ישנם שבחים גדולים ועצומים והבטחות גדולות מאד אשר אינם קיימים בשום מצוה או עבודת ה' אחרת, ועלינו להתבונן מדוע השבחים על כך הם כה רבים ועצומים, שהרי לכאורה מה ההבדל בין הלומד תורה בלילה לבין הלומד תורה ביום, ומדוע ההבדל הוא כה גדול ומשמעותי עד כדי כך שישנם שבחים כה רבים על כך בגמרא, בזהר ובדברי האר"ל הקדושים ובעוד ספרים רבים.

הנה המקור הבולט ביותר למעלת קימת חצות ועסק התורה בלילה הוא ספר הזהר הקדוש המשבח ענין זה בשבחים גדולים ועצומים מאד, ומבטיח לכל העושה זאת הבטחות גדולות ועצומות ממש - ללא סיג וגבול, וכעדות השל"ה הקדוש, אשר כמעט אין פרשה אחת בזהר הקדוש שאינה מדברת מהחשיבות והמעלה של הקם חצות לילה ולומד תורה, והכל בשבחים גדולים ביותר.

שְׁבַחֵי חֲצוֹת לַיְלָה

וְנִבְיָא כָּאן כְּפֹה מְאֻמְרִים לְדַגְמָא מֵהַזְהַר הַקְדוּשׁ: הֵקֵם חֲצוֹת לַיְלָה וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִקְרָא עֶבֶד ה' וְזוֹכָה שְׁכַל בְּרֻכּוֹתָיו מִתְקִימוֹת (ויקרא יב יג), וְהוּא נִרְשָׁם בְּשָׁמַיִם מִבְּנֵי הַיְכָלוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ לְשִׁמְרוֹ מִכָּל רַע וּמַגְפָּה (ויקרא כב א), כְּמוֹ כֵן זוֹכָה לְפִרְנָסָה בְּשִׁפְעָה (אמור צ), וְזוֹכָה לְאַרְיֵכוֹת יָמִים וּלְבָנִים וּבְנֵי בָנִים (ויקרא יג א), וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל הַצְדִיקִים שֶׁבָּגוּ עִדוֹן מִקְשִׁיבִים לְקוֹל לְמוֹדוֹ (לך לך צב א).

וְכָף גַּם בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּגִמְרָא וּבַמְדַרְשִׁים אָנוּ מוֹצְאִים שְׁבָחִים רַבִּים וְהִבְטָחוֹת עֲצוּמוֹת לְמִי שֶׁקָּם בַּלַּיְלָה וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. לְדַגְמָא, בְּמִסְכַּת תְּמִיד (לב) אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ ז"ל: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה שְׂכִינָה כְּנִגְדּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ב): "קוֹמִי רִנִּי בַּלַּיְלָה לְרֹאשׁ אֲשֶׁמְרוֹת, שֶׁפָּכִי כַּמִּים לְבָף נִכַח פָּנֵי ה'" וּמִסְבִּירִים הַמְפָּרְשִׁים שֶׁמְלִשׁוֹן הַפֶּסוּק 'קוֹמִי רִנִּי' אָנוּ לוֹמְדִים שֶׁכְּפִנְתַּי חֲכָמֵינוּ ז"ל הֵיא עַל הֵקֵם בַּלַּיְלָה, הֵינוּ שְׁמֹתְעוֹרֵר מֵהַשְּׁנָה עַל מְנַת לְעֵסֵק בַּתּוֹרָה, וְלֹא עַל מִי שֶׁלוֹמֵד בְּשָׁעוֹת הָעֶרֶב הַמְּאֻחָרוֹת.

וְכֵן בְּגִמְרָא (בבא בתרא י) כּוֹתְבִים חֲכָמֵינוּ ז"ל: כָּל תַּלְמִיד חֲכָם הַמְּנַדֵּד שְׁנָה מֵעֵינָיו זוֹכָה לְשִׁבְעַת מִזֵּי הַשְּׂכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יז): "אֲשִׁבְעָה בְּהַקִּיץ תְּמוֹנְתָךְ". וּמִסְבִּיר רַש"י הַקְדוּשׁ: "בְּשִׁכְרָה שֶׁמְקִיץ מִשְׁנָתוֹ וּמִשְׁכִּים כְּדִי לְלַמֵּד תּוֹרָה זוֹכָה לְשִׁבְעַת מִתְמוֹנַת ה'". וְכֵן בְּגִמְרָא (מנחות קי) הַשּׁוֹוֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל אֵת מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה לְמִי שֶׁעוֹסֵק בְּעֹבְדוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכִלְשׁוֹנָם: "כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה כְּאֵלּוֹ עוֹסֵק בְּעֹבְדָה". וְעוֹד אָמְרוּ: "בְּשִׁכְרָה זֹאת הוּא זוֹכָה לְחוּט שֶׁל חֶסֶד הַמְּשׁוּף עָלָיו בְּיוֹם" (חגיגה י"ב), וְהַחִיד"א מְבַאֵר, שְׁאוֹתוֹ 'חוּט שֶׁל חֶסֶד' הַנְּמָשֵׁף עָלָיו מִגֵּן עָלָיו מִכָּל צָרָה וּמַגְפָּה.

גם בדברי האר"ל אנו מוצאים שמשבח מאד ומעלה על נס את הזוכה לקיים זאת - כפי שלא נמצא בלשונו על שום מצוה או ענין אחר בעבודת ה', וזו לשונו: **ודע שהעקר הוא שצריך להשתדל בכל כחו להיות נעור ולעסק בתורה מחצות הלילה עד הבקר, ודבר זה אין למעלה ממנו** (שער הכוונות דרוש הלילה דרוש ד).

נחמתו של הקדוש ברוך הוא

והתשובה לשאלה, מה המיוחד בחצות לילה שבגללו ישנם כל כך הרבה שבחים בספרי הקדש על מעלת חצות, נמצאת בדברי הזהר הקדוש (פרשת תרומה קעב) המגלה לנו מהו התהליך המתחולל בשמים מידי לילה בלילה, וזה תכן דבריו:

הנה בכל יום ויום כאשר הוא פונה לערב והלילה פורס את כנפיו על היקום, מסתלקים כל כחות הקדשה מן העולם, וכחות הקלפה והסטרא אחרא מתפשטים בכל העולם, וכך גם בעולם העליון מפסיקים כל המלאכים לומר שירה ונסגרים כל שערי השמים לקבלת התפלות ולעלית התורה והמצוות המגיעות מהעולם הזה, וכאשר מגיעה שעת חצות לילה הקדוש ברוך הוא מעורר את כל המלאכים ואת כל צבא השמים לבכיה, ומכה ברקיע, ומכה מזדעזעים כל העליונים והתחתונים, והקדוש ברוך הוא זוכר בשעה זו את צערם הנורא של ישראל בגלות ואת חרבן בית המקדש ומוריד שתי דמעות לים הגדול, ואין שום מלאך ושום שרף שיכול לנחמו מצערו הגדול והעצום על צערן של ישראל וחרבן בית המקדש, ורק כאשר עולה מהעולם הזה בשעת חצות קולו של האדם העוסק בתורה, זהו הדבר היחיד שמנחם את הקדוש ברוך הוא מצערו הגדול והנורא.

ואז הקדוש ברוך הוא וכל נשמות הצדיקים מקשיבים לקול תורתו (ויחי דף רלא) וישנה שמחה נוראה לפני ה' יתברך, והקדוש ברוך הוא אומר עליו את הפסוק (שה"ש ב): 'השמיעני את קולך - כי קולך ערב' עלי מכל שירת המלאכים והאופנים, ואחר כך הקדוש ברוך הוא נכנס להשתעשע עם נשמות הצדיקים בגן עדן, ושורה עת רצון גדול מאד לפניו יתברך (זוהר חדש רות ח).

לכן הלמוד בשעות אלו חשוב יותר מכל למוד בשעה אחרת לפני ה' יתברך. כי הלומד בשעות אלו הרי הוא משמח את ה' יתברך ומנחם את השכינה מצערה הגדול על חרבן בית המקדש, מפני שבלמודו הוא מעלה את השכינה וגורם יחוד עליון ונורא מאד הנקרא 'יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה'.

וכיון שהלמוד בשעות אלו חשוב יותר מהכל, לכן הוא ממשיך שפע ברכות וישועות יותר מכל דבר אחר. כי כאשר האדם מעלה את השכינה הקדושה אזי השכינה הקדושה בעצמה מברכת אותו ומשפיעה בו את כל ההשפעות שצריך, בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואחר כך בבקר הוא הצנור והשביל אשר דרכו יורד השפע לכל עם ישראל ולכל העולם כלו (זוה"ק שמיני לו ע"א).

המלך בשביה

משל למה הדבר דומה? למלך גדול שיצא לטייל ביער ולצוד חיות בשעות הערב ותעה בדרך. היה זה בעונת החורף של תקופת גשמים ושלגים סוערים מאד, והמלך חפש מחסה לגופו מהקר והשלגים, והנה ראה המלך בקתה קטנה המטה לפל, מיך דפק

המלך בדלת כשכלו רטב עד לשד עצמותיו והוא רועד מהקר הנורא.

העני שפתח את הדלת לא ידע מי הוא זה ההלך שדופק בדלתו בשעה פה מאחרת, אבל הוא הכניסו מיד לביתו והושיבו ליד התנור לחמים את גופו כשהוא נותן לו בגדים חמים ללבש ואכל פשוט וחס להשיב את רוחו. כשהגיע הבקר גלה המלך לעני את זהותו האמתית, ואמר לו: תדע לך שאני הוא המלך של כל המדינה, וכיון שאתה נתת לי מחסה בקר ובשלג והשבת את רוחי באכל ומזון והצלת אותי בשעה פה קשה, לכן מהיום כל דלתות הארמון יהיו פתוחות בפניך, כאשר בכל שעה שתירצה תוכל לבוא לארמון. זאת ועוד, מהיום כל מחסורך וכל צרכי ביתך על בית המלוכה, וכל זאת מפני שאתה הצלת אותי והשבת את רוחי בעת צרתי כאשר כמעט שגועתי מהקר הגדול והרעב הנורא.

והנמשל הוא, כמו שמדרך העולם כאשר אדם פשוט רוצה לזכות להכניס את המלך לביתו - בודאי שאינו יכול לזכות לזה בשעות היום, כי לא כל אחד ראוי להכניס את המלך לביתו, רק השרים הנכבדים וחשובי הממלכה המקרבים למלוכות יכולים לזכות לזה, אבל כאשר המלך נמצא מחוץ לביתו והוא מחפש כביכול מחסה - שזה בחצות לילה כאשר השכינה לא מצאה מנוח לכף רגלה, אלא לרגלי מי שלומד תורה בשעה זו, לכן בשעה זו יכול כל אחד לזכות לארח כביכול את המלך בביתו ולשמח את השכינה הקדושה.

וזהו אחד מההסברים מדוע הזהר הקדוש מבטיח כל כך הרבה הבטחות עצומות למי שלומד בשעות הללו. כי בשעות

אלו שבהן השכינה בצער נורא, יכול כל אדם לזכות להעלות את השכינה ולהכניס את המלך לביתו - מה שאינו יכול לזכות במשך כל היום כלו.

הלילה מזכה כל אחד להיות ראוי להעלות למודו לשכינה

הטעם לכך מבאר בספר 'לקוטי מוהר"ן' (קנט) שכאשר האדם עוסק בתורה בשעות היום, בדרך כלל למודו לא גורם להעלות את השכינה מפני שתי סבות:

סבה ראשונה: כי בדרך כלל האדם אינו מכונן בלמוד רק לכבוד השכינה הקדושה, אלא למודו מערב עם כל מיני פניות.

סבה שנייה: כי גם כאשר הוא מתכונן במעשיו רק לכבוד השכינה הקדושה, לא כל אחד ראוי לזה שלמודו יעלה את השכינה, כי בשביל זה צריך האדם להיות צדיק גדול הנקי מכל חטא ועון.

ומסביר מוהר"ן ת' (ליקוטי הלכות, הלכות תפילה א) שזו מעלתו העצומה והנוראה של הלמוד בלילה, שבו יכול כל אדם שלומד תורה, אפלו שיהיה האדם הפשוט ביותר, לגרם בלמודו עליה לשכינה כמו הצדיקים הגדולים העוסקים בתורה בשעות היום, וזה מכמה טעמים:

מצד השכינה: מפני שבחצות לילה השכינה בוכה ומצטערת בצער גדול מאד על חרבן בית המקדש ואין לה שום נחת רוח רק כאשר עולה למוד התורה מהעולם הזה (וזה רוח דף רל) - וזה אפלו כאשר הוא מההודי הפשוט ביותר. זאת ועוד, בלילה השכינה נודדת ממקומה ונמצאת בעולמות התחתונים ונאמר עליה: "ולא

מצאה היונה מנוח לכף רגלה", ולכן היא שורה על כל מי שלומד תורה בשעה זו - והוא מעלה אותה, ואז כבר אפשר לומר עליה: "גם צפור מצאה בית". ולכן הלמוד בשעות הלילה גורם נחת רוח לשכינה הקדושה - אפלו כאשר הלומד הוא היהודי הפשוט ביותר.

מצד האדם: כאשר אדם לומד בשעות הלילה בכף הוא מבטל את תאוות השנה ממנו, ועל ידי זה הוא מבטל את כל גשמיותו, ולכן על ידי כך הוא יכול לזכות להשראת השכינה.

מצד השעה והזמן: הלילה הוא הזמן המסגל ביותר להשראת השכינה, כי אז כל העולם ישן ונח מפל תאוות והבלי העולם הזה, ולכן קל לאדם לבטל את גשמיותו ולדבק את עצמו בה' יתברך בעת למודו, ועל ידי זה לעשות נחת רוח לשכינה הקדושה ולהעלותה (ליקוטי הלכות תפילה א).

ומכל הטעמים האלו הלמוד בלילה גורם להשראת השכינה הקדושה, ולכן הוא ממשיך שפע וברכה על כל בית ישראל כמו שכתוב בזהר הקדוש (ויקרא יג), והוא הממשיך שמירה עלאית על כל ישראל בכל מקומות שהם (זה"ק ויחי דף רמג).

מה הפרוש צער השכינה הקדושה?

צריך לדעת שכאשר האדם נכשל באיזה חטא חס וחלילה, עקר הפגם שנגרם מכך הוא בשכינה הקדושה, שפרושו הוא שכתוצאה מכך ה' יתברך אינו יכול להתגלות אלינו ולהשרות את שכינתו עלינו - כי אין לנו כלים להכיל את אורו הגדול מחמת חטאינו ועונותינו, וזה עקר הפגם שנוצר על ידי החטאים והעונות.

כי כאשר אין לנו כלים להכיל את אור ה' יתברך אזי ה' יתברך מכרח בביכול להסתלק מאתנו, וכאשר ה' יתברך מסלק את שכנינו, כלומר שאינו יכול להתגלות לעם ישראל, זהו צער השכינה הגדול ביותר, כי אינו יכול להשפיע מטובו לבריותיו כפי רצונו. וזהו מקור כל הצרות וחסר ההשפעות שישנם בעולם, כי ה' יתברך הוא מקור כל השפע וכל הטוב שישנו בעולם, וכאשר ה' יתברך מתגלה בעולם ממילא העולם מלא השפעות וברכות ולא חסר מאומה בשום תחום הן ברוחניות והן בגשמיות.

והנה הצער הגדול ביותר לה' יתברך הוא כאשר אינו יכול להשפיע מטובו לברואיו, כי רק בשביל זה ברא ה' יתברך את כל העולם כלו - כדי להטיב עם בריותיו. לכן כאשר אין לברואים כלים להכיל את אור ה' יתברך מחמת החטאים והעונות, זהו הצער הגדול ביותר - הנקרא "צער השכינה".

ולכן כל פונתו של האדם בעת למודו ובעת תפלתו צריכים להיות כדי לעשות מכון לשכינה - ועל ידי כך לגרם שפע ברכה וטובה לכל בית ישראל. וזה כחו הגדול של הלמוד בלילה - שהוא גורם להשראת השכינה, דהינו שבלמודו הוא עושה כלי קבול להכיל את אור ה' יתברך, שזה הפרוש השראת השכינה הקדושה, ולכן מעלתו גדולה ועצומה מאד.

עקר התקון לכל חטאי האדם הוא לקיים בחצות לילה לעסק בתורה

מכיון שעקר הפגם הפנימי של החטאים הוא מה שהאדם גרם על ידי עונותיו צער וירידה לשכינה הקדושה, לכן עקר תקנתו של

האדם הוא שיקום חצות ויגרם שמחה ועליה לשכינה הקדושה. ומפני כן מובא בספרים הקדושים שעקר התקון לחטאים של האדם יותר מכל התעניות והסגופים הוא לקום בחצות הלילה ולעסק בתורה, כמו שכתב הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א בספרו 'סור מרע ועשה טוב', שהלמוד בלילה נחשב כמו כמה וכמה תעניות, וכן כתב רבי יעקב אבוחצירא זכותו יגן עלינו בספרו 'שערי תשובה' וזה לשונו: "לכן השב בתשובה צריך לזהר מאד לקום חצות, כי זהו תקון גדול המועיל לו יותר מכל התקונים. וזה נרמז במלת 'תשובה', ראשי תבות ת'דיר ש'נתך ו'תקום ב'חצות ה'לילה. וכן: ש'מר ו'הזהר - ת'קום ב'חצי ה'לילה". עד כאן לשונו.

כאמא המגינה על בניה

ולכן כתוב בזהר הקדוש (ויקרא כג) שהלומד תורה בלילה נצל מכל רע ומחלה, וגם אם הוא נכשל באיזה חטא ומגיע לו חס וחלילה איזה דבר רע, אין הקדוש ברוך הוא מעניש אותו על כך, אלא רק רומז לו שייבין על מה לחזור בתשובה - כאמא הרומזת לבנה מה עליו לתקן ואינה מענישה אותו, כי כשם שהוא מעלה ומתקן את השכינה, כך השכינה מכסה עליו ומגינה עליו מכל רע.

אהבת ישראל - לקום חצות

וכיון שכאשר האדם לומד תורה בלילה - בכך הוא מעלה את השכינה הקדושה ועל ידי זה ממשיך שפע רב טוב לכל בית ישראל. לכן, כל אדם שאוהב את עם ישראל וחפץ בטובתם

צריך להשתדל לקום בחצות הלילה ולעסק בתורה. ומכיון שעל ידי שלומד תורה בחצות הוא ממשיך שפע רב טוב לכל בית ישראל ומנע צרות וגזרות קשות מכל בית ישראל, ממילא הוא הראשון לקבל את השפע הנמשך על ידו, וזה הטעם שהלמוד בלילה הוא סגולה גדולה ובדוקה לישועות והשפעות בכל הענינים ובכל התחומים.

ספור נורא

בספר 'עץ חיים' להגר"ח מוואלוז'ין זכותו יגן עלינו (אות ד) מובא, שהגאון רבי חיים מוואלוז'ין היה משיב לאלו ששאלו אותו מה לעשות לתקון נפשם וכיצד לכפר על עונותיהם, שהתשובה לכך היא לקום בלילה וללמוד שתים או שלוש שעות. והיה מספר להם את הספור הבא שהוא בעצמו היה עד לו, וזה המעשה:

היה בואלוז'ין מלמד תינוקות אחד שנפטר ונכנס כדבוק לאיזה נער, וכשבא אחד הגדולים להוציא את הדבוק השיב לו המלמד שנשאר לו חוב של ח"י זהובים אצל פלוני, ואם שלמו לו את החוב מייד יצא מגופו של הנער ויבוא אל מנוחתו. כששמע זאת הנער שהכיר את המלמד - מפני שלמד אצלו בחייו, התפלא מאד שזה הדבר היחיד שמעכב את מנוחתו, ושאל את המלמד: הרי אני יודע שאתה נכשלת פעם בעון חמור של גלוי עריות, וכיצד לא הענישו אותך על כך בשמים? השיב לו על כך המלמד, שמאותו יום שנכשל בחטא זה הוא היה קם בכל לילה ולומד שלש שעות, ובזכות זה מחלו לו בשמים על אותו עון! ואכן מייד כאשר שלמו את החוב של הח"י זהובים יצא הדבוק מגופו של

הנער - וְשָׁב וּרְפָא לוֹ, ומכאן היה מביא הגר"ח מנאלוז'ין ראיה ברורה לכל דורשי ה' שהלמוד בלילה כחו רב לכפר לגמרי את כל עונותיו של האדם.

וכך גם בדורנו אנו כפאשר היו באים אנשים לגאון הגדול הרב מרדכי אליהו זצ"ל והיו מבקשים ממנו שייתן להם דרך לתקון נפשם ולכפר עונותיהם, היה הרב מספר להם ספור זה שארע בנאלוז'ין, והיה ממליץ להם לקום חצות ולעסק בתורה ובזכות כף ומחלו כל עונותיהם - באשר היא עצה השוה לכל נפש, לכפר את כל חטאיו ועונותיו של האדם אשר חטא ולהביאו לתקון נפשו בשלמות.

וזוהי עצה נפלאה לכל אדם לזכות לתקון בדרך קלה ונוחה ללא תעניות וסגופים וללא שום ענשים ויסורים - על ידי שיקום חצות ועסק בתורה, ובכך מעלתו גדולה מאד, שמתקן ומעלה את השכינה הקדושה, ועל ידי זה מתקן את כל חטאיו ופגמיו.

סוד בטול השנה

הסבר נוסף מדוע הלמוד כל כף חשוב ודוקא כפאשר הוא נעשה בשעות הלילה ודוקא על כף הבטיחו חכמינו ז"ל כל כף הרבה הבטחות וברכות, מבאר על פי מה שכותב המהר"ל בספרו נתיבות עולם (נתיב התורה פ"ד) ומביא שם פמה יסודות חשובים המסבירים את מעלת הלילה והלמוד בשעה זו, ואלו הם:

א. האויר בלילה נקי. בלילה ישנים כל בני העולם ונחים מעסקיהם, ולכן האויר בלילה איננו מגשם מאנשי העולם הטרוידים בהבלי

עולם הזה בשעות היום. כמו כן בלילה שולט החשך המסמל את העדר אור השמש והמציאות של הטבע, ואלו התורה היא רוחנית, ולכן היא צריכה סלוק כל ענייני הגשמיות.

ב. עוד יש לדעת, שהשנה היא הפעלה הגשמית ביותר שקימת בבריאה, כי כאשר האדם ישן - רק גופו פועל ומתענג, ונשמתו מסתלקת ממונו כמעט לגמרי, ולכן השוו חכמינו ז"ל את השנה למיתה ואמרו שהשנה היא אחד מששים במיתה, ומהטעם הזה חכמינו ז"ל גנו כל כך את השנה של שחרית עד שאמרו (אבות ג) "שנה של שחרית מוציאה את האדם מן העולם", כי בבקר השנה מתוקה מאד, וכאשר האדם ישן בשעת הבקר, מרב מתיקות השנה הוא ישן כה חזק עד שנחשב לו שהוא מסתלק לגמרי מהעולם הזה.

וימכין שהשנה מסמלת יותר מכל את התגשמות האדם, לכן כאשר המלאכים טעו באדם הראשון וחשבו שהוא אלקים עד שרצו לומר לפניו קדוש קדוש קדוש, הפיל הקדוש ברוך הוא עליו שנה - המסמלת את הגשמיות הגדולה ביותר, וכאשר ראו המלאכים שהוא ישן הבינו שאינו אלא בשר ודם.

וימפני כך, כאשר האדם קם ללמוד תורה בלילה ומבטל את השנה מעליו, בכך נחשב לו שסלק מאתו את כל ענייני העולם הזה והגשמיות - מאחר שבטל את השנה שהיא הגשמיות הגדולה והקשה ביותר, ולכן הוא יכול לזכות להשראת השכינה על ידי למודו. וזה הן מצד הלילה - שהוא הזמן המסגל ללמוד, כי אז כל העולם הגשמי נחשב כאלו אינו קיים, והן מצד זה שכלם

יְשִׁנִּים וְאִין אֶת הָאוֹיֵר הַמְּגִשֵּׁם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה הַמְּפָרִיעַ לְדַבְּקוֹת הַשְּׁלֵמָה בֵּה' יִתְבַּרְךָ, וְהֵן מֵצֵד זֶה שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ גַּם כֵּן מִבְּטֵל אֶת כָּל גְּשָׁמֵיאוֹ, שֶׁכְּאֲמֹר זוֹ הַשָּׁנָה - שֶׁהִיא הַגְּשָׁמִיּוֹת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, וּבִזְכוּת כֶּף זֹכָה כָּל הַעוֹשֶׂה זֹאת לְמַעֲלוֹת כֹּה גְדוֹלוֹת וְעֲצוּמוֹת, עַד כָּאן.

גְּדוּד וְשִׁבּוֹר הַשָּׁנָה

עוֹד חֲשׂוֹב לְדַעַת, שֶׁכְּאֲשֶׁר הָאָדָם הוֹלֵךְ לִישׁוֹן וְקָם מִשְׁנָתוֹ בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה - בְּכֶף הוּא שׁוֹבֵר אֶת הַשָּׁנָה, וְיֵשׁ בָּזֶה מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מֵאֲשֶׁר אֵלּוּ הָיָה נִשְׁאָר עַר וְלוֹמֵד תּוֹרָה בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. לְכֵן כְּאֲשֶׁר שָׁאַל יְהוּדִי אֶחָד אֶת רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלַב זִיע"א הָאֵם לְהִשְׁאֵר עַר כָּל הַלַּיְלָה אוֹ לְלַכֵּת לִישׁוֹן וְלִקְוֹם חֲצוֹת, הִשִּׁיב לוֹ שֶׁעֲדִיף לִישׁוֹן וְלִקְוֹם חֲצוֹת, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יָשׁוּ וְקָם מִשְׁנָתוֹ בְּכֶף הוּא שׁוֹבֵר וּמִבְּטֵל אֶת הַשָּׁנָה כְּשֶׁהִיא בְּשִׂיא תְּקִפָּהּ וְחִזְקָהּ בְּאֲמֻצֵּי הַלַּיְלָה, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מִבְּטֵל לְגַמְרֵי אֶת "קְלַפֵּת הַשָּׁנָה" - שֶׁהִיא שְׂרֵשׁ הַחֲשָׁף הַרוּחָנִי הַשׁוֹרֵה עַל הָאָדָם.

אֲמָנָם יֵשׁ לְדַעַת, שֶׁגַּם מִי שֶׁלֹּא הֵלֵךְ לִישׁוֹן לְפָנֵי חֲצוֹת, הֵנָּה בְּכָל רִגַע שֶׁהוּא עַר בַּלַּיְלָה וְלוֹמֵד תּוֹרָה בְּזִמְנֵן שֶׁל חֲצוֹת - גַּם זֶה נִחְשָׁב לוֹ שֶׁמְשַׁבֵּר אֶת הַשָּׁנָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר רֵאשִׁית חֲכָמָה (שַׁעַר הַקְדוּשָׁה פֶּרֶק א'), כִּי בָּזֶה שֶׁהוּא מְנַדֵּד שָׁנָה מֵעֵינָיו וְלֹא הוֹלֵךְ לִישׁוֹן אֲלֵא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה - בְּכֶף הוּא מְשַׁבֵּר בְּכָל רִגַע אֶת הַשָּׁנָה, וְעַל יְדֵי זֶה מִבְּטֵל אֶת כָּל הַחֲשָׁף הַרוּחָנִי מֵעַל נִשְׁמָתוֹ. אֲמָנָם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל שְׂבִירַת הַשָּׁנָה הִיא לְלַכֵּת לִישׁוֹן מִקֵּדָם וּלְשַׁבֵּר אֶת הַשָּׁנָה דְּוָקָא עַל יְדֵי שִׁיקוּם בְּשַׁעָה זֹו לְעֵסֶק בַּתּוֹרָה.

הנשמה חוזרת בחצות

טעם נוסף שבגללו עדיף לישון ואחר כך לקום חצות נמצא בדברי האריז"ל, שכתב באריכות שישנם תקונים נפלאים בנפש האדם שנעשים על ידי השנה דוקא, וזה רמוז בדברי חכמינו ז"ל "והנה טוב מאד, זו השנה". והטעם לכך הוא, מפני שעל ידי השנה הוא מפריד את כל הקלפות שנדבקו בנשמתו במשך היום - ונשמתו חוזרת חדשה, ובשנה נמשכים על האדם מחין ודעת חדשים, בסוד 'חדשים לבקרים רבה אמונתך', כי בשנה נעשים תקונים נפלאים לנשמתו של האדם שלא יכולים להיות בשום עבודה אחרת. ואומר האריז"ל שהזמן המיעד בשרשו לתקון השנה הוא בכל לילה מצאת הפוכבים עד חצות הלילה. מפני שבכל לילה מייד כאשר יוצאים הכוכבים יוצאת גם נשמתו של האדם ומסתלקת למעלה - והאדם נשאר רק עם רשימו קטן הנשאר מנשמתו כמובא בזהר הקדוש (ואתחנן קס).

וישנם שלשה סימנים לכך, והם:

- א. שמיד כאשר מגיע הלילה האדם יוכל להבחין כיצד גופו נחלש ושורה עליו עיפות גדולה (דברי שלום לרבי רפאל שרעבי זיע"א שאלה צו).
- ב. אין התחכמות של האדם בתורה בתחלת הלילה, מפני שהנשמה אינה עם הגוף - ועקר ההבנה וההתחכמות של האדם בתורה הוא מכח הנשמה שבו, ולכן בתחלת הלילה תורתו של האדם אינה צלולה כמו בשאר שעות היממה (חסד לאברהם לרבי אברהם אזולאי זיע"א, מעין ב נהר טו).

ג. השנה בתחלה הלילה היא חזקה מאד, ולכן כל שעה בתחלת הלילה שקולה כמו כמה שעות בסוף הלילה: הן מצד איכות השנה, והן מצד תרומתה לבריאות הגוף ולתפקודו, כמו שכתב הבן איש חי (פרשת וישלח).

עוד כתב רבנו האריז"ל (שער הכוונות דרושי הלילה) שנשמותו של כל אדם חוזרת אליו בדיוק בחצות הלילה - אפלו אם הוא נשאר ער, ולכן היה אומר הגאון הצדיק רבי סלמאן מוצפי זצ"ל שהיה מן הראוי לומר את תפלת 'מודה אני לפניך שהחזרת בי נשמותי' מיד בשעת חצות הלילה - אפלו כאשר האדם נשאר ער, כי זה הזמן שבו ה' יתברך משיב את הנשמות לבני האדם.

ומקור הדברים הוא בדברי הזהר הקדוש (פ' נשא) הפותב שבכל לילה בנקדת חצות הלילה הקדוש ברוך הוא משיב לכל בני העולם את נשמותיהם, ולכן גם כל בני האדם אף אלו אשר ישנים במטותם, כאשר מגיעה נקדת חצות הרי הם מתעוררים משנתם. ומסביר הזהר שה' יתברך עושה זאת כדי שלא יוכל האדם להשיב בשמים שלא יכול היה לקום חצות מפני שלא התעורר בשעה זו, לכן ה' יתברך מחזיר את כל הנשמות לכל בני העולם בדיוק בחצות הלילה - כדי שיוכלו לקום בחצות לעסק בתורה.

ומוסיף האריז"ל, ששנה לאחר חצות אינה משבחת ומעלה - לא לגוף ולא לנשמה, מפיון שמי שישן אחרי חצות לאחר שנשמתו חזרה אליו בחצות, שוב נשמתו אינה עולה למרום - אלא נשארת מרחפת מעל גופו, וזהו צער וסבל גדול ונורא מאד לנשמה.

להתגבר על העצלות – לזכות לעשירות

ואם יאמר האדם הרי דבר זה הוא קשה מאד - כי האדם עיף
מעמל היום בשעות הלילה, על כך ישנו משל נפלא:

עשיר גדול תלה פתק על דלת ביתו, ובו כתוב שכל מי שיבוא
לביתו בחצות הלילה בין שתים עשרה לשתיים בלילה יקבל אלף
דולר. כאשר שמעו זאת בעיר הרבה אנשים הפטירו ואמרו: "הרי
אנחנו כה עיפים בשעות אלו, ולמי יש כח לקום בשעה זו, ומדוע הוא
מחלק רק בלילה את כספו". אבל היו אנשים חכמים שקמו בשעת
חצות הלילה - וקבלו כל לילה אלף דולר, ועל ידי כך תוך תקופה
קצרה נעשו בעצמם לעשירים גדולים. כך דומה מי שאזכה לקום
בשעה גדולה ונשגבה זו שתוך תקופה קצרה הוא זוכה לאוצרות
גדולים ועצומים מאד.

תחזקת התשובה

קימת חצות לילה היא התקון הגדול ביותר לנפשו של האדם,
כמו שכתב מרן האביר יעקב אבוחצירא זכותו יגן עלינו בספרו
'גנזי המלך' (ט), שלכן המלים שבהן פותחת תורתנו הקדושה
'בראשית ברא' (עם התיבות) הן בגימטריא 'חצות ליל' במלוי, לרמז
בזה כי ראשית כל צריך האדם הרוצה לשוב בתשובה לקום בכל
לילה בחצות הלילה, כי תחת אשר פגם וצער את השכינה שהיתה
מכרחת להסתלק בעוונותיו מהעולם הזה, עכשו גרם לה שמחה
והיא תלמד עליו זכות, ובזכות זה ימחלו כל עוונותיו.

וזו כוננת חכמינו ז"ל במה שאמרו (חגיגה יב): "הלומד תורה בלילה חוט של חסד משוף עליו ביום", לרמז שאפלו אם האדם הזה חוטא, כיון שמשתתף בצער השכינה, הקדוש ברוך הוא מתנהג עמו במדת החסד ומוחל עונותיו. ומוסיף עוד, שלכן הקם חצות זוכה לפרנסה בשפע, כי כשם שהוא משפיע לשכינה, מדה כנגד מדה הוא מקבל שפע ישירות מהשכינה הקדושה.

וזה פרוש הפסוק "והנה סלם מצב ארצה" שעולה בגימטריא 'הקם בחצות הלילה', כי הקם בחצות לילה נהיה סלם לנשמתו להתקרב לה' יתברך ללא שום עכוב. "והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו", 'עולים' ללמוד עליו זכות 'וירדים' להשפיע עליו קדשה טהרה וחקמה.

עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה

ומוסיף עוד מרן האביר יעקב זכותו יגן עלינו בספרו 'שערי תשובה' (אופן יג) רמזים נפלאים בפרוש הפסוק "עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה", 'עזי' זה למוד התורה, כי התורה נקראת 'עז' כמו שכתוב 'ה' עז לעמו יתן', וזה דוקא תורה כשלומד' בלילה שהוא החזק והעצמה של עם ישראל, ולכן "עז" גימטריא 'בלילה' (עם האותיות), "וזמרת י-ה", שעל ידי כן מזמר ומכרית כל הקלפות ונמחלים כל עונותיו. וזהו "ויהי לי לישועה", כי זו הישועה של האדם שה' מוחל עונותיו. ולכן ראשי תבות של "י-ה ויהי לי לישועה" גימטריא 'לילה' (עם הכולל), לרמז שלכל זה זוכה האדם רק על ידי הלמוד בלילה.

ומוסיף עוד ש"צדקה" גימטריא 'זה חצי הלילה', כי אין צדקה

לשכינה יותר ממי שקם בחצות הלילה, וזה עושה הנאה ושמחה
 לשכינה הקדושה יותר מכל הצדקות בעולם, ולכן כתוב "חצות
 לילה אקום להודות לך על משפטי צדקה", לרמז שזו הצדקה
 הגדולה ביותר לשכינה.

עוד רמז נפלא יש בפסוק "אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל
 עת", "צדקה בכל עת" גימטריא 'קם בחצות לילה', כי זו הצדקה
 המעלה לשכינה יותר מכל הצדקות ומעשים טובים.

ואחר כך כתוב "זכרני ה' ברצון עמך פקדני בישועתך", שפרושו
 שיש לה' יתברך רצון בעם ישראל - כי ה' יתברך חפץ בקמים
 לעסק בתורה בשעה זו. "ופקדני בישועתך" פרושו שהם זוכים
 לחוט של חסד הדוחה מעליהם את כל החיצונים והקלפות, וזוכים
 למחילת כל העוונות.

יהי רצון שנזכה להיות מעבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות.
 אמן.

פֶּקֶד שָׁנִי
מִתְּחִילָה שֶׁל תּוֹרָה

פרק שני בתורה של תורה

מעלת הלמוד בלינה

אחת המעלות הגדולות ביותר המזכרות בחז"ל בענין למוד התורה, היא מעלת למוד התורה בלינה, ובאמת, כל אדם שמתבונן יכול להבחין בכך. שישנן שעות ביממה אשר בהן מוחו צלול ופתיח לקלט את הלמוד ולהבין אותו בקלות, לעמת זאת ישנן שעות אשר בהן לפעמים הוא מתקשה יותר בהבנת הלמוד, וכאלו מוחו תפוס וכמעט שאינו מצליח לקלט את החומר הנלמד, וזאת אפלו כאשר אינו נמצא במצב של חסר שנה או חלשה וכדומה.

והטעם לזה הוא מפני שהתורה הקדושה איננה כשאר מדעי העולם וחקמות הגויים שהן חיצוניות ונפרדות לעצמן כפיכול, אלא התורה הקדושה היא חכמה רוחנית וכל פלה אלקות, וכדברי הזהר הקדוש (אחרי דף עג) שמגלה, שהתורה, ה' יתברך, ועם ישראל הנם דבר אחד, וזאת מפני ששלת הדברים האלו הנם רוחניים

לגמרי, וממילא יכולים להיות בְּשֵׁרֶשׁם דְּבַר אֶחָד מִמֶּשׁ. לכן, כָּשֶׁם שְׁאָנוּ יוֹדְעִים וּמִבִּינִים שְׁאִין לָנוּ שׁוּם תְּפִיסָה וְהַשְׁגָּה בְּבוּרָא עוֹלָם וּבְגִדְלָתוֹ, כִּי לְגִדְלָתוֹ אִין חֶקֶר, כֶּף אִין לָנוּ שְׁמִיץ שֶׁל הַשְׁגָּה בְּרוּחָנִיּוֹת הַתּוֹרָה וּבַעֲמֻקְיָהּ - אֲשֶׁר הִיא אֲרָכָה מְאֹד מְדָה וּרְחֵבָה מְנִי יִם. וְכֶף גַּם אִין לָנוּ הַשְׁגָּה בְּגִדְלָת וּמַעֲלַת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּכָל יְהוּדֵי יִשְׂרָאֵל נִשְׁמָה אֱלֻקִּית הַחֲצוּבָה מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד.

תּוֹרָה רוּחָנִית בְּזִמְן רוּחָנִי

וְהִנֵּה, יִשְׁנוּ זְמַן בְּיַמָּה שָׁבוּ הַרוּחָנִיּוֹת שׁוֹלְטֹת יוֹתֵר בְּעוֹלָם, וְהַגְּשָׁמִיּוֹת הַבָּאָה מִצַּד הָעוֹלָם כְּלוּ פּוֹחֲתֹת וּמִתְמַעֲטֹת, וְכִמוֹ כֵּן, גַּם לְאָדָם בַּעֲצָמוֹ יִשְׁנֵם זְמַנִּים בְּיַמָּה אֲשֶׁר בָּהֶם הַרוּחָנִיּוֹת שָׁבוּ גּוֹבֵרֹת יוֹתֵר, וַיֵּשׁ זְמַנִּים אֲשֶׁר בָּהֶם הִיא מִתְמַעֲטֹת. וּמִכֵּיּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה הִיא רוּחָנִית, כָּל מִי שֶׁחָפֵץ לְהַצְלִיחַ בְּלִמּוּדוֹ, דִּהְיֵנוּ לְהַבִּין הֵיטֵב אֵת לִמּוּדוֹ וְלִזְכֹּר אֵת הַלִּמּוּד לְאַרְךָ יָמִים רַבִּים, עָלֵינוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּזְמַנִּים בָּהֶם הַרוּחָנִיּוֹת בְּעוֹלָם גּוֹבֵרֹת וְהַגְּשָׁמִיּוֹת פּוֹחֲתֹת, הֵן מִצַּד הָעוֹלָם וְהֵן מִצַּד הָאָדָם עֲצָמוֹ - דִּהְיֵנוּ מִצַּד נִשְׁמָתוֹ.

וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּזְמַנִּים בָּהֶם הַרוּחָנִיּוֹת גּוֹבֵרֹת, הָרִי שֶׁכָּל שְׁעָה תִּהְפֹּךְ ל"שְׁעַת אֵיכוֹת" בָּהּ הוּא יוֹכֵל לְהַגִּיעַ לְשִׂאִים גְּבוּהִים מְאֹד, הֵן בְּהִבְנַת הַלִּמּוּד בְּמַהֲרֵי רַגַל וּבְקִלּוֹת רַבָּה, וְהֵן בְּזִכְרֵת הַלִּמּוּד לְאַרְךָ יָמִים וְשָׁנִים רַבּוֹת, וְהֵן בְּחֻדוּשִׁים נְפִלְאִים שִׁיּוּכֵל לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, שִׁיעֵלוּ לוֹ בְּעַת לִמּוּדוֹ שִׁיתְחַדְּשׁוּ וַיַּעֲלוּ בְּמַחוֹ בְּשְׁעָה זֹאת. וּמוּבָן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יוֹכֵל הָאָדָם לְזַכֹּת ל'קִנְיַן הַתּוֹרָה' וּלְכַתְּרָהּ שֶׁל תּוֹרָה.

הזמן המבוקר והמסגל

וחז"ל גלו לנו, שהזמן המסגל והמיחד מכל שעות היממה ללמוד התורה הקדושה הוא מחצות הלילה עד הבקר, שלכן כל הלומד בשעה זו יזכה שיפתח מחו להבין בקלות ובמהירות את כל מה שלומד. כמו כן יזכה לזכרון חזק, שלא ישכח את מה שלמד. עוד יזכה, שיתחדשו לו חדושים נפלאים גדולים ועצומים בלמודו. כמו שכתוב במסכת ערובין (דף סה): "אמר רבי שמעון בן לקיש לא נברא הלילה אלא ללמוד התורה" - מסבירים ה'תוספות', שאף על פי שרב יהודה אמר שלא נברא הלילה אלא לשנה, זהו רק בלילות הקיץ שבו הלילות קצרים מאד, אבל בחורף שבו הלילות ארוכים יישן עד חצות, ומחצות הלילה יעסק בתורה, ועל זה אמר ריש לקיש, שלא נברא הלילה אלא ללמוד התורה. ועל זו הדרף באר גם הגר"א זיע"א. וכן פסק השלחן ערוך בחלק 'יורה דעה' (סימן רמו סעיף כג), בזו הלשון: "מי שרוצה לזכות בכתרה של תורה, יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפלו אחת מהן בשנה, באכילה ושתייה ושיחה וכיוצא בהם, אלא בדברי חכמה ותלמוד תורה: הגהה - כי אין אדם לומד רב חכמתו כי אם בלילה".

וכך פסק השו"ע גם בחלק 'ארח חיים', סימן רלח, שצריך לזהר בלמוד התורה בלילה יותר מבשאר יום, והמבטלו ענשו מרובה. (ומקורו ברמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה יא) וכתב ה'משנה ברורה' הטעם: מפני שלא נברא הלילה אלא ללמוד התורה, לכן ענשו של המבטל תורה בלילה, מרבה משל המבטל תורה ביום.

וכך היו נוהגים למעשה כל חכמי התלמוד בזמנם כמו שמוכיח

השִׁל"ה הקדוש (חולין דרך חיים סימן כא) מהמעשה שהיה עם רבי עקיבא (ברכות דף ס ע"ב), שהיה הולך בדרך ולא מצא היכן ללון בלילה ויצא ללון בשדה, והיה עמו חמור ותרנגול ונר, ומבאר רש"י שלקח עמו תרנגול כדי להקיצו משנתו, והנה ידוע הדבר, שהתרנגול דרכו לקרא בקול בחצות הלילה, כמו"ש בזהר (לך דף צב) ומכאן, ומעוד מעשיות בפרט בזהר הקדוש, המספרים על חכמי התלמוד שתמיד היו קמים בחצות הלילה לעסק בתורה פאשר הם מתעוררים מקריאתו של התרנגול, אנו לומדים שהיה דרכם והרגלם של כל חכמי התלמוד לישן מקדם ולקום ללמוד תורה מחצות לילה עד הבקר.

ובאמת, פאשר נעין בקורות חייהם של חכמי ישראל לארץ הדורות נזכר לראות שבשעות אלו היו כל חכמי התלמוד התנאים והאמוראים רגילים לעסק בתורה ועל ידי זה הגיעו לדרגתם העצומה בתורה הקדושה, פאמור לעיל, שהלילה הוא הזמן המסגל ביותר לזכות בו לכתרה של תורה. והנה עלינו להתבונן ולהבין מה המיוחד בשעות אלו של מחצות לילה ועד עמוד השחר, שלכן זה הזמן המסגל ללמוד התורה הקדושה וקנינה, ונביא בכאן שמונה טעמים וסבות לזה.

נר ד' נשמת אדם

טעם ראשון: כתב החסד לאברהם' (מעין כב): "הנה עקר הבנתו והתחכמותו של האדם הוא מצד הנשמה שבו וכשמגיע הלילה מיד בצאת הכוכבים יוצאת נשמתו של האדם ועולה לשמים למסר דין וחשבון על כל מעשיו אשר עשה בכל היום כלו, ולכן מצאת הכוכבים עד חצות הלילה קשה לאדם להבין את תלמודו

ולתחכם בתורה. ובחצות הלילה נשמתו של האדם חוזרת אליו כמו שכתוב בזהר הקדוש (פרשת במדבר), וזה הטעם שהתורה שהאדם לומד מחצות הלילה עד הבקר, היא במעלה גדולה, והאדם יכול בקלות להבינה ולזכרה - כיון שזה מצד הנשמה שבו שחזרה אליו בחצות הלילה כשהיא מחדשת ונקיה.

קדשתה של התורה

טעם שני: כותב המהר"ל (נתיב התורה פ"ד): הנה כיון שהתורה היא רוחנית לכן כדי להבינה ולזכרה ולזכות לקנן התורה, צריך האדם להכניע ולשבר את כל גשמיותו לגמרי, ולכן הלומד בלילה שבזה הוא משבר את תאות השנה שהיא אחד מששים במיתה (מסכת ברכות ט), והוא שרש ומקור כל הגשמיות - בכך הוא מכניע את כל גשמיותו ולכן הוא זוכה לתורה שהיא רוחנית.

וכמו כן הלילה מסגל מצד ממד הזמן שבו, מפני שבליילה כל בני העולם ושנים ונחים מהבליהם ולכן האויר בעולם פלו רוחני ונקי מהבלי עולם הזה ומפני כך הזמן הזה שבו האויר בעולם נקי ביותר הוא מסגל ללמוד התורה הקדושה שהיא רוחנית.

ולכן הלמוד בזמן הזה מסגל מאד, הן מצד האדם עצמו ששבר את כל גשמיותו שהיא השנה - שהיא שרש כל הגשמיות, והן מצד הזמן שהוא רוחני ונקי, ולכן בשעה זו יכול האדם להגיע להשגים גבוהים מאד בלמוד התורה הקדושה.

הכניעת הקלפות

טעם שלישי: כתב הגאון רבי חיים פלאגי זיע"א (תוכחת חיים פ"ג) על

פי דברי הזהר הקדוש כפי שמבאר האר"י ז"ל, המסבירים שכל הקשיות שיש לאדם בעת למודו באים מאחיזת הקלפות בנשמתו של האדם פידוע, ומכך באה גם השכחה לאדם. כי הזכרון הוא מצד הקדושה והשכחה היא מצד הקלפות פידוע. לכן הלומד לאחר חצות הלילה, שבקר הוא משיבר ומכניע את כל הקלפות והטמאה מנשמתו, כמו שכתוב בזהר הקדוש (לך דף צב) זוכה להבין את כל למודו ואף אינו משכח את תלמודו, כי אין נאחזים בו הקלפות בשעת למודו.

ומוסיף הגר"ח פלאגי שרמז נפלא לכך יש בסמיכות הפסוק (תהלים קיט): "חבלי רשעים עודני תורתך לא שכחתי", לפסוק (שם): "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך", לרמז ולומר שעל ידי קימת חצות ללמוד התורה לא ישכח האדם לעולם את תלמודו, כדברי הזהר והאר"י ז"ל, שהלומד בשעה זו הוא מכניע את כל הקלפות אשר מהן באים כל הקשיות והשכחה, וזוכה לקנין התורה בשלמות.

ובהקשר לכך ישנו ספור נפלא שספר אחד הרבנים שליט"א, שידי רב לו בתחום החזרה בתשובה, וחלק רב מהמהפכה אשר מתחוללת באזור מגוריו ואף מחוצה לו בכל רחבי הארץ נזקפת לזכותו, בזכות שעוריו הרבים הנאמרים לצבור הרחב במוקד שפתיים ובחן רב.

הנה הרב הזה ידוע באזור מגוריו לבקיא עצום בכל חלקי התורה הקדושה, כאשר כל שאלה שישנה בבית המדרש, באים מיד לשאל אותו והוא משיב על אתר תוך כדי ציון מראי מקומות - מתוך זכרון מדהים.

והנה באחד הימים פנה אחד התלמידים לרב ושאלו: כיצד הרב הטרוד כה רבות עם הצבור הרחב המתדפקים על דלתותיו ובשעוריו הרבים ברחבי הארץ, זוכר כה טוב את למודו? ומתי הספיק הרב ללמוד כל כך הרבה ולחזור על כך פעמים כה רבות עד שכל שאלה ששואלים אותו הרב מיד עונה תוך כדי ציון המקום והסעיה? השיב לו הרב: תדע לך שבצעירותי עקב נסבות מסוימות הכרחתי להיות געור בלילות, כאשר את הזמן הפנוי הייתי מקדיש ללמוד התורה הקדושה. והנה למרבה הפלא נוכחתי לראות שאף כל מה שאני לומד בשעות הלילה אני זוכר היטב ואיני שוכח אף פעם זמן רב, וזה לעמת הלמוד בשעות היום שאותו איני זוכר כל כך טוב כמותו.

לאחר שנוכחתי לראות בסגלתם הרבה של הלילות, קבעתי את עקר זמן למודי בשעות אלו - שמחצות לילה עד הבקר, ואף לאחר שהסתלקו הסבות להיות געור בלילה, המשיכתי ללמוד בחצות הלילה במסגרת 'כולל חצות', וזה הסוד של הזכרון הגדול שאתם רואים אצלי כאשר הכל בזכותו של הלמוד בלילה אשר בזכותו אני זוכר כל כך הרבה. ברוך השם!

המלכות בסוד התורה שבעל פה

טעם רביעי: בזהר הקדוש פרשת ויקרא כ"ג מובא: שאל רבי יהודה את רבי יוסי: מדוע רואים שבליילה יש מח יותר צלול וצח ללמוד תורה? השיב לו רבי יוסי: מפני שהתורה שבעל פה שהיא ספירת המלכות היא כנגד הלילה ולכן בזמן זה יכול האדם בקלות ללמוד את התורה ולהבינה.

וּרְמֵז נִפְלֵא לְכַף יֵשׁ בְּמִדְרַשׁ שׁוֹחֵר טוֹב (תהלים יט), שְׁכַשְׁהִיָּה מִשֶּׁה בָּהֶר אַרְבַּעַיִם יוֹם וְאַרְבַּעַיִם לַיְלָה - כְּשֶׁלָּמַד תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב יָדַע שֶׁהוּא יוֹם וְכִשְׁלָמַד תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה יָדַע שֶׁהוּא לַיְלָה. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה - הִיא כְּנֶגֶד סְפִירַת הַמַּלְכוּת וְאַף הַלַּיְלָה הוּא בְּסוּד הַמַּלְכוּת וְלִכֵּן בַּלַּיְלָה קָל יוֹתֵר לְלַמְּדָה וּלְזַכְּרָה.

רְמֵז נוסף כְּתוּב בְּסֵפֶר לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן, בְּתוֹרָה ג, עַל פִּי הַגְּמָרָא בְּסִנְהֶדְרִין כַּד, הַדּוֹרְשֵׁת אֶת הַפְּסוּק (איכה ג): "בְּמַחְשָׁכִים הוֹשִׁיבֵנִי וְגו'" - זֶה תִּלְמוּד בְּבַלְי, וְכְתוּב (בראשית א): "וְלַחֲשֹׁךְ קָרָא לַיְלָה וְגו'", לְרֵמֵז שֶׁהָאֲדָם הַלּוֹמֵד גְּמָרָא וְשִׁלְחַן עֲרוּף - שֶׁהֵם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה - בַּלַּיְלָה, יִזְכֶּה לַהֲבִנָּה וּבְהִירוּת. כִּי שָׁעָה זֹה הַרומָזת עַל הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מְסַגֵּלַת בְּיוֹתֵר לְלַמּוּד וְלַהֲבִנָּה וּלְזַכְּרוֹן לְמוּד זֶה שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

וְהַשֵּׁם עֲמוּ שֶׁהִלְכָה כְּמוֹתָהּ

טעם חמישי: אָמְרוּ חז"ל: כָּל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בַּלַּיְלָה הַשְּׁכִינָה כְּנֶגֶדוֹ (תמיד לד) - שֶׁפְּרוּשׁוֹ שֶׁהִיא שׁוֹכֶנֶת וְשׁוֹרָה עֲלָיו. וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר הָאֲדָם לּוֹמֵד תּוֹרָה בְּשָׁעוֹת הַיּוֹם, לֹא כָּל אֶחָד זֹכֶה שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עֲלָיו בְּעַת לְמוּדוֹ, זֹלַת צְדִיקִים גְּדוֹלִים (כְּמוּבָא בְּלִיקוּטֵי מוֹהֲר"ן קנט), וְאֵלוּ כְּאֲשֶׁר הָאֲדָם לּוֹמֵד בַּלַּיְלָה אֵין הַדְּבָר תְּלוּי בְּמִדְרַגָּתוֹ, אֶלָּא כָּל אֶחָד שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה זֹכֶה שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עֲלָיו בְּעַת לְמוּדוֹ! (כְּמוּבָא בְּלִיקוּטֵי הַלְכוּת, הַלְכוּת תְּפִילָה א ע"ש). וְכְאֲשֶׁר הָאֲדָם זֹכֶה שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עֲלָיו וְה' יִתְבָּרַךְ עֲמוּ, בְּוֹדָאֵי יְבִין אֶת כָּל תִּלְמוּדוֹ, כִּי הַתּוֹרָה, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׂרָאֵל הֵם דְּבַר אֶחָד כְּמוּבָא לְעִיל, וּמִמִּילָא כְּכָל שֶׁהָאֲדָם מִתְקָרֵב לָהּ יִתְבָּרַךְ כֵּן הוּא מְבִין יוֹתֵר אֶת תִּלְמוּדוֹ, וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶצֶל דָּוִד הַמֶּלֶךְ (שְׁמוּאֵל א יח): "וְהַשֵּׁם עֲמוּ", וְדַרְשׁוּ חז"ל

שְהִלְכָה כְמוֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם, כִּי מֵאַחַר שֶׁה' עִמּוֹ, וְדַאי יִכְנֹן בְּכָל דְבַר הַלְכָה, לְאַמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה.

הַכֶּלֶל הוּא, שֶׁכָּל הַלּוֹמֵד בְּשִׁעוֹת אֵלּוּ זוֹכֵה לְהַבְנִית הַתּוֹרָה וְלִסְיֵעָתָא דְשִׁמְיָא עֲצוּמָה וְנִפְלְאָה בְּעֵינֵי הַתּוֹרָה פִּינּוּן שֶׁה' יִתְבַּרֵךְ בְּעֲצוּמוֹ עִמּוֹ וְהוּא עוֹמֵד וּמְסִיעֵהוּ לְהַבִּין אֶת כָּל תַּלְמוּדוֹ וְלְהַצְלִיחַ בוֹ, וּבְדַאי מִי שִׁיְתַמֵּיד בָּכֶּה, יִזְכֶּה לְעֵלוֹת בְּמַעְלוֹת רְמוֹת וְנִשְׁגָּבוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבְקִנְיָנָהּ.

הַמְצִיטֵעַר עִם הַשְּׂכִינָה זוֹכֵה לְכַתֵּר תּוֹרָה

טעם שְׂשִׁי: כְּתוּב בְּסִפְר קַב הַיֵּשֶׁר (פֶּרֶק צג): קַבְלָתִי מֵרַבּוֹתֵי שְׁכָל הַמִּתְאַבֵּל עַל גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה זוֹכֵה לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה. וְלִכֵּן הֵקֵם בְּחֲצוֹת וְאוֹמֵר תִּקּוֹן חֲצוֹת וּמִתְאַבֵּל וּמְצִיטֵעַר עַל גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה עַל יְדֵי זֶה הוּא זוֹכֵה לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה.

הַתְּגִלוֹת תּוֹרַת הַסּוּד

טעם שְׂבִיעִי: כְּתוּב הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים פְּלֶאגִי זִיע"א: שְׁכָל הָעוֹסֵק בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה בְּלִילָה, יִזְכֶּה לְהַבִּין אֶת לְמוּדוֹ בְּיִתְרַ קְלוֹת וְאִף יִזְכֶּה שִׁיְתַגְּלוּ לוֹ סוּדוֹת נוֹסְפִים מִן הַשָּׁמַיִם. וְזֶה מְשׁוּם שֶׁזְּמַן חֲצוֹת לִילָה, הוּא הַזְּמַן הַמְּסַגֵּל בְּיִתְרַ לְלִמּוּד תּוֹרַת הַסּוּד וְהַנְּסִתָּר. וְעַל פִּי זֶה פֶּרַשׁ הַגָּר"ח פְּלֶאגִי אֶת הַפְּסוּק (ישעיה כד): "מִכְּנֶפֶת הָאָרֶץ זְמַרַת שְׁמַעֲנוּ צְבִי לְצַדִּיק וְאָמַר רְזִי לִי רְזִי לִי וְגו'", שֶׁפְּסוּק זֶה מְדַבֵּר עַל לְמוּד הַתּוֹרָה בְּלִילָה, שֶׁהַתּוֹרָה שְׁלוּמֵדִים בְּלִילָה נִקְרָאת 'זְמִירוֹת', וְכָל הַלּוֹמֵד בְּלִילָה נִקְרָא 'צַדִּיק' כְּמוּבָא בְּזֶהֱרַ הַקְּדוּשׁ.

וְלִכֵּן 'רְזִי לִי' - פְּרוּשׁוֹ שִׁיְלַמֵּד בְּלִילָה אֶת תּוֹרַת הַסּוּד וְהַנְּסִתָּר,

מפני שהלילה הוא מסגל להבנת תורת הסוד בקלות ובמהירות, ומה שכתוב עוד פעם שניה 'רזי לי' בא לומר שהלומד את תורת הסוד בלילה יזכה שיתגלו לו עוד סודות נוספים מן השמים כי הלילה הוא זמן שמסגל ביותר ללמוד זה של תורת הרז והנסתר.

ובענין זה ספר לי יהודי תלמיד חכם, שזכה בצעירותו ללמוד בישיבת המקבלים של הגאון הצדיק הרב ציון ברכה זצ"ל והיה עד ראיה למעשה הבא: באחד הימים נגש אחד הלומדים בישיבה לראש הישיבה הרב ציון ברכה זצ"ל ובקשה בפיו: היות שהוא משתתף בשעורו של הרב כבר תקופה ארכה ואינו רואה ברכה בלמודו, ואינו מצליח בשום אופן להבין את החומר הנלמד, על כן הוא מבקש מהרב שיאיל ללמוד עמו בחברותא ולהסביר לו ביחידות את כל הלמוד, כדי שיוכל להתחיל להבין את תורת הקבלה והסוד.

פתח הרב ואמר לו: האם היית רוצה שאני אלמד אתך ואסביר לך את הלמוד? או שאתה מעדיף שהקדוש ברוך הוא בעצמו ילמד עמך חברותא ויפרש לך את כל הלמוד? השיב לו התלמיד: בודאי ובודאי שהייתי חפץ שהקדוש ברוך הוא ילמד אותי ויבאר לי את כל הלמוד.

אמר לו הרב: אם כן, תקום בחצות לילה ותלמד בשעה זו את החומר, או אז תראה כיצד הקדוש ברוך הוא בעצמו ילמד אותך ויבאר לך את כל הלמוד ויפתח מחר בקלות להבין את הכל! כי הקם חצות ללמוד תורה, הקדוש ברוך הוא בעצמו מלמד אותו את כל תלמודו.

בזאת סים הרב את דבריו, ואותו תלמיד החל לקום בחצות

לילה וללמד תורת הנסתר, והוא אכן ראה ברכה מרבה בלמודו כשהוא מתעלה מיום ליום, עד שתוף תקופה קצרה נעשה תלמיד חכם גדול מחשובי הלומדים בישיבה, כשכל בני הישיבה מתפלאים על השנוי הגדול והמהיר.

אור הגנוז מתגלה בלילה

טעם שמיני: טעם נוסף הוא על פי דבריהם של הראשונים שכתבו, שעקר הבנת האדם בתורה הוא על ידי שזוכה לאור הגנוז בתורה. כי האור שהקדוש ברוך הוא גנזו לצדיקים, גנוז בתוף התורה, כמו שכתוב (בראשית א): "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", על אנפי אוריתא - כעין שהסבירו הראשונים את דברי חז"ל (שבת כג): 'הרגיל בנר זוכה לבנים תלמידי חכמים' - ואם הוא בר הכי, הוא בעצמו זוכה להיות תלמיד חכם, והטעם, משום שבגרות של מצוה שורה אור הגנוז כמו בא בזהר הקדוש, ולכן הזהיר בהם זוכה לתורה הנמשכת מאור הגנוז. כי מובא בזהר הקדוש (תרומה דף קמט) שהלומד בלילה זוכה לאור הגנוז בתורה, שזה פרוש מה שאמרו חז"ל, שכל הלומד בלילה נמשך עליו חוט של חסד (חגיגה יב), דהינו שזוכה לחוט דק מאור הגנוז השורה על נשמתו! לכן כל הלומד בלילה יזכה להתחכם ולהבין את כל תלמודו על ידי האור הגנוז ששורה עליו אשר ממנו כל הבנתו של האדם בתורה.

וכן מובא בספר המדות (אות לימוד) על ידי שקם חצות זוכה להבין את התורה ולדרש אותה.

לכן כל לומדם של רב גדולי ישראל במשך כל הדורות היה בשעות הלילה, כמו שהיה הגאון הרב שמואל ואזנר זצ"ל מרבה

לְשַׁבַּח בְּדַרְשׁוֹתָיו אֶת הַלְמוּד בְּאִשְׁמֶרֶת, שְׂרׁוּאִים שָׂרָב גְּדוּלֵי
 יִשְׂרָאֵל הָיוּ לוֹמְדִים בְּשָׁעָה זוֹ, וְאַף הַחֵת"ם סוֹפֵר כָּתַב אֶת רַב
 תְּשׁוּבוֹתָיו בְּאִשְׁמֶרֶת הַבֶּקֶר. וְכֵן נִהְגוּ רַב כְּכֹל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת כְּמוֹ
 שְׁמוּבָא בְּפֶרוּשׁ הַגֵּר"א עַל סֵפֶר מִשְׁלֵי (מִשְׁלֵי י"ד א), שְׁזָמַן הַשָּׁנָה שֶׁל
 הָאָדָם הוּא עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה, וּבְחֲצוֹת הַלַּיְלָה צָרִיךְ לָקוּם לְלַמֵּד
 תּוֹרָה, וְכֵן נִהְגוּ גַם הַגֵּר"א בְּעֶצְמוֹ כְּמוּבָא בְּסֵפֶר 'מַעֲשֵׂה רַב'.

עֲדוּת נְאֻמָּה

שָׁח לִי יְהוּדֵי חָשׁוּב הַמְּכַהֵן כְּרֹאשׁ 'פּוֹלֵל חֲצוֹת' בְּאַחַת מֵעָרֵי
 הָאָרֶץ שְׁלוּמְדִים אָצְלוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים חֲשׁוּבִים, שְׁלוּמְדִים אָף
 בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם כָּלוּ בְּכוֹלֵל, שְׁכַלְם הִעִידוּ וְאָמְרוּ לוֹ פֶּה אֶחָד, שֶׁהֵם
 חֲשִׁים וּמְרַגְּשִׁים שֶׁבְּלִמּוּד בְּלַיְלָה יֵשׁ סִיעֵתָא דְשִׁמְיָא מִיַּחַדְתָּ,
 הֵן מְבַחֲיֵנָת הַבְּנֵת הַלְמוּד בְּקִלּוֹת וּבְמַהֲרֵי וְהֵן מְבַחֲיֵנָת הַסֵּפֶק
 הַלְמוּד, אֲשֶׁר הֵם מְסַפִּיקִים בּוֹ פִי כְּמָה וְכְמָה מְמָה שֶׁהֵם מְסַפִּיקִים
 בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם כָּלוּ. וְהֵם חֲשִׁים אֲשֶׁר בְּשָׁעוֹת אֵלוֹ יִשְׁנֶה פְתִיחַת הַלֵּב
 בְּתוֹרָה עֲצוּמָה מְאֹד, וְהֵם הִרְגִישׁוּ בְּעֶצְמָם הַתְּעֵלוֹת עֲצוּמָה בְּלִמּוּד
 מְאֹד שֶׁהֵחֵלוּ לְלַמֵּד בְּשָׁעוֹת אֵלוֹ שְׁלֹאֲחֵר חֲצוֹת הַלַּיְלָה.

בְּאַחַת מִשִּׁיחּוֹתָיו סֵפֶר הַרְבֵּ הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים בְּרַגְיָא שְׁלִיט"א
 הַמְּכַהֵן כַּר"מ בִּישִׁיבַת 'כְּסָא רַחֲמִים', שֶׁהוּא מְכִיר יְהוּדֵי שְׁזָכָה
 לְחַזֵּר בְּתִשְׁבּוּבָה וְהַחֵל לְלַמֵּד בְּכוֹלֵל חֲצוֹת, וְתוֹךְ תְּקוּפַה קֶצֶרָה
 הַתְּעֵלָה מְאֹד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאַחֲרֵים
 הַלּוֹמְדִים בְּשָׁעוֹת הַיּוֹם, וְהַדְּגִישׁ הֵרַב שֶׁזֶה בּוֹדָאֵי בְּאֵ מִכְּחָה הַגְּדוֹל
 שֶׁל תּוֹרַת הַלַּיְלָה, שֶׁהֲרִי כְּמָה אֲבָרְכִים יִשְׁנֵם הַשּׁוֹקְדִים עַל לְמוֹדֵם
 שְׁנַיִם רַבּוֹת בְּשָׁעוֹת הַיּוֹם, וְהֵנָּה הָאֲבָרְךָ הַזֶּה הַתְּעֵלָה עֲלֵיהֶם

עשרות מונים וְכַל זֶה בְּזָכוֹת הַלְמוּד בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה הַמְסֻגָּל מְאֹד
לְהַתְעַלּוֹת בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה.

ספור נוסף ספר לי אברהם, שפיוס הנו תלמיד חכם הן בתורת
הנגלה והן בתורת הנסתר, שבראשית דרכו בעולם התורה,
כשהיה בחור צעיר לימים, היה לומד הרבה בשעות הלילה, והנה
לאחר תקופה שלמד בישיבה הבחין וראה שהוא התקדם והספיק
בגמרא אותה למדו, הרבה יותר משאר חבריו שהיו לומדים רק
בשעות היום! ואפלו שהם היו בהתחלה הרבה יותר טובים ממנו
בלמוד, וגם הרבה יותר כשרוניים ממנו. משראה זאת הבין את
מעלת הלמוד בלילה וקבע את למודו בכלל חצות לילה, והיום
הנו תלמיד חכם חשוב ברוף השם.

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי
הַשְּׁעָרִים
נִפְתָּחִים בַּחֲצוֹת

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים בְּהַצּוֹת

כְּזוֹה וּסְגֻלָּתָהּ שֶׁל הַתְּפִלָּה בְּהַצּוֹת הַלֵּילָה

הִנֵּה כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מְחַפֵּשׂ אֶת הַזְּמַן הַטוֹב בְּיִתְרוֹ וְהַמְסֻגָּל בְּיִתְרוֹ לְקַבֵּל הַתְּפִלָּה, יֵשׁ לְדַעַת שֶׁהַזְּמַן הַמְסֻגָּל וְהַטוֹב בְּיִתְרוֹ לְתְּפִלָּה הוּא בְּשַׁעוֹת הַלֵּילָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל "חֻבּוֹת הַלְּבָבוֹת" (שַׁעַר אַהֲבַת ה', פ"ו), שֶׁאֲנִי רוֹאִים אֶצֶל דּוֹד הַמְּלֶכֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁתְּמִיד כַּאֲשֶׁר הוּא רָצָה לְהַתְּפַלֵּל וְלַזְעַק לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּצְלִיחוּ מִכָּל הַצָּרוֹת הַרְּבוּת וְהַקְּשׁוֹת שֶׁאֲפֹפוּ אוֹתוֹ עַד אִין מְסָפֵר, הוּא בָּחַר לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּלֵילָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פח): "יּוֹם צָעֲקוֹתַי בְּלֵילָה נִגְדָּדָה", שֶׁפָּרוּשׁוֹ (כְּבִיאור הַאֲבֵן עֲזָרָא), זְמַן תְּפִלָּתִי אֵלֶיךָ הוּא תְּמִיד בְּלֵילָה.

וְכֵן גַּם אֲנִי רוֹאִים שֶׁכַּאֲשֶׁר דּוֹד הַמְּלֶכֶךְ חָפֵץ לְהַתְּחַטֵּא לִפְנֵי קוֹנֵו כָּבֵן לִפְנֵי אָבִיו, וְלְהַתְּחַנֵּן לַהֲשֵׁם שֶׁיִּקְרְבוּ אֵלָיו, וְיִזְכְּהוּ לַעֲבֹדוֹ בְּאַמֶּת וּבְלִבָּב שְׁלֵם, הוּא בּוֹחֵר לַשֵּׁם כֶּן אֶת הַלֵּילָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

(תהלים קיט): "זכרתי בלילה שמוך ד", וכן: "קדמתי בנשף (לפנות בקר) ואשועה".

כך גם אפשר לראות בזמנים של שמחה ואשר, כאשר השמחה מציפה את לבו של דוד עד גדותיו, ולבו גואה מהתשוקה והרצון להודות ולזמר להשם יתברך, עושה הוא זאת בשעות הלילה, כמו שכתוב (תהלים קיט): "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך", וכן (תהלים עז): "אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה".

וכך אנו רואים גם אצל ירמיה הנביא, שכאשר הוא רוצה לקונן ולבכות על חרבן בית המקדש, ולהתפלל ולהתחנן להשם יתברך שישוב לבנותו, עושה הוא זאת בלילה כמו שכתוב (איכה): "בכו תבכה בלילה ודמעתה על לחיה".

וכך גם כאשר ירמיה הנביא קורא לעם ישראל שיתפללו ויתחננו להשם יתברך, הוא קורא להם לעשות זאת בלילה, כמו שכתוב (איכה ב, יט): קומי רני בלילה - לראש אשמרות - שפכי כמים לבך נכח פני ד'.

ועלינו להתבונן מדוע נבחר הלילה יותר מכל שעות היום, להתפלל להשם יתברך ולקרא אליו, כמו גם להודות ולרנן להשם יתברך? מהו יחודיותו של הלילה? ומהם סגולותיו של הלילה? ולמה זוכה מי שמתפלל דוקא בשעות הלילה?

על כך ועוד בפרק הבא שלפניכם.

כָּל הַשְּׁעָרִים פְּתוּחִים

הנה כאשר אנו מתבוננים במעלותיו ובסגולותיו של הלילה, ראשית כל עלינו לדעת שהלילה הוא הזמן המסגל ביותר לתפלה ובקשה, כי בו כל השערים בשמים פתוחים לקבלת כל התפלות של כל אחד ואחד ובו יכול כל אחד ואחד לפעל ולקבל את כל בקשותיו ומשאלותיו מהשם יתברך.

והעת רצון הגדולה שישנה בלילה היא באמצעו של הלילה, בשעת חצות הלילה, כי בשעה זו ישנה עת רצון גדולה מאד בשמים לקבלת כל התפלות, כמו שגלו חז"ל בגמרא (יבמות עו) וכן מפרש בזהר בהרבה מקומות (פרשת נשא דף קלו תזריע דף מד ועוד) וכן גם כתוב מדרש (פסיקתא רבתי תהלים) על הפסוק (תהלים) **וְאֲנִי תַפְלִיתִי** לך ד' עת רצון, אמר דוד המלך עליו השלום, מתי אני מתפלל לפניך, בשעת חצות הלילה שאותה שעה היא עת רצון במרום, באותה שעה הצלת את אברהם מארבעת המלכים כמו שכתוב (בראשית): **"וַיַּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה"**, ואותה שעה עמדה לזקנתי רות כמו שכתוב (רות): **"וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּלְפַּת"**.

אֵיךְ שׁוֹמְרִים

וכך באר הגה"ק ר' אברהם ב"ר נחמן מטולטשין את הפסוק (איכה ב, יט): **"קוּמִי רְנִי בַלַּיְלָה לְרֹאשׁ אֲשֶׁמְרוֹת שְׁפָכִי כַמַּיִם לַבַּר נַחַח פְּנֵי ד'**, שבפסוק זה נרמז שהתפלה בשעת חצות לילה רצויה ומקבלת לפני ד', והיא מתקבלת מיד ללא שום עכובים ומניעות,

וזאת כיון שבמשך כל שעות היממה ישנם שערים ומסכים המפריעים לקבלת תפלתו של האדם, כי ישנם שנים עשר שערים, שדרךכם עוברות ועולות כל תפלות ישראל, אשר שם עומדים ממנים שתפקידם הוא לבדק ולחקר אחר כל תפלה ובקשה, האם היא זכה וברה ונקיה מכל רבב ואפשר להעלותה לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא או לא, אבל ישנו שעתים ביממה אשר בהן אין שום שערים ושום מסכים המפריעים לתפלתו של האדם לכנס לפני השם יתברך, וכל אחד המתפלל בשעה זו תפלתו נכנסת מיד לפני ד' ומתקבלת במרום, ושעה זו היא שעת חצות הלילה, ועל שעה זו נאמר הפסוק: **שפכי לבך כמים לבה נכח פני ד'**, כי בשעת חצות הלילה כל יהודי הוא בגדר נכח פני ד' ותפלתו נכנסת ישר לפני ד' ועת רצון זה של חצות הלילה נמשך שעתים כמו שכתוב בלקוטי מוהר"ן (קמט) אשר בהן עולות כל תפלותיו של האדם לרצון לפני אדון כל.

ולכן שעה זו היא השעה המבחרת מכל שעות היום כלו לתפלה ובקשה ותחנה מעמק הלב על כל ענין וענין ומבטחת תפלה זו שלא תשוב ריקם.

תפלה זכה

סבה נוספת למעלת התפלה בשעות הלילה, מפני שבשעות אלו התפלה זכה ונקיה ללא מחשבות זרות וללא שום גורמים חיצוניים המפריעים לאדם להתפלל בשעה זו, כמו שמבאר בעל חובת הלבבות (שער אהבת ה' פ"ו), שמעלת התפלה בלילה גדולה ועצומה מאד, מפני שבליילה מחשבותיו של האדם נקיות מכל

תאווה והבלי העולם הזה המבלבלים את מחשבותיו בשעות היום, הן מצד תאווה האכילה והשתיה שהיא נחלשת בשעות הלילה, והן מצד זה שאין את החברה של בני האדם המפריעים בשעות היום לכוננת התפלה, ובמינו כן גם אין בלילה את טרדת צלולי הפלאפון שישנם במשך כל שעות היום.

כמו כן אין פגישות עסקיות או בעלי חובות וכדומה, שיטרידו את האדם בלילה ולכן תפלתו של האדם בלילה היא זכה ונקיה וקרובה להתקבל.

נפשי אויבתך בלילה

סבה נוספת למעלת התפלה בלילה כתב רבי נחמן מברסלב בלקוטי מוהר"ן (ב), שתפלת האדם בלילה רצויה, וזאת פון שבמשך היום כלו האויר כלו מזהם על ידי בני העולם הרודפים אחרי הבלי עולם הזה, וזה משפיע בעולם ובאויר כלו אנרגיות שליליות ורעלים רדיואקטיביים, המתפשטים בכל האזור כלו, וגורמים "זהום סביבתי" רוחני שאינו נכר בעין גשמית, וזה מה שמפריע לאדם החפץ לדבק בהשם יתברך, ולהתפלל תפלה אמתית מתוך דבקות בהשם יתברך.

אבל בלילה שבו כל בני העולם ישנים ונחים מטרדת העולם הזה, האויר עצמו נקי וזך, ולכן קל לו לאדם להתפלל במחשבות זכות ונקיות, ולהגיע לדבקות ולאהבת השם בעת תפלתו, אשר היא תכלית כל התפלה, אשר היא נקראת על שם הדבקות והחבור לבורא עולם, כמו שכתוב (בראשית ל, ח): **נפתולי אלקים נפתלתי**, ופרש רש"י התחברתי עם קוני.

ולכן הלילה הוא הזמן המסגל להגיע לאהבת השם, כמו שכתוב (ישעיה כו): "נפשי אותך בלילה", וכן כתוב בשיר השירים (א): "על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתיו", כי הלילה הוא הזמן המסגל להתפלל להשם יתברך ולדבק בו.

לזכות להתעלות באמת

ימעלתה של התפלה בשעות הלילה היא כה גבוהה, עד שכל מי שיתפלל ויבקש מהשם יתברך שיצילהו מתאוות והבלי עולם הזה בשעות אלו, מבטח לו שיזכה למדרגות גבוהות ורמות בעבודת השם, עד שיזכה להיות נקי לגמרי מפל תאוות והבלי עולם הזה, כמו שכתוב בלקוטי מוהר"ן (נב), ובלבד שיעשה זאת גם במקום ובסביבה בה אין בני האדם מצויים בשעות היום כגון בשדה או ביער, כי במקום שבו בני אדם מצויים בשעות היום נשארים רשמים שליליים, הנוצרים מכך שבני האדם טרודים בשעות היום בהבלי העולם הזה וזה מפריע לאדם החפץ לבוא ולדבק בבוראו.

מדיע התנאים יצאו ללמוד בשדה

זאת ועוד, התפלה בשדה או ביער מעלתה רבה מאד כמו שכתב הגר"א מוילנא זיע"א (בספרו על ספרא דצניעותא), שאנו מוצאים בזהר הקדוש פעמים רבות שהתנאים יצאו ללמוד תורה בשדה, הרחק משאון בני האדם, והטעם לכך הוא מפני שאין הקדוש ברוך הוא משרה שכנתו אלא על מקום שנעשה ללא שום פניות,

אֵלָא נַעֲשֶׂה רַק לְשֵׁם שְׁמַיִם, כְּמוֹבֵא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ עַל הַפְּסוּק (תהלים 10): הוֹלֵךְ תַּמִּים וּפְעַל צְדָק, עי"ש.

וְלִכְּן כַּאֲשֶׁר רַבִּי חַיָּא רִצָּה לְלַמֵּד אֶת יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, הוּא בַעֲצוּמוֹ צָד אֶת הַצְּבָאִים וְעִבַד אֶת הַעוֹרוֹת וְכָתַב אֶת סְפָרֵי הַתּוֹרָה לְבַדּוֹ, וְזֹאת בְּכַדִּי שִׁיְהִיָּה הַכֹּל נַעֲשֶׂה רַק לְשֵׁם שְׁמַיִם כְּמוֹ שְׁמִסְפָּרִים חַז"ל (בבא מציעא דף פה).

וּמִפְּנֵי כֹף הַתְּנָאִים יֵצְאוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּשָׂדֵה אוּ בַיַּעַר שֶׁהֵם מַעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַדּוֹ, וְלֹא בְּבֵית שְׁנַעֲשֶׂה עַל יְדֵי בְּנֵי הָאָדָם, שְׂמָא לֹא הִיְתָה כְּוִנְתָּם בְּבִנְיָתוֹ לְשֵׁם שְׁמַיִם בְּלִבָּד, וְעַל יְדֵי כֹף לֹא יוּכְלוּ לְזַכּוֹת לְהַשְׂרָאת הַשְּׂכִינָה בְּעַת תְּלִמוּדָם בְּבֵית הָזֶה.

וְלִכְּן כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְפַּלֵּל בְּשָׂדֵה שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה הַשֵּׁם לְבַדּוֹ, הוּא יָכוֹל לְזַכּוֹת בְּנִקְל לְהַשְׂרָאת הַשְּׂכִינָה וְלְדַבְּקוֹת בְּהַשֵּׁם בְּעַת תְּפִלָּתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה בּוֹדָאֵי תִתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ וַיִּבּוֹא לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת וְרִמּוֹת בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם.

תְּפִלָּה בְּלִילוֹת – סִגְלָה בְּדוּקָה לִישׁוּעוֹת

מַעֲשֶׂה הָיָה בְּיָמֵינוּ, שֶׁהִגִּיעַ יְהוּדֵי אֲשֶׁר הִתְגוֹרֵר בְּאַפְקִים אֶל הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל רַבִּי שְׁמִשׁוֹן פְּנִקוֹס זצ"ל, וְדַמְעָתוֹ עַל לַחֲיוּ בְּאֲשֶׁר הוּא נְשׂוּי שְׁנַיִם רְבוּת, וְעַדִּין לֹא זָכָה לְזַרַע שֶׁל קִימָא.

הַשִּׁיב לוֹ הָרַב וְאָמַר לוֹ: תִּבּוֹא אֵלַי מִחֵר בְּשַׁעַת שְׁתַּיִם עֲשֶׂרָה בְּלִילָה. כְּשִׁחֲזַר אֵלָיו הָאֲבָרָךְ בְּשַׁעַת חִצּוֹת לִילָה, הִעֲלָה אוֹתוֹ הַגֵּר"ש פְּנִקוֹס עַל רִכְבּוֹ וְאָמַר לוֹ, בּוֹא נִסְעוּ. הֵם נִסְעוּ וְהִגִּיעוּ לְשָׂדֵה הַסְּמוּכָה לְעִיר אַפְקִים, וְשָׁם הוֹרִיד אוֹתוֹ הָרַב פְּנִקוֹס וְאָמַר

לו: עכשו אתה נמצא רק עם השם יתברך לבדך, תספר לו הכל ותשיח לפניו את כל אשר עם לבבך, ועל ידי זה בודאי תושע.

לאחר שעה ארפה בה נפתח לבו של האברך, והוא בכה לפני השם כפי שהוא לא בכה מעודו, כשהוא מספר לפניו יתברך את כל הסבל הגדול, של השנים הארפות בהן הוא עדין לא נפקד בזרע של קימא. חזרו הרב פנקוס והאברך יחדו אל העיר, ואכן האברך הזה נושע מיד אחר כך, כאשר לאחר פחות משנה הוא הזמין את הרב פנקוס לברית של בנו בכורו.

התשובה שמהוללת פלאים

הנה בדורנו אנו התרבו הצרות והמכאובים, הבעיות והקשיים עד מאד, ובודאי כל הסבל האנושי וכל הצער והמכאובים שרבו כמו רבו בדורנו מקורם ושרשם הוא בעוונות והחטאים כמו שאמרו חז"ל אין יסורים בלא עוון, ובודאי שכל אחד היה חפץ ורוצה להיכח ולדעת על מה ולמה עשה לו ד' ככה, ומה עליו לתקן ולשפר עליו להתחזק, כי פעמים רבות האדם חפץ בכל מאודו לחזר בתשובה שלמה, אבל אינו זוכר ואינו יודע מה עליו לתקן ולשפר, ובודאי אם היו מגלים לו לאדם על מה עליו לחזר בתשובה, ובסבת איזה חטא ועוון נגזר עליו סבל כה רב, לא היה מאשר ממנו, וכמו שהיה בזמן הנביאים שהיו הולכים אליהם, והם היו מגלים לאדם בדבר האלקים, על מה עליו לחזר בתשובה, ומה עליו לתקן ושב ורפא לו.

אבל בדורנו נסתם כל חזון, ואין איש יודע על מה נגזר עליו

לסבל ולהצטער, הן בקושי הפרנסה הן בצער גדול בנים או בבריאות הגוף חס ושלום, או בקושי מציאת הזוג וכו' וכו'.

והנה גם פאשר האדם יודע מה עליו לתקן והוא עושה תשובה על פה, פעמים ואין תשובתו מתקבלת במרום מגדל הקטרוג אשר עליו מפני חטאיו ועונותיו, ואם היו מבשרים לו לאדם ואומרים לו, שישנה שעה שבה כל העושה תשובה שלמה מבטח לו שתשובתו תתקבל במרום לפני השם, וגם אם ישנו חטא שפרח מזכרונו אשר בסבתו בא אליו כל הסבל הרב הזה, מבטח לו שיזכירו לו אותם משמים, למען ידע ויזכר על מה עליו לעשות תשובה, או אז ודאי שהיה מזדרז ורץ לעשות תשובה בשעה המיוחדת והנפלאה הזו.

והנה מגלה לנו הזהר הקדוש, (פרשת ויקרא דף יג) שכל הקם חצות לילה ועוסק בתורה ועושה תשובה שלמה, מבטח לו שידע ויזכר על מה עליו לחזור בתשובה, כי השם יתברך ירמוז ויזכיר לו כאמא הרומזת לבנה ברך ובעדינות, מה עליו לשפר ולתקן, זאת ועוד מבטח לו שכל עונותיו נמחלו וחסאיו ימחקו לחלוטין, ויזכה לכל הישועות בגשמיות וברוחניות, בכל התחומים והמישורים להם הוא זקוק.

לחצות לכל טוב

וימוסיף על פה הרה"ק ר' צבי הירש מזידטשוב זיע"א, בספרו "סור מרע ועשה טוב" (פ"ג אות ה), "והנה אין לה מבחר העת להתבודדות שלא יבלבלוהו בני האדם כי אם בשעת חצות לילה, לעמוד ולבקש על נפשו האמללה, ויחפש בשעה זו כל מה שחטא

ועבר כל ימי חייו, וידבר מעל לבו כעבד לפני רבו וכבן לפני אביו, מכאב לב אשר כואב על עוונותיו ויבקש מחילה וסליחה עליהם ויבקש מהשם יתברך שיעזרהו לעבדו בלבב שלם ובאמת, וזה נבחר ועדיף יותר מכל התעניות והסגופים, וזהו תכלית קימת חצות לתשובה, וכל העושה זאת זוכה שנמחלים כל עוונותיו, והזדונות נהפכים לו לזכיות, והוא זוכה להתחדשות כל נפשו כמו תחית המתים ממש, ועל ידי זה הוא נצל מפל היסורים והענשים שהיו מגיעים לו מפני חטאיו, ועל ידי זה יזכה לכל טוב".

והטעם לכך שמעלת התשובה בחצות היא כה גבוהה וחשובה במרום, עד שכל עוונותיו של האדם מתהפכים לזכיות, מסביר הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א בספרו "הצבי והצדק", שהתשובה שעושים בעת חצות הלילה נקראת "תשובה מאהבה", כי כל הקם חצות אין זאת אלא מאהבת השם, כמו שכתב הזהר הקדוש (פרשת אחרי דף סח), והרי הוא מקים בזה מצות ואהבת את ד' אלקיך, (וכן כתב הגר"ח פלאגי בספרו תוכחת חיים ג), ולכן כאשר הוא עושה תשובה בשעת חצות הלילה, נקראת תשובה זאת בגדר תשובה מאהבה, ולכן על ידי כך כל עוונותיו נמחלים, וזדונות נהפכים לו לזכיות כמו שחז"ל (יומא פו) שכל העושה תשובה מאהבה זדונות מתהפכים לו לזכיות.

עמודי העולם

וכל מעלת וסגלת קימת חצות, תלויה בעריכת התשובה שעושים הקמים בחצות לפני שהם מתחילים את סדר המודם, כמו שכותב בעל הראשית חכמה (שער הקדושה פרק ז) שאם אינו

עושה תשובה לפני למודו בחצות הלילה נאמר עליו (תהלים 1):
וּלְרָשָׁע אָמַר אֱלֹקִים מַה לָּךְ לִסְפֹּר חָקֶי.

וכן כתב מרן רבי יעקב אבוחצירא זי"ע א בספרו "שערי תשובה" על הפסוק: "מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא", שהקמים בחצות עליהם לעשות תשובה לפני למודם, כדי שלא יאמרו להם בשמים "מי בקש זאת מידיכם רמס חצרי", אבל כאשר הם עושים תשובה, ואחר כך לומדים תורה, הרי הם זוכים שעליהם עומד כל העולם כלו, כמו שכתוב (תהלים קלד): "הנה ברכו את ד' כל עבדי ד' העומדים בבית ד' בלילות", אל תקרא העומדים אלא העומדים כי הם העומדים שעליהם העולם קים, עכ"ל עי"ש.

בדוק ומנסה

ולכן כל אדם הזקוק לאיזו ישועה בכל תחום שהוא, עצתו היא שיקבע לו זמן לעריכת תשובה שלמה בעת חצות הלילה, וינסה להזכר בכל חטאיו אשר חטא לפני קונו ויעשה עליהם תשובה שלמה מעמקא דלבא, ואז מבטח לו שתשובתו תתקבל לפני ד', ועל ידי זה יזכה בודאי להנשע מכל צרותיו, אשר כלן באות בסבת חטאיו ועונותיו של האדם, ודבר זה הרי הוא בדוק ומנסה אצל הרבה אנשים שעשו זאת וקמו בלילה ועשו תשובה שלמה, ואחר כך עסקו בתורה כפי יכולתם, ומיד בבקר ראו ישועות גלויות בכל התחומים והמישורים שהם היו זקוקים.

וּלְסִבּוּם:

כָּל הַזֹּכֵה לְקוּם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה
וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּשַׁעַה זֹה, זֹכֵה:

א. שְׁמִשְׁמִימִים יִזְכִּירוּ לוֹ אֶת כָּל חֲטָאָיו שֶׁעָשָׂה וְשָׁכַח מֵהֶם, שְׁיִזְכֹּר
לַעֲשׂוֹת עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה. (זוהר הקדוש, ויקרא כג)

ב. זֹכֵה שֶׁתְּשׁוּבָתוֹ תִּתְקַבַּל לְפָנֵי הַשֵּׁם, עַל יְדֵי הָעֵת רְצוֹן הַגְּדוֹל
שֶׁיִּשְׁנֶה בְּשַׁעַה זֹה בְּמָרוֹם.

ג. זֹכֵה לְאַהֲבַת הַשֵּׁם, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא זֹכֵה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה
מֵאַהֲבָה שֶׁעַל יְדָהּ כָּל עוֹנוֹתָיו מִתְּהַפְּכִים לְזִכְיוֹת. (ספר "סור מרע
ועשה טוב" למהרצ"א מזידיטשוב)

ד. זֹכֵה לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמָּת, וְלַעֲבֹדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִבָּב שְׁלֵם
וּבְנַפְשׁ חֲפִצָּה. (מהרצ"א מזידיטשוב)

ה. זֹכֵה עַל יְדֵי כֹף שֶׁתּוֹרָתוֹ שֶׁעוֹסֵק בָּהּ אַחַר כֹּף תִּהְיֶה רְצוּיָה לְפָנֵי
הַשֵּׁם, וְלֹא יֵאמָר עָלָיו, "מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדְּכֶם רְמוֹס חֲצָרִי". (ראשית
חכמה" שער הקדושה פ"ז וכן "שערי תשובה" למוהר"י אבוחצירא)

ו. הַתְּפִלָּה שֶׁמִּתְפַּלֵּל אֶל הַשֵּׁם שֶׁיִּצְלֵהוּ לְהַבִּיא מִתְּאוֹת וְהַבְּלִי
עוֹלָם הִזָּה מִתְקַבֵּל בְּמָרוֹם, וּמִבְּטָח לוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִכָּל חֲטָא
וְעוֹן, וְיִזְכֶּה לְהִיּוֹת נָקִי לְגַמְרֵי מִכָּל הַתְּאוֹת וְהַבְּלִי עוֹלָם הִזָּה.
(ליקוטי מוהר"ן נב)

ז. זֹכֵה שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצָּה אֵלָיו וּמְקַבְּלוֹ, עַל יְדֵי הָעֵת
רְצוֹן הַגְּדוֹלָה שֶׁיִּשְׁנֶה בְּשַׁעַה זֹה בְּמָרוֹם, אִף אִם אֵינוֹ רְאוּי לְכָךְ מִצַּד

מַעֲשֵׂיו וְחַטָּאָיו, זֹאת עַל יְדֵי הָעֵת רְצוֹן הַגְּדוּלָּה שֶׁיִּשְׁנֶה בְּשַׁעָה זֹ
בְּמָרוֹם. (זוהר הקדוש ויקרא יג)

ח. הַעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּשַׁעָה זֹ, זֹכֶה לִישׁוּעוֹת גְּלוּיּוֹת בְּכָל הַתְּחוּמִים
וְהַמִּשׁוּרִים בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת.

פְּקֻדֵי
פֶּאֶר תַּחַת אֶפֶר

פֶּרֶק דְּבִיעִי

פֶּאָר תַּחַת אֶפֶר

מַעֲלַת אֲמִידַת תְּקוּן הַצִּוּוֹת

הִנֵּה כַּאֲשֶׁר גָּדְלוּ הַחֲטָאִים וְהַעֲוֹנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְגַבַּר הַקְּטְרוּג עֲלֵיהֶם בְּמִרוֹם, רַחֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְכֻלָּה אֶת חַמְתּוֹ עַל עֲצִים וְאַבְנִים, כַּאֲשֶׁר הִחְרִיב אֶת בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ, שֶׁהוּא הָיָה מְקוֹר כָּל שְׂמֻחָתָנוּ וְחֻדוֹת לְבָנוּ, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (אִיכָה ה) שֶׁבַת מִשׁוֹשׁ לְבָנוּ נִהְפֶּךָ לְאַבֵּל מַחֲלָנוּ.

אַבֵּל מֵאֵז עֲרֵבָה כָּל שְׂמֻחָה וְרַבּוּ הַצָּרוֹת מְאֹד, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חז"ל (סוטה מט): מִיּוֹם שֶׁחָרַב בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ אֵין לָךְ יוֹם שְׂאִין קַלְלָתוֹ גְּדוֹלָה מִחֲבָרוֹ.

אָמֵנָם יֵשׁ לְדַעַת סוּד גְּדוֹל וְנִפְלֵא אֲשֶׁר הוּא נִחְמַתָּנוּ בַּעַת גְּלוּתָנוּ, וְהוּא, אֲשֶׁר יַחַד עִם חֲרַבֵּן בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ, נָתַן לָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַב רַחֲמָיו וְגִדְל חֲסָדָיו, מִתְּנָה עֲצוּמָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, כִּי־צַד לְהַמְשִׁיךְ אֶת אוֹרוֹ שֶׁל בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ בְּתוֹךְ הַגְּלוּת הַנּוֹרָאָה וְהָאֲרָכָה הַזֹּאת, וְעַל יְדֵי זֶה לְהַמְשִׁיךְ אֶת כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת הָעֲצוּמוֹת וְהַמְתַּנּוֹת הַנִּפְלְאוֹת, שֶׁהָיוּ בְּזִמְנֵן שֶׁבַיִת הַמְּקֻדָּשׁ הָיָה קַיָּם.

והוא על ידי שנעלה את ירושלים על ראש שמחתינו, ונזכר את חרבנו של בית המקדש בכל עת ובכל זמן.

וזה רמוז בדברי חז"ל (תענית ל): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה - והנה אמרו חז"ל 'זוכה' בלשון הונה, שפרושו שמיד כאשר האדם יתאבל ויצטער על חרבן ירושלים, ומשיך את אורו של בית המקדש, וזה הדרך היחידה להמשיך את אורו של בית המקדש, בגלות הארצה והקשה שאנו שרויים בה כבר אלפי שנים, ועל ידי כך ממילא לזכות לכל הישועות בגשמיות וברוחניות.

אם לא אעלה את ירושלים

וכותב ה"שפת אמת" שסוד המתנה הנפלאה הזאת שנתן לנו הקדוש ברוך הוא, רמוזה בפסוק (איכה ה) **שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחלנו**, שפרושו שכאשר בית המקדש היה קיים היינו זוכים לכל המתנות העצומות והנפלאות שלו מתוך הרקודים והמחולות ושמחה עד בלי די, ואלו היום נהפך לאבל מחלנו, כי אנו זוכים למתנות אלו רק על ידי האבל והבכיה על חרבן בית המקדש והצער על ירושלים, כהבטחת חז"ל שכל המתאבל על ירושלים זוכה מיד ורואה בשמחתה של ירושלים.

וזה הן על ידי המנהגים היחודיים וההלכות המיוחדות שתקנו חז"ל כדי לזכור בכל עת את חרבן ירושלים, כמובא בשלחן ערוך סימן תקס, והן על ידי אמירת התקון חצות, שהם העשרה מזמורים שתקן האריז"ל לומר בכל חצות לילה על השכינה שנמצאת בגלות, ועל צערן של ישראל, כשנוספו עליהם בהמשך

פּיוֹטִים וּתְחִינּוֹת מְגֹדֹלֵי הַדּוֹרוֹת, הַמְעוֹרְרִים אֶת הַלֵּב מְאֹד לְהַרְגִישׁ אֶת צַעֲרֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְצַעֲרַת הַחֲרָבָן הַנּוֹרָא, אֲשֶׁר הֵם נִתְקְנוּ בְּמִיחָד לְזָכַר חֲרָבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּבְאֲמִירַתָּם הָאֵדָם מוֹתִיחַד וּמְשַׁתְּתֵף בְּצַעֲרַת הַחֲרָבָן עַל יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֲשֶׁר הִיא הַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה לְהַמְשִׁיךְ אֶת אֹרֹז שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּתוֹךְ הַגְּלוּת הָאֲרָכָה וְהַקְּשָׁה שְׁאֵנוּ שְׂרוּיִים בָּהּ כְּבָר אֶלְפֵי שָׁנִים, וְעַל יְדֵי כֹף לְזָכוֹת לְכֹל הַיְשׁוּעוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחֵינִיּוֹת.

וְכַאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבוֹנְנִים בְּמַעְלוֹתֶיהָ וּבִסְגֻלוֹתֶיהָ שֶׁל אֲמִירַת תִּקּוּן חֲצוֹת אוֹתוֹ תִּקּוּן הָאֲרִיז"ל, עָלִינוּ לְהַתְּבוֹנֵן בִּיסוּד חָשׁוּב זֶה בְּהַבְנָתָה שֶׁל מַעֲלַת הַתִּקּוּן חֲצוֹת בְּכֹל, וְהַאֲבָלוּת עַל חֲרָבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּפָרֹט, אֲשֶׁר הִיסוּד וְהַפְּלֵל הֵזֶה מוּבָא רְבוּת בְּכֹל הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים. (הן בספרי הבעש"ט, השפת אמת, הקדושת לוי והבני יששכר, והן בדברי הגר"א מוילנא, רבי צדוק מלובלין זיע"א ועוד).

אֲשֶׁר כָּל אֵדָם הַמִּתְאָבֵּל עַל חֲרָבָנָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ זוֹכָה מִיָּד לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֶת הָאֶרֶץ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֲשֶׁר מִכַּח הָאֶרֶץ עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה זוֹ זוֹכָה הוּא מִיָּד לַיְשׁוּעוֹת עֲצוּמוֹת וְנִפְלְאוֹת, וְזֶה הֵן בְּרוּחֵינִיּוֹת שֶׁנִּפְתָּחִים לוֹ שְׁעָרֵי הָעֲלִיָּה בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם וְהוּא זוֹכָה לַעֲלוֹת וְלַהֲתַעֲלוֹת בְּאֶמֶת בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת שֶׁהוּא מִקְבֵּל מִיָּד אֶת כָּל הַיְשׁוּעוֹת, שֶׁהוּא צָרִיךְ וְזָקוּק בְּאוֹתָהּ הָעַת וְהַשָּׁעָה.

וּמִכַּח הֵאֲרָה הַזֹּאת הוּא זוֹכָה וּמִקְבֵּל מִיָּד אֶת כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת שֶׁהֵיוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּמִפִּינֵן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה מְקוּר לְכֹל הַבְּרָכוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת בְּכֹל הַתְּחוּמִים וְהַמִּשׁוּרִים, הֵן הַפְּלִלִיִּים וְהֵן הַפְּרָטִיִּים, לְכֹן כַּאֲשֶׁר הָאֵדָם זָקוּק לְאִיזוֹ יְשׁוּעָה, מְכַל תְּחוּם שֶׁהוּא, מְסֻגְלַת

ביותר אמירת תקון חצות וההשתתפות בצער האבלות על חרבנה של ירושלים, לזכות לישועות גלויות בכל הענינים והתחומים, הן בתחומי הרוח והן בתחומי הגשם.

ואכן ספורים רבים ישנם, על אנשים שנושעו בישועות גדולות רבות ופלאיות, מיד לאחר אמירת תקון חצות.

יש להתבונן מדוע שכרו של המתאבל על ירושלים כה רב, כאשר הוא מקבל באפן מידי ומהיר את כל הישועות שיהיו לעתיד לבוא בבית המקדש, רק בזכות כך שהוא התאבל על ירושלים והצטער על חרבנו.

ועל כך ישנם ארבעה סבות וטעמים, אשר נאמרו ונכתבו על ידי צדיקי הדורות בטעמו של דבר נשגב וגדול זה.

התפלה שבונה את ירושלים

טעם ראשון: כאשר האדם מתאבל על ירושלים ומתפלל על גאלתם של ישראל ובנין בית המקדש, באותם רגעים ממש הוא בונה את בית המקדש בכח תפלתו ובקשתו וזאת מפני שבית המקדש אשר יבנה במהרה בימינו, יהיה בנוי ועשוי מכל התפלות והבקשות התחנות והדמעות אשר ישראל התפללו והתחננו על בנינו (כמובא בחת"ם סופר ובשפת אמת ובליקוטי הלכות ה' השכמת הבוקר ד), וכתב הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זיע"א שעל כל אבן ואבן בבית המקדש יהיה רשום וכתוב שמו של האדם אשר בזכותו היא נעשתה ונבנתה.

ומטעם זה אנו אומרים שלוש פעמים בכל יום ויום ברוך אתה

ד' בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם בְּלִשׁוֹן הוֹוֶה, כִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹנֵה בְּכָל עַת
 אֶת בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, עַל יְדֵי הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת שֶׁעַם
 יִשְׂרָאֵל מִתְּפַלְלִים בְּכָל יוֹם עַל הַגְּאֻלָּה, וְלִכְּנֵן מִי שֶׁמֵתְאַבֵּל עַל
 יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּמִתְּפַלֵּל עַל הַגְּאֻלָּה וּבוֹנֵה אֶת יְרוּשָׁלַיִם,
 נִמְשָׁךְ עָלָיו מִיַּד הָאוֹר שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁיִּבְנֶה לְעֵתִיד, אֲשֶׁר מִכְחוֹ
 זוֹכָה הוּא מִיַּד לְכָל הַדְּבָרִים וּלְכָל הַהֲשָׁפְעוֹת שֶׁיִּהְיוּ לְעֵתִיד, כְּאֲשֶׁר
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יַעֲמֵד עַל תְּלוּוֹתָהּ וְיִהְיֶה קָיָם עַל מְכוֹנּוֹ, אֲשֶׁר מִכְּחֵם זוֹכָה
 הוּא לְכָל הַבְּרָכוֹת וְהִישׁוּעוֹת.

בְּמַקּוֹם שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב הוּא נִמְצָא

טַעַם שְׁנֵי: מִסְבִּיר הַר"ק רַבִּי ל׳וֹי יִצְחָק מִבְּרֵדִיטְשׁוֹב בְּסִפְרוֹ
 קִדְשֵׁת ל׳וֹי (בִּפְיֹרֶשׁ עַל מַגִּילַת אֵיכָה) וְהוּא לְפִי הַפֶּלֶל שֶׁכָּתַב הַבַּעַל
 שֵׁם טוֹב, שֶׁכָּל כַּחוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם, נִמְשָׁכִים וּבָאִים אַחַר מַחֲשַׁבְתּוֹ
 שֶׁל הָאָדָם, וּבְמָה שֶׁהָאָדָם חוֹשֵׁב לְשֵׁם נִמְשָׁכֵת וּבָאָה כָּל מַהוּתוֹ
 וְעֲצָמוֹתוֹ הַפְּנִימִית.

וְלִכְּנֵן כְּאֲשֶׁר הָאָדָם עָסוּק בְּמַחֲשָׁבָה וְהַתְּבוּנָנוּת, מֵתוֹךְ תְּפִלָּה
 עֲמָקָה עַל חֶרְבֵן יְרוּשָׁלַיִם וְחֶרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
 נִמְצָאֵת כָּל מַחֲשַׁבְתּוֹ וּמַהוּתוֹ הַפְּנִימִית, בְּקִדְשָׁהּ הַגְּבוּהָה וְהַגְּדוּלָּה
 בְּיוֹתֵר שֶׁהִיא קִדְשֵׁת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלִכְּנֵן מִכְּחָה הוּא מְקַבֵּל מֵאוֹרֵם
 שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי נִמְשָׁךְ עָלָיו הָאוֹר שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 עַל כָּל מַשְׁמַעוֹתוֹ הַפְּנִימִית וְהַמְּבֻרָכֵת.

וּמוֹסִיף עוֹד בַּעַל הַקִּדְשֵׁת ל׳וֹי, שֶׁזֶה רְמוּז בְּדְבָרֵי חַז"ל: כָּל
 הַמֵּתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם זוֹכָה וְרוֹאֶה בְּשִׁמְחָתָהּ, שֶׁפְּרוּשׁוֹ שֶׁהָאָדָם
 הַמֵּתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם, הוּא זוֹכָה וּמִזְדַּכֵּךְ בְּזִכְרוֹן עֲצוּם כְּבָר עֲכָשׁוֹ

מכחה של הארת ירושלים ובית המקדש. וכמו כן זוכה הוא ורואה בשמחתה, כלומר שמכחה זוכה הוא כבר עכשו לשמחה עצומה ונפלאה כעין השמחה שתהיה לעתיד לבוא בבנין ירושלים.

הבכיה שמבטלת את הדמעות

טעם שלישי: מסביר מוהרנ"ת מברסלב (ליקוטי הלכות) על פי דברי הזהר הקדוש (ח"א דף קמו ע"ב) המבאר שכל חרבן בית המקדש ואריכות הגלות נמשכים ובאים מכחן של דמעותיו של עשו הרשע, שבכה כאשר הפסיד את הברכות, ומסים הזהר שכאשר ימחו ישראל דמעות אלו על ידי בכיתם ודמעותיהם, יצאו מן הגלות. וזה הסוד והטעם לחשיבותה העצומה של אמירת תקון חצות והאבלות והבכיה של חרבן בית המקדש, כי רק על ידי האבלות והבכיה על חרבן בית המקדש יצאו ישראל מן הגלות.

והטעם והסבה לכך הוא, מפני שיש כלל שאין הדין נמתק אלא בשרשו, ולכן רק הדמעות והבכיה הצער והאבלות על חרבן בית המקדש, הם אשר מבטלים את כחן של דמעותיו של עשו הרשע.

וזה רמז בדברי הנביא: "בבכי יבאו ובתחנונים אובילים", לרמז כי רק על ידי שיבטלו ישראל את בכית עשו ויתבטל הקטרוג הגדול שבא מכחה, תבוא הגאולה השלמה.

ואף כעת בתקף הגלות כאשר מבטל האדם את כח דמעותיו של עשו, על ידי הצער והאבלות על חרבן בית המקדש, נמשכות ובאות אליו כל הישועות והוא זוכה לכל ההשפעות.

הַתְּפִלָּה שְׂמֹנְלָה אֶת הַצֶּדֶק וְהָאֱמוּנָה

טַעַם רְבִיעִי: מְבַאֵר הַמַּגִּיד מְדוּבָנָא בְּסִפְרוֹ קוֹל יַעֲקֹב עַל מַגְלַת אֵיכָה, וְכִדְרָכוּ הוּא מְבַאֵר זֹאת עַל פִּי מִשָּׁל נִפְלָא.

הִנֵּה יְדוּעַ מִדְּבָרֵי חַז"ל, שְׁבַשְׁמִים יִשְׁנֶן מִשְׁמֵרוֹת מִיְחָדוֹת שֶׁל מְלֹאכִים הַבוֹכִים וּמְקוֹנְנִים תָּמִיד לְלֹא הַפְּסֵק עַל חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה לג ז): **הֵן אֲרֹאֲלִים צָעֲקוּ חֲצָה מְלֹאכֵי שְׁלוֹם מֵרַ יִבְכְּיוּ, וְכֵן בְּעוֹד הַרְבֵּה מְקוֹמוֹת. אָבֵל מִבְּכֵיתֶם מִתְעוֹרֵר קְטָרוּג גְּדוֹל עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְהַדְּבָר יוֹבֵן עַל פִּי מִשָּׁל.**

מַעֲשֵׂה בְּסוֹחֵר סִיטוֹנָא אֲשֶׁר הָיָה מוֹכֵר סְחוּרָה לַחֲנִיּוֹת רַבּוֹת, וּבְעֵלֵי הַחֲנִיּוֹת הָיוּ מוֹכְרִים אֶת סְחוּרָתָם לְלִקְוֹחוֹת הַרְבִּים.

וַיְהִי בְּאַחַד הַיָּמִים לָקְחוּ אֲנָשִׁים רַבִּים סְחוּרָה מִבְּעֵלֵי הַחֲנִיּוֹת וּבְרָחוּ לְלֹא הַתְּשֻׁלוּם, וּמִשׁוּם כֶּף לֹא הָיְתָה אֶפְשָׁרוֹת לְבְעֵלֵי הַחֲנִיּוֹת לְהַעֲבִיר אֶת תְּשֻׁלוֹם הַסְּחוּרָה לְסִיטוֹנָא, אֲשֶׁר כָּעַס וְהִקְפִּיד עֲלֵיהֶם מְאֹד שְׂאִינָם מַעֲבִירִים לוֹ אֶת תְּשֻׁלוֹם הַסְּחוּרָה. וְהִנֵּה מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ אֶת תְּלוּנוֹתָיו שֶׁל הַסִּיטוֹנָא עַל כֶּף שֶׁלֹּא קִבַּל אֶת כֶּסְפוֹ הַמַּגִּיעַ לוֹ עַל הַסְּחוּרָה, הָיָה מֵיָד מֵאֲשִׁים אֶת בְּעֵלֵי הַחֲנִיּוֹת שֶׁלֹּא שָׁלְמוּ לוֹ עַל הַסְּחוּרָה, אָבֵל כְּאֲשֶׁר הָיָה שׁוֹמֵעַ אֶת תְּלוּנוֹתָם שֶׁל בְּעֵלֵי הַחֲנִיּוֹת עַל הַלְקוּחוֹת שֶׁבְּרָחוּ לְלֹא שֶׁהַעֲבִירוּ לָהֶם אֶת הַתְּשֻׁלוּם, הָיָה מֵיָד מִצְדִּיק אֶת בְּעֵלֵי הַחֲנִיּוֹת וּמֵאֲשִׁים אֶת הַלְקוּחוֹת שֶׁבְּרָחוּ לְלֹא תְּשֻׁלוֹם הַכֶּסֶף.

וְהַנִּמְשָׁל הוּא בְּכֵיתֶם שֶׁל הַמְּלֹאכִים. כְּאֲשֶׁר עוֹלָה בְּכָל לִילָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֵיתֶם שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת עַל חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מִתְעוֹרֵר מִכֶּף קְטָרוּג גְּדוֹל עַל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּעוֹנוֹתֵיהֶם

נחרב בית המקדש, כי כל הבכיה של המלאכים היא רק על עם ישראל, כמו שכתבו חז"ל: (ברכות ג) אוי להם לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי והגליתי את בני בנין אמות העולם, ובעוד מקומות, ולכן כאשר עולה לפני הקדוש ברוך הוא בכיתם של עם ישראל, מיד נמתקים כל הדינים והקטרוגים מעל עם ישראל, מפני שישראל בוכים ואומרים בתפלתם שאינם אשמים בחטאייהם ועוונותיהם, כי כל זה בסבת הגוים, שהם החטיאו אותם כמו שכתוב (איכה ה): עבדים משלו בנו פרק אין מידם וכו'.

ולכן בכיתם של ישראל על חרבן בית המקדש, היא זאת שממתיקה את כל הדינים מעל ישראל, ומפני כך ירמיה הנביא פונה לעם ישראל ואומר להם, בכו תבכה בלילה (איכה א), ואל תטעו לחשב שהנכם יכולים לסמוך על בכיתם של מלאכי מרום על חרבן בית המקדש, כי אדרבה בכיתם היא זאת שמחייבת אותנו ומעוררת עלינו קטרוג ודין, אבל כאשר תבכו אתם, בכך תצדיקו את עצמכם ותרשיעו את הגוים, וזאת על ידי טענתכם כי הגוים אשמים בכל חטאיכם ועוונותיכם, ועל ידי זה הדין ישוב על ראשם, ואלו אתם תנצלו מכל פגע ומכל רע ומגפה ותזכו לכל הישועות בגשמיות וברוחניות.

וגש'למה פרים שפתינו

משל נפלא נוסף כותב המגיד מדובנא בספרו קול יעקב הממחיש זאת ביותר.

משל לעשיר גדול שהיה רגיל לעלות על שלחנו מעדנים ומטעמים רבים, יחד עם מעט לחם שהיה אוכל בכל סעודותיו,

וַיְהִי הַיּוֹם וַעֲשִׂיר זֶה יָרַד מִנְכָסִיו, וְכִיּוֹן שֶׁהָיָה רָגִיל לֶאֱכֹל רַק מְעַט לֶחֶם בְּסֵעוּדוֹתָיו, וְזֹאת מְרַב מְעַדְנִים וּמְטַעְמִים שֶׁהָיוּ עוֹלִים עַל שְׁלַחְנוֹ, הַמְשִׁיר בְּמִנְהַגוֹ זֶה וְהָיָה אוֹכֵל רַק מְעַט לֶחֶם בְּכָל אַרוּחוֹתָיו. רָאוּ זֹאת בְּנָיו וּפְנֵו אֱלָיו וְאָמְרוּ לוֹ, אָמֵנָם כְּשֶׁהֵייתָ עֹשִׂיר כְּאֲשֶׁר הָיוּ עוֹלִים עַל שְׁלַחְנֶךָ מְעַדְנִים לְרַב, מְרַב הַמְעַדְנִים וְהַמְטַעְמִים לֹא אֶכְלֶת אֲלֵא מְעַט לֶחֶם, אֲבָל הַיּוֹם שִׁירְדַת מִנְכָסֶיךָ וְהִלַּחֵם הוּא עַקֵּר סֵעוּדַתְךָ, מִן הָרְאוּי שְׁלַפְחוֹת בְּזֶה תִּרְבֶּה וְתֹאכַל כְּדֵי שֶׁתִּשְׁבַּע.

וְהַנְמָשֵׁל הוּא, כְּאֲשֶׁר בֵּית הַמְקַדָּשׁ הָיָה קָדִים, וְהָיָה לָנוּ אֵת הַקְּרִבָּנוֹת וְאֵת הַקְּטֹרֶת, אֵת הַמְּנוֹרָה וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת לֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁהָיוּ מְכַפְּרִים לָנוּ עַל כָּל עוֹוֹנוֹתֵינוּ, וְלָכֵן לֹא הָיִינוּ צְרִיכִים לְהִרְבוֹת בְּתִשׁוּבָה וּבְבִכְיָה, וְאֵלּוּ הַיּוֹם שֶׁאֵין לָנוּ לֹא מִזְבֵּחַ וְלֹא מְנוֹרָה, לֹא שְׁלַחַן וְלֹא לֶחֶם הַפָּנִים שִׁיכַפְּרוּ בְּעַדְנוּ, עֲלֵינוּ לְפָחוֹת לְהִרְבוֹת בְּבִכְיָה עַל חֲרַבַּן בֵּית הַמְקַדָּשׁ, וּבְתִשׁוּבָה עַל חֲטָאֵינוּ שֶׁגָּרְמוּ לְהַחְרִיבוֹ, וְכָל דוֹר שֶׁלֹּא נִבְנָה בֵּית הַמְקַדָּשׁ בְּיָמָיו כְּאֵלּוּ נִחְרַב בְּיָמָיו, וּבְכַף נִשְׁלְמָה פְּרִים בְּכִיּוֹתֵינוּ, וְעַל יְדֵי הַבִּכְיָה הַזֶּה עַל חֲרַבַּן בֵּית הַמְקַדָּשׁ נִזְכָּה לְכַפֵּרֶת כָּל פְּשָׁעֵינוּ וְחֲטָאֵינוּ.

זוֹכָה לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה

אַחַת הַמַּעֲלוֹת הַגְּדוּלוֹת וְהַעֲצוּמוֹת שֶׁזוֹכָה הָאָדָם הָאוֹמֵר תִּקּוֹן חֲצוֹת וּמִתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם הַנְּהַ, לְהִבְנֶה מִיַּחַדָּת וּלְזַכְרוֹן גְּדוֹל בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכּוֹתֵב בְּעַל קַב הַיִּשָּׁר (פֶּרֶק צ"ג) קִבְּלַתִּי מִרְבוֹתֵי שֶׁכַּל הַמִּתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם וּמִצָּטֵעַר בְּצַעַר הַשְּׂכִינָה זוֹכָה לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה. וְכֵן כּוֹתֵב בְּעַל הַבְּנֵי יִשְׁשָׁכָר (מֵאִמֹר ג' סַעִיף י"ב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: כְּאֲשֶׁר יִלְמַד הָאָדָם וְלֹא יָבִין, יִהְרַהֵר בְּתִשׁוּבָה בְּלִבּוֹ

ויתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה ויראה פלאות, כיצד נתעורר דעתו להבין מה שלא הבין וידע מקדם ויוכל להבין אף דברים מקשים ביותר.

ומסביר הבני יששכר, שהטעם לכך הוא מפני שכאשר בית המקדש היה קיים, היה הוא מקור הדעת והחכמה של כל העולם כולו, כמו שכתוב כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים, ולכן כאשר האדם אינו מבין איזה דבר בתורה הקדושה, זה פתוצאה מהגלות ומחורבן בית המקדש וזה מראה שהחלק בבית המקדש שלו עדין לא נבנה מפני חטאיו ועונותיו.

ולכן כאשר יעשה תשובה ויתפלל על הגאולה יראה פלאות, כיצד הוא מבין מיד את כל תלמודו, כי כאשר האדם מתקן את חלקו אשר בבית המקדש, על ידי התשובה ובקשת הגאולה, נמשכות אליו מיד כל ההשפעות משם לפי בחינתו, וזה רמוז בפסוק "כי יפלא ממה דבר", דהיינו שלא תבין את למודה "וקמת" - בקומתה שלך - לפי בחינתה, "ועלית אל המקום אשר יבחר ד'" שפרושו שתתקן את בנין בית המקדש השיף אליה, ועל ידי זה בודאי תזכה להבין את כל למודיה.

סגולה לילדים מצלחים

ספור נפלא בענין הזה, ספר הרב הגאון הרב יצחק זילברשטיין שליט"א רבה של רמת אלחנן בבני ברק, נכנסו אלי זוג הורים ותנו את צערם הגדול לפני, כאשר בנם בן העשר הלומד כבר בכתה ה' אינו מבין את למודו פראוי, אינו יודע ללמד גמרא פראוי ואף בקריאה פשוטה יש לו קשיים רבים.

וְאָמְרוּ לִי הַהוֹרִים שֶׁהֵם מוֹכְנִים לַעֲשׂוֹת כָּל אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עֲלֵיהֶם,
וּבִלְבַד שֶׁבָנָם יֵרָאֶה בְּרֻכָּה בְּתַלְמוּדוֹ וַיִּתְחִיל לְהַתְּפִיחַ כְּרֵאוּי.

הַשְּׁבִתִי לָהֶם: שֶׁעֲצַתִּי בְּשִׁבְלֵם שִׁיתְּחִילוּ לִבְקֶשׁ וּלְהַצְטַעַר עַל
חֲרַבְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּלְהַתְּחַנֵּן אֶל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיִּשׁוּב לְבִנְיוֹתָיו
בְּמַהֲרָה, אֲשֶׁר זֹהֵי הַסִּגְלָה הַגְּדוֹלָה וְהַבְּדוּקָה בְּיוֹתֵר לְכָל הַצְּרוּת
וְהַבְּעִיּוֹת, וְזֹאת מִשׁוּם שֶׁכֶּאֱשֶׁר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּם, הָיָה הוּא
מְקוֹר כָּל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר הִיְתָה נוֹבֵעֵת מִשָּׁם, כְּמוֹ שֶׁכּוֹתֵב הַפּוֹזְרֵי (פֶּרֶק
ב סעיף א) שֶׁמֵּהָאָרוֹן אֲשֶׁר בְּקִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, הִיְתָה הַשְּׁפָעַת כָּל חֻמְתֵּי
הַתּוֹרָה לְחַכְמֵיָם וְהַשְּׁפָעַת כָּל הַנְּבוּאָה לְנְבִיאֵיָם, וְכֶאֱשֶׁר מִבְּקִשֵׁי
עַל בְּנֵינּוּ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּכָף מִמְּשִׁיכִים אֶת הַהַשְּׁפָעוֹת שֶׁהָיוּ
בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יְדֵי זֶה בּוֹדְאֵי בְּנֵיכֶם יַחַל לְהַתְּפִיחַ כְּרֵאוּי וַיֵּרָאֶה
בְּרֻכָּה בְּתַלְמוּדוֹ.

וּפְתַחְתִּי לָהֶם אֶת שׁו"ת בֵּית הַלֵּל שֶׁחֲבַר הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק ר' הַלֵּל
מְקוּלוּמֵיָא זצ"ל וְהֵרָאֵתִי לָהֶם מִה שֶׁכָּתַב בְּסִימָן ע"א:

'רְפוּאָה בְּדוּקָה לְכָל הַמְּכֹאֲבִים שִׁיקְבַּל הָאָדָם עַל עֲצָמוֹ לֹמַר בְּכָל
לֵיל שְׁשֵׁי תְקוּן חֲצוֹת בְּדַמְעָה לְאַחַר תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה', כִּי כְּאֲמוּר כֶּאֱשֶׁר
מִצְטַעְרִים עַל חֲרַבְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּמִבְּקִשֵׁי עַל בְּנֵינּוּ - מִמְּשִׁיכִים
מִיָּד אֶת כָּל הַהַשְּׁפָעוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם הֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְזוֹכִים
מִיָּד לְכָל הַיְשׁוּעוֹת וְהַבְּרֻכּוֹת.

סִגְלָה לְשִׁלוֹם בֵּית

מִעֲשֵׂה הָיָה עִם הַגָּאוֹן רַבֵּי יְהוּדָה צַדִּיקָה זצ"ל רֹאשׁ יְשִׁיבַת
פּוֹרֵת יוֹסֵף, שֶׁבָּא אֲבֵרָה אַחַד וְהִתְלוּנָן לְפָנָיו, עַל כֶּף שְׂאֵין שׁוֹרֵר

השְׁלוֹם בְּבֵיתוֹ, וְאַשְׁתּוֹ מְסַרְבֶּת לְשִׁמְעַ בְּקוּלוֹ, הַשִּׁיב לוֹ הָרֵב וְאָמַר לוֹ: אִם כֹּף אוֹת וְסִימָן הוּא שְׂאִינְךָ יִרְא שָׁמַיִם, שְׁכֵן חַז"ל קִבְּעוּ וְאָמְרוּ: "כָּל מִי שֵׁישׁ לוֹ יִרְאֵת שָׁמַיִם דְּבָרָיו נִשְׁמָעִים", הָאֵם הִנֵּךְ אוֹמֵר תִּקּוֹן חֲצוֹת? שְׂאֵלוֹ הָרֵב, שֶׁהָרִי הִשְׁלַחַן עָרוֹךְ (סימון א סעיף ג) פֶּסֶק: רְאוּי לְכָל יִרְא שָׁמַיִם שֶׁיְהֵא מִתְאוּנָן עַל חֶרֶבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַשִּׁיב לוֹ אוֹתוֹ יְהוּדִי: אִינִי עוֹרֵךְ תִּקּוֹן חֲצוֹת.

הוֹסִיף הָרֵב וּשְׂאֵלוֹ: הָאֵם הִנֵּךְ לוֹמֵד בְּכָל שְׁבוּעַ אֶת הָרִשִׁי"ע עַל הַפְּרָשָׁה שְׁעָלָיו כְּתַב הִשְׁלַחַן עָרוֹךְ (סימון רפה סעיף ב): יִרְא שָׁמַיִם יִקְרָא אֶת הַתְּרַגּוּם עִם רִשִׁי"ע, וְהָאֵם הִנֵּךְ מְנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל ר"ת שְׁעָלָיו נִפְסַק בְּשִׁלְחַן עָרוֹךְ (סימון לד סעיף ב): וִירְא שָׁמַיִם יִצְא חוֹבֵת שְׁנִיָּהֶם, וְאוֹתוֹ אֲבָרַךְ הַשִּׁיב לוֹ בְּשִׁלְיָה עַל כָּל שְׂאֵלוֹת אֵלּוֹ, אָמַר לוֹ הָרֵב, אִם תַּעֲשֶׂה אֶת שְׁלֹשֶׁת הַדְּבָרִים הָאֵלּוֹ מְבֹטָח לְךָ שְׁדָבְרֶיךָ יִהְיוּ נִשְׁמָעִים בְּבֵית, שְׁכֵן תִּזְכֶּה עַל יְדֵי כֹף לִירְאֵת שָׁמַיִם, שְׁעָלָיו אָמְרוּ חַז"ל שְׁדָבְרָיו נִשְׁמָעִים, וְאָכֵן לְאַחַר שְׁבוּעַ שְׁעָשָׂה אֶת שְׁלֹשֶׁת הַדְּבָרִים הָאֵלּוֹ, חָזַר אוֹתוֹ אֲבָרַךְ לְרֵב וְאָמַר לוֹ, שֶׁהַחַל לְהַקְפִּיד עַל כָּל שְׁלֹשֶׁת הַדְּבָרִים הָאֵלּוֹ, וְשׁוּב הַשְׁלוֹם וְהַשְׁלֹוֹה חֲזָרוּ לְשָׁרַר בְּבֵיתוֹ, כְּאֲשֶׁר אֶשְׁתּוֹ שׁוּב סָרָה לְמִשְׁמַעְתּוֹ וְשׁוּמַעַת בְּקוּלוֹ. בְּרוּךְ הַשֵּׁם.

הַבְּטָחָה לְשִׁמְרָה בְּגִשְׁמִיּוֹת לְכָל בְּנֵי חַבִּית

כְּאֲשֶׁר הָאָדָם זֹכֵר אֶת חֶרֶבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִמְשַׁכֵּת עָלָיו וְעַל כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ שְׁמִירָה מִיַּחַדַּת מִשְׁמַיִם מִכָּל רַע וּמְכָל מַגְפָּה כְּמוֹ שְׁכּוֹתֵב בְּעַל כֹּף הַחַיִּים בְּסִימָן תִּקְס, עֵדוֹת מִיַּחַדַּת אֲשֶׁר אָמַר

הַגֵּר"ח פֿלאַג'י זײַע"א שְׁהַעִיד אָבִיו זצ"ל, שְׂרָאָה בְּעֵינָיו שְׁכַל בַּיִת שְׁנִזְהָרוּ לַעֲשׂוֹת זְכוֹר לְחֶרֶבֶן בַּיִת הַמְּקַדָּשׁ בְּפֶתַח בַּיִת, וְהַשְּׂאִירוּ אִמָּה עַל אִמָּה לְלֹא סִיד וְצָבַע כָּלֵל כְּפִי שְׁמֹחֵת הַהֲלָכָה - הִיָּה כָּל בַּיִת שְׁמוֹר מְכַל רַע וּמְכַל מַחֲלָה וְלֹא אָרַע לָהֶם שׁוֹם צַעַר אוֹ חֲלִילָה חֲלִילָה וְהָיוּ שְׁמוּרִים מְכַל פְּגָעִים רָעִים.

וְזֶה כְּאִמּוֹר מִשׁוֹם שְׁעַל יְדֵי שְׁהַאָדָם זֹכֵר אֶת יְרוּשָׁלַיִם וּמִצְטָטֵר עָלֶיהָ, הוּא מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֶת כָּל הַהֲשַׁפְּעוֹת וְהַבְּרָכוֹת שֶׁהָיוּ בָּהּ, וּמְכַף נִמְשַׁכֵּת עָלָיו שְׁמִירָה עֲלִיוֹנָה מְשִׁמִּים כְּפִי שֶׁהָיָה בְּבֵית הַמְּקַדָּשׁ, כְּמוֹ שְׁמוּבָא בַחז"ל (אבות פ"ה מ"ה) שְׁמַעוֹלָם לֹא הִפִּישׁ נַחֵשׁ וְלֹא עֶקֶץ עֶקְרָב בְּכָל יְרוּשָׁלַיִם, וְעוֹד נְסִים רַבִּים שֶׁהָיוּ בְּכָל עֵת בְּבֵית הַמְּקַדָּשׁ, וְזֶה מִגְדֵּל הַשְּׁמִירָה הָעֲלִיוֹנָה וְהַעֲצוּמָה שֶׁהָיְתָה כָּל הָעֵת בְּבֵית הַמְּקַדָּשׁ וּבִירוּשָׁלַיִם.

הַבְּטָחָה לְשְׁמִירָה בְּרוּחַנִיּוֹת

וְאִף שְׁמִירָה רוּחַנִית מִיַּחַדָּת מְכַל פְּגָעֵי הַשְּׁטָן וּמִלְתַּעוֹת הַיָּצָר, נִמְשַׁכֵּת עַל הָאָדָם עַל יְדֵי הַצְּפִיָּה לְגֵאֲלָה וְהַתְּפִלָּה עַל בְּנֵי בַיִת הַמְּקַדָּשׁ, כְּמוֹ שְׁפוֹתֵב בַּעַל הַשׁוֹמֵר אָמוּנִים (דְּרוֹשׁ הַגְּאוּלָּה) שְׁלֹכֵן כְּאִשֶּׁר אָנוּ מִתְּפִלָּיִם בְּתַפְלַת עֲלִינוּ לְשַׁבַּח עַל הַגֵּאֲלָה אֶת תְּפִלַּת: "וְעַל כֵּן נִקְוָה לָךְ ד' אֱלֹהֵינוּ לְרֹאוֹת מְהֵרָה בְּתַפְאֲרַת עֲזָרָה וְכוּ", בְּסוּפָה אָנוּ מְסִימִים וְאוֹמְרִים "לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ", כִּי שְׁכָרוֹ שֶׁל הַקּוּוִי וְהַצְּפִיָּה לְגֵאֲלָה הוּא, שְׁעַל יְדוֹ נִמְשָׁךְ עָלָיו מִיַּד מְרוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ וּמְהַאֲרַת הַגֵּאֲלָה הָעֵתִידָה, וְזֶה מִיַּד מְעַבֵּיר אֶת כָּל הַגְּלוּלִים וְהַחִיצוֹנִים מִמָּנוּ, וְכוּרַת אֶת כָּל הַגְּלוּלִים וְהַאֲלִילִים.

ומוסיף עוד שזו גם פונת התפלה אשר אומרים (לפי נוסח ספרד) בקדשה בשבת קדש בבקר: "ממקומך מלכנו תופיע ותמלך עלינו כי מחכים אנחנו לך", כי על ידי שאנו מחכים ומצפים לביאת המשיח אנו דוחים את כל החיצונים והקלפות וממשיכים את אורו של משיח שיתגלה במהרה בימינו. אמן.

סגלות נפלאות

כמו כן סגלות רבות ישנן באמירת תקון חצות כמובא בספר המדות:

תקון חצות מסגל לחלושי הראות. (ראיה ד). והוא סגלה לרפואה לחלי הצואר - וסימנה צוארף כמגדל השן - זה בית המקדש (סגולה ט). וכן סגלה למינקת שנחסר חלבה שיתאבל בעלה על ירושלים. ועל ידי אמירת תקון חצות נצל מגנבים (גניבה וגזילה ה). וכן על ידי תקון חצות נמתק הדין (המתקת דין מה). והוא סגלה לשמירה משרפות (לקו"מ 10). כמו כן הוא סגלה נוראה ובדוקה לרפואה מכל המחלות, השם יצילנו, כמו שכתב הרה"ק רבי שלמה מרדומסק זיע"א בספרו "תפארת שלמה" (פרשת בשלח): המכוון בסדר תקון חצות, השכינה היא בעזרו להושיעו בהשפעות טובות ורפואות, והיא סגלה בדוקה לרפואת כל החלאים. עד כאן לשונו.

האש שמתהפכת

אחת ההבטחות הגדולות ביותר למי שזכה להתאבל על בית המקדש, נמצאת בדברי הנביא (ישעיה כא) שנשבע ד' "לשום לאבלי

ציון לתת להם פֶּאֶר תַּחַת אֶפֶר" - וְהָיָה בְּפָסוּק זֶה יִשְׁנֶן הַבְּטָחוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד, כְּמוֹ שְׁמִסְבִּיר רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלַב (ליקוטי מוהר"ן ח"ב סז) שְׁכַאֲשֶׁר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, הוּא הָיָה הַפֶּאֶר וְהִיפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְכִשְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנַהֲפָף לְאֶפֶר וּלְמֵאֲכֶלֶת אֵשׁ, כְּתוּצָאָה מִכֹּף הַסֵּתְלָקוּ כָּל הַמוֹחִין הַנִּקְרָאִים 'פֶּאֶר' מִכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכְתוּצָאָה יִשְׁרִיָּה מִכֹּף נֶגְרָם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁכָּל הַתְּלַהּבוֹת לְבוֹ וְחֻשְׁקוֹ, אֲשֶׁר הָיוּ אֲמוּרִים לְהִיּוֹת מִפְּנֵים רַק לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, הַתְּהַפְּכוּ לְאֵשׁ שֶׁל הַתְּלַהּבוֹת זָרָה לְתַאֲווֹת וְהַבְּלִי עוֹלָם הַזֶּה הַנִּקְרָאִים 'אֶפֶר', כִּיּוֹן שֶׁהֵם הוֹפְכִים אֶת כָּל נִשְׁמָתוֹ וְגוֹפוֹ שֶׁל הַמִּתְלַהֵב בָּהֶם לְמֵאֲכֶלֶת אֵשׁ וְלַעֲרַמַת אֶפֶר.

וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם מִצְטַעֵר וּמִתְאַבֵּל עַל חֲרַבְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם, הוּא מִמְשִׁיף בַּחֲזָרָה אֶת כָּל הַמוֹחִין שְׁלוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה מִתְגַּלֶּה הָאוֹר הָעֵצוּם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֲשֶׁר מִכַּחוֹ הוּא נִשְׁמָר מִכָּל מִינֵי הַתְּלַהּבוֹת הַיֵּצֵר הַרְעֵ הַבוֹעֵר לְתַאֲווֹת וְהַבְּלִי עוֹלָם הַזֶּה, כִּי עַל יְדֵי כֹּף הוּא זוֹכֵה שִׁיתְלַהֵב לְבָבוֹ רַק לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, וְיִזְכֶּה לְהַתְּפַלֵּל וּלְלַמֵּד בְּהַתְּלַהּבוֹת עֲצוּמָה בְּבַחֲיִנַת רְשָׁפִיָּה וְרְשָׁפִי אֵשׁ שְׁלֵהֲבַתִּיָּה.

וְזֶה רְמוּזוֹ בְּהַבְּטָחַת הַנְּבִיא (ישעיה סא): "לְשׁוֹם לְאֲבֵלֵי צִיּוֹן לְתַת לָהֶם פֶּאֶר תַּחַת אֶפֶר", שֶׁפְּרוּשׁוֹ שֶׁכָּל אֱלוֹ שְׁמֵתֵי אֲבֵלִים וּמִצְטַעֲרִים עַל צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם, יִזְכּוּ בְּשִׁכְרֵ זֹאת לְאוֹר שֶׁהָיָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יְדֵי כֹּף הֵם יִזְכּוּ לְמוֹחִין קְדוּשִׁים בְּבַחֲיִנַת פֶּאֶר תַּחַת אֶפֶר, וְהֵם יִזְכּוּ שִׁיבְעַר לְבָבָם רַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, וְיִנְצְלוּ מִכָּל דְּמִיוֹנוֹת וְהַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲשֶׁר זֶה פְּסָגַת הָעִבּוּדָה שֶׁל הָאָדָם כַּאֲשֶׁר הוּא זוֹכֵה לְהַפְּךָ אֶת כָּל חֲמִימוֹת הַיֵּצֵר לְהַתְּלַהּבוֹת לְתוֹרָה

ולקדשה, (כמבואר בליקו"מ מט) וזו תכלית שלמותו של האדם אשר לזה זוכה כל אחד על ידי שהוא מתאבל על ציון וירושלים.

מדוע נחרבה מדינת הר המקדש

הנה צריך לדעת שאחד החיובים הגדולים של האדם בעולמו, הוא לבקש בכל עת ובכל זמן - על בנין בית המקדש וגאלת ישראל כמו שכתבו חז"ל (מדרש תהלים יז): אמר רבי שמעון בר יוחאי כל אותם שנפלו במלחמה בימי דוד, לא נפלו אלא על שלא תבעו בנין בית המקדש, והלא דברים קל וחמר ומה אם אלו שלא היה בית המקדש קים בימיהם ולא נחרב בימיהם, נעשה להם כף ונענשו על שלא תבעו אותו, אנו שנחרב בימינו ואין אנו מתאבלים עליו ולא נבקש עליו רחמים על אחת כמה וכמה.

וכמו שמספרים חז"ל (גיטין נז) את מה שארע למדינת טור מלכא (הר המלך), שגרו בה מיליארדי תושבים, שהיו כלם צדיקים וחסידים גמורים, ובסוף כלם נהרגו ונטבחו באכזריות נוראה, ומסבירה הגמרא, שכל זה ארע להם רק מפני שלא הצטערו והתאבלו על חרבנה של ירושלים, ואף על פי שהם היו צדיקים וחסידים גמורים, נענשו בחמרה רבה על כך כי הקדוש ברוך הוא אינו מותר על זאת.

וזאת הסבה לצרות הרבות והנוראות המתרחשות לעם ישראל רחמנא לצלן, וזו גם הסבה לכל השמד הנורא שהיה בשנות ת"ח ות"ט, כמו שכותב הגאון רבי חיים ישעיהו הכהן בעל מסגרת השלחן בספרו ברכת ישועה, שזו הסבה והטעם לגזרות הנוראות

שָׂאֲרָעוּ בַשָּׁנוֹת תַּ"ח וְת"ט זֶה לְשׁוֹנוֹ: "בַּשָּׁנָה תַּ"ח לֹא הָיוּ אוֹמְרִים כָּל הַחֶרֶף תִּקְוֶן חֲצוֹת מְרֹב טְרֻדְתֶּם בְּפִלְפּוֹל, וְהָיוּ רְאוּיִים לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם לְבַקֵּשׁ עַל הַגָּאֵלָה, וְכִיּוֹן שֶׁלֹּא הִתְאַבְּלוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם אֲרַע מִה שָׂאֲרָע וְהִרְבָּה עֵירוֹת מִיִּשְׂרָאֵל נִחְרְבוּ לֹא עָלֵינוּ".

כִּיצַד הַמַּגִּפָּה נֶעְצְרָה

וְכַף גַּם אֲרַע סְמוּךְ לְיַמִּינוּ בַּשָּׁנָה תַּרל"ג שֶׁהִשְׁתַּוְּלָלָה מַגִּפָּה נוֹרָאָה בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁנִּמְשָׁכָה קְרוֹב לְשָׁנָתִים יָמִים, אֲשֶׁר מֵתוּ בַּמַּגִּפָּה זֶה מֵיִטֵּב בְּנֵיהַ וְצַדִּיקִיהָ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, וְכֹאֲשֶׁר נִסּוּ לְמַצֵּא כָּל מֵינֵי סְבוֹת לְכַף לֹא הִצְלִיחוּ בְּשׁוּם אֶפֶן, עַד שֶׁהִגְאֹוֹן הַגְּדוֹל הַמְּקַבֵּל בַּעַל הַ"אֲמִרֵי בֵינָה" אֲשֶׁר כִּהֵן מְלַפְנִים כְּרָבָה שֶׁל הָעִיר קְאֵלִישׁ, וְהִתְגוֹרַר בְּאַחֲרִית יָמָיו בִּירוּשָׁלַיִם, עָרַף שְׂאֵלֶת חֲלוּם וְגָלוּ לוֹ מִשְׁמַיִם כִּי כָּל זֶה קָרָה, רַק מִפְּנֵי שֶׁאֵין זֹכְרִים כְּרָאוּי אֶת חֲרָבְנָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְלֹא מַעֲלִים אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחְתָם, וְלִכֵּן גָּזְרוּ אֲזַ בֵּית הַדִּין שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם (בְּהִסְכָּמַת הַרְבָּנִים מִכָּל הַעֲדוֹת וְהַחֹגִים) שֶׁלֹּא יִנְגְּנוּ בַּחֲתָנוֹת הַמֵּתִקְיָמוֹת בְּעִיר הַקְּדֹשׁ יְרוּשָׁלַיִם בְּכָלִי זְמַר אֶלֹא בְּכָלִי אֶחָד בְּלִבָּד, וְכָל זֹאת מִפְּנֵי שֶׁהֵם הַמֵּתְגוֹרְרִים בִּירוּשָׁלַיִם וְרוֹאִים אֶת הַחֶרֶבֶן לְנֶגֶד עֵינֵיהֶם, דִּינָם כְּמִי שֶׁמֵּתָם מוּטָל לְפָנֵיהֶם, וְלִכֵּן עָלִיהֶם לְנַהֵג בַּעֲצָמָם מְנַהֲגִים מִיְחָדִים לְהַעֲלוֹת אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחְתָם.

וְאֵכֵן מֵאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהַחֲלוּ לְנַהֵג בַּחֲמָרָא זֶה, חָזְרוּ הַשְּׁלוּם וְהַשְּׁלוּהַ לְשֹׁכְנֵי בְּעִיר הַקְּדֹשׁ יְרוּשָׁלַיִם וְשׁוּב יָשְׁבוּ כָּלֵם שְׂקָטִים וְשֶׁאֵנָנִים וְאֵין מַחְרִיד.

הגזרה התחזקה בַּיָּתֵר שְׁאֵת, כְּאֲשֶׁר הָיָה נִסְיוֹן שֶׁל מִשְׁפָּחָה אַחַת אֲשֶׁר עָלְתָה מֵהַגּוֹלָה בְּשָׁנַת תרנ"ו, לְבַטֵּל זֹאת, וְהַבִּיאָה תְּזִמּוּת לְחַתְנָתָם, כְּאֲשֶׁר לְשֵׁם כֶּף שְׂכָרָה מְנַגְּנִים גּוֹיִם מִשׁוּם שְׂאֵף מְנַגֵּן יְהוּדִי לֹא הֵעִז לְעַבֵּר עַל הָאִסּוּר הַחֲמוּר הַזֶּה, וְנִעְנְשָׁה מִשְׁפָּחָה זוּ בְּעֵנֶשׁ חֲמוּר מְאֹד, כְּשֵׁאֵם הַחֶתֶן, שֶׁהִיא זֹאת שֶׁהִתְעַקְשָׁה עַל כֶּף עַל אֵף הָאֲזֵהְרוֹת הַרְבּוֹת מֵרַבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, לְמַחֲרַת לַיַּל הַחֶתֶנָּה, נִעְלָמָה וְאֵינָנָה וְתַהֵם כָּל הָעִיר, וְכָל הַחֲפוּשִׁים שֶׁעָרְכוּ אַחֲרֶיהָ הָעֵלוּ תַּהוּ בַּיָּדָם, הָאִסּוּר עַל כְּלֵי זְמֹר חֶזֶק אֶפֹּא עַל יְדֵי הַמְּקַרָּה הַטְּרָאגִי הַזֶּה, וְהוּא נוֹהֵג בְּחֻמְרָא רַבָּה עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

דְּבָרִים מִפְּרָשִׁים וְנוֹרָאִים בְּיוֹתֵר כּוֹתֵב עַל כֶּף הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל רַבִּי יַעֲקֹב עַמְדִין בַּעַל הַיַּעֲבִ"ץ בְּסִדּוּרוֹ (הַלְכוֹת תְּשַׁעָּה בַּאֵב סַעִיף טז): אֶלְמָלָא לֹא הָיָה אֶלָּא הָעוֹוֹן הַזֶּה בְּיַדֵּינוּ שְׂאִין מִתְאַבְּלִים עַל יְרוּשָׁלַיִם כְּרָאוּי, הִיָּה בְּכֶף דֵּי כְּדֵי לְהַאַרִיף אֶת הַגְּלוּת, וְהִיא הַסְּבָה הַגּוֹרֶמֶת לְכָל הַשְּׂמִדוֹת הַנּוֹרָאוֹת וְהַמְּבַהִילוֹת שְׂקוּרִים בְּגְלוּת, לְפִי שְׂיִצְאָה הָאֲבִלוֹת מִלְּבָנוּ, וְשְׂכַחְנוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר אֵינָה עוֹלָה בְּלִבְבָנוּ וּבְזַכְרוֹנָנוּ, וּמִי יוֹדֵעַ כִּמָּה זְוֹגִים לֹא עָלוּ יָפָה מִפְּנֵי שְׁלֹא הָעֵלוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׂמֻחָתָם (בְּשִׁמַּת אֶפֶר עַל רֹאשׁ הַחֶתֶן וּבְשִׁבִירַת הַכּוֹס בַּחֶפֶה כְּמַבְאָר בְּשׁו"ע סִימֹן תַּקס) עכ"ל.

מַהִי הַמִּצְוָה הַרְאֵשׁוֹנָה בַּתּוֹרָה?

כְּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְפַּלֵּל וּמִשְׁתַּוַּקֵּק לְבַנְיָנוּ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּמִצִּפָּה לְגֵאֲלָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּכֶף מְקִיָּם הוּא מִצְוֹת עֲשֵׂה דְאוֹרִיתָא לְשִׁיטַת הַסֵּמ"ק, אֲשֶׁר כּוֹתֵב שְׁזוּהִי הַמִּצְוָה הַרְאֵשׁוֹנָה בַּתּוֹרָה אֲשֶׁר נִלְמְדַת מֵהַפְּסוּק (שְׁמוֹת כ, ב), אֲנִכִּי ד' אֶלְקִיךָ אֲשֶׁר הוּצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ

מצרים מבית עבדים. ולכאורה פסוק זה הרי הוא מקשה מאד, מדוע הקדוש ברוך הוא לא אמר, אנכי ד' אלקיך אשר יצרתיו ובראתי אתכם ואת כל העולם כלו על כל יושביו וברואיו. והתשובה היא, שהתורה רצתה ללמדנו שנדע ונזכר זאת לעולם, שכשם שהקדוש ברוך הוא גאלנו ממצרים בנסים גדולים ובמופתים נוראים ועצומים, כך הוא עתיד לגאלנו בנסים ונפלאות אשר יהיו הרבה יותר גדולים ועצומים מהנסים שהיו ביציאת מצרים, עד שלא ידברו כלל מהנסים שהיו במצרים כמו שכתוב: "לא יאמר עוד חי ד' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ צפון" וכו'.

ולכן בפסוק זה מרמז הצווי הראשון בתורה, שהוא לצפות בכל עת לגאלה ולביאת המשיח וכל העושה זאת מקים בכל רגע מצות עשה דאורייתא.

וזה הטעם שכפלה התורה חמשים פעם את זכרון יציאת מצרים, כדי להדגיש זאת היטב לעם ישראל, ושיזכרו לדורות עולם שכמו שהקדוש ברוך הוא גאלנו ממצרים, כך הוא עתיד לגאלנו גאלת עולם ולבנות לנו את בית המקדש כאשר יבוא משיח צדקנו.

ברכת אריכות ימים

הרה"ק רבי שלמה מרדומסק זיע"א בספרו תפארת שלמה (פרשת עקב), מסביר, שלכן הצדיקים הקדמונים אשר היו מתאבלים ומצטערים על חרבן בית המקדש, הראה להם הקדוש ברוך הוא

את כל הישועות והנחמות שנבאו הנביאים, כאשר זכו לראותם
במוחש ממש.

הגזרה התבטלה

יכמו שמספר בספר "עמק המלך", על הצדיק הקדוש רבי
אברהם הלוי זיע"א, שגלה לו האריז"ל שנגזרה עליו גזרת מיתה,
ותקנתו היא שילך לפתל ושם יצטער ויבכה על חרבן בית המקדש,
ואם יראה את השכינה הקדושה, ידע שהתבטלה הגזרה מעליו,
והלך לפתל המערבי, ובכה וקונן בכי נורא ועצום על צער השכינה
הקדושה וחרבן בית המקדש, עד שראה את השכינה הקדושה
בפתל המערבי, בדמות אשה אבלה וראשה חפוי, והוסיף עוד
בכיה על בכיתו וצער על צערו הנורא. ותכף אחר כך ראה אותה
בבגדי ישע ושמחה.

וזאת מפני שהראו לו בחוש כיצד בתפלתו ובכיתו פועל
והמשיך את הארת בית המקדש בתוך הגלות, עד שתקן והעלה
את השכינה הקדושה, וכשחזר לרבו האריז"ל אמר לו רבו,
שהגזרה שהיתה עליו התבטלה והוא עתיד לחיות עוד עשרים
וחמש שנים וכך היה.

וממעשה זה לומדים אנו למוד נוסף, שכאשר האדם מתאבל
ומצטער על חרבן בית המקדש מעמקי לבו, על ידי כך מתבטלות
מעליו אף הגזרות שכבר נגזרו ונחתמו עליו, והוא זוכה לכל
הישועות ברוחניות ובגשמיות.

כיצד נבנה בית מדרש באמצע היער?

כאשר האדם מצטער ומתאבל על בית המקדש, הוא ממשיך את קדשתו הגדולה והנוראה למקום בו הוא מתפלל ומבקש על בנינו, כמו שמספר על הגאון הגדול רבי יצחק בלאזר זיע"א שהלך פעם באיזה שדה, ושמע קול בכי קורע לב, וכאשר הלך אחרי הקול ראה חיל יהודי יושב ומקונן בקול נהי ובכי על חרבן בית המקדש, כאשר הוא קורא בקול בכי "שכינתא בגלותא", התרגש מאד רבי יצחק בלאזר ואמר, מובטחני שבמקום הזה יקום ויבנה בית מדרש, וכך היה שבמקום זה נבנה אחר כך בית כנסת גדול.

וזה כאמור, מפני שכאשר מתאבלים על חרבן בית המקדש ממשיכים מיד את אורו הגדול והעצום של בית המקדש, ונמשך גם על המקום הזה שהתפללו בו קדשה נוראה ועצומה מאד, מקדשתו של בית המקדש, עד שמכח זה נגרם שנבנה במקום זה בית המדרש, שהוא בית המקדש מעט.

שהלב ירגיש

וזה הטעם שתקנו חז"ל לומר בכל סעודה את פירק על נהרות בכל, ובמים שאין אומרים תחנון - שיר המעלות בשוב ד' את שיבת ציון, וזאת כדי שנזכר את בית המקדש ונעלה את ירושלים על ראש שמחתנו, ועל כך כותב המשנה ברורה (סימן א סעף ג) כי אין העקר האמירה, אלא אחר פגנת הלב הן הן הדברים, דהינו שצריך האדם לומר זאת מתוך צער וגעגועים לבית המקדש ולבנינו.

וכן באמירת תקון חצות, העקר הוא לומר זאת מעמק לבו, כמו שכתוב בלקוטי מוה"ר"ן (קא). וזאת על ידי שיתבונן האדם, שכל הצרות והבעיות שעוברים עליו ועל כל בית ישראל הכל בגלל חרבן הבית, ובגלל מעשיו שגרמו לכה אשר ברגעים אלו עדן לא נבנה הבית, כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי יומא פ"א ה"א): כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו פאלו נחרב בימיו.

המקור של כל הבעיות

הנה בכל הדורות כלם, ידעו חכמי ישראל שכל הצרות והבעיות שישנו בעולם, הן בכלליות האמה והן בפרט לכל אחד ואחד, מקורן ורשן בחרבן בית המקדש, כמו שמספרים חז"ל (סנהדרין קב) על אלמנה שבעלה נפטר ובכתה עליו בכי רב, עד שנשרו כל ריסי עיניה ורבן גמליאל ששמע את קול בכיה - מאחר שגר בשכנותה, נזכר על ידי זה בחרבן בית המקדש, ובכה אף הוא כל הלילה עד שנשרו כל ריסי עיניו, בבקר כשבאו התלמידים וראו זאת - העבירו את האלמנה לגור במקום אחר כדי שלא תצער את רבן גמליאל.

ועל כן שואלים המפרשים, מדוע גרם קול בכי האלמנה לרבן גמליאל להזכר בחרבן הבית, ולבכות בכי כה רב עד שנשרו כל ריסי עיניו?

ומתרצים המפרשים, שרבן גמליאל ידע שכל הצרות והבעיות שישנו בכל העולם פלו, נובעות מכה שנחרב בית המקדש ולכן כששמע רבן גמליאל את בכיה נזכר בחרבן בית המקדש, כי ידע

שְׁכַל בְּכִיָּה שֶׁל אֱלֻמְנָה זוֹ נוֹבֵעַ מִחֶרֶבֶן הַבַּיִת שְׁלֹולָא הוּא, לֹא הִיְתָה מִתְרַחֶשֶׁת וּבָאָה צָרָה נוֹרָאָה זוֹ, וְלִכֵּן כְּשִׁשְׁמַע אֶת קוֹל בְּכִיָּה הוּא נֹזֵכַר בְּמִקּוֹר כָּל הַצָּרוֹת, שֶׁהוּא חֶרֶבֶן הַבַּיִת, וְעַל כֵּן נִפְתַּח מֵעַיִן דְּמַעוֹתָיו וּבְכָה בְּכִי כֹה רַב עַד שֶׁנִּשְׁרָוּ כָּל רִיִּסֵי עֵינָיו.

וּמִכָּאן לֹומְדִים אָנוּ לְמוֹד חֲזַק וְעֲצוּם, אֲשֶׁר גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל יִדְעוּ תַמִּיד בְּבִירוֹ, אֲשֶׁר מִקּוֹר כָּל הַצָּרוֹת וְהַבְּעִיּוֹת שִׁישְׁנָן בְּעוֹלָם כְּלוּ כְּלָם נוֹבְעוֹת רַק מִחֶרֶבֶן בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ.

וּבְבוֹאֵנוּ לְהַתְּפַלֵּל וּלְבַקֵּשׁ עַל צָרוֹת הַכָּלָל וְהַפָּרִט, עָלֵינוּ לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְּחַנֵּן עַל בְּנֵינוּ שֶׁל בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכָּה מִמִּילָא לְכָל הַיְשׁוּעוֹת בְּכָל הַתְּחוּמִים כְּלָם.

שְׁנֵי הַתְּמִידִין שֶׁלֹא נִקְרְבוּ

וְכָן מוֹסְפֵר עַל הַ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל" מֵאַפְסָטָא, שֶׁכַּאֲשֶׁר תַּנָּה מֵאֵן דְּהוּ אֶת צָרוֹתָיו הַרְבוֹת לְפָנָיו, הַשִּׁיב לוֹ הַרְבַּ וְאָמַר לוֹ: צָרְתִי גְדוֹלָה מִשְׁלָךְ, וּכְשִׁשְׂאָלוּ כִּיצַד יִתְכַן שִׁצְרוֹתָיו גְּדוֹלוֹת מִמֶּנּוּ הָרִי צָרוֹתָיו שְׁלוֹ כֹה רְבוֹת הֵן וְכֹה גְדוֹלוֹת, הַשִּׁיב לוֹ הַרְבַּ: צָרְתִי כּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַצָּרוֹת שְׁבַעֲעוֹלָם, וְהִיא, שֶׁלֹא הִקְרִיבוּ הַיּוֹם אֶת שְׁנֵי קַרְבָּנוֹת הַתְּמִיד בְּבַיִת הַמִּקְדָּשׁ, וְהַצָּרָה הַזֹּאת כּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַצָּרוֹת שִׁישְׁנָן בְּעוֹלָם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הַמִּקּוֹר שֶׁל כָּל הַצָּרוֹת הַנוֹרָאוֹת הַמִּתְחַדְּשׁוֹת וּבָאוֹת בְּכָל עֵת רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל, מִיּוֹם שֶׁחֶרַב בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָךְ יוֹם שֶׁאֵין קָלְלָתוֹ גְּדוֹלָה מִשְׁלַח חֲבָרוֹ וְלִכֵּן כַּאֲשֶׁר מִתְּפַלְּלִים עַל בְּנֵינוּ שֶׁל בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ זֹכִיִם לְכָל הַיְשׁוּעוֹת כְּלָן.

אמירה שהיא תקון

הנה לאמירת תקון חצות ישנה תועלת גדולה ועצומה מאד לנפש האדם, כמו שכתב על כך האריז"ל (שער הכוונת דף נב) ותזהר מאד שלא תתבטל מזה אפלו לילה אחד כי הוא ענין רב התועלת, וכן פסקו האחרונים (החיד"א ברכי יוסף או"ח סימן תקפא אות ג, ומרן הגר"ע יוסף זצ"ל) שאמירתו עדיפה יותר מאמירת סליחות בימי אלול ותשרי, ולכן אדם אשר קם לפנות בקר ואין לו זמן לומר את שניהם, עדיף שיאמר תקון חצות מאשר יאמר סליחות.

ועלינו לדעת, שאף על פי שאין האדם מרגיש בנפשו שום התעוררות באמירת התקון חצות, לא ידלג על זה משום כך, אלא יאמר אותו כך, כי עצם אמירתם של מזמורים אלו בשעות אלו, פועלת תקונים גדולים בנפשו של האדם, ופועלת תקונים גדולים ונוראים בעולמות העליונים.

כמו שכתב מרן הבן איש חי (שו"ת רב פעלים חלק ראשון), לאחד ששאלו אשר אינו מרגיש שום התעוררות באמירת סדר התקון חצות, האם טוב שיאמרם כך, או מכיין שתקון חצות נתקן על ידי האריז"ל לאמרו בצער ובכיה על חרבן הבית, אין שום תועלת באמירתו מן השפה ולחוץ בלבד, ועל כך השיב לו מרן הבן איש חי, שטענה זו הנה היא טענת היצר הרע, שחפץ בכל מאדו לבטל את האדם מלקיים המצוות ודברים שבקדשה, אבל צריך לדעת, שכשם שהתפלות הקבועות שתקנו אנשי כנסת הגדולה פועלת בשמים תקונים גדולים ועצומים, ואין שום תפלה דומה לחברתה בתקונים העצומים שפועלת במרום כמו שכתב האריז"ל, ואף

אָדָם לֹא יָבוֹא לְבִטְלָה אֶף כַּאֲשֶׁר אֵינוּ מְרַגֵּשׁ הַתְּעוֹרוּרוֹת הַלֵּב, כִּף אֲמִירַת תַּקוּוֹן חֲצוֹת פּוֹעֵלַת תַּקוּוֹנִים נוֹרְאִים וְעֲצוּמִים בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים וְאֵין לְבִטֵּל אֲמִירַתָּה בְּשׁוּם אֶפֶן אֶף כַּאֲשֶׁר הָאָדָם אֵינוּ מְרַגֵּשׁ הַתְּעוֹרוּרוֹת בְּעַת אֲמִירַתָּם כִּי תוֹעֵלְתָם גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה מְאֹד.

וַיִּשְׁנוּ הַסִּבֵּר נוֹסֵף לְכַף, מִפְּנֵי שֶׁבְּכָל לַיְלָה כַּאֲשֶׁר מְגִיעָה שְׁעַת חֲצוֹת הַלַּיְלָה יֵשׁ בְּשָׁמַיִם בְּכִיָּה גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (בְּרֵכוֹת א), וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעוֹרֵר בְּשַׁעַת זֹאת אֶת כָּל הַמְּלֵאכִים וְצָבָא מְרוֹם לְבְּכִיָּה עַל חֶרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּצַעְרוֹ הַנוֹרָא בּוֹעֵט בְּכָל הַרְקִיעִים וּמַזְדַּעְזְעִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, כְּמוֹבֵא בַּזֵּהָר (פֶּרֶשֶׁת וַיְחִי רֵלָא).

וַיֵּשׁ לְדַעַת יְסוּד חָשׁוּב מְאֹד, שֶׁהֵנָּה כָּל אָדָם נִשְׁמָתוֹ מִחֲבֵרַת לְמַעְלָה בְּחוּט הַכֶּסֶף אֲשֶׁר מְחַבֵּר אֶת נִשְׁמָתוֹ לְשִׁרְשָׁה, אֲשֶׁר נִמְצָא בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים (בְּסוּד חֶבֶל נַחֲלָתוֹ), וְלִכֵּן כִּשְׁמַתְעוֹרֶרֶת בְּשָׁמַיִם שְׁמֻחָה אוֹ בְּכִיָּה - מְכַרַח הָאָדָם לְהַרְגִישׁ זֹאת לְמַטָּה, כִּי דִּרְכוֹ שֶׁל חוּט הַכֶּסֶף הַמְּחַבֵּר אֶת הָאָדָם לְמְרוֹם יוֹרֵד וּמִשְׁתַּלְּשֵׁל הַכֵּל לְנִשְׁמָתוֹ אֲשֶׁר נִמְצָאָת לְמַטָּה, וְהוּא חֵשׁ וּמְרַגֵּשׁ אֶת כָּל אֲשֶׁר מִתְּרַחֵשׁ כָּל הַזְּמַן בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים.

אָבֵל הַפֶּגֶם וְהַקְּלָקוּל שֶׁנִּגְרַם כְּתוֹצָאָה מִחֲטָאִיו וְעוֹנוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם, הוּא גּוֹרֵם לְכַף שִׁנְחַתְךָ אוֹ נִפְגָּם קִצְתָּ, הַחוּט הַמְּחַבֵּר אֶת הָאָדָם עִם שִׁרְשׁ נִשְׁמָתוֹ אֲשֶׁר בְּמְרוֹם, וְעַל יְדֵי כִּף הָאָדָם אֵינוּ חֵשׁ וּמְרַגֵּשׁ אֶת אֲשֶׁר חִשָּׁה וּמְרַגֵּשָׁה בְּאוֹתָהּ עַת, שִׁרְשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁנִּמְצָאָת לְמַעְלָה בְּשָׁמַיִם, וְזֶה עֵקֶר הַפֶּגֶם שֶׁנוֹצֵר וְנִגְרַם לְנִפְשׁוֹ שֶׁל הָאָדָם כְּתוֹצָאָה מִחֲטָאִיו וְעוֹנוֹתָיו, שֶׁבְּגִלְלָם הִיא נִכְרַתַת כְּלָה אוֹ בְּחֻלְקָה מְשֻׁרֵשׁ נִשְׁמָתָהּ אֲשֶׁר לְמַעְלָה בְּמְרוֹם.

ולכן כותב הפלא יועץ אשר הסימן לאדם לדעת האם נפשו טהורה וזכה מכל חטא ועוון, הוא הרגשת השמחה הגדולה, אשר באה מאליה בימי שמחה כגון בשבתות וחגים, וכן תחושת צער ויגון נוראה בימי בכיה ותוגה, כגון בימי בין המצרים, או בשעת חצות הלילה.

ימי שנפשו טהורה מרגיש מיד, את אשר חשה ומרגישה שרש נשמתו שנמצאת למעלה, וזה הסימן לדעת את מדרגתו האמתית בעבודת השם (וכן כתב בעל הבאר מים חיים בספרו סידורו של שבת).

ולכן תקן האריז"ל, שעל כל חטא ועוון צריך לצום אלפי צומות וסגופים, וזאת כדי לתקן את הפגם שנוצר בעולמות העליונים, ולחבר בחזרה את נפשו של האדם בשרשה העליון.

והנה דרכו של האריז"ל היא כידוע קשה מאד, כי האדם יצטרך לצום כל ימי חייו ועדין לא יתקן אפלו חלק מחטאיו ועוונותיו.

אבל גלו הצדיקים אשר ישנה דרך השוה ומתאימה לכל נפש, אשר על ידה יכול כל אדם לחבר בחזרה את נפשו בשרשה העליון, ועל ידי כך להעביר את כל זהמת חטאיו ועוונותיו.

להיות מחבר

והדרך הזאת היא להתחבר בעצמו בכל עת למה שמתרחש בשעה זו ממש בעולמות העליונים, וזה על ידי שגלו לנו חז"ל מה מתרחש בכל עת בעולמות העליונים, והאדם אשר יעשה זאת הוא מחבר ממילא את נפשו בשרשה העליון ועל ידי כך נמחלים כל עוונותיו ופשעיו.

ולכן הפליגו בספרי הקבלה והחסידות במעלתה העצומה והנוראה של השמחה בשבת קדש, שמעלתה גבוהה מאד ותועלתה רבה לתקון ולזכוך נפשו של האדם יותר מתעניות וסגופים רבים, כמו שכתוב בלקוטי מוהר"ן (נח), וכן כתב בעל השומר אמונים בספרו טהרת הקדש ועוד, וזאת מפני שעל ידי שהאדם שמח בשבת קדש, כאשר ישנה שמחה נוראה ועצומה מאד בעולמות העליונים כמו שכתוב בזהר הקדוש פרשת ויקהל, על ידי כך נפשו מתחברת בחזרה לשרשה העליון, וממילא נמחלים כל עוונותיו ופושעיו של האדם. וזאת כיון שעקר הפגם שנוצר ונגרם מהחטאים והעונות, הוא הפרוד שנגרם על ידם בין נשמתו של האדם לשרשה העליון אשר במרום, אבל על ידי שהוא שמח בשבת שהוא זמן שמחה במרום, הוא מחבר בחזרה את נפשו בשרשה העליון, ולכן נמחלים כל עוונותיו ופושעיו.

וכך הוא בכל לילה ולילה בעת חצות לילה, כאשר בשמים ישנם בכיה גדולה וצער נורא מאד על חרבן בית המקדש, וצערן של ישראל בגלות, הנה האדם אשר מתנהג בשעה זו כפי מה שמתרחש בשרש נפשו למעלה, ובעולמות העליונים, ומשתדל לבכות ולהצטער על חרבן בית המקדש, על ידי כך הוא מחבר בחזרה את נפשו בשרשה העליון - ומזכך את נפשו מאד, ולכן כתב האריז"ל, שתועלת הבכיה לנפשו של האדם בתקון חצות גדולה ונוראה ועצומה מאד, כי על ידי זה פועל האדם תקונים עצומים שאינו יכול לפעל על ידי תעניות וסגופים רבים.

ואם הוא ער ואינו עושה ופועל, כפי שמתנהגים בשעה זו בשמים ובשרש נשמתו אשר למעלה - זה בעצמו גורם פגם עצום

מאד, כי בכך הוא מפריד את נשמתו משרשה העליון חס ושלום על ידי שאינו מתנהג כמותה.

וימדה טובה מרבה, שאם מתנהג האדם כפי שמתנהגים באותו השעה והעת למעלה, על ידי כך הוא מטהר ומתקן את נשמתו - ועל ידי זה הוא זוכה לזכוף עצום ונורא מאד.

ולכן, אפלו כאשר האדם אינו מרגיש שום צער בנפשו בעת חצות הלילה, יאמר את התקון חצות, ועל ידי זה במשך הזמן מתדכף נפשו וירגיש את הצער שיש למעלה בשעה זו, ומבטח לו שבמשך הזמן יתעורר לבכיה עצומה מאד, כי על ידי כך הוא מחבר את נפשו בשרשה העליון, כאמור לעיל, וזאת מפני שכל צעד קטן לקראת מה שמתרחש פעת בעולמות העליונים מחבר את האדם בחזרה לנשמתו, ואפלו כאשר אינו חש ומרגיש כלום, כי כל צעד כזה בזמן אמת חשוב לאין ערוך מסגופים ותעניות רבים בזמן אחר, כי בכך בפעלה קטנה מאד יכול לקנות לנפשו שלמות עצומה מאד, ולזכר את נפשו בקלות רבה מכל חטאיה ופשעיה, וזאת על ידי שמחברה בחזרה לשרש נשמתו אשר בעולמות העליונים, ועל ידי זה זוכה האדם לתקון נפשו אמן.

פֶּרֶק הַמֵּישִׁי
מִדְרָגַת הָאָדָם

פְּרָק הַמּוֹשֵׁי מִדְרַגַּת הָאָדָם

בְּפֶרֶק זֶה נִלְמַד כִּיצַד הַקִּיָּמָה בְּחִצּוֹת הַלִּילָה, מִשְׁפִּיעָה עַל כָּל קוּמָתוֹ הַרוּחָנִית שֶׁל הָאָדָם וּמִשְׁנָה אֶת כָּל מַהוּתוֹ הַפְּנִימִית, כְּאֲשֶׁר הִיא מִתְקַנֶּת אֶת נַפְשׁוֹ וּמוֹצֵכֶת אֶת נִשְׁמָתוֹ, עַד שֶׁהִיא מְשַׁנָּה אֶת כָּל חַיָּיו שֶׁל הָאָדָם בַּדְּבָרִים הַמַּהוּתִיִּים בְּיוֹתֵר, הַמְהַיִּים אֶת שְׁעוֹר קוּמָתוֹ הַרוּחָנִית, וּבִכְךָ הִיא גּוֹרֶמֶת לוֹ הַתְּעַלּוֹת עֲצוּמָה הַמְשַׁפִּיעָה עַל כָּל אֲרָחוֹת חַיָּיו, וְהוּא זוֹכֵה לַעֲלוֹת בְּמַסְלָה הָעוֹלָה בֵּית קַל, לְחִזּוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ.

קִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה

כְּתַב הַרְאִשִּׁית חֲכָמָה (שַׁעַר הַקְּדוּשָׁה פ"ז) שֶׁעַקֵּר מִדְרַגָּתוֹ שֶׁל הָאָדָם תְּלוּיָה בְּקִימַת חִצּוֹת לַעֲסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַקֵּר עֲלִיתוֹ שֶׁל הָאָדָם הִיא עַל יְדֵי קִדְשַׁת הַמּוֹחֲשֶׁבָה בְּאַהֲבַת ד' כָּל הַיּוֹם, וְעַל יְדֵי כֹף נִמְשַׁכֶּת הַקִּדְשָׁה לְמוֹחוֹ וּלְלִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם שִׁיְהִיו מִלְּאִים בְּיִרְאַת הַשֵּׁם וּבְאַהֲבָתוֹ, וְעַקֵּר אַחִיזַת הַקְּלָפוֹת בְּאָדָם הוּא בְּמוֹחוֹ וּבְלִבּוֹ, שֶׁבָּהֶם מִתְגַּרָּה תְּמִיד הַיִּצָּר הָרַע לְהַכְשִׁילָם בְּכַעַס וּבְעֲצָבוּת, וּבְכָל חֲמַדַּת וְתַאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהַדְּרָךְ לְזִכּוֹת לְקִדְשַׁת

המחשבה היא על ידי עסק התורה בחצות לילה, מפני שעל ידו נמשכת על האדם קדשה עליונה, אשר בכחה הוא מכניע את כל הקלפות והחיצונים, וזאת בתנאי שקדמה לעסק התורה, עשית תשובה ונדוי על עוונותיו.

ולכן כאשר האדם קם משנתו בחצות לילה, יעשה תשובה שלמה על עוונותיו ויאמר תקון חצות מתוך תשובה וחרטה על עוונותיו, (כמו שכתב בעל התניא פ"ז) ואחר כך יעסק בתורה כפי יכולתו ועל ידי זה יזכה לטהרת המחשבה בשלמות, שעל ידה זוכה להשראת השכינה הקדושה עליו.

מסלול מהיר לעליה רוחנית

והנה יש לדעת שקימת חצות משפיעה על כל מדרגתו ומדותיו, וקומתו הרוחנית של האדם, אבל כמו כן יש לדעת שאין בקימת חצות מעין "פתרון קסם" לעליה רוחנית, אלא מהנה הדבר פעין מעלית חזקה המקפיצה את האדם במסלול מהיר לדרגות גבוהות, אבל כל זה תלוי ועומד במכלול עבודתו של האדם במשך כל היום כלו, ואם אכן יחפץ האדם להתקדם פראוי בעבודת השם יזכה על ידי כך להעפיל לדרגות גבוהות מאד.

מהות האדם תלויה בשמירת עינו ורשונו

מובא בספרים הקדושים (ראשית חכמה ועוד) שכל תקון נפשו ושלמותו של האדם, תלוי ועומד בשמירה ובזהירות ששומר

האדם על קדשת עיניו ועל קדשת פיו, אשר הנם מחברים אחד לרעהו בגידים רוחניים, נסתרים ונעלמים, המחברים כל העת בין האחד לרעהו בקשר בל ימוט, וזאת כמו שקימים גידים גשמיים המחברים בין עיניו של האדם ובין לבו, אשר מפננו תוצאות פיו ודבורו, כמו שאמרו חז"ל (עבודה זרה כח), **שוריןא דעינא בלבא תליא.**

והנה כתב הרד"ק (ספר השורשים שורש איש) ש'הטעם שהעין נקראת אישון, לרמז שכל מהותו של האדם משתקפת בתוך העינים שלו, וכפי כשעניו של האדם קדושות ושמורות יותר, כך הוא פלו קדוש ונעלה יותר, ולכן העין נקראת אישון מלשון איש, בכדי לרמז שזה כל מהותו של האדם.

וכן כתבו החפץ חיים והבן איש חי זיע"א, שבשמירת עיניו של האדם תלוי כל שכלו בעולם הבא, וזאת כיון שבעולם הבא יהיו הצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, וכל זה יהיה על ידי עיניהם הקדושות, ומפני כך מי שלא שמר על עיניו יהיה פגור לעתיד ולא יוכל לזכות לעולם הבא שכלו יהיה בעינים של האדם, ובזה באר הבן איש חי בספרו בן הוידע, את הטעם למה שאמרו חז"ל (ברכות סא): **כל ההולך אחרי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא**, וזאת מפני שמי שלא שמר על עיניו יהיה ממש פגור בעיניו, ולא יוכל לזכות לכל תענוגי העולם הבא, כיון שכל תענוגי העולם הבא יהיו בעיניו של האדם.

הלמוד בלילה – תקון העינים

והנה השאלה הנשאלת היא, כיצד יכול האדם לזכות לתקן את

כל מה שנכשל וחסא בעיניו חס ושלום, כאשר לא שמרם כראוי וכיאות.

ועל כך כותב רבנו תם בספר הישר, שפאשר האדם קם בלילה, ומנדד שנה מעיניו ללמד תורה, בכך הוא מתקן את כל מה שחטא ופגם בעיניו, וזאת מפני שבכל רגע שהאדם מתאמץ לבל יעצמו שמורות עיניו, בעת למודו ותפלתו בלילה, בכך הוא מקדש את עיניו, ומתקן על ידי כך את כל מה שהוא חטא ופגם בעיניו.

ובזה הסביר הפלא יועץ (אות ראיה), את הפסוק (תהלים קיט) "קדמו עיני אשמרות לשיח באמרתך", ולכאורה, מדוע לא כתוב "קדמתי אשמורות" לשיח באמרתך.

אלא שבזה בא הפסוק לרמוז ולומר, שעל ידי שהאדם קם בלילה לעסק בתורה, זוכה על ידי כך לתקן את כל מה שהוא חטא ופגם בעיניו, כי על ידי הלמוד בלילה מתקנים את כל פגמי העינים. ועל ידי שהאדם מתקן זאת, נפתחים לו ממילא כל השערים, וזוכה לכל המדרגות בעבודת השם יתברך, וכן בגשמיות על ידי כך הוא זוכה לכל הישועות שהוא צריך בכל המישורים והתחומים.

מדוע הנס של פורים היה בחצות לילה

ועל פי זה מובן מדוע הנס של פורים היה דוקא בחצות הלילה וכדברי המהר"ח"ו בספרו מחברת הקדש (שער הפורים) - שהפסוק (אסתר ו, א) בלילה ההוא נדדה שנת המלך שהוא תקפו של נס כדברי חז"ל (מסכת מגילה טו) נכתב בדיוק בחצי המגלה, לרמוז שמפלתו

שֶׁל הַמֶּן וּבטוֹל הַגְּזֵרָה הִיָּה בְּדִיּוּק בַּחצוֹת הַלַּיְלָה, בְּזָכוֹת יִשְׂרָאֵל
הַקְּמִים לְלַמֵּד תּוֹרָה בַּלַּיְלָה. וְכֵן מִבְּאֵר בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת (הלכות העושה
שליח לגבות חוב ג) עי"ש.

וְהַטַּעַם לְכֹךָ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁאַחַד הַתְּקוּנִים הַגְּדוּלִים בְּיוֹתֵר לַפְּגָמֵי
הָעֵינַן הוּא לְקוּם בַּלַּיְלָה וּלְנַדֵּד שְׁנָה מֵעֵינָיו כְּדֵי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ
שֶׁכָּתַב הַרְאִשִׁית חֲכָמָה (שַׁעַר הַקְּדוּשָׁה) שֶׁמִּפְּנֵי כֶּךָ דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר
(תהילים קיט) "קִדְּמוּ עֵינַי אֲשֶׁמְרוֹת לְשִׁיחַ בְּאֲמַרְתֶּךָ" וְלֹא אָמַר
קִדְּמָתִי אֲשֶׁמְרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי לְמוּד הַתּוֹרָה בַּלַּיְלוֹת מִתְקַנִּים
אֶת חֲטָאֵי הַרְאִיָּה שֶׁהֵם שְׂרֵשׁ כָּל הַצְּרוּת, וְלָכֵן עַל יְדֵי שִׁיִּשְׂרָאֵל
שֶׁבָּאוּתוֹ הַדּוֹר קָמוּ בַּלַּיְלָה וְעָסְקוּ בַּתּוֹרָה, תִּקְּנוּ בְּכֹךָ אֶת כָּל פְּגָמֵי
הַרְאִיָּה שֶׁהֵם הָיוּ סִבַּת כָּל הַגְּזֵרָה (כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַב"ח בַּסְּפָרוֹ בֵּן אִישׁ חֵיל דְּרִשׁוּל
לְפָרְשַׁת זְכוּר), וְלָכֵן עַל יְדֵי כֶּךָ הֵם בְּטָלוּ אֶת הַגְּזֵרָה מֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל,
וְלָכֵן הַגְּזֵרָה הִתְבַּטְּלָה בְּדִיּוּק בַּחצוֹת הַלַּיְלָה עַל יְדֵי שֶׁנִּדְּדָה שְׁנַת
הַמֶּלֶךְ וְאִזּוֹ הוּא נִזְכָּר בְּמִרְדְּכֵי, שֶׁהוּא לֹא הִחְזִיר לוֹ טוֹבָה עַל כֶּךָ
שֶׁהֲצִילוֹ מִיַּד בְּגֵתָן וְתָרַשׁ, וּמִשֵּׁם הַחֲלָה מִפְּלִתוֹ שֶׁל הַמֶּן וְהִצְלָתָם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּדַבְּרֵי חוֹז"ל.

עַל יְדֵי הַלְמוּד בַּחצוֹת, בְּבִקְרַת הַתְּפִלָּה יוֹצֵאת מֵאֵרֶץ

וְהִנֵּה עַל יְדֵי קִימַת חצוֹת זוֹכָה הָאָדָם לְתַקֵּן גַּם אֶת כָּל דְּבוּרֵי
פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן (לח), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר
הָאָדָם פּוֹגֵם בְּלְשׁוֹנוֹ וּדְבוּרוֹ, בְּדְבוּרֵי לְשׁוֹן הָרַע אוֹ שֶׁקָּר חַס וְשָׁלוֹם,
הוּא גוֹרֵם עַל יְדֵי כֶּךָ שֶׁנִּשְׁמָתוֹ יוֹרֵדֶת לְמָקוֹם הַקְּלָפוֹת וְהַטְּמָאָה.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַדְּבוּר נּוֹבֵעַ מִמְהוּתוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל הָאָדָם,

כמו שכתוב (בראשית ב, ז): "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה", וּתְרַגְּם עַל כֶּף אוֹנְקְלוֹס: לְרוּחַ מְמַלְלָא, כְּלוֹמַר שֶׁהַדְּבֹר, הוּא בְעֵצְמוֹ מֵהוּת נִפְשׁוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל הָאָדָם, וְלִכֵּן כִּאֲשֶׁר הָאָדָם פּוֹגֵם בְּדְבוּרוֹ, עַל יְדֵי כֶּף כָּל נִפְשׁוֹ וּמֵהוּתוֹ הַפְּנִימִית יוֹרְדוֹת לְמַדּוֹר הַקְּלָפוֹת, רַחֲמֵנָא לְצִלָּן, וְזֹאת סִבַּת כָּל הַהֶסְתֵּר פְּנִים שֶׁאֵנוּ נִמְצָאִים בּוֹ בְּגִלוּת הַקִּשָּׁה וְהָאֲרָכָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר כָּל זֹאת נוֹבֵעַ וּמִשְׁתַּלְשֵׁל מִסִּבַּת פְּגָמֵי הַדְּבֹר שֶׁהָאָדָם נִכְשֵׁל בָּהֶם.

תּוֹרַת הַלִּילָה – תִּקּוּן הַדְּבֹר וְהַלְשׁוֹן

וּלְזִכּוֹת לְתִקּוּן אֶת כָּל פְּגָמֵי הַדְּבֹר, זֶה עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בְּתוֹרָה וְתַפְלָה בְּחִצּוֹת לִילָה, וְעַל יְדֵי כֶּף הוּא זוֹכֵה לְתִקּוּן אֶת כָּל פְּגָמֵי הַדְּבֹר שְׁלוֹ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּלִילָה הוּא זְמַן שֶׁלְטוֹן הַקְּלָפוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר בְּדְבוּרֵי תּוֹרָה וְתַפְלָה בְּשַׁעוֹת הַלִּילָה שֶׁאֵז הוּא שַׁעַת שֶׁלְטוֹנָם, הוּא מְכַנֵּיעַ אוֹתָם, וְהֵינָה עֵקֶר אַחֲזִיזַת הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת הַנֵּם בְּדְבוּר שֶׁל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים קמה, יא): וּגְבוּרַתְךָ יְדַבְּרוּ, וְלִכֵּן עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בְּשַׁעוֹת אֱלוֹ בְּתוֹרָה וְתַפְלָה, בְּכֶף הוּא מְכַנֵּיעַ אֶת כָּל כַּחוֹתֵיהֶם שֶׁל הַסְטֵרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת, וּמִתְקַן בְּכֶף אֶת כָּל פְּגָמֵי הַדְּבֹר, וּבְזִכּוֹת כֶּף הוּא זוֹכֵה לְהַתְּפַלֵּל אֶת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּכַנְיָהּ וּבְשִׁמְחָה, כִּי עַל יְדֵי תִקּוּן הַדְּבֹר, הַדְּבֹר יֵצֵא בְּבִקְר בְּשִׁבַח וְרֵן לְקְדוּשַׁת בְּרוּךְ הוּא (ליקו"מ לח).

וְכֵן מוּנָבָא בְּסִפְר הַמְּדוּת (לימוד אות פ): כִּי שֶׁפְּסַק מְדַבְּרֵי תּוֹרָה לְדְבָרִים בְּטִלִּים, תִּקּוּנוֹ שִׁיקוּם בְּחִצּוֹת. כִּי עַל יְדֵי הַלְמוּד בְּשַׁעוֹת אֱלוֹ, הָאָדָם זוֹכֵה לְתִקּוּן אֶת כָּל פְּגָמֵי הַדְּבֹר - וְעַל יְדֵי כֶּף הוּא זוֹכֵה לְתִקּוּן נִפְשׁוֹ בְּשַׁלְמוֹת.

תַּפְלֵת שְׁחֵרִית בְּכֹנֶה

וְהִנֵּה פָתַב הָאֲרִיזָ"ל שְׁפָאֶשֶׁר הָאָדָם קָם חֲצוֹת לַיְלָה וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה וְתַפְלָה עַד הַבֶּקֶר, עַל יְדֵי כֶּף הוּא זֹכֶה לְאוֹר פְּנִימִיּוֹת הַתַּפְלִין, וְעַל יְדוֹ נִמְשָׁךְ אוֹר זֶה לְכָל עִם יִשְׂרָאֵל כְּלוּ.

וְתַכְלִית הַמְטָרָה שֶׁל קִימַת חֲצוֹת הִיא כְּדֵי לְזַכּוֹת בְּבִקְרָה לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַמּוֹחִין בְּבַחֲיִנַת תַּפְלִין - אֲשֶׁר הֵם נִמְשָׁכִים בְּתַפְלַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שֶׁל שְׁחֵרִית, שֶׁהִיא תַּכְלִית עֲבוּדַת הַלַּיְלָה, כִּי כָּל עֲבוּדַת הַלַּיְלָה הִיא הַכְּנָה לְתַפְלַת הַשַּׁחַר אֲשֶׁר פּוֹסְגָתָהּ הִיא תַּפְלַת הַשְּׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.

וְכֹאֲשֶׁר זֹכֶה הָאָדָם לְהַכִּין עֲצָמוֹ כְּרָאוּי כָּל הַלַּיְלָה בְּלִמּוּד וְכוּ', זֹכֶה הוּא בְּבִקְרָה לְהַתְפַּלֵּל אֶת תַּפְלָתוֹ בְּכֹנֶה וּבְהַתְעוֹרְרוֹת הַלֵּב.

זֹאת וְעוֹד, עַל יְדֵי הַלִּמּוּד בְּלַיְלָה הָאָדָם זֹכֶה לְשִׁלְמוֹת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִפְּנֵי כֶּף זֹכֶה הוּא לְהַתְפַּלֵּל בְּכֹנֶת הַלֵּב כְּרָאוּי כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּלִיקוּ"מ (סו) שֶׁעַל יְדֵי שְׁלִמּוֹת הָאֲמוּנָה זֹכֶה הָאָדָם לְהַתְפַּלֵּל כְּרָאוּי (לְקוּה"ל הַשְּׁכֵמֹת הַבּוֹקֵר ג).

וְהִנֵּה הִיָּה מִתְבַּטָּא וְאוֹמֵר הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי בְּנִימִין זָאב חֲשִׁין זצ"ל שְׁפָאֶשֶׁר הָאָדָם רוֹצֵה לְבַדֵּק אֶת מְדַרְגָּתוֹ הַרוּחָנִית הָאֵם הוּא מִתְעַלֶּה בְּעֲבוּדָתוֹ אוֹ שִׁמָּא לְאוֹ חֲלִילָה, יְבַדֵּק זֹאת בְּתַפְלַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, מִפְּנֵי שֶׁמִּי שֶׁמְעַשִּׂיו מְתַקְנִים לְלֹא שׁוּם חֲטָא וְעוֹן, גַּם תַּפְלָתוֹ נִקְיָה לְלֹא שׁוּם מַחְשְׁבָה זָרָה וְהִיא עוֹלָה כְּקָרְבָן תָּמִים לְפָנֵי ה'.

וּמִי שֶׁעֲדִין לֹא זָכָה לְכַף, אוֹת וְסִימָן הוּא שֶׁצָּרִיךְ הוּא לְתַקֵּן אֶת מְעַשָּׂיו.

והנה על ידי קימתו בחצות לילה, זוכה האדם להתפלל את תפלת השמונה עשרה ללא שום מחשבות זרות, אשר זו פסגת העבודה של האדם, וזהו הסימן לטהרתו מכל חטא ועוון.

על ידי קימת חצות זוכה לאהבת ישראל

זאת ועוד מבאר בליקו"מ (נד) שעל ידי קימת חצות האדם מחליף את רוחו שהתקלקלה על ידי חטא פגם הלשון הרע, אשר על ידו היא נעשית בבחינת רוח רעה, וממנו נובעת כל התגברות היצר הרע על האדם להכשילו בדמיון תאוות עולם הזה, ובפרט להפילו בשנאת חנם ומחלקת הנובעות כלן משליטת הרוח רעה על האדם, שהיא הגורמת לו לראות רע בבני אדם ולשנאתם רחמנא לצלן, ועל ידי קימת חצות האדם מחליף את רוחו ומקבל רוח טובה, שממנה האדם זוכה לאהבת ישראל ולעין טובה, שבזה תלויה כל עליתו של האדם, כי היא הפתח לעבודת השם כמו שאמר ה"בעל שם טוב": **אהבת ישראל היא הפתח והשער לחצרות בית אלקיננו** (כתר שם טוב), והיא המבחן המראה האם האדם התקדם בעבודתו או שמא נסוג אחור חלילה, כמו שכתב בעל ה"מאור עינים" (אבות), וכן כתב הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א ועוד צדיקים. ועל ידי קימת חצות האדם זוכה לרוח טובה ולאהבת ישראל, אשר על ידן זוכה האדם להתעלות ולעלות מדרגא לדרגא בעבודת השם יתברך.

וכך מספר על הגאון הצדיק הרב שטרנהרץ זצ"ל, שכאשר עלה מרוסיה לארץ הקודש, היה גר באחד המקומות אשר בו גרו

הרבה יראי ה', וראוה שכלם קמים בחצות ועוסקים בתורה עד הבקר, והתפלא מאד מדוע אין הגאולה באה, אבל לאחר שראה את שיחם ושיגם במשך היום, שאינם זיהרים בהנהגתם בין אדם לחברו, התבטא ואמר: עכשו הבנתי מדוע אין הגאולה כבר באה, כי כאמור על ידי קימת חצות זוכה האדם למדת השלום ולאבהת ישראל וכאשר אין האדם זוכה למדת השלום, אות וסימן הוא שלא עשה את עבודתו כראוי בחצות לילה, ולא השתתף בצערה של השכינה, כי אם היה עושה זאת כראוי, בודאי היה זוכה מכחה של עבודה נשגבה זו, לאחדות ושלום עם כל ישראל, וזאת מכחה של הארת השכינה הקדושה, המתגלה למשתתפים בצערה, אשר היא כוללת את כל נשמות ישראל כידוע.

לחבות בקדקוד

מעלה נוספת ישנה בקימת חצות, והיא שעל ידה זוכה האדם לשבר את כל תאוותיו ומדותיו הרעות ולהיות זך וטהור באמת, כמו שכתוב בספר 'לקוטי מוהר"ן' (ח"ב א) שהלילה מסמל את החשך הרוחני שבו שרוי האדם, שעקרו נגרם מהתאוות של העולם הזה המתגברות על האדם, ולכן הלילה מתחלק לשלשה חלקים (ברכות א), ובו ישנם שלשה משמרות - שהם כנגד שלש התאוות העקריות המתגברות על האדם, ומפילות אותו לחשך הרוחני, והן: תאות אכילה, תאות מומן, ותאות נאוף - שהן עקרי התאוות המתגברות על האדם ומחשיכות בעדו לראות את אור ה' יתברך, ומפריעות לו להתקרב לה' יתברך באמת.

וכאשר האדם קם בחצות הלילה, בכך הוא שובר את הלילה

המסמל את כל החשף הרוחני השורה על האדם, ולכן על ידי זה הוא זוכה לשבר את כל החשף הרוחני השורה עליו, ולצאת מכל שלש התאוות - שהן עקר החשף הרוחני המפריע לאדם לזכות לחיים טובים ומאשרים.

וּכְתַב הָרַה"ק רַבִּי צְדוֹק מְלַבְלִין זצ"ל, שְׁלֹכֵן הַמְלָה חֲשֵׁף, הַיָּא רֵאשִׁי תַבּוֹת חֲמוּר שׁוֹר פֶּלֶב, שֶׁהֵם מְרַמְזִים עַל רֵאשִׁי הַקְּלָפוֹת הַנִּקְרָאִים כָּף, שֶׁהֵם רוֹצִים לְשַׁלֵּט עַל נַשְׁמָתוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְשֶׁרֶשׁ הַחֲשֵׁף הוּא בְּחִצּוֹת הַלַּיְלָה, מִפְּנֵי שָׂאז הוּא תַכְלִית הַחֲשֵׁף, כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַנּוֹדֵעַ בִּיהוּדָה בְּסִפְרוֹ הַצֵּל"ח, שֶׁבְּנִקְדַת חִצּוֹת הוּא תַכְלִית הַתְּרַחֲקוֹת הַשְּׂמֵשׁ מִן הָאָרֶץ, וְאִז הוּא הַחֲשֵׁף הַגְּדוֹל בְּיִתְרֵהֶן בְּגִשְׁמִיּוֹת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת, וְלִכֵּן כָּל מִי שֶׁקָּם חִצּוֹת וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּשַׁעָה זוֹ, בְּכָף הוּא מְשַׁבֵּר אֶת כָּל הַחֲשֵׁף, וְנִצּוֹל מִשְׁלוֹשׁ קְלָפוֹת קְשׁוֹת אֱלוֹהִים.

וּמִסְבִּיר מוֹהֲרַנ"ת (הַלְכוֹת צִיצִית ה'), שֶׁזֶה פְּרוּשׁ דְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל (חֲגִיגָה יב): **"כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּלַיְלָה זוֹכֵה לְחוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם"**, כִּי הַחֶסֶדִים מְסַמְלִים אֶת הַדַּעַת, וּמִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּלַיְלָה זוֹכֵה לְדַעַת שְׁלֵמָה וּבְרוּרָה - שֶׁזֶהוּ הַחוּט שֶׁל חֶסֶד הַנִּמְשָׁף עָלָיו, שֶׁעַל יְדֵי הַדַּעַת הַזֹּאת הָאָדָם זוֹכֵה לְהִתְקַרֵּב לַה' יִתְבָּרַךְ בְּשִׁלְמוֹת.

וּמוֹסִיף עוֹד, שֶׁכָּל זֶה רְמוּז בְּדְבָרֵי ה' יִתְבָּרַךְ לְמוֹשֶׁה רַבֵּנוּ (שְׁמוֹת יא, כה): **"כֹּה אָמַר ה' כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם"** - בְּפִסּוֹק זֶה רְמַז ה' יִתְבָּרַךְ לְמוֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁשָּׁעַת חִצּוֹת לַיְלָה הַיָּא הַשַּׁעָה שְׁבָה יוֹצֵאִים יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַאֲת מִצְרַיִם בְּכָל הַדּוֹרוֹת כָּלָם, וְדָבָר זֶה שֶׁהַחֵל בְּמִצְרַיִם יִתְקַים לְדוֹרוֹת עוֹלָם, וְכָל אָדָם שֶׁיִּקּוּם בְּחִצּוֹת הַלַּיְלָה לְעֵסֵק בַּתּוֹרָה יִזְכֶּה לְצִאֲת מַגְלוֹת מִצְרַיִם - שֶׁהִיא הַגְּלוּת

הרוחנית שהאדם נמצא בה, שפאמור מרכבת בעקרה משלש התאוות המתגברות בכל עת על האדם ללא יכלת ואפשרות לצאת מהן.

הינו, כשם שארץ מצרים היתה מלאה כשפים ולא היה יכול אף עבד לברח ממצרים בשום אופן - ובכל זאת ה' יתברך הוציא את ישראל משם, כך גם בגלות התאוות המתגברות על האדם בכל עת ללא יכלת לצאת מהם, גם מהם הקדוש ברוך הוא יוציא את ישראל - בחצות לילה - בזכות הלמוד בחצות לילה.

לְשִׁבַר אֶת שְׂדֵשְׁתַּת הַתְּאוּוֹת עַל יְדֵי קִימַת חֲצוֹת

ונבאר יותר מדוע על ידי קימת חצות זוכה האדם לשביר את כל התאוות. ההסבר הוא, מפני שלכל אדם קשה להלחם בכמה חזיתות, כי גם כאשר הוא מצליח להתגבר על תאוה אחת - מייד מתגברת עליו חברתה, וגם אם הוא כבר מצליח להתגבר על שתיהן - מתגברת עליו השלישית.

למשל: כאשר האדם מצליח להתגבר על תאוות נאוף - הנה עתה מתגברת עליו תאוות אכילה, וכאשר יתגבר על שתיהן עלולה להתגבר עליו תאוות ממון, וכאשר הוא מתגבר על שלשתן - מתגברת עליו תאוות הכבוד, וכן לעולם. לכן האדם שרוי תמיד בחשך רוחני המסתיר ממנו את אור ה' יתברך ומונע ממנו להתקרב לה' יתברך באמת, וכמעט לא נמצא אדם אשר יוכל להתגבר על כל התאוות גם יחד.

לכן העצה היחידה להתגבר על כל התאוות היא לשבר את שרש התאוות, וזה קורה רק כְּאִשֶׁר הָאָדָם קָם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה - וּבְכֹךָ הוּא מְשַׁבֵּר אֶת הַלַּיְלָה הַמְּסַמֵּל אֶת כָּל הַחֲשָׁף הַרוּחָנִי שְׁבוּ שְׂרׁוּי הָאָדָם עַל יְדֵי שְׁלוֹשׁ הַתְּאוֹת הָעֵקְרִיּוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא יוֹצֵא מִגְלוֹת מִצְרִים וְזוֹכָה לְקַבֵּל תְּתוּרָה שֶׁהִיא קְרִבַת אֱלֹקִים וְנֵעֵם ה' בְּשִׁלְמוֹת - כְּשֵׁם שֶׁזָּכּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת הַתְּתוּרָה לְאַחַר שִׁיצְאוּ מִמִּצְרַיִם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כִּי בְּכֹךָ הוּא מְשַׁבֵּר אֶת שְׂרֵשׁ כָּל הַתְּאוֹת - שֶׁהוּא הַחֲשָׁף הַרוּחָנִי הַמְּחַשֵּׁיף לְאָדָם אֶת אֹר ה' יִתְבָּרַךְ, וְהוּא זוֹכָה לְדַעַת, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא זוֹכָה לְצִאת מֵאֶפְלָה לְאוֹר גָּדוֹל - לְחַזוֹת בְּנֵעֵם זִיוו וְלִהְתְּקָרֵב לֵה' יִתְבָּרַךְ בְּשִׁלְמוֹת.

לְהַרְג אֶת הַשׁוֹדָד

יִשְׁנו מְשַׁל נִפְלֵא הַמְּמַחֵשׁ זֹאת: אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וּפּוֹגֵעַ בּו שׁוֹדָד דְּרָכִים, וְאַחֲרַי שְׁלוֹקֵחַ הַשׁוֹדָד מִמֶּנּוּ אֶת כָּל כֶּסֶפוֹ הוּא מִבְּקֵשׁ גַּם לְהוֹרְגוֹ, מַה יַעֲשֶׂה אָדָם זֶה? אִם יִתֵּן לְשׁוֹדָד מִכָּה אֲנוּשָׁה בְּיָדוֹ הָאֶחָת - הֲרֵי הַשׁוֹדָד יֵשִׁיב לוֹ מִכָּה בְּיָדוֹ הַשְּׂנִיָּה, וְאִם יֵשִׁיב לְשׁוֹדָד מִכָּה בְּרִגְלוֹ - יוּכַל הַשׁוֹדָד לְהֵשִׁיב לוֹ מִכָּה בְּרִגְלוֹ הַשְּׂנִיָּה, אֲלֵא עֲלִיו לְהַפְּתוֹ בַּחֲזָקָה בְּרִאשׁוֹ, וּבְכֹךָ יִהְיֶה לְגַמְרֵי - וַיִּקַּח בַּחֲזָרָה אֶת כָּל כֶּסֶפוֹ.

וְהַנִּמְשָׁל הוּא, שֶׁכְּאִשֶׁר כָּל הַתְּאוֹת וְעִנְיָנֵי הַחֲמֹר - שֶׁעֲקָרָם הוּא שֶׁלֵּשׁ הַתְּאוֹת הָעֵקְרִיּוֹת, אֲכִילָה מְמוֹן וְנֹאֹף, מִתְּגַבְּרִים עַל הָאָדָם, אִם יַעֲבֹד הָאָדָם עַל תְּאוּהָ אֶחָת עֲלוּלָה לְהַתְּגַבֵּר עָלָיו חֲבֵרְתָּהּ, וְאִם יִתְגַּבֵּר הָאָדָם עַל שְׂתִיָּהּ תְּבוּאָה הַשְּׁלִישִׁית וְתִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְלִכֵּן הָעֵצָה הַיְחִידָה הִיא לְשַׁבֵּר אֶת שְׂרֵשׁ הַגְּשָׁמִיּוֹת - שֶׁהוּא הַשְּׂנָה,

וכאשר האדם מבטל אותה, על ידי זה איננו צריק להלחם כל כך עם כל התאוות האחרות, כי בטל את שרש וראש כל התאוות - שהוא השנה, ואז בקלות יוכל לבטל את כל התאוות האחרות - ועל ידי זה להתקרב לה' יתברך בשלמות.

בכח קימת חצות זכה לשבר תאוות אכילה

ספר לי יהודי תלמיד חכם, שבעבר הוא סבל מאד מתאוות אכילה - והיה אוכל פמיות גדולות מבלי יכלת לשלט על כך, עד שפמש היה מפחד משעת הארוחה, וידוע שכאשר האדם אוכל הרבה הוא גם נעשה עיף, כמו שאמרו חכמינו ז"ל שהמאכל מביא לידי שנה (יומא), וכך היה נגרר לשנה מרבה במשך היום, ולא ראה שום פתרון ועצה כיצד לצאת מהתאוה הנוראה הזו, כי כמה שנסה להתגבר עליה לא הצליח.

עד שפעם אחת למד בספרים הקדושים שכאשר האדם קם חצות הוא מבטל בכך את השנה - שהיא שרש הרע, ועל ידי זה הוא זוכה לצאת מכל התאוות, מאז הוא החל לקום חצות וללמוד תורה, ולאחר תקופה שעשה זאת - תאוות האכילה נעלמה ממנו לגמרי! וספר לי שכמעט ואינו אוכל; וסדר יומו הוא כך: שבבקר הוא שותה כוס קפה, ובמשך היום אוכל מעט רק לקים את גופו, ובערב הוא אוכל ארוחת ערב, וכל היום פלו אינו נוגע במאכלים כלל. והדגיש לי שהוא תולה זאת רק בכך שהוא קם חצות לילה, וכדברי המהר"ל שעל ידי זה האדם יוצא מכל התאוות, והראיה לכך, שהוא לבדו לא הצליח להתגבר על תאוות האכילה - אף שנסה בכל כוחו שנים רבות.

בְּרִיָּה מִבֵּית הָאֲסוּרִים בְּחֻצוֹת לֵילָה

מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמֵה? לְבֵית כָּלָא לְאֲסִירִים בְּמֵאָסָר עוֹלָם שֶׁהָיָה בּוֹ תִּקְנוֹן מִיְחָד: שִׁכְמָה שְׁעוֹת בִּימְמָה יִפְתָּחוּ אֶת שְׁעָרֵי הַכָּלָא - וְכָל אֲסִיר הַחֶפֶץ יוּכַל לְצֵאת לַחֲפָשִׁי בְּשְׁעוֹת אֱלוֹ; אָבֵל אֵלֶּה וְקוֹץ בָּהֶם, מִפְּנֵי שְׁשְׁעוֹת אֱלוֹ לְמַרְבֵּה הַצֶּעַר הָיוּ בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה, וְתֵמִיד כִּפְאֶשֶׁר הָאֲסִירִים תִּכְנְנוּ לְצֵאת בְּשְׁעוֹת אֱלוֹ הָיוּ נִרְדָּמִים מִמָּשׁ לִפְנֵי כֵן, וְלָכֵן הֵם נִשְׁאָרוּ בְּכָלָא לְעוֹלָם וָעֵד.

אָמֵנָם הָיוּ אֲסִירִים חֲכָמִים שֶׁשְּׁשׁוּט הִלְכוּ לִישׁוֹן מְקַדָּם, וְקָמוּ בְּאִישׁוֹן לֵילָה וַיִּצְאוּ לַחֲפָשִׁי וְלִדְרוֹר, וְהָיוּ אֲסִירִים נוֹסָפִים שֶׁלֹּא הִלְכוּ כָּלֵל לִישׁוֹן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסִידוּ אֶת שְׁעַת הַיְצִיאָה לַחֲפָשִׁי, וְגַם הֵם יִצְאוּ מִחוֹמוֹת בֵּית הַסֵּהָר לַחֲרוֹת עוֹלָם.

כִּף דּוֹמוֹת תְּאֻוֹת עוֹלָם הִזָּה שֶׁהָאָדָם שְׁבוּי בָּהֶן כִּמְעַט לֵלֵא יִכְלֵת וְאִפְשָׁרוֹת לְצֵאת וּלְהִתְגַּבֵּר עָלֶיהֶן לְחִלוּטִין, אָמֵנָם כִּפְאֶשֶׁר הָאָדָם קָם בְּחֻצוֹת לֵילָה וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּשְׁעוֹת אֱלוֹ - מְבֹטָח לוֹ שִׁזְכֶּה לְצֵאת לַחֲפָשִׁי מִכָּל דְּמִיּוֹן תְּאֻוֹת עוֹלָם הִזָּה וַיִּזְכֶּה לְנַעַם הַדְּבָקוֹת בָּהֶם יִתְבַּרְךָ, וְאִף שֶׁלְמַרְבֵּה הַצֶּעַר שְׁעוֹת אֱלוֹ הֵנּוּ הַשְׁעוֹת הַקְּשׁוֹת בְּיוֹתֵר מִחֲמַת הָעֵיפוֹת הַמִּתְגַּבְּרֵת עַל הָאָדָם בְּעֶקֶר בְּשְׁעוֹת אֱלוֹ, אִף עַל פִּי כֵן, מִי שֶׁחָס עַל חַיּוֹ וְחֶפֶץ לְדַבֵּק בָּהֶם יִתְבַּרְךָ בְּאֵמֶת, הוֹלֵךְ לִישׁוֹן מְקַדָּם וּמְסַדֵּר אֶת סֵדֵר יוֹמוֹ בְּאִפְסָן שִׁיּוּכָל לִהְיוֹת עֵר בְּשְׁעוֹת אֱלוֹ, וְכִף הוּא זֹכֵה לְכָל הָאוֹצְרוֹת הַגְּדוֹלִים וְהַעֲצוּמִים שֶׁזֹּכִים בְּשְׁעוֹת הַלָּלוּ.

עבודה קשה לאנשים חלשים?

על פי זה נבין מדוע הרב הקדוש רבי נחמן מברסלב זכותו יגן עלינו התבטא ואמר על כך: "עקר עבודת איש הישראלי היא לקום בחצות הלילה" (שיהר"ן שב), שלכאורה קשה להבין, כיצד רבי נחמן מברסלב שתמיד מדבר דברים השונים לכל נפש ודברים המתאימים לצרכי הדור שלנו ידרש מאנשים חלשים כמונו עבודה כזו שנראית על פניה קשה?

כי מי יותר מרבי נחמן מברסלב אשר צפה וראה את החלשה שתתרחש בדורות האחרונים, וכמו שתמיד היה אומר הגאון הקדוש ר' יואל מסאטמר זצ"ל שהיחיד שצפה מה יעבר על עם ישראל באחרית הימים ואת גדל הקשיים שיהיו לכל אחד באחרית הימים מגדל החלשה שתתרחש לדור - הוא רבי נחמן, ולכן הוא זה שתמיד מדבר דברים השונים לכל נפש בכל מקום ובכל מצב שהוא, וכמו שרבי נחמן בעצמו התבטא ואמר עוד יבואו ימים שמי שיטל ידים בפשטות יהיה חדוש כמו הבעל שם טוב מרב החשך שירד לדור ומרב חלשת הדורות. אם כן, כיצד בענין הזה הוא אומר שזה עקר העבודה של כל יהודי - לקום באמצע הלילה וללמוד תורה? מילא אם היה כותב שזו עבודה חשובה מאד, אבל כאן הוא כותב שזה עקר העבודה?

והתשובה לכך היא, שדוקא בגלל החשך הנורא שיהיה באחרית הימים, ודוקא בגלל גדל המניעות המתפשטות על כל אחד להפיל אותו לתאוות והבלי עולם הזה ולהרחיקו מה' יתברך, ודוקא בגלל החלשה הנוראה שתהיה בדורות האחרונים

עד שיהיה קשה לעשות אפלו דבר פשוט - מגדל החלשה שתדד לדור, משום כך חייבים דוקא לשבר את השנה, כי אין לדור הזה פח להתמודד עם התאוות הנוראות - שהן החשך בעצמו, ולכן הם חייבים לשבר את החשך בשרשו - ועל ידי זה הם ישברו את כל התאוות וכל המניעות, כמו שלמדנו שעל ידי שהאדם קם בלילה ולומד תורה בלילה בכך הוא משבר את השנה ואת כל מה שמסמל החשך של הלילה, ועל ידי זה יכול לזכות אפלו האדם החלוש ביותר, בדור הנמוך ביותר, לשבר את כל תאוות הבלי עולם הזה ולהתקרב באמת אל ה' יתברך.

דבר השווה לכל נפש

ובאמת כאשר נתבונן בכך נראה שגם כפשוטו זהו דבר השווה לכל נפש - וכל אדם יכול לקיים זאת, כי באמת כל אדם יכול לקום וללמוד כמה דקות בלילה - ועל ידי זה לשבר את החשך הגדול, וכמו כן באפשרותו לישון מקדם ולקום מקדם. וכמו כן שאין דורשים מהאדם בראשית העבודה, כאשר רק מתחיל להתרגל לעבודה הנפלאה הזו, שיקום וילמד כל הלילה, אלא שיקום לזמן מועט ויחזר לישון, או שיתחיל לעשות זאת פעם בשבוע, כגון בליל שישי - אשר שקול כנגד כל ימות השבוע כמובא בספרים הקדושים.

ובפרט שעל הזמן הזה של חצות לילה נאמר "יש קונה עולמו בשעה אחת", כי כמה דקות בודדות בחצות לילה שקולות לזמן מרבה באמצע היום - מחמת סגלותיו הרבות של הלמוד בשעה זו וחיבותו הרבה, ובמעט זמן שלומד בלילה יוכל בקל לשבר

את כל החשכה הסמיכה השורה עליו ולהתחיל לטעם טעם של דבקות ואור בעבודת ה' יתברך.

כמו כן דבר זה הוא שנה לכל נפש - מפני שאין דורשים מהאדם שיהיה ער כל הלילה ולא ישן כלל, או שישן פחות שעות בלילה, אלא פשוט עליו לשנות את זמן השנה שלו לתחלת הלילה, ולישון טוב בזמן ואחר כך לקום, ובכך הוא יזכה לכל המדרגות הנפלאות האלו.

הקם לפני "נקדת חצות לילה" נצול מהיצר הרע

מעלה גדולה ועצומה ישנה למי שאזכה לקום לפני "נקדת חצות", מפני שעל ידי כך האדם נצול כל היום כלו מהיצר הרע וחילותיו ואין להם שום שליטה עליו, כמו שכתב הזהר הקדוש (פרשת ויגש דף רז) שהלילה מתחלק לשני חלקים, כאשר הוא מרכב משני החלקים של קלפת הנגה - אשר חציה האחד הוא טוב וחציה השני הוא רע גמור פידוע, ומי שישן לפני חצות וקם לפי נקדת חצות, הוא מקבל מהטוב שבנגה, ואלו הישן בנקדת חצות - נפשו מקבלת מהרע שבנגה, ולכן שולט עליו צד המות והקלפות.

ועל פי זה מסביר הזהר הקדוש (פי ויגש) מדוע דוד המלך עליו השלום זכה להיות חי לעולם ועד, כמו שכתוב דוד מלך ישראל חי וקיים, וזאת מפני שהוא היה נזהר תמיד לקום משנתו לפני נקדת חצות ולעולם לא ישן אחרי נקדה זו, ועל ידי כך הוא נשמר ונצל מצד המות, ומשום כך זכה והוא נקרא חי, כי על ידי שהאדם

ישן בנקדת חצות, שולטים עליו כל הקלפות והחיצונים במשך כל היום כלו, ואלו מי שקם לפני נקדת חצות ומברך ברכות השחר ואומר תקון חצות ועוסק קצת בתורה (אפלו אם הוא חוזר אחר כך לישן), הוא מפריד את כל הקלפות מנשמתו ושוב אינן שולטות עליו כל היום כלו, ע"כ דברי הזהר הקדוש.

גיש לדעת שעל פי הזהר הקדוש זה הזמן היחידי שבו האדם יכול לחבר את נשמתו בשרשה (זהר הקדוש פ' ויגש), וכמו שמאריך לבאר הרש"ש בספרו נהר שלום, על פי סודם של דברים שעל ידי כך מקשר האדם את ספירת המלכות בזעיר אנפין (המסמלת את חבורו והתקשרותו של נשמת האדם עם השם יתברך) מה שאינו יכול לעשות במשך כל היום כלו, ולכן על ידי כך הוא זוכה להארת נשמתו לעלות ולהתעלות בעבודת השם ולהדבק בשם יתברך, וכמו שנאמר ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום.

וכמו שכתב רבנו הרש"ש בספרו נהר שלום (דף כ ע"א): ויזהר מאוד שלא יעבר חצות והוא ישן כי אם יעבר חצות והוא ישן אז הוא טועם טעמא דמותא ומתדבק ומתקשר ברזא דמותא (סוד המות) ושולטת עליו רוח הטמאה וכו' באפן שצריך זריזות וזהירות מאוד לשמור נפשו שברגע חצות ימצא נעור, עכ"ל.

וכן נהג הרש"ש בעצמו כעדות נכדו - בספרו דברי שלום (סימן צו) שזקנו מעולם לא היה ישן לפני חצות הלילה, וזאת כדי שחס ושלום לא יעבר עליו חצות לילה בשנה, אלא היה נשאר ער עד חצות, ובחצות אומר תקון חצות וברכות השחר ועוסק בתורה, ורק אחר כך היה עולה על יצועו לישן עד לפני עלות השחר.

פיצוד זוכים לעלות מדרגה לדרגה בעבודת השם

וכאשר האדם זוכה לקום חצות הוא מתחיל לעלות ולהתעלות
מדרגה לדרגה בעבודת השם יתברך באמת.

יכמו שכתב הגאון הצדיק הרב ישראל קרדונר זצ"ל במענה
לבחור צעיר בשם יחזקאל, אשר שאלו מה הם דרכי העבודה
וההתעלות בעבודת השם יתברך, והשיב לו: "אחי היקר, תחלת
ההתבודדות שלך עליה להיות שתזכה לאותה מדה של קימת
חצות, אחי היקר עליך לשפך דמעות פמים בכל יום ויום, עד
שירחם עליך ה' יתברך ותזכה לסייעתא דשמיא לקום בכל לילה
בחצות, עליך לדעת שהאדם צריך לעלות בכל יום מדרגה
לדרגה, והמדרגה הראשונה היא קימת חצות, אחי היקר אני יודע
היטב שהיצר הרע יניח עצמו לארץ ולרחב ולא יניח לך להתנהג
במדה יקרה זו, לפעמים הוא יעשה עצמו כענו גדול ויאמר לך מי
אתה שתבוא למה ששיף לצדיקים גדולים, אז עליך לדעת שזוהי
ענוה פסולה, החיוב הוא על כל אדם לעמוד בכל לילה - לשפך
את נפשו לפני השם יתברך כמאמרו של רבנו הקדוש מברסלב
"עקר עבודת איש ישראל לקום בכל לילה ולשפך את נפשו לפני
ד' יתברך ולעסק בתורה", לכן אחי היקר בתחבולות תעשה לך
מלחמה, עכ"ל מכתבו של הגה"צ ר' ישראל קרדונר זצ"ל.

וזאת הסבה אשר האדם מנסה שנים רבות להתקדם בעבודת
השם ואינו מצליח, והרבה אנשים שואלים עצמם בכל עת מדוע
אינו רואה שום התקדמות בעבודת השם יתברך, למה אינו מצליח

לשבר את תאוותיו, וכיצד אינו חש שום התעלות בעבודתו, וזאת
מפני שרק כאשר האדם זוכה להתחיל לקום חצות, הוא מתחיל
לעלות מדרגה לדרגה בעבודת השם יתברך אמן.

פֶּדָה שֵׁשִׁי
קִיּוּמָה חַצוֹת
בְּמוֹעֵד הַשְּׁמִינָה

פֶּדָק שֵׁשִׁי

קימת חצות במעגל השנה

חשיבותה וסגולתה של קימת חצות
במועדי השנה ובזמנים מיוחדים.

שני וחמישי

כתב בספר קץ הפלאות (דור ד') שראוי ביותר לומר את סדר תקון חצות בליל שני ובליל חמישי, שהם ימי דין ולכן ראוי לומר בהם את סדר תקון חצות שעל ידו נמתקים כל הדינים כמובא בזהר הקדוש.

ליל ששי

מובא בספרים הקדושים שקימת חצות בליל ששי מעלתה עצומה ונשגבה מאד, והיא שקולה כנגד כל השבוע כלו.
ואף אם ימעיט האדם משעות השנה עקב קימתו בחצות בליל ששי, מבטח לו שלא ינזק בשל כך, כמו שכתב הבן איש חי (פרשת

וישלה): "אף שהסכימו הרופאים המבהקים שלא יישן האדם פחות ממש שעות ולא יותר משמונה שעות, אם יזדמן באיזה לילה שהוא ישן פחות ממש שעות שהוא בריאות גופו, ומוסיף על שעות של בריאות נפשו בעסק התורה, יהיה בטוח שלא יגיע לו שום נזק וחסרון מצד גופו, ולכן בליל ששי וכו' אם האדם פוחת משעור שש שעות שנה, יהיה נכון לבו בטוח שלא יחסר פלום בבריאות גופו, עד כאן לשונו.

וכך נהגו צדיקים רבים במשך הדורות לערוך תקון חצות ברבים בליל ששי, כגון ה"חת"ם סופר" זיע"א עם בני ישיבתו "פרעשבורג", וכך נהגו אחריו גם בנו ה"כתב סופר" ונכדו ה"שבט סופר", וכך נהגו גם בבית מדרשו של הגאון רבי שאול בראף זיע"א (ספר שאול בחיר ד') לומר תקון חצות בליל ששי ברב עם.

וכן נהגו גם הגאון רבי אלעזר דוד גרינאלי בעל הקרן לדוד והגה"ק בעל "ויגד יעקב" מפאפא שהיו מגדולי רבני הונגריה.

וידועים דברי רבי חיים ויטאל זיע"א (שער רוח הקודש), "שהנעור בכל ליל ששי ולא יישן כלל ועוסק בתורה כל אותו הלילה הוא נפטר מענש פרת אחד אם נתחייב חס ושלום, וכל לילה אחת פוטרת פרת אחד", עכ"ל.

והוא מתקוני היסוד הגדולים כמובא בספר "אור הנר" בשמו של הרה"ק רבי מרדכי מטשרנוביל זיע"א שגלה לו אליהו הנביא שלתקון היסוד יעשה שלושה דברים: א. להיות נעור כל ליל ששי ערב שבת קדש. ב. להתענות שובבי"ם ביום ששי ולא ישלים. ג. לגמור כל התהלים בלא הפסק ביום שבת לפני תפלת שחרית.

וכן מובא בספר יסוד ושרש העבודה, ומנהג זה היה נפוץ בכל תפוצות ישראל כמו שמעיד בספר שערי ציון (שער ד): וְנוֹהֲגִים בְּכָל גְּלִילוֹת הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה תוֹגְרָמָה וְאִיטְלִיָּה שְׁאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה לומדים כל ליל ששי, וכן מעיד המקביל רבי מאיר פאפירש תלמיד מהר"י צמח שחי לפני ארבע מאות שנה, "נהגו בכל הארץ הקדושה להיות נעזר בכל ליל ששי וכו' ולומדים ואין מדברים דברים בטלים והעושה בן נצול מכל חטא ועוון וכו'".

והלמוד בליל ששי הוא הכנה גדולה לשבת קדש, כמו שכתוב בסדור האריז"ל "ליל ששי הוא מכין לשבת קדש, וצריך להכין במחשבה דבור ומעשה ועתה בליל ששי הוא בחינת הכנה בדבור", וכו' היו חסידים ואנשי מעשה שנהגו ללמוד את הספר "אור החיים" הקדוש על הפרשה בליל ששי.

היו אחרים שנהגו לומר את כל ספר התהלים בליל ששי.

והיו שבחרו לעסק בחמש ורש"י כמו שמובא בספר "פתר שם טוב" משמו של הבעל שם טוב זיע"א: והעקר שהיו נעזרים ועוסקים בתורה, וכתב על כך הרה"ק מטריסק זיע"א, ומי שקשה לו ללמוד כל הלילה יעסק בספרי מוסר, הפלל השוה שבהם שבלילה קדוש זה נהגו ישראל קדושים להכין עצמם לאורה הגדול של שבת המלכה.

ליל שבת קדש

רבנו האריז"ל בשער הפונות (דף ס ע"א) וכן רבנו הרש"ש (בסידור הרש"ש), הפליגו מאד במעלת הזמן של ליל שבת אחר חצות,

אשר בו שורה עת רצון יותר גדולה מכל השבוע כלו, ומי שעוסק אז בתורה או בתפלה זוכה למעלות עצומות ונשגבות, ולכן היו נוהגים חסידים ואנשי מעשה בכל הדורות להתאסף בבית הכנסת בליל שבת אחר חצות, וללמוד תורה או לומר תהלים עד עלות השחר.

כך גם היו נוהגים בעלי בתים העובדים לפרנסתם במשך כל ימות השבוע ומחמת כך לא יכלו לקום חצות כל השבוע, אבל בליל שבת היו קמים בחצות ועוסקים בתורה.

סגלה עצומה לתקון נפשו של האדם

סגלה מיחדת ישנה לאמירת תהלים בשעה זו, כמו שפכתב הרה"ק ר' מרדכי מטשרנוביל זיע"א, שגלה לו אליהו הנביא שאמירת ספר תהלים לפני תפלת שחרית בשבת קדש, סגלתה עצומה לתקן ולזכך את נפש האדם ולזכות לתקונו בשלמות.

מעשה נפלא בענין זה ארע עם הגאון הצדיק רבי בנימין זאב חשין זצ"ל כפי שמספר בספר צדיקים נסתרים בדור האחרון (עמוד ר).

שכאשר בחור מסים נגש אל הרב חשין לעצה ולברכה, משהביט בו הרב פנה לעברו ואמר לו, יש עליך עדין רשם מהפגם הידוע, כששאל הבחור בצער מה יעשה לתקן זאת, השיב לו הרב חשין זצ"ל, תאמר בכל ליל שבת קדש את כל התהלים לאחר חצות הלילה, ולאחר חדש תבוא אלי, הלה עשה כאשר נצטווה וכשחזר לרב לאחר חדש, התבונן בו הרב ואמר, הכל נקי.

רואים אנו מכך את גדל כחו העצום של זמן זה של שבת קדש בחצות לילה, אשר בו אפשר לזכות בקלות ובמעט זמן לתקן ולצחצח את כל חטאיו ועוונותיו של האדם, ולזכות לתקון נפשו בשלמות.

מוצאי שבת קדש

כתב רבי מאיר פאפירש פ"ץ בספרו אור צדיקים (א, ו) במוצאי שבת יש להאריך בבכיה יותר משאר הלילות כי ביום ראשון חרב בית מקדשנו שיבנה במהרה בימינו. ומקורו בגמרא תענית (ו) תניא כשחרב בית המקדש אותו היום מוצאי שבת היה ותשעה באב היה וכן בשניה.

אמנם בדברי האריז"ל שער הפגנות (ד"ס ע"ב) כתוב שהאריז"ל לא היה מאריך בבכיה על החרבן במוצאי שבת יותר משאר לילות, אלא עשה כשאר הלילות.

כמו כן כתב שבמוצאי שבת לפני חצות אין לומר קינות כי הארת שבת עדין קימת, וכן כתב רבנו עמנואל חי ריקי במשנת חסידים (שער השכיבה פי"א) שבמוצאי שבת קדם חצות אין לומר קינות.

ראש השנה

ספר הרה"ח ר' נחמן בורשטין זצ"ל, שחסידים ואנשי מעשה בדורות קודמים הקפידו מאד לקום בחצות בלילה האחרון של

השנה שהוא ערב ראש השנה, ואמרו שזאת על פי המובא בלקוטי מוהר"ן (קמט), שקימת חצות מסגל כמו פדיון וכן מובא (שיחות הר"ן) שבערב ראש השנה יש לערוך פדיון.

ולכן נזהרו מאד בקימת חצות בלילה האחרון של השנה אשר זה מסגל להמתיק את הדין מעל כל השנה כלה, והיו רומזים זאת בדברי רבי נחמן מברסלב זיע"א - בספרו ספורי מעשיות - (מעשה יא) ובלילה האחרון תזהר ביותר לבלי לישן אלא להיות נעור.

כמו כן בימי ראש השנה הקדושים אשר בהם דנים בשמים את כל העולם כלו על מארעות השנה כלה, ישנה מעלה מיחדת לקימת חצות אשר היא מסגלת להמתיק את כל הדינים שבכל העשרים וארבעה בתי דינים, כמובא בליקו"מ (קמט ובליקוטי הלכות ברכות השחר ה'), ולכן בימים אלו אשר עקר עבודתנו היא להמתיק את הדינים ולעשות תשובה שלמה, ישנה מעלה מיחדת לקימת חצות המסגלת ביותר להמתיק את כל הדינים ולזכות לשנה טובה ומתוקה לו ולכל בית ישראל.

חג הסוכות

חסידים ואנשי מעשה היו שמחים בחג הסוכות מסבה נוספת, והיא שבה ישנים הם בסכה, אשר בה אין מפריעים ואין מונעים מהם לישן מקדם, ולקום חצות כפי שמצוי בכל ימות השנה.

והנה אנו רואים בדברי חז"ל שבזמן שבית המקדש היה קים היו ישראל נוהגים להיות ערים כל הלילות בחג הסוכות, ולא היו נותנים שנה לעיניהם ותנומה לעפעפיהם בלילות אלו, אלא היו

שָׁרִים וּשְׂמֵחִים כָּל הַלַּיְלָה בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה, וְלָכֵן לַיְלוֹת חַג
הַסְּכּוֹת הַתִּיַּחֲדוּ בְקִדְשָׁתָם הַגְּדוֹלָה.

כְּפִי שְׁחַז"ל מְסַפְּרִים (סוכה נג): תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה
כְּשֶׁהָיִינוּ שְׂמֵחִים שְׂמַחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה לֹא רָאִינוּ שְׁנָה בְּעֵינֵינוּ,
אֲלָא הָיוּ שָׁרִים וּשְׂמֵחִים בָּהֶם, וּמִשּׁוּם כֶּף יִשְׁנָה קִדְשָׁה מִיַּחַדָּת
בְּלַיְלוֹת חַג הַסְּכּוֹת.

כֶּף גַּם בְּסִיּוּמוֹ שֶׁל חַג הַסְּכּוֹת יֵשׁ אֵת לַיִל הוֹשְׁעָנָא רַבָּה שֶׁהוּא
לַיִל חֲתוּם הַדִּין, אֲשֶׁר בּוֹ נִהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת עֲרִים וְלַעֲסֹק
בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כָּל הַלַּיְלָה.

יְמֵי חֲנֻכָּה – הָאֲרֶת הָאֹרֶךְ הַגָּנוּז

יְמֵי חֲנֻכָּה הֵנָּה יָמִים מְסֻגָּלִים מְאֹד לְקִימַת חֲצוֹת, וְיֵרָאִי ה'
כְּאֲשֶׁר הָיוּ מְגִיעִים וּבָאִים יְמֵי חֲנֻכָּה הָיוּ מִתְבַּטְּאִים וְאוֹמְרִים, הִנֵּה
יֵשׁ לָנוּ עוֹד סִבָּה לְשִׂמְחָה בְּחַג חֲנֻכָּה, וְהִיא עַל כֶּף שְׂאֵפֶשֶׁר לְלַכֵּת
לִישׁוֹן מְקֻדָּם יוֹתֵר מִכָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְעַל יְדֵי זֶה לְזָכוֹת לְקוּם בְּחֲצוֹת
הַלַּיְלָה (שיש"ק ח"ד רנג).

וְהִנֵּה עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים יָמִים אֵלוּ מְסֻגָּלִים מְאֹד לְקִימַת
חֲצוֹת, וְזֹאת כִּיּוֹן שְׂאוּרוֹ שֶׁל חֲנֻכָּה הֵנּוּ הָאֹרֶךְ הַגָּנוּז - אֲשֶׁר מְאִיר גַּם
בְּכָל לַיְלָה בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה כְּמוֹ שְׂכֶתֶב הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פֶּרֶשׁת תְּרוּמָה).

וְלָכֵן יְמוֹת חֲנֻכָּה הֵנָּה מְסֻגָּלִים מְאֹד לְקִימַת חֲצוֹת, כִּיּוֹן
שְׂמֵת־אֲחָדִים יַחְדָּו - הָאֹרֶךְ שֶׁל חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשׁ וְהָאֹרֶךְ הַגָּנוּז הַמְתַּגַּלָּה
בְּחֲצוֹת לַיְלָה.

וכמו שכתב הגאון רבי יעקב אורנשטיין זצ"ל בסדור ישועות
יעקב:

"ימי חנכה מסגלים ללמוד התורה למשך על עצמו ובקרבו
הארה וקדשה מאור הגנוז ובפרט בלילה כמו שמובא בזהר
הקדוש פרשת תרומה, שבכל מקום שעוסקים בתורה בלילה
חוט אחד יוצא מהאור הגנוז לצדיקים ונמשך על אותם שעוסקים
בתורה בלילה", עכ"ל.

וזה בכל השנה ומכל שכן בליל חנכה שמתגלה הארת האור
הגנוז בנדאי הלמוד אז מסגל מאד להמשיך בקרבו הארת האור
ההוא על ידי עסק התורה ולאור באור החיים הנצחי, אמן.

ליל ט"ו בשבט

ט"ו בשבט הנו חל בדיוק באמצעם של ימות החורף (כמובא
בספרים הקדושים), והנה על פי סודם של דברים ישנו קשר הדוק בין
מהותו הפנימית של יום ט"ו בשבט למהותו הפנימית של קדשת
חצות לילה.

וזאת כיון שהאתרוג הנו מסמל את פנימיות הקדשה של עם
ישׂראל כמבאר בליקו"מ ח"ב סז עין שם.

וכך גם הקם בחצות לילה הוא זוכה לעורר את פנימיות קדשה
זו של עם ישׂראל, כמבאר שם, ולכן בליל ט"ו בשבט אשר בו נגזר
בשמים על כל אחד ואחד האתרוג אשר בו הוא יזכה לנענע בחג
הסכות כמובא בבן איש חי, ישנה מעלה מיוחדת לקימת חצות

אשר על פי הסוד שניהם עולים בקנה אחד, כיון שהיא מסגלת להמשיך את פנימיות קדשת האתרוג ולכן אפשר לזכות לזה ביותר בלילה קדוש ונשגב זה, ועל ידי כך יזכה האדם לאתרוג מהדר כיון ששניהם עולים בקנה אחד.

ליל פורים

ימי הפורים אשר בהם ארע הנס הגדול של פורים בחצות הלילה, כמו שכתב מוה"ר רבי חיים ויטאל זיע"א בספרו "מחברת הקדש" (שער הפורים), שלכן הפסוק "בלילה ההוא נדדה שנת המלך" נכתב בדיוק באמצעה של מגלת אסתר, וזאת לרמז על כך שהנס של פורים החל בדיוק בחצות הלילה, כאשר נדדה שנתו של המלך אחשוורוש ובקש להביא את ספר הזכרונות - אשר משם החל הנס הגדול של פורים כמו שאמרו חז"ל (מגילה) - שפסוק זה היה תקפו ומרפזו של נס פורים.

ולכן ישנו עת רצון גדול מאד בפורים בשעת חצות הלילה כיון שבשעה זאת ארעו הנסים הגדולים של פורים, אשר הארתם מתחדשת ובאה בכל שנה ושנה באותה העת כמו שכתב האריז"ל, ואכן רבים נהגו לקבע זמן לשפך שיחתם לפני קונם בליל פורים לאחר חצות לילה, ונושעו בישועות גדולות במה שהתפללו ובקשו בליל פורים.

כמו כן הזוכה ללמד תורה בשעות אלו זוכה להבטחה נוראה שיזכה להיות מבני העולם הבא, כמו שכתב מרן החת"ם סופר זיע"א (דרשה לערב ראש חודש אדר שנת תקנ"ח): קבלתי מרבי הרב מה"ו

מענדל ליליג זצ"ל שהיה רב בבית המדרש דקהלת קדש פפד"מ שקבל מהגאון בעל השם יעקב זצ"ל שמי שעוסק בתורה בין מגלה של לילה למגלה של יום מבטח לו שהוא בן העולם הבא.

ליל פסח - ליל הנסים

בליל פסח - בחצות לילה ישנו עת רצון גדול מאד כמו שכתבו חז"ל (מדרש רבה איכה) שבשעה זו נעשו הרבה נסים לישראל, ובשעה זו יכול האדם לפעל את כל בקשותיו ותפלותיו אצל השם יתברך.

וכמו שכתב הרה"ק המהר"ל צינץ זיע"א על מה שדרשו חז"ל (מגילה טו) על הפסוק (אסתר ד, יז) **ויעבר מרדכי** - שעבר על דתה של תורה, שמרדכי וכל ישראל צמו שלושה ימים ושלושה לילות בכדי לבטל את גזרתו של המן, והיה זה בליל חג הפסח, והנה כל ישראל צמו והתפללו דוקא בימי הפסח, משום שבכדי לבטל את גזרתו של המן שהיתה כבר חתומה בחותם של טיט כמו שכתבו חז"ל (מסכת מגילה), היו צריכים דוקא תפלות של ליל הסדר אשר רק בכחם לקרע את כל המסכים ולבטל את כל הגזרות הקשות מעל עם ישראל.

כמו כן נפסק בשלחן ערוך (סימן תרכט) שישנו חיוב על כל אחד לעסק בתורה בלילה קדוש זה בספור יציאת מצרים עד שתחטפנו שנה - ומובא בספרים שגדול מאד מעלתו של הלמוד בלילה קדוש זה, ורמז לכך יש בספור חז"ל על שלשת התנאים שהיו מספרים ביציאת מצרים כל הלילה, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: "רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית שבכך

רמוז שהם זכו על ידי כף לקריאת שמע שהוא יחוד השם יתברך במדרגה הגבוהה ביותר". וכל זאת בכחו של הלמוד בלילה קדוש ונשגב זה.

ימי בין המצרים

ימי בין המצרים - הנם ימים המסגלים ביותר להתעורר להרגיש את צערה של השכינה וצערון של ישראל וכפי שכתב האריז"ל (לאחר שבאר את חשיבות האבלות על החרבן בימי בין המצרים בחצות היום), וזה לשונו: וענין חצות לילה אין צורך להזכירו כי אפלו בכל שאר הלילות צריך להתאבל על החרבון, ומכל שכן בלילות בין המצרים שצריך להוסיף בבכי ועליו נאמר שמחו את ירושלים וכו' כל המתאבלים עליה.

ובאגרת הרמ"ז אגרת יז כתב - עוד שאלת ממני הסדר שעושים ישראל בבין המצרים והוא כי בתקון של הלילה מתעטפים בסודר פאבלים ומרבים בבכי יותר מהנהוג.

ועל זה נאמר כל רדפיה השיגוה בין המצרים ופרשו הצדיקים כל הרודף ומבקש להתקרב להשם יתברך יזכה בבין המצרים ביותר מכל השנה כלה וזאת מחמת שהשכינה מצטערת עמנו.

ט"ו באב

ביום ט"ו באב היו צדיקים מזרזים את אנשיהם להוסיף בלמוד התורה בלילה כדברי חז"ל (תענית ב) על יום ט"ו באב: מכאן ואילך

מי שיוסיף ללמד תורה יוסיפו לו חיים, ופרש רשב"ם, כיון שהלילות מתארכים והימים מתקצרים יש להוסיף למוד תורה בלילה.

ומוסיפים חז"ל שמי שלא יוסיף בלמוד התורה בלילה ביום זה תקברהו אמו וימות בקצור ימים ושנים חס ושלום.

ויבאר על כך הבן איש חי בספרו בן יהוידע שחז"ל כתבו דוקא שאמו תקברהו רח"ל, וזאת כיון ששבחה של האשת חיל היא בכך שהיא קמה בעוד לילה ועוסקת במלאכת הבית - כמו שכתוב (משלי): **ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה**, והוא שלא למד מאמו לקום מקדם לעסק בתורה בלילה, לכן דוקא היא תקבר אותו.

ומוסיף על כך בעל השפע חיים מצאנז (שיעור חומש רש"י תשל"ח) שפיון שמיזם ט"ו באב מתחילה כבר ההתעוררות של הימים הנוראים הבאים עלינו לטובה כמו שכתב במטה אפרים סימן תקפא, לכן יש להוסיף ולהשכים בעוד לילה לעסק בתורה - אשר היא מהנה הכנה ראוייה לתפלת השחר - ועל ידי כך זוכים הן להתפלל בכונה והן להתפלל בזמן תפלה, כיון שרק על ידי שעושים הכנה פראוי לפני התפלה זוכים להתפלל בכונת הלב כדת וכראוי וכנכון.

וכשמתפללים כך זוכים שיתקבלו כל התפלות לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

והנה מדברי חז"ל אלו ישנה הבטחה נוראה למי שמוסיף בלמודו מיום זה, שאף אם נגזר על האדם שימות בקצור ימים ושנים רחמנא לצלן, יזכה שיוסיפו לו חיים על חיו אם יוסיף

בלמוד התורה מיום זה, וכתבו המפרשים שזאת מפני שהתורה הקדושה היא מוסיפה חיים ללומדיה, כמו שכתוב: **כי הם חיינו וארץ ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, וכל הברכות כלולות בתורתנו הקדושה.**

לילות החורף – לילות הזקב

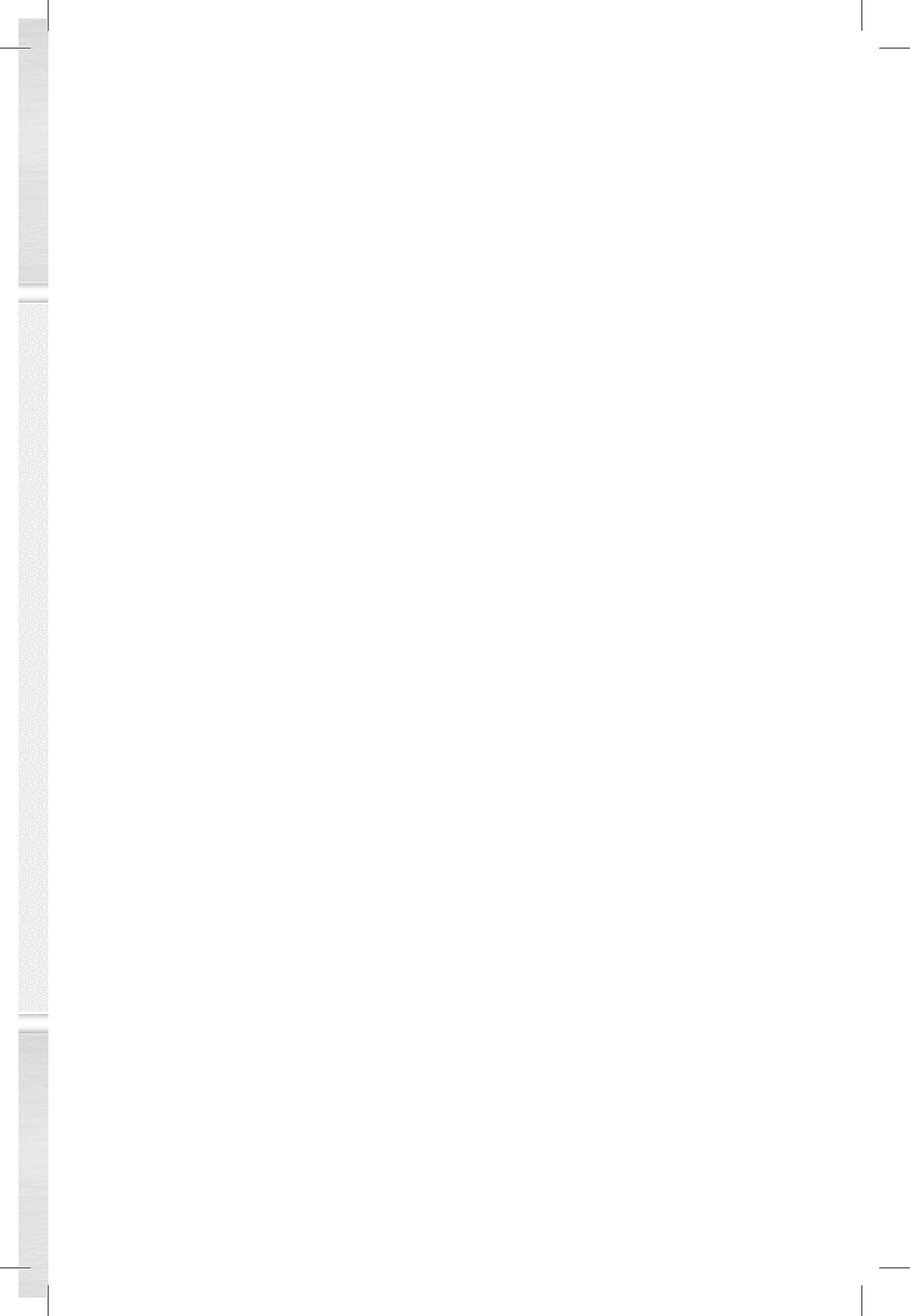
מעלה מיחדת ישנה לקיימת חצות בלילות החורף הארפים, כמו שהיה מתבטא ואומר הרה"ק השר שלום מבעלזא לאחר שכלו חגי תשרי: הנה עברו וחלפו "הימים הקדושים" ועתה מגיעים "הלילות הקדושים", אשר קדושים בקדשת חל המועד.

והרה"ק ר' פנחס מקוריץ זיע"א היה מתבטא בחשיבותם הגדולה של לילות החורף, הנה מגיעים ובאים הלילות הארפים לילות הזקב.

וכך היה אומר הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (שיחות הר"ן שיחה ב) עקר עבודת איש הישראלי בחורף הוא לקום בחצות הלילה, שכן בלילות ארפים אלו אפשר לזכות לאוצרות יקרים מפז של תורה ותפלה, בשעות גבוהות אלו של חצות לילה, אשר אין ערך להם כלל, ואין שעור למעלתם העצומה.

וכך גם הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב זיע"א היה מתבטא ואומר: שאפשר לפעל בלילה חרפי כמו בליל כל נדרי, לגדל מעלתם העצומה של לילות קדושים אלו.

פֶּדָה שְׁבִיעִי
עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַד

פָּרָק שְׁבִיעִי
עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר

מַעֲלֹתֶיהָ וּסְגֻלָּתֶיהָ הַעֲצוּמָה שֶׁל הַקִּיּוּמָה
לִפְנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

הַתְּנַעֲרֵי מֵעֶפֶר קוּמִי...

הִנֵּה כַּאֲשֶׁר הָאָדָם זוֹכֶה לְקוּם לִפְנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר לְעִסֵּק בְּתוֹרָה
וּבִתְפִלָּה, מַעֲלֹתוֹ גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה מְאֹד מְאֹד, וְעַל יְדֵי כֶּף הוּא זוֹכֶה
לְדַבְּרִים גְּדוֹלִים וְנִשְׁגָּבִים, וְרֵאשִׁית יֵשׁ לְדַעַת שֶׁדָּבָר זֶה הוּא דָבָר
יְסוּדִי אֲשֶׁר הוּא מֵעֲקָרֵי עִבּוֹדַת הַשֵּׁם.

כְּמוֹ שֶׁפֶסֶק הַשְּׁלַחַן עֲרוּךְ (סימן א סעיף א): יִתְגַּבֵּר כְּאִרֵּי לְעַמֵּד
בְּבִקֵּר לְעִבּוֹדַת בּוֹרְאוֹ שִׁיּהָא הוּא מְעוֹרֵר הַשַּׁחַר.

וְכֵן כָּתַב הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר הַכוּוֹנוֹת, דְּרוּשֵׁי הַלֵּילָה, דְּרוּשׁ ד): "וְתִקְוֶם
כְּמוֹ חֲצִי שְׁעָה קִדְּם עֲלוֹת הַשַּׁחַר בְּאִפְּן שֶׁקִּדְּם שִׁיעֵלָה הַשַּׁחַר
תְּהִיָּה מִתְקַשֵּׁר עִם הַשְּׂכִינָה כִּי הֵעֵקֶר הוּא שִׁיּהָא נִעוֹר בְּעַת
עֲמוּד הַשַּׁחַר".

כך גם כתב רבי נחמן מברסלב (שיחות הר"ן ש"ב) עקר עבודת איש הישראלי הוא לקום בחצות הלילה, ובקנין שהלילה קצר מאד (כפי שמצוי בחו"ל) צריך לקום קדם עלות השחר.

ומספר על הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל - שכהן כמשגיח בישיבת כפר חסידים - שהיה דרכו לקום בשעת לילה מקדמת מאד ולעסק בתורה עד שעת התפלה.

וכששאלוהו תלמידיו, מדוע הוא קם בשעה כה מקדמת, השיב ואמר להם: הנה פאשר אעלה לשמים לאחר אריכות ימים ושנים, ואצטרך לתת דין וחשבון על כל מעשי וישאלו אותי בשמים על כל מעשי, יפתחו את השלחן ערוף ויעברו אתי סעיף אחר סעיף לבדק האם קימתיו כראוי, ואלו פנים יהיו לי בבית דין של מעלה אם כבר כשיפתחו את השלחן ערוף ובסעיף הראשון בו נכתב יתגבר כארי שיהא מעורר את השחר, יראו שלא קימתיו כראוי.

וכן כותבים חז"ל (מדרש חופת אליהו): רבי שמעון בן מנסיא אומר: על שלושה הקדוש ברוך הוא בוכה כל יום וכו', ועל תלמיד חכם שאינו עוסק בתורה באשמורה האחרונה.

ובאר זאת מרן הגאון רבי שמואל ואזנר זצ"ל בשו"ת שבט הלוי (חלק ו סימן א) "שהנה אף על פי שמובא רבות בחז"ל ובזהר הקדוש דברים רבים ונשגבים בשבח משכימי קום, אף על פי כן חז"ל החמירו יותר בקימת האשמורה האחרונה, שעליו הקדוש ברוך הוא בוכה בכל יום ויום, וזאת מפני שאף על פי שלאו כל אדם יכול לעסק בתורה מחצות הלילה, אבל אם מבטל גם למודו באשמורה האחרונה עליו הקדוש ברוך הוא בוכה".

ומסים בעל שבט הלוי:

"ופשיטא לי שבחננוך הדורות ובפרט בישיבות הקדושות צריך שיהיה דרך החנוך להרגילם לקום באשמרת, דאם לא יעשו כן, מה נפשך אם יתפללו ויקראו קריאת שמע בזמנם, יהיה זה בלי הכנת הנפש ונקיון הגוף, ואיך אפשר לנפש הישראלית לקום מן המטה ישר לבית התפלה בלי הכנה ואם כן יכינו עצמם, יאחרו זמן תפלה וקריאת שמע וכל סדר היום של תלמיד חכם מבלבל", עכ"ל.

ובשעוריו היה מעורר הגאון רבי שמואל ואזנר זצ"ל על כף רבות והיה אומר תמיד שפך היה מנהגם של כל גדולי הדורות לקום ללמד תורה בעוד לילה, וכן נהג מרן החת"ם סופר זצ"ל וכפי שרואים בתשובותיו שאת רבם כתב באשמורה האחרונה, בעת שהמוח צלול והאזיר נקי לעסק בתורה.

והנה מעלות הקימה לפני עלות השחר גדולות מאד, וסגולתיה עצומות ונוראות, ואדם הזוכה לקום בשעה זו זוכה לדברים רבים מאד, הן בגשמיות והן ברוחניות, כאשר מובא רבות בספרים הקדושים וכמו שנראה להלן, שלמעלות אלו אינו יכול לזכות בכל היום כלו.

להאיר את הלילה המסמל את החשיה הרוחני

מעלה ראשונה: כותב מוהרנ"ת (הלכות השכמת הבוקר ג) שפאשר האדם קם בעוד לילה ומעורר את השחר, הוא זוכה לקנות שלמות עצומה בנפשו שאינו יכול לקנות אחר כך במשך כל היום כלו.

וזאת מפני שהלילה הרי הוא מסמל את החשך הרוחני השורה על נשמתו של האדם, וכאשר האדם קם משנתו לפני עלות השחר ולומד תורה בעוד לילה, בכך הוא שובר את מקור החשך והאפלה השורה על נשמתו, והתוצאה מכך היא שעל ידי כך הוא מקבל כח שעל ידו הוא זוכה לשבר ולבטל את יצרו הרע.

וזוכה למעלה עצומה מאד שאינו יכול לזכות אף אם יעסק בתורה במשך היום כלו, כי הלילה והחשך מסמלים את החשך הרוחני השורה על האדם, ומהם נובעת ומשתלשלת כל הסתלקות הדעת והחכמה ושליטת היצר הרע והרוח שטות על האדם במשך כל היום כלו, ללא שיהיה לאדם כמעט כח ואפשרות להשתחרר ממלתעות היצר רח"ל.

ואלו כאשר האדם קם בעוד לילה ועוסק בתורה ותפלה, בכך הוא מכניע ושובר את החשך והלילה המסמלים את הכפירות והקלפות והוא זוכה לדעת ואמונה שלמה, עד שהוא זוכה לחוש ממש כיצד הקדוש ברוך הוא ממלא כל עלמין ומלא כל הארץ כבודו, ועל ידי זה מתבטלים מהאדם כל החשך הרוחני וכל אחיזת הקלפות המבקשים בכל עת להטביע את האדם בין מצולת תאוות והבלי עולם הזה.

ועל פי זה מתרץ מוהרנ"ת קשיא עצומה אשר בה מתחבטים הרבה, המפרשים על השלחן ערוך, מדוע הסמיך הרמ"א להלכה א' המדברת על חיוב הקימה לפני עלות השחר לעבודת הבוֹרָא, את: שויתי ד' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים וכו', אשר לכאורה אינו קשור כלל לדברי מרן הבית יוסף אשר נאמרו לפניו.

ולפי דברים אלו מתרץ הדבר היטב: מפני שעל ידי שהאדם קם בעוד לילה והוא מעורר את השחר לעסק בתורה ובתפלה, בכך הוא מכניע את כל החשך והקפירות השורים על נשמתו, והוא זוכה לאמונה שלמה ובהירה, ועל ידי זה הוא זוכה לקיים את המשך הסעיף: **שויטי ד' לנגדי תמיד וכו'**, כי על ידי כך הוא זוכה לידיעה שלמה וברורה ממש שמלא כל הארץ כבודו, כיון שסגלתו של הלמוד בלילה הוא לבטל את החשך ולזכות לדעת, שפרושו אמונה שלמה והתגשה ברורה ומוחשית במציאות אלקותו יתברך בכל הבריאה כלה, אשר זה מביא ממילא ליראת ד' ולאהבת ד' בדרך הגבוהה ביותר כמבאר בסעיף א' ברמ"א ע"ש.

להבות את הנפש בראשו

מעלה שניה: הקם לפני עלות השחר הרי בכך הוא מחבר את הלילה והיום בתורה, אשר היחוד הזה הנו דבר עצום מאד כמבאר בשל"ה הקדוש, והטעם לכך הוא, מפני שבכח היחוד של הלילה והיום בתורה, מכניע האדם ומשבר ומבטל את היחוד של הסטרא אחרא, שהוא שרש כל הצרות רחמנא לצלן, ומפריד ביניהם והרגם, ועל ידי שמפריד יחודם לא יוכל היצר הרע לשלט בו בכל היום כלו כי כל כח השטן וחיליו הוא מהיחוד שלהם. והוא מקור כל הצרות והבעיות וממנו משתלשלים כל הרבנות, ועל ידי שהאדם עושה יחוד זה, הוא נצל ממילא מפל רע וזוכה לכל הישועות ברוחניות וגשמיות.

ולכן כל הקם לפני עלות השחר, הרי בכך הוא הורג את היצר הרע לגמרי ומשלחו מעל גבולו.

ובְּכָף הַסְבִּירוֹ הַחִיד"א וְעוֹד מִגְדוּלֵי הַדּוֹרוֹת, אֶת דְּבָרֵי חַז"ל (סנהדרין עד): **"הִבֵּא לְהַרְגֵךְ הַשֵּׁכֶם לְהַרְגוֹ"**, דְּהֵינּוּ כַּאֲשֶׁר תִּשְׁכַּח בְּבִקְרָא לְעִבּוּדֵי ד' בְּכָף אֶתְהַ הוֹרֵג אֶת הַיֵּצֵר הָרַע לְגַמְרֵי וְלֹא יִהְיֶה לוֹ שְׁלִיטָה עֲלֵיךָ בְּמִשְׁךָ כָּל הַיּוֹם כָּלוּ. וּמִבְּאֵר בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים, שָׁזָה רְמוּז בְּדְבָרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאָמַר לְנִחַש (בראשית ג, ט"ו): **הוּא יְשׁוּפֶךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עֵקֵב**, וּבְכָף רְמוֹז לוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם יָקוּם מִקְּדָם וַיַּעֲסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּרֵאשִׁית הַיּוֹם, בְּכָף הוּא יְרוֹצֵץ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל הַנִּחַשׁ וַיִּהְרָגְהוּ, אֲבָל **"וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עֵקֵב"** כַּאֲשֶׁר הָאָדָם יָקוּם בְּשַׁעַר מְאֻחָרֵת הוּא נִתּוֹן כְּבָר תַּחַת שְׁלִטוֹנוֹ שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע וְהוּא יוֹכֵל לְשַׁלֵּט עָלָיו חֵס וְשָׁלוֹם.

אֲפִלּוּ בַחֲשֵׁךְ אֶכְסֶךָ וְאַתְּגַעְגַּע לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

וּבָזָה פִּרְשׁוֹ גְדוּלֵי הַחֲסִידוֹת אֶת הַפְּסוּק (תהלים): **"אֱלֹקִים אֵלֵי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָ צִמְאָה לְךָ נַפְשִׁי כִּמְהָ לְךָ בְּשָׂרֵי בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעַיִף בְּלִי מַיִם כִּן בִּקְדָשׁ חֲזִיתָךְ לְרֵאוֹת עֵזָךְ וּכְבוֹדְךָ"**, כַּאֲשֶׁר הָאָדָם קָם מִקְּדָם לְעִבּוּדֵי הַשֵּׁם וְאָמַר לְהַשֵּׁם **"אֵלֵי אַתָּה"** לְפָנָי עֲלוֹת הַשַּׁחַר (כַּשָּׁזָה **"אֲשַׁחֲרֶךָ"**), עַל יְדֵי זֶה הוּא זוֹכֶה כָּל הַיּוֹם כָּלוּ לְגַעְגּוּעִים וְכִסּוּפִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַיִּתְקַים בּוֹ כָּל הַיּוֹם **"צִמְאָה לְךָ נַפְשִׁי כִּמְהָ לְךָ בְּשָׂרֵי"**, שֶׁאֲפִלּוּ הַבֶּשֶׂר וְהַגּוּף יִרְגִישׁ וַיַּחֲוֶשׂ אֶת הַפְּסוּפִין וְגַעְגּוּעִים עֲזִים לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְזָכוֹת זֶה אֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו אַחַר כֵּף כָּל מִינֵי נְפִילוֹת וִירִידוֹת וְהוּא יִפֵּל לְמִקְוֹמוֹת שֶׁהֵם **"אֶרֶץ צִיָּה וְעַיִף בְּלִי מַיִם"** הוּא יִזְכֶּה לְחוּשׁ אֶת הַדְּבָקוֹת וְהַקְּשֵׁר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַיִּזְכֶּה שְׁיִתְקַים בּוֹ הַמִּשְׁךָ הַפְּסוּק **"כִּן בִּקְדָשׁ חֲזִיתָךְ לְרֵאוֹת עֵזָךְ וּכְבוֹדְךָ"**.

וְכָל זֹאת בְּזָכוֹת שֶׁהוּא קָם מִקְּדָם לְעִבּוּדֵי בּוֹרְאוֹ, אֲשֶׁר מִכַּח

זאת זוכה האדם לדבקות בהשם יתברך כל היום כלו, כי הכניע את כל החשך והקלפות מעל נשמתו בראשית היום.

תקון שמועתו רמה ונשגבה

מעלה שלישית: הקם לפני עלות השחר זוכה בשעה זו לומר תקון חצות, אשר גורם שעשועים גדולים במרום, וסגלותיו רבות מאד, ושכרה עצום לאין שעור, וכחה רב לזכות את האדם לישועות גדולות בתחומים רבים, הן במישור הרוחני והן במישור הגשמי, כמובא בפרק פאר תחת אפר (עין שם).

והנה הקם לפני עלות השחר, אמירת תקון חצות הרי היא קודמת לכל הלמודים כלם כמו שכתב האריז"ל. וכן פסקו גדולי האחרונים החיד"א הגר"ח פלאגי ועוד, וזמן אמירת תקון חצות הוא עד עלות השחר כמו שכתב מרן הבן איש חי (פרשת וישלח), ולכן הקם לפני עלות השחר זוכה לאמירת תקון חצות אשר מעלתה רבה ונשגבה מאד.

מישב רינה צונן מגן עדן

מעלה רביעית: הנה הקם לפני עלות השחר לעסק בתורה בעוד לילה, הרי הוא זוכה בשעת למודו להתחבר עם נשמות הצדיקים אשר נמצאות בגן עדן, כמבאר בזהר הקדוש (פרשת נח עב) והם מקשיבים לקול למודו ומשפיעים שפע של קדשה וטהרה בנשמתו, ועל ידי זה הוא אף זוכה לחדושי תורה גדולים בעת למודו.

ועל כך התבטא ואמר הרה"ק רבי ברוך מ'מ'בוז' זיע"א

שהלומד בימות החל לפנות בקר, הרי הוא טועם טעם של גן עדן התחתון, ואלו הלומד בשבת קדש לפנות בקר הרי הוא טועם טעם גן עדן העליון.

ואולי אפשר לבאר את דבריו הקדושים, על פי דברי הזהר הקדוש הכותב שבכל לילה העוסק בתורה זוכה שהצדיקים שבגן עדן התחתון מקשיבים לקול למודו ומתחברים עמו, ואלו בשבת קדש, שבו כל הצדיקים עולים לגן עדן העליון אזי הלומד בלילה זוכה שהצדיקים אשר בגן עדן העליון מקשיבים לקול למודו, ויתכן שלכן הלומד בימות החל לפנות בקר טועם טעם גן עדן התחתון פי זוכה להארה מגן עדן התחתון, ואלו הלומד בשבת לפנות בקר הרי הוא טועם טעם גן עדן העליון כי זוכה להארה מגן עדן העליון.

שעת רצון גדולה

מעלה חמישית: הנה שעת עלות השחר הרי היא שעת רצון גדולה מאד לקבלת כל התפלות כמו שכתב הזהר הקדוש (תזריע מ"ד ע"א) ומוסיף עוד הזהר, שלכן כל הרוצה שיתקומו ברכותיו יברך את חברו בשעת עלות השחר ובודאי תתקום ברכתו.

וכך היה אומר הרה"ק ר' צבי הירש מזידטשוב זיע"א, שיכול כל אדם לפעל בתפלתו שמתפלל בכל לילה לפנות בקר, כמו שפועלים ביום כפור בשעת נעילה, כי היא שעת רצון נוראה מאד שבה כל השערים פתוחים לקבלת כל התפלות והבקשות של כל אחד ואחד.

הכנה כראוי לתפלת שחרית

מעלה ששית: הקם לפני עלות השחר ועוסק בתורה, על ידי כך הוא זוכה להתפלל תפלת שחרית כראוי, כי אי אפשר לזכות להתפלל בלב טהור ושלם רק על ידי שהאדם עושה הכנה בלמוד התורה לתפלתו, וכמו שכתב האריז"ל שכל קימת חצות לעסק בתורה היא, כדי לעשות הכנה לתפלת שחרית שתהיה כראוי וכנכון.

וגדולי הצדיקים האריכו רבות בחשיבות ההכנה לתפלה, וכמו שהתבטא ואמר החוזה מלפלין זיע"א, שכל הלומד לפני התפלה שני דפים גמרא עם רש"י ותוספות, בודאי תפלתו תראה אחרת לגמרי. וכן כתב מוהרנ"ת (הלכות השכמת הבוקר ג, ד) כי עקר הקימה בחצות ולפני עלות השחר הוא רק בשביל לזכות להתפלל שחרית בכונה גדולה ובלב שלם כראוי וכו' עי"ש.

שמירה עליונה בכל היום

מעלה שביעית: הקם לפני עלות השחר הרי שעל ידי זה הוא זוכה להתפלל שחרית עם הניח החמה שמעלותיה רבות מאד, והיא המצוה מן המבחר, כמו שפסק הרמב"ם, ובשכר זאת זוכה האדם לשמירה עליונה במשך כל היום פלו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות עט): **כל הסומך גאלה לתפלה אינו נזוק כל היום פלו**. וכך רואים שחזקיה בחליו התפלל לה' ואמר: **"זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי"**, וכתבו חז"ל (ברכות יא): **א"ר יהודה אמר רב מהו "והטוב בעיניך עשיתי" שהסמך גאלה לתפלה והתפלל תמיד בהניח החמה, ואכן נתקבלה תפלתו והבריא מחליו**.

והסביר זאת הבעל שם טוב, מפני שהמתפלל בהנץ החמה הרי הוא יכול לבטל ולהמתיק את כל הדינים ואת כל הגזרות הקשות בתפלתו, כי קדם יציאת החמה עדין לא יצאו המזיקים והגרדיני נימוסין, ואפשר עדין להמתיק את כל הגזרות, ואלו המתפלל בשעה מאחרת לאחר שכבר יצאו בעלי הדינים לעולם, הרי שקשה מאד להמתיק את הדינים ולבטלם.

וימסים הבעל שם טוב: שלכן ההבדל בין המתפלל עם הנץ החמה למי שמתפלל אחריה, הוא כהבדל בין מזרח למערב ובין שמים לארץ ממש.

זאת ועוד, המתפלל בשעה זו שבה נשלם כל יחוד השכינה הנעשה על ידי הלמוד אשר מחצות עד הנץ החמה, ובשעה זו היא העת שבה נשלמים כל התקונים שנעשו בלילה ולכן המתפלל בשעת הנץ החמה, יש לו גם חלק בכל תקוני השכינה, הנעשים בלילה.

משל לאדם הבא לקנות סחורה ביום השוק פאשר החניות עדין פתוחות שבנדאי יכול הוא לקנות סחורה רבה וטובה מאד.

ולכן כתב האריז"ל, שכל המתפללים לאחר הנץ החמה מקבלים את הארת התפלין מאלו שקמו בחצות והתפללו בהנץ החמה, שדרךם יורד האור של התפלין המסמל את כל המחין והשפע ברוחניות ובגשמיות לכל עם ישראל.

שכרו כנגד כלם וזוכה לאריכות ימים

מעלה שמינית: הקם לפני עלות השחר, על ידי זה הרי הוא זוכה

לְהִיּוֹת מְעֵשְׂרָה רְאִשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲשֶׁר שָׁכַרְם רַב מְאֹד, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חַז"ל (ברכות מ"ז): לְעוֹלָם יִשְׁכִּימוּ אָדָם לְבֵית הַכְּנֶסֶת כְּדֵי שְׂיִזְכֶּה וְיִמְנַה עִם עֲשָׂרָה רְאִשׁוֹנִים, שְׁאֵפְלוּ מֵאָה בָּאִים אַחֲרֵיהֶם נוֹתְנִים לוֹ שָׁכָר כְּנֶגֶד כָּלָם, וְהוּא מֵהַדְּבָרִים שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל פְּרוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קִיָּמָה לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (משנה פאה פרק א').

וּבשָׁכָר זֹאת מְבֹטָח לוֹ לְאָדָם שְׂיִזְכֶּה לְאַרְיִכוֹת יָמִים וְשָׁנִים, כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן עַל זְקֵנֵי בָבֶל שֶׁהָאַרְיִכוֹ יָמִים בְּזִכּוֹת כֶּף שֶׁהָיוּ מְשִׁפְיָמִים וּמְעַרְבִימִים לְבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְכִמוֹ שְׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי לְבָנָיו: תִּקְדִּימוּ לְבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְכֶף תִּאֲרִיכוּ יָמִים (ברכות ח'), וּבשָׁכָר זֹאת כָּל אוֹיְבָיו נוֹפְלִים תַּחְתָּיו כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (גיטין ז'), וְכָל תַּפְלוּתָיו מִתְקַבְּלוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאָר הַמַּהְרֵש"א שֶׁם (ד"ה שלח ליה), וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ (ילקוט שמעוני משלי י"ז).

וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם קָם לְפָנֵי עֲלוֹת הַשֶּׁחֶר הוּא זוֹכֶה גַם לְהִיּוֹת הָרִאשׁוֹן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁזֶה מֵהַתְּקוּנִים הַגְּדוֹלִים לְפִגְם הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּלֵא יוֹעֵץ (סימן בית כנסת), וְכֵן כָּתְבוּ הַגְּר"ח פְּלֵאגִי זִיע"א וּבִסְפָר יְסוֹד יוֹסֵף, וְעַל יְדֵי זֶה הָאָדָם נִקְרָא בְּשֵׁם צְדִיק בְּשָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכּוֹתֵב הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ בְּפִרְשַׁת תְּרוּמָה (דף קלא) וְנִעֲשֶׂה עַל יְדֵי זֶה, רַע וְאֶהוּב לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשָׁכְרוּ רַב מְאֹד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַחִיד"א (אהבת דוד לחיד"א דרוש י"ד ע"ש).

סְגוּלַת הַשְּׁלוֹם בֵּית

הַרְה"ק רַבִּי יִשְׁשָׁכָר דָּב מְבַעֲלֵזָא זִיע"א הוֹרָה לְאַחַד שֶׁהִתְאוּנָן בְּפָנָיו שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעִוֹת בְּשְׁלוֹם בֵּית, שֶׁיְקוּם קֶדֶם אוֹר הַיּוֹם וְיַעֲסֹק

בתורה, והוא סגלה בדוקה ומנסה שישוב השלום והשלוח לשכן בביתם, ויתכן שהטעם לכך הוא כיון שעל ידי זה הוא משיב את השראת השכינה לשכן בביתו, כמו שכתבו חז"ל (תמיד ל"ב): כל העוסק בתורה בלילה שכינה שרויה כנגדו, ומתקנים בו דברי חז"ל: זכו שכינה שרויה ביניהם, שזה מקור כל הברכות, ולכן על ידי כך זוכה האדם לשלום ושלוח תמיד בביתו.

וכן ספר לי יהודי יקר שהיה סובל רבות מבעיות בשלום בית, ונסה הרבה דרכים ועצות ולא הועילו לו מאומה, עד שהחל לקום בעוד לילה לעסק בתורה, והתקנים בו הפסוק ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו, ושוב חזר השלום והשלוח לשכן בביתו, ברוך ה'.

וכך ספרו לי גם כמה אנשים שהיו סובלים מבעיות גדולות בענין זה, עד שהחלו לקום בעוד לילה לעסק בתורה, ושוב בדרך פלא חזרו השלום והשלוח לשכן בביתם.

וסגלה נפלאה לשלום בית יש גם בשירות ותשבחות ששרים קדם אור היום, כמו שכתב בספר המדות (בנים אות ס"ה): השירות והתשבחות שקורים קדם אור היום הוא סגלה לבנים, גם לאשה שנחסר חלבה, גם לאשה רעה שהיא כעסנית.

סגלה לרפואה

כתוב בספר המדות (בנים סה): כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו יקום לפני עלות השחר ויאמר שיר השירים, ורבים שעשו זאת וראו פלאות ממש כאשר היה להם חולה ח"ו בביתם, והם הבריאו מיד אחר כך שלא כדרך הטבע ממש.

פֶּקֶד שְׁמִינִי
וַאֲשֶׁר לְהַאֲדִיר לְיִלְדָה

פֶּרֶק שְׁמִינִי
וְאֵשׁ לְהַאִיר לַיְלָה

הִנֵּה הַלַּיְלָה הוּא זְמַן מְסָגֵל לְנִסִּים וְיִשׁוּעוֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן
אָנוּ רוֹאִים שָׂרֵב הַנְּסִים שְׂאֲרָעוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁפַּח כָּל הַדּוֹרוֹת,
אֲרָעוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֶּהֱרַר הַקְּדוֹשׁ בְּפֶרֶשׁת לךָ לךְ (דף טז) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: רַב
הַנְּסִים שְׂאֲרָעוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל אֲרָעוּ בַּחֲצוֹת לַיְלָה.

וְכֵן כּוֹתְבִים חַז"ל בְּמִסְכַּת יוֹמָא דְּף כ"ט (על פי ביאור המהרש"א)
שָׂרֵב הַנְּסִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל קָרוּ בַּלַּיְלָה.

וְכֵן גַּם כָּתְבוּ חַז"ל בְּמִדְרַשׁ רַבָּה אֵיכָּה (פֶּרֶק א, כג) עַל הַפְּסוּק
(תהלים נט) "אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה", אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִזְכַּרְתִּי אֲנִי
שִׁירִים שֶׁשָּׂרָתִי לְפָנֶיךָ בְּלֵילוֹת שְׁבָהֵם עֲשִׂיתָ לִּי נִסִּים, בַּלַּיְלָה שֶׁל
פְּרָעָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר, וְהוֹדוּ
יִשְׂרָאֵל לַה' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ל, כט) הַשִּׁיר יִהְיֶה לְכֶם כְּלִיל הַתְּקַדְּשׁ
חַג, וּבַלַּיְלָה שֶׁל גְּדַעוֹן שֶׁהִכִּיתָ אֶת מִדְּיָן וְעַמְלֶק וְשָׂרוּ וְהוֹדוּ יִשְׂרָאֵל
לְפָנֶיךָ.

וְכֵן בְּלִילוֹ שֶׁל סַנְחַרִּיב בִּימֵי חֲזַקְיָהוּ שֶׁכָּתוּב בּוּ (מלכים ב, יט)

וְיִהְיֶה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מִלְאָךְ ה' וַיַּךְ בַּמַּחֲנֶה אֲשׁוּר מֵאֵה שְׂמוֹנִים
וּחֲמִשָּׁה אֲלָף וּבָאוּתוֹ לַיְלָה שָׂרוּ יִשְׂרָאֵל וְהוֹדוּ לַה', כְּמוֹ שִׁכְתְּבוּ
חֲז"ל בַּגְּמָרָא (פסחים ק"ז וסנהדרין צד).

וּכְמוֹ שִׁמּוֹבָא בְּפִיּוֹט בְּסוּף הַהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח (המיוחס לאחד
הראשונים): "רַב נָסִים הִפְלִאתָ לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לַיְלָה וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה".

נְסִים בְּאַבְרָהָם

וְצִרְיָךְ לְהַתְּבוֹנֵן מִדּוּעַ רַב הַנְּסִים הַגְּדוֹלִים אֲרָעוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל
דְּנֻקָּא בְּשַׁעַת חֲצוֹת לַיְלָה, וְמָה הוּא סוּדוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל הַלַּיְלָה שֶׁדְּנֻקָּא
בְּזִמְנֵן הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה נְסִים לְיִשְׂרָאֵל.

וְהַתְּשׁוּבָה לְכַךְ נִמְצְאת בְּהַתְּבוֹנְנוֹת בְּמַעֲשֵׂי הַנְּסִים שֶׁנַּעֲשׂוּ לְעַם
יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַדּוֹרוֹת, עַל פִּי דְבָרֵי הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ וְהַאֲרִיז"ל וְעַל פִּי
דְבָרֵי כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, הַמְּפָרְשִׁים וּמְבַאֲרִים אֶת פְּנִימִיּוֹת
הַתּוֹרָה, שְׁחוֹשְׁפִים לָנוּ צֹהַר וּמְגַלִּים לָנוּ אֶת כָּל מַה שֶׁמִּתְרַחֵשׂ
בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים בְּזִמְנִים אֵלּוּ.

הִנֵּה הַנֵּס שֶׁל פּוֹרִים אֲרַע בְּשַׁעַת חֲצוֹת לַיְלָה בְּזִכּוֹת הָעוֹסְקִים
בַּתּוֹרָה בְּשַׁעַת רְצוֹן זוֹ, כְּמוֹ שִׁכְתְּבוּ חֲז"ל עַל הַפְּסוּק: "בַּלַּיְלָה הַהוּא
נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" כָּאֵן תִּקְפוּ שֶׁל נֵס, וְכָתַב עַל כֶּף רַבִּי חַיִּים וַיִּטָּאֵל
זִיעַ"א בְּסִפְרוֹ "מַחְבְּרַת הַקְּדָשׁ" (שַׁעַר הַפּוֹרִים) שֶׁהַפְּסוּק (אסתר ו, א)
"בַּלַּיְלָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ", נִכְתַּב בְּדִיוֹק בְּאַמְצָעָה שֶׁל מְגִלַת
אֶסְתֵּר, וְכֵן הַפְּסוּק בְּשִׁיר הַשִּׁירִים (ה' ב') "אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עֵר",
נִכְתַּב בְּדִיוֹק בְּאַמְצָעָה שֶׁל מְגִלַת שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּמוֹ כֵן הַפְּסוּק (רות
ג' ח') "וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּלְפַּת", נִכְתַּב בְּדִיוֹק בְּאַמְצָעָה שֶׁל מְגִלַת

רות, וכל זאת לרמז ולומר שכל הנסים שארעו לעם ישראל בכל הדורות, היו בזכות אלו שקמים בחצות הלילה ועוסקים בתורה, וכך גם הנס הגדול שארע לעם ישראל בימי הפורים, היה בזכות אלו שקמו בחצות ללמד תורה באותו דור, שבזכותם נצלו ישראל מידו של המן הרשע, וזכו לנסים הגדולים של פורים.

הקדוש ברוך הוא שואל מה נעשה בשכרו של נקם חצות

ומוסיף עוד רבי חיים ויטאל זיע"א בספרו מחברת הקדש (שער הפורים עמוד קלא), שכאשר האדם קם חצות הקדוש ברוך הוא שואל מה נעשה יקר לזה הצדיק בשכרו, ואומרים המלאכים לא נעשה עמו דבר, והנה הקדוש ברוך הוא אינו חפץ לתן לו שכרו לפי מלאכי השלום, אלא הקדוש ברוך הוא רוצה שגם המלאך הרע יענה בעל כרחו אמן, והמלאך הרע נמצא בחוץ כי הוא מהחיצונים.

וזה הפרוש (אסתר ו, ד) ויאמר המלך מי בחצר - והמן בא שהוא המקטרג הגדול שרוצה לעשות כליה בעם ישראל, ועל פיו נותן הקדוש ברוך הוא את השכר לצדיקים הקמים חצות, כמו שכתוב: ויאמר המן יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו" (אסתר ו, ח), ועל פי זה הוא מבאר את הפסוק הבא, ויאמר המלך מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן למרדכי היהודי וגו' אל תפל דבר מפל אשר דברת (אסתר ו, ט).

ופרוש הפסוק הוא שהלבוש הוא הנשמה, והסוס הוא הגוף

(כמו שרואים במלכים ב, ב שהגוף נקרא סוס: והנה רכב אש וסוסי אש וכו') ועל ידי קימת חצות האדם נעשה בריה חדשה לגמרי, כיון שהוא מקבל נשמה חדשה, וכן הוא מקבל גוף קדוש מגן עדן, וכל זה בזכות שהוא קם ללמוד תורה בחצות הלילה.

ומסביר מוהרנ"ת (ליקו"ה הלכות עושה שליח לגבות חובו) שהטעם שכל הנס של פורים - כאשר נדדה שנתו של המלך אחשוורוש - ארע דוקא בחצות לילה ובשעה זו החל המהפך שהביא לנס הגדול על ידי שהמלך צוה בשעה זו לחפש בספר הזכרונות, וראה שמעולם לא השיבו טובה למרדכי היהודי, על מה שהצילו מבגתו ותרוש, שממש התרחשו כל הארועים במהירות עצומה, עד שהתבטלה הגזרה לחלוטין, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם.

חצות - שער החמשים של הקדשה

וזאת מפני שהמן ינק את כחו הגדול משער החמשים של הטמאה, כמו שכתב האריז"ל שמשמעם כך בנה המן עץ גבוה חמשים אמה כדי לתלות עליו את מרדכי היהודי, סמל לכך שהוא יונק את כל כחו משער החמשים של הטמאה שזה טמאה קשה ונוראה שקשה מאד לבטלה.

ומפני כך, בשביל להכניע את המן שהיה כחו גדול ורב מאד, היו חייבים ישראל לעורר את כחו הגדול של שער החמשים של הקדשה, שהוא מתעורר ומאיר בכל לילה וזאת על ידי שישראל עוסקים בתורה ותפלה בחצות לילה, כמובא בזהר הקדוש, ומפני כך ארע הנס הגדול של פורים דוקא בחצות הלילה, כיון שכל הנס

שֶׁל פּוּרִים הָיָה עַל יְדֵי שִׂישְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר עֶסְקוּ בַתּוֹרָה בְּשָׁעָה
גְבוּהָהּ זֹאת שֶׁל חֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְעַל יְדֵי כֹּהֵן הֵם הִכְנִיעוּ אֶת הַמֶּן וּבִטְלוּ
אֶת עֲצָתוֹ וְהִשִּׁיבוּ עִמְלוֹ בְּרֵאשׁוֹ.

וְהִנֵּה אִוֵּר זֶה שֶׁל שַׁעַר הַחֲמֻשִׁים מִתְעוֹרֵר בְּכָל לַיְלָה, עַל יְדֵי
אֵלֹהֵי הַקָּמִים בְּחֲצוֹת לַיְלָה וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, שֶׁהֵם הַמְּבַטְלִים אֶת כָּל
הַגְּזֵרוֹת הַקְּשׁוֹת מֵעַל יִשְׂרָאֵל וּמִמְשִׁיכִים עֲלֵיהֶם יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת.

סוד השמירה על ידי גידוד השנה

וְאֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת עַל פִּי דְבָרֵי חַז"ל (ילקוט שמעוני רמז תתרנ"ז)
הַשּׁוֹאֲלִים: כִּיצַד נֶאֱמַר (תהילים): עוֹרָה לְמָה תִישֵׁן ה', הֲרֵי אֵין שְׁנָה
וְאֵין תְּנוּמָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים ק"ל): הִנֵּה לֹא יָנוּם
וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, וְתִרְצוּ חַז"ל שֶׁכַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ
שֶׁל מְקוֹם, נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם: הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל,
וְכַאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל אֵינֶם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם: עוֹרָה
לְמָה תִישֵׁן ה', כְּלוּמַר שֶׁבִּסְבִּיב הַחֲטָאִים וְהָעוֹנוֹת שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל,
יְשָׁנָה שְׁנָה כְּבִיכּוֹל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כְּלַפִּי עִם יִשְׂרָאֵל, וּמִסְתַּלְקֵת
הַשְּׁמִירָה וְהַהֲגָנָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

וְעַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר לְבָאֵר מִדּוּעַ כַּאֲשֶׁר הַמֶּן הִרְשָׁע קִטְרַג עַל
עִם יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: (אסתר ג, ח) יִשָּׁנוּ עִם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד, וּפְרָשׁוּ
חַז"ל (מגילה ט"ז) שֶׁפְּנִינָתוֹ הָיְתָה שָׁעַם יִשְׂרָאֵל יְשָׁנִים מִן הַמְּצוּוֹת,
וְכֵן הִתְפַּוֵּן לוֹמֵר שְׂאֲלֵקִיהֶם יִשָּׁן הוּא, וּבְכַף רֶצֶה הַמֶּן לְרַמֵּז וְלוֹמַר,
שֶׁעַל יְדֵי שָׁעַם יִשְׂרָאֵל יְשָׁנִים מִן הַמְּצוּוֹת, כְּבִיכּוֹל אֲלֵקִים יִשָּׁן
הוּא, כְּלוּמַר שֶׁהִסְתַּלְקָה הַשְּׁמִירָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן אֶפְשָׁר עֲכָשׁוּ
לְאַבְדָּם וּלְכַלּוֹתָם חֵס וְשָׁלוֹם.

ולכן העצה במצבים אלו אשר בהם מתגבר הקטרוג על עם ישראל, ומסתלקת השמירה מעליהם בסבת עונותיהם, היא רק לנדד את השנה ממש ולעסק בתורה בלילה.

וזאת מפני שכאשר ישראל מנדדים שנה מעיניהם, ועוסקים בתורה ובתפלה בלילה, בכך הם מעוררים וגורמים שגם למעלה כף יהיה, כי באתערוותא דלתתא איתער לעילא ועל ידי שמעוררים את הדבר למטה גורמים שאף למעלה כף יהיה, ועל ידי זה גם הקדוש ברוך הוא כביכול מנדד שנה מעיניו ושוב אינו ישן, ולכן על ידי כף שבה וחוזרת השמירה וההגנה על עם ישראל, ומתקיים בהם הפסוק: "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל", וכמו שכתב הזהר הקדוש (ויחי דף רמ"ג) שהלמוד בלילה הוא אשר ממשיך ביותר שמירה והגנה על עם ישראל.

וזה הטעם שדוקא על ידי שעם ישראל שבאותו דור נדדו שנה מעיניהם, ועסקו בתורה בלילה, נדדה שנת המלך מלכו של עולם, ונדדו עליונים ותחתונים, כמו שכתבו חז"ל (מגילה ט"ז) על הפסוק בלילה ההוא נדדה שנת המלך.

והשתלשל מכך שגם למטה נדדה שנתו של אחשוורוש, כאשר הוא נזכר שלא השיב טובה למרדכי על כך שהצילו מבגתו ותרוש, עד שהתהפכה הגזרה מהפך להפך, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאיהם.

ולכן אמרו חז"ל (מגילה ט"ז) על הפסוק בלילה ההוא נדדה שנת המלך, שהוא תקפו ועקרו של הנס שארע בפורים, כי רק כאשר ישראל נדדו שנה מעיניהם שוב החזירו את השמירה העליונה על עם ישראל ועל ידי כך ארע הנס הגדול של פורים.

מנהל המגלה קורה מחדש בכל לילה

ואכן הזהר הקדוש בכמה וכמה מקומות מפרש את כל השתלשלות מנהל המגלה על אלו שעוסקים בתורה בכל לילה בחצות הלילה, שרק על ידם מתבטלים כל הגזרות ונמשכים כל ההשפעות והישועות לכל עם ישראל.

כך בפרשת ויקהל (דף קצב) מפרש הזהר הקדוש שכל המנהל של המגלה, החל מהקטרוג הגדול של המן והגזרה הקשה שהיתה על עם ישראל, ואחר כך המהפך של כל הספור לטובת ישראל, ובטול הגזרה של המן כל זה קורה ומתרחש מדי לילה בלילה על ידי כל אחד ואחד שקם חצות לילה ועוסק בתורה.

וזאת מפני שעל ידי שישראל עוסקים בתורה בחצות הלילה הם מעוררים את אורו של שער החמשים ועל ידי כך מבטלים את כל הגזרות הקשות מעל ישראל, וזה קורה מדי לילה בשעת חצות כאשר הקדוש ברוך הוא צופה ורואה את סבלם הגדול של ישראל בגלות, ואת חרבן בית המקדש, הוא מוריד שתי דמעות לים הגדול, ואז אין שום מלאך שיכול לנחמו מצערו הגדול ורק כאשר הקדוש ברוך הוא רואה שעוסקים בתורה בשעה זו וכאשר מגיע עסק התורה מהעולם הזה השפל זהו הדבר היחיד שמנחם את השם יתברך כביכול, ואז הקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן להשתעשע עם נשמות הצדיקים שבגן עדן ובשעה זו ישנה עת רצון גדולה בשמים.

ומסביר הזהר הקדוש שזה באור מה שכתוב במגלת אסתר:

"כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד", מפני שכאשר הקדוש ברוך הוא רואה בכל לילה בשעת חצות הלילה, את צרותיהם וצערם של ישראל, הן ברוחניות והן בגשמיות, הוא שואל מיד את כל המלאכים מי גרם לכל זה, וזה הפרוש: "ויאמר המלך - מלכו של עולם - מי הוא זה ואי זה הוא הגורם את כל זה, והם משיבים לו "המן הרע הזה" שזה הרשעים שבכל דור המצרים ומציקים לישראל שהם גורמים לכל זאת, ולכן בשעה זו מתעורר דין על כל הרשעים המציקים לעם ישראל והקדוש ברוך הוא מצוה לכלותם ולהשמידם וכמו שהיה בספור המגלה שהמלך אמר לעבדיו "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית" וצוה בשעה זו לתלות את המן על העץ אשר עשה למרדכי, כך הוא בכל לילה בחצות הלילה, הקדוש ברוך הוא מצוה לעשות דין ומשפט עם כל הרשעים.

ומיד אחר כך מתקים המשפך הפסוק "והמלך קם בחמתו ממשתה היין אל גנת הביתו", וזה מרמז על כך שאחרי שהקדוש ברוך הוא קם מצערו על צרותיהם של ישראל, ומכעסו על מעשיהם של הרשעים המכעיסים לפניו במעשיהם הרעים והוא הולך לגן עדן להשתעשע ולעסק בתורה עם נשמות הצדיקים בשעת חצות לילה, ואז הקדוש ברוך הוא מתנחם מצערו עם הצדיקים אשר בגן עדן.

ומוסיף הזכר הקדוש (תזריע דף מ"ד) שכל מי שעוסק בתורה מחצות הלילה עד הבקר, הנה פאשר מגיע הבקר, הקדוש ברוך הוא מעטרו בחוט של חסד ורחמים - ומושיט לו כביכול את שרביט הזהב - וזה נרמז במגלה בפסוק "וישט המלך לאסתר את

שְׂרֵבִיט הַזֶּהָב׃ וְאַסְתֵּר זֶה בָּא לְרַמֵּז שֶׁאַפְלוּ הָאָדָם שֶׁנִּמְצָא בְּתַכְלִית הַהֶסְתֵּרָה, וְהוּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּשַׁעָה זוֹ, בְּזָכוֹת כֶּף הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַלֵּא אֶת כָּל מִשְׁאָלוֹתָיו וּבִקְשׁוֹתָיו וְאוֹמֵר לוֹ: **”מָה שֶׁאַלְתֶּר וַיִּנְתֵּן לָךְ וַיְמַה בְּקִשְׁתֶּךָ עַד חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשׂ.”**

וּמוֹסִיף הַזֶּהָר הַקְּדוּשׁ (תְּרוּמָה דף קעח) שֶׁבְּשַׁעָה זוֹ שֶׁל חֲצוֹת הַלַּיְלָה בְּכָל לַיְלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹתֵחַ אֶת סֵפֶר הַזְּכוּרוֹנוֹת, וּמְסַתֵּפֵל בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּשַׁעָה זוֹ עוֹלִים לְפָנָיו כָּל הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים וְהַזְּכִיּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָשׂוּ, וְכָל הַתּוֹרָה שֶׁלְמָדוּ בְּמִשְׁךָ כָּל הַיּוֹם כְּלוּ וְאִז הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרִיחַ אֶת רִיחַ הַנִּיחּוּחַ מִמַּעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁנֶה שְׂמִיחָה גְדוֹלָה בְּשָׂמִים.

וְאוֹמֵר עוֹד הַזֶּהָר הַקְּדוּשׁ (ויקרא דף כב) שֶׁמִּי שֶׁלּוֹמַד תּוֹרָה בְּשַׁעָה זוֹ שֶׁל חֲצוֹת לַיְלָה הוּא נִכְתֵּב בְּסֵפֶר הַזְּכוּרוֹנוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְבַנֵּי הַיְכָלוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּבְזָכוֹת כֶּף אִי אֶפְשֶׁר לְדוֹן אוֹתוֹ בְּשׁוּם דֵּין, וְגַם בְּשַׁעָה שֶׁשׁוֹרִים דֵּינִים וְקִטְרוּגִים בְּעוֹלָם וַיִּשְׁנֶן צְרוֹת רַבּוֹת ל”ע הוּא יִשְׁמַר מִכָּלֶם, כִּי הוּא נִרְשֵׁם בְּסֵפֶר הַזְּכוּרוֹנוֹת לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְבַנֵּי הַיְכָלוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, וְלִכֵּן לֹא דָנִים אוֹתוֹ בְּשׁוּם דֵּין כָּלָל, כִּי מֵהַחוּט שֶׁל חֶסֶד שֶׁנִּמְשָׁךְ עָלָיו מִפְּחָדִים כָּל הַמַּלְאָכִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהַזִּיקוֹ.

וּבֵּאֵר מֶרֶן רַבִּי יַעֲקֹב אַבּוּחֲצִירָה זִיע”א בְּסִפְרוֹ ”שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה” שֶׁזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק (אסתר ו' א) **”בַּלַּיְלָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ”** שֶׁכָּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל קָמִים לַעֲסֵק בַּתּוֹרָה בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וּמְנַדְּדִים שְׁנָה מַעֲיִינֵיהֶם מִיָּד **”וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהַבִּיא אֶת סֵפֶר הַזְּכוּרוֹנוֹת”** - הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִצְוֶה לְכַתְּבָם בְּסֵפֶר מְיָחַד בְּשָׂמִים, **”וַיְהִיו נִקְרָאִים לְפָנָיו**

המלך" - והם נקראים לפני השם תמיד להזכיר זכותם ולזכרם תמיד לטובה ולברכה.

ומוסיף הגר"י אבוהצירא זיע"א שזה פרוש הפסוק (מלאכי ג, טז):
 ויכתב ספר "זכרון" לפניו - זכרון בגימטריא "הקמים בלילה" (עם
 האותיות והכולל) כי הקמים חצות נכתבים בספר זכרון לפני השם
 יתברך - לזכרם תמיד לטובה ולברכה.

וימובא בזהר הקדוש שהיכן שנכתב לילה זה לאחר חצות
 הלילה מפני שעד חצות נקרא הלילה בלשון חז"ל ליל ולאחר
 חצות הוא נקרא לילה (כמבואר טעמו בהאריז"ל שער מאמרי רשב"י ז' ב עין
 שם), ולכן על שעה זו של חצות לילה מרמז הפסוק שנדדה שנת
 המלך - מלכו של עולם, מפני שאז הוא שואג על צערים של
 ישראל ועל גלות השכינה.

ורמז יש לך בפסוק, כי ראשי תבות וסופי תבות של הפסוק
 "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", בגימטריה "שכינתו" - לרמז
 שהקדוש ברוך הוא באותה שעה מצטער מאד על גלות השכינה,
 ואחר כך הוא הולך להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, והקדוש
 ברוך הוא וכל הצדיקים שבגן עדן מקשיבים לקולו של מי שעוסק
 בתורה בשעה זו. ע"כ דבריו הקדושים של מרן האביר יעקב זיע"א.

נסים לישראל בחצות הלילה

הנס הגדול ביותר שארע לעם ישראל הוא נס יציאת מצרים,
 שבו יצאו ישראל ממ"ט שערי טמאה שבהם היו שקועים ישראל
 במצרים, וזכו למעמד הר סיני ולקבלת התורה, וזאת מפני שעם

ישראל שהיו באותה שעה במדרגה נמוכה מאד, כאשר היו שקועים בארבעים ותשעה שערי טמאה, לא היו ראויים לגאלה מצד מעשיהם, וכיון שמצרים היתה מרכז הפשופים של העולם כלו, ולא היה עבד אשר יצא מארץ מצרים, לכן היו ישראל זקוקים לגס גדול ולשדוד כל מערכות הטבע כדי לצאת ממצרים.

והנה בחצות לילה ארע הגס הגדול של יציאת מצרים, כאשר הקדוש ברוך הוא הוציא את כל בני ישראל ממצרים ביד רמה. כמו שכתוב (שמות יב, כט): ויהי בחצי הלילה וה' הפה כל בכור בארץ מצרים.

ומנס זה של יציאת מצרים מביאים חז"ל (יבמות דף ע"ב) ראיה לכך שחצות לילה הוא עת רצון, שפרושו הוא שזה עת וזמן שבו הקדוש ברוך הוא מתרצה לעמו ישראל, אף אם אינם ראויים לכך מצד מעשיהם, ומרחם עליהם ומושיעם מיד כל אויביהם ושונאיהם ומבקשי רעתם.

שעת הפסגה של הבריאה

והטעם לכך ששעת חצות לילה היא שעת רצון הגדולה ביותר שישנה בבריאה, שלכן הקדוש ברוך הוא בחר בשעה זו דוקא לגאל את עמו ישראל מיד מצרים, מבאר הזהר הקדוש בפרשת בא, שחצות לילה זה עת רצון שבו פועל הקדוש ברוך הוא נסים ונפלאות כאשר ישראל זקוקים לכך, וזאת מפני ששעה זו - היא תכלית השלמות של הבריאה אשר בה מתבטא היפי הגדול ביותר של הבריאה כלה - והיא פסגת הזמנים כלם.

וזאת מפני שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, הוא ברא את מדת הרחמים ואת מדת הדין, כאשר ישנם זמנים ביממה שבהם גוברת בעולם מדת הדין, וישנם זמנים שבהם שולטת מדת הרחמים, אבל ישנו זמן מיחד במינו שבו שתי המדות שולטות יחדו, וזמן זה הוא שעת חצות לילה שהוא הזמן היחיד בכל היממה כלה שבו יש מזוג בין מדת החסד ומדת הדין, ובשעה זו שתי המדות גם מדת החסד וגם מדת הדין שולטות יחדו, ולכן הקדוש ברוך הוא משפיע בשעה זו, דין על אמות העולם וחסד על עם ישראל.

מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן

וזה הטעם שכאשר הקדוש ברוך הוא רצה להוציא את עם ישראל ממצרים הוא הוציאם דוקא בשעת חצות לילה. כי בשעה זו הוא מצד אחד השתמש במדת הדין כאשר הרג את כל בכורי מצרים, ומצד שני השתמש במדת הרחמים כאשר באותה שעה הוא רפא את עם ישראל מהמילה שהיו ישראל נמולים א, וזאת בכדי שיוכלו ישראל לצאת ממצרים לסבל את טרח הדרך.

ולכן על שעה זו נאמר בישעיה: "ונגף ה' את מצרים נגף ורפוא", כאשר מצד אחד היה 'נגף' למצרים, ובאותה שעה ממש היתה רפואה לישראל.

ומבאר הזהר שעל שעת חצות לילה נאמר הפסוק (ישעיה מח) "אף ידי יסדה ארץ" - בסוד מדת הדין "וימיני טפחה שמים" בסוד מדת הרחמים - "קרא אני אליהם יעמדו יחדו", שבשעה זו שניהם

שולטות יחדו מפני שבשעת חצות לילה מדת הדין ומדת הרחמים עומדות ומשמשות יחדו, כְּאֲשֶׁר יֵשׁ מִצַּד אֶחָד רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל וּמִצַּד שְׁנֵי דִין עַל אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְלִכֵּן עַל הַעֵת הַזֹּאת נֶאֱמַר הַפְּסוּק (קהלת א) **"אֵת הַכֹּל עָשָׂה יְפָה בְּעֵתוֹ"** כִּינּוּן שְׂזוּהֵי הַשְּׁעָה הַיְפָה בְּיוֹתֵר מִכָּל הַיּוֹם כְּלוּ, מִפְּנֵי שְׁבָה מִתְמַזְגִּים הַחֶסֶד וְהַרְחָמִים יַחְדָּו.

וימבאר הזהר הקדוש: שְׁלֹכֵן כְּאֲשֶׁר הִנְבִּיא רוּצָה לְתֹאֵר אֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם הוּא מִדְּמָה זֹאת לְתִימְרוֹת עֵשׂוֹן, כְּמוֹ שְׁכֶתוֹב (שיר השירים): **"מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עֵשׂוֹן"**, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבִטּוּי הַכוֹלָל מִזּוּג - שֶׁל שְׁנֵי הַפְּכִים יַחְדָּו, וְהַעֲשֵׂן מְעַרְב וְכוֹלֵל מִשְׁנֵי צְבָעִים לָבָן וְשָׁחֹר, וְכֵן כְּאֲשֶׁר הוּא מִתְמַר וְעוֹלָה מִבְּחִינִים בְּשְׁנֵי הַצְּבָעִים לָבָן וְשָׁחֹר הַמִּתְמַרִּים וְעוֹלִים יַחְדָּו, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּשַׁעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁהִיְתָה בְּשַׁעַת חֲצוֹת לַיְלָה, שְׁלְטוֹ שְׁנֵי הַצְּדָדִים שֶׁהֵם מִדַּת הַדִּין וּמִדַּת הַרְחָמִים יַחְדָּו.

מִדְּוַע מֹשֶׁה אָמַר "כְּחֻצַת הַלַּיְלָה"

וּמוֹסִיף עוֹד הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ בְּפִרְשַׁת בֵּא, שְׁלֹכֵן מֹשֶׁה רִבְּנוּ אָמַר כְּחֻצַת לַיְלָה - וְלֹא אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה - כִּינּוּן שֶׁפְּרוּשׁוֹ שְׁכֵפְאֲשֶׁר מִתְחַלֵּק הַלַּיְלָה תְּהִיָּה יְצִיאַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁמֹּשֶׁה רִבְּנוּ יָדַע שְׁכֵפְאֲשֶׁר מִתְחַלֵּק הַלַּיְלָה בְּשַׁעַת חֲצוֹת הַלַּיְלָה זוּהֵי הַשְּׁעָה שֶׁשׁוֹלְטִים מִדַּת הַדִּין וְהַרְחָמִים יַחְדָּו, וְהִיא הַשְּׁעָה הַמְּבַחֶרֶת לַעֲשׂוֹת נְסִים לְעַם יִשְׂרָאֵל.

וּמִגִּלְגָּה הַזֹּהַר שֶׁכָּל הַנֶּסֶם שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם - הִיָּה הוּן בְּזְכוּת עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁעֲסָקוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּתוֹרָה בְּמִצְרַיִם בְּגִשְׁוֹן, וְהוּן בְּזְכוּת

ישראל שהיו באותה שעה מזמרים לקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות, כְּאִשֶּׁר רָאוּ אֶת מַכַּת בְּכוֹרוֹת כְּאִשֶּׁר הִכָּה הַשֵּׁם אֶת כָּל בְּכוֹרוֹת מִצְרַיִם.

בְּאִיזוֹ זְכוּת יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם?

וּמוֹסִיף מֶרֶן הַ"אֲבִיר יַעֲקֹב" אֲבוּחֲצִירָה זִיע"א בְּסִפְרוֹ "שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה" שֶׁהֵנֵס שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁהָיָה בְּחִצּוֹת לַיְלָה, הָיָה גַם בְּזְכוּתָם שֶׁל כָּל הַקָּמִים בְּכָל לַיְלָה בְּחִצּוֹת לַיְלָה וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּכָל הַדּוֹרוֹת כָּלָם, וְזֹאת מִפְּנֵי שִׁישְׁנוּ כָּל־ל - שֶׁפָּתַב הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פֶּרֶשֶׁת חֵי שֵׁרָה) שֶׁכְּאִשֶּׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֶה שְׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְצְאִים בְּעַת צָרָה - וְאִין לָהֶם שׁוּם זְכוּת לְהוֹשִׁיעַ, הוּא מִתְּבוֹנֵן בְּמַעֲשֵׂים הַטּוֹבִים וּבְזִכְיוֹת שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת, וּבְזְכוּת כֶּף הוּא מְצִילֵם מִצָּרָה לְרוּחָה.

וְלִכֵּן כְּאִשֶּׁר יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַאֲלֵם אֶף שֶׁלֹּא הִיָּתָה לָהֶם שׁוּם זְכוּת, הוּא גְּאָלֵם בְּחִצּוֹת הַלַּיְלָה, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהוּא צָפָה וְרָאֶה שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לָקוּם בְּחִצּוֹת הַלַּיְלָה וְלִלְמַד תּוֹרָה - וְלִכֵּן הֵם רְאוּיִים שִׁיעֲשׂוּ לָהֶם נְסִים בְּחִצּוֹת לַיְלָה - וּבְזְכוּת כֶּף הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בְּשַׁעַת חִצּוֹת הַלַּיְלָה, וְזֶה הַטַּעַם שֶׁמּוֹשֶׁה רִבְּנוּ אָמַר כְּחִצַּת הַלַּיְלָה (שְׁמוֹת י"א, ד) אֶף עַל פִּי שֶׁבְּשַׁעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם עֲצָמָה נֶאֱמַר חִצּוֹת לַיְלָה (שְׁמוֹת י"ב, כט) וְזֹאת לְרַמֵּז וְלֹמַר שֶׁ"כְּחִצַּת הַלַּיְלָה" כְּמוֹ חִצּוֹת הַלַּיְלָה שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לָקוּם וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, כֶּף מִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִגְלָה אֵלֵיהֶם לְהוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם בְּשַׁעַת חִצּוֹת לַיְלָה.

מוסיף עוד רבי יעקב אבונחצירה זיע"א שלכן כתוב: "ליל שמרים הוא לה" - "שמרים" גימטריה 'נרשם' - ו'שמרים' גימטריה 'זה חצות לילה' לרמז ולומר - שהלילה הזה נרשם לכל בני ישראל לקום תמיד בחצות לילה לעסק בתורה - "שמרים לכל בני ישראל לדרתם" תמיד לקום בשעה זו ללמוד תורה.

גם קריעת ים סוף

וכך גם נס קריעת ים סוף שארע בשביעי של פסח היה בחצות לילה כמובא בספר נטעי גבריאל (הלכות פסח) שיש על כך קבלה מרבותינו ע"ש.

ולכן נוהגים בהרבה קהלות בתפוצות ישראל להתאסף בבתי כנסיות בחג שביעי של פסח ולומר בצותא חדא את שירת הים בחצות לילה משום שבשעה זו ארע הנס הגדול שנקרע הים לעם ישראל, וזכר לכך נוהגים עד היום בהרבה מקומות לומר את שירת הים בשעה זו, ואף אדמורי"ם רבים עורכים את שלחנותיהם ואומרים את שירת הים בצותא עם כל החסידים בליל שביעי של פסח בחצות לילה, וזכר לנס קריעת הים שארע בחצות לילה.

גם הנכה

הנסים הגדולים של הנכה - בהם נצחו מעטים את הרבים כאשר קבוצת כהנים קטנה נצחה את כל היונים, החלה בשעת חצות הלילה כאשר יהודית ערפה את ראשו של אליפורנו שהיה שר הצבא של אנטיוכוס במלחמה ועל ידי כך החלה המפלה של היונים עד למפלתם הסופית. וכן הנס של מציאת פך השמן

שְׁלִזְכְּרוּ אָנוּ מִדְּלִיקִים אֶת נְרוֹת הַחֲנֻכָּה הֵיא גַם בְּלִילָה כְּמוֹבֵא
 בְּמַהֲרָשׁ"א (יומא ל"ט), וְזָכַר לְכַף אָנוּ מִדְּלִיקִים אֶת נְרוֹת הַחֲנֻכָּה
 דְּוָקֵא לְאַחַר שְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה. וְהַמְהַר"ל בְּסִפְרוֹ "תּוֹרַת אוֹר" עַל
 חֲנֻכָּה כְּתַב בְּאוֹר נִפְלֵא בְּסוּד הַדְּבַר שֶׁנֶּס חֲנֻכָּה הֵיא דְּוָקֵא בְּלִילָה
 עי"ש.

מִתֵּן תּוֹרָה

וְכֵן מִתֵּן תּוֹרָה הֵיא כֹּל הַלִּילָה בְּקוֹלוֹת וּבִרְקִים וְקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל,
 וּמִפְּנֵי שְׁעַם יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּשַׁעָה זֹו אָנוּ עָרִים
 בְּכָל שָׁנָה בְּלִיל שְׁבוּעוֹת - כִּי עָקַר הַהֲכָנָה לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה בְּבִקְר
 הוּא רַק עַל יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה בְּלִילָה, כְּמ"ש בְּזֶהֱרַק הַקְּדוּשׁ (פְּרַשַׁת
 אִמּוֹר) שֶׁרַק אֵלוֹ שְׁלוֹמִידִים בְּלִיל שְׁבוּעוֹת הֵם בְּנֵי מִטְרוֹנִיתָא דְּמִלְכָא
 וְהֵם הַזּוֹכִים בְּבִקְר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה.

נְסִים לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּחֻצוֹת הַלִּילָה

כֶּף גַּם רַב כִּכָּל הַנְּסִים שְׁאַרְעוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךָ כֹּל הַדּוֹרוֹת,
 כְּאַשֶׁר נִלְחֲמוּ עִם אוֹיְבֵיהֶם וְנִצְחוּם בְּנְסִים עֲצוּמִים וְגָדוֹלִים מְאֹד,
 הָיוּ בְּחֻצוֹת הַלִּילָה כְּמוֹ שְׁמוּבֵא בְּפִיּוֹט שְׁבִסוּף הַהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח רַב
 נְסִים הַפְּלֵאָתָה לְעַמּוֹר יִשְׂרָאֵל לִילָה וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלִּילָה.

הַחַל מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, שְׁכַּאֲשֶׁר לוֹט נִשְׁבָּה בֵּין
 אַרְבַּעַת הַמְּלָכִים, נִלְחַם אֶתֶם אַבְרָהָם אָבִינוּ וְנִצְחָם מִתּוֹךְ נְסִים
 עֲצוּמִים בְּחֻצוֹת הַלִּילָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ חַז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה) עַל הַפְּסוּק
 (בְּרַאשִׁית י"ד, ט"ו): וַיַּחֲלַק עֲלֵיהֶם לִילָה שִׁידַע אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁהָעַת

והזמן המבחר ביותר לנצחם הוא בחצות לילה ולכן נלחם עמם
דוקא בשעה זו.

וכך גם ארע עם גדעון כאשר נצח את מדן בנסים ונפלאות
נוראים ועצומים, הלך להלחם עמם בחצות לילה כמו שמספר
בנביא (שופטים ז), וכן גם סיסרא כאשר בא להלחם עם ישראל
נחל מפלה עצומה בלילה כמו שכתוב: "מן השמים נלחמו הפוכבים
ממסלותיהם נלחמו עם סיסרא".

וכן סנחריב מלך אשור כאשר בא בראש מאות מליוני חיילים
להחריב את ירושלים, מת הוא וכל צבאו - שמתוכם היו מאה
שמונים וחמשה אלף קציני צבא וכלם מתו בלילה אחד כמו
שכתוב: ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויר במחנה אשור מאה
שמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים. וכן
גם בלשאצר מלך בבל שהשתמש בכלי המקדש ושנתה בהם יין
ונהרג באותו לילה שעשה כן.

וכן שמשון הגבור בשעת חצות לילה עשה נס גדול ומעשה
גבורה נורא, כאשר הרים את שערי העיר עזה יחד עם משקופיה
ונשאם עד העיר חברון כמו שכתוב בשופטים (טז, ג): ויקם בחצי
הלילה וכו'. ומסביר בעל הטורים על התורה (פרשת בא) שמשון
עשה זאת במקוון בחצות לילה משום שזו העת בה עושה הקדוש
ברוך הוא נסים לצדיקים.

מעשי אבות סימן לבנים

וכן אנו רואים שהצלתם של כל אבות האמה מיד כל רודפיהם
ושונאיהם היתה בלילה.

החל מאברהם אבינו שכאשר אבימלך מלך גרר לקח את שרה מעם אברהם בא אליו הקדוש ברוך הוא בחלום הלילה ואמר לו כי אם לא ישיבנה אליו מות ימות כמו שנאמר (בראשית כ, ג): **וַיבֹּא אֱלֹקִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ בַּחלום הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ וְגו'.**

וכך גם יעקב אבינו - שכאשר ברח מלבן - נגלה אליו הקדוש ברוך הוא בחלום הלילה ואמר לו (בראשית ל"א, כ"ט) **הַשְּׁמֹר לָךְ מִדְּבַר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. וְכֵן כָּאֲשֶׁר יַעֲקֹב אָבִינוּ נִלְחַם עִם שָׂרוּ שֶׁל עֵשָׂו - וְנִצְחוּ הֵיךָ זֶה בַּחצוֹת לַיְלָה, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (בראשית ל"ב, כ"ה) וַיָּקָם בַּלַּיְלָה וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ.**

והנה שרו של עשו מסמל פידוע את כל כחות הטמאה והקלפות, שעמם נלחם יעקב אבינו הנה זה מחצות הלילה עד עלות השחר ונצחם, ואכן בשעה זו קבל יעקב את שמו ישראל המסמל שררה ומלכות, משום שבכך שהכניע את כל הקלפות נהיה לשר למלאכו של עשו וקבל את כח המלכות.

ומעשה אבות סימן לבנים - שבשעה זו של חצות הלילה יכולים ישראל להלחם בכל כחות הרע ולנצחם, וזאת על ידי למוד התורה והתפלה בשעות אלו, ובשעה זו קבל יעקב את שמו החדש שעל שם זה נקראת האמה הישראלית עד היום הזה בשם 'ישראל' המסמל שררה ומלכות, ואת השם הזה קבלו ישראל בזכות מלחמתו של יעקב בשרו של עשו בחצות הלילה.

ולכן כאשר יעקב אבינו ברח מעשו, הוא העתיר ובקש בתפלתו להנצל ממנו באמרו: (בראשית לב יד) **"קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות, הצילני נא מיד אחי מיד עשו".**

ושואלים המפרשים מדוע יעקב אבינו הזכיר בתפלתו להנצל מיד עשו את זאת שעבר את הירדן במקלו, ובאר אחד מגדולי הראשונים הרב יצחק הלוי בספרו "פענח רזא" (מבעלי התוספות שאנץ), שההסבר לכך הוא על פי מה שכתבו חז"ל, שבתוך מקלו של יעקב, היה טמון השמן אשר לאורו היה עוסק יעקב אבינו בתורה בכל הלילות אשר בהם למד אצל שם ועבר, שבהם היה לומד תורה ללא שבאה שנה לעיניו ותנומה לעפעפיו.

מפני כך פאשר רצה יעקב אבינו להנצל מיד עשו, הוא הזכיר בתפלתו את מקלו, וזאת כדי להזכיר את זכות התורה שעסק בלילה שבזכותה ניצל מיד עשו. וכמו שחז"ל כתבו (סנהדרין צד) על הפסוק (ישעיה י) וחבל על מפני שמן: חבל עלו של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו, שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, והיו ישראל עוסקים לאורו בתורה בלילות, אשר בזכות כך נצלו ישראל מחילותיו העצומים של סנחריב, ונעשה להם נס גדול כאשר מתו כלם בלילה אחד, ומכאן אנו לומדים שגדול כחה של תורת הלילה להגן מפל צרה וצוקה.

ולכן פאשר יעקב אבינו רוצה להנצל מעשו, הוא מזכיר בתפלתו את מקלו אשר בו היה טמון שמנו, וזאת כדי להזכיר את זכות התורה אשר עסק בה בלילות, שגדול זכותה להצילו מידו של עשו ולשמרו מכל רע.

וכתוב בזהר הקדוש פרשת ויגש, שכל המלכות של עם ישראל תלויה בכך שיעסקו בתורה בשעות אלו, ומשום כך בלבד זכה דוד המלך להיות מלך ישראל ולהוריש את המלכות לו ולכל

דורותיו אחריו, וְכֵן זֶה מִפְּנֵי שֶׁהָיָה קָם בְּחֻצוֹת לַיְלָה וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה
עַד הַבֶּקֶר.

וְלִכֵּן כָּל שָׂמוּ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל שִׁנְתָן לָהֶם לְאַחַר מִלְחַמְתּוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב עִם שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ, הוּא בְּזָכוֹת הַשָּׁעוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָאֵלוֹ
שֶׁמִּחֻצוֹת לַיְלָה עַד הַבֶּקֶר, מִפְּנֵי שֶׁבְּשָׁעוֹת אֵלוֹ נִצַּח יַעֲקֹב אָבִינוּ
אֶת שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ, וְזֹאת לְסַמֵּל אֶת כֹּף שֶׁבְּשָׁעָה זֹאת מְנַצְּחִים עִם
יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל כַּחוֹת הַטְּמָאָה וְהַקְּלָפוֹת לְדוֹרוֹת עוֹלָם, וְזֶה עַל יְדֵי
הָעֵסֶק בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה בְּשָׁעוֹת אֵלוֹ, שֶׁבְּזָכוֹתָם יִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

פֶּרֶק הַשִּׁיעִי
סוּד הַבְּרָכָה
וְהַשְׁפָּע

פֶּרֶק הַשִּׁיעִי

סוּד הַנְּבִרְכָה וְהַשְׁפָּע

אֶחָד מֵהַדְּבָרִים הַמְעִיקִים בְּיֹתֵר עַל רַב בְּנֵי הָעוֹלָם, וְשִׁלְמַעֲשֵׂה
כָּל תַּחֲבוּלוֹת בְּנֵי אָדָם סוֹבֵב סְבִיבוֹ, הוּא נוֹשֵׂא הַפְּרִנְסָה. וְכִי מָה לֵּא
יַעֲשֶׂה אָדָם בְּשִׁבִיל לְהֵבִיא טָרֶף לְבֵיתוֹ. אֲנָשִׁים מוֹכְנִים לְעַבֵּד קִשָּׁה
בְּעֹבֹדוֹת מְפָרְכוֹת גּוֹף וּנְשִׂמָה בְּשִׁבִיל לְהֵבִיא קֶצֶת פְּרִנְסָה הַבֵּיתָה.
מוֹכְנִים לְלַמֵּד לְמוֹדִים מִיְגָעִים בְּמִשְׁךְ שָׁנִים אַרְכּוֹת, בְּשִׁבִיל שִׁיּוֹם
אֶחָד יִהְיֶה לָהֶם מַעֲמַד פְּרִנְסָה מְכַבֵּד.

כְּמוֹ כֵּן פְּעֻמִּים רַבּוֹת בְּעִיּוֹת קִשּׁוֹת בְּשָׁלוֹם בֵּית בָּאוֹת רַק בְּגִלְל
חֶסְרוֹן פְּרִנְסָה, כְּמוֹבָא בְּחַז"ל (בבא מציעא דף נט עא): שֶׁאִין מְרִיבָה
מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם אֲלֵא עַל עֶסְקֵי הַבּוֹאָה שְׁנֵאמַר: "הַשֵּׁם
גְּבוּלָךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חֹטִים יִשְׁבִּיעֶךָ".

כֶּף גַּם פְּעֻמִּים וְקַלְקוּלִים בְּחִנוּף, נֶעַר נוֹשֵׂר וְכוּ', יִשְׁנֵם בְּגִלְל
חֶסֶר פְּרִנְסָה. כְּמָה בְּעִיּוֹת בְּרִיאוֹת, כְּמָה לַחֵץ דָּם גְּבוּהָ, בְּעִיּוֹת לֵב
וְכוּ', יִשְׁנֵם בְּגִלְל חֶסְרוֹן פְּרִנְסָה.

וְכֵן בְּטוֹל תּוֹרָה רַב! נִגְרָם פְּעֻמִּים רַבּוֹת רַק כְּתוֹצָאָה מִחֶסְרוֹן
פְּרִנְסָה!

הפתרון

והנה כל אחד יתבונן: אם מישהו יבוא אליו עם הצעת עבודה המצריכה השקעה של כמה שעות בלבד, והיא עבודה קלה ונקיה, ללא בטול תורה, אלא רק לעמוד על משמרתו ולהיות ער כמה שעות, ובעד זה יקבל כל מה שהוא צריך לפרנסתו - יש מישהו שלא יקפץ על כזו הצעה מפתה?

ובכן, יש ויש הצעה כזו! והיא - להיות ער בחצות לילה ולעסוק בתורה ותפלה! כי תורתנו הקדושה תורת חיים היא, וודאי שיש בה את התרופות לכל המכות, ויש לה עצות נפלאות, לבטל את קללת 'בזעת אפיר תאכל לחם', ואחת מהעצות האלו, שפתובה במקורות בפרוש ובהרחבה רבה, היא למוד תורה בחצות הלילה, ועל כך צדיקים היו מתבטאים ואומרים: מי שעובד בלילה שוב אינו עובד ביום.

אבל לפני שנרחיב בנושא הפרנסה, צריכים אנו לשים אל לבנו, שענין קימת חצות הוא יסוד ביהדות שעומד בבסיס של הרבה ענינים רוחניים, והוא יסוד שלונה את עם ישראל מאז האבות הקדושים וילונה אותנו עד ביאת משיח צדקנו שיבוא בזכות אלו הקמים חצות לילה להשתתף עם השכינה, כמובא הרבה בדברי חז"ל.

לכן בבואנו ללמוד על מעלת חצות לילה, נשים אל לבנו שעקר כוננתנו הוא לעשות את רצון אבינו שבשמים, ולקום חצות בשביל השכינה הקדושה, ומה שאנו לומדים על התועלת של למוד התורה לענין השפעת הפרנסה, גם זה אינו אלא בשביל לזרז את

עצמנו לעבודת ה', שעל ידי מנוחת הנפש שתהיה לנו, נוכל לעבד את ה' ב'יתר שאת ו'יתר עז.

הבטחות ר'שב"י

בספר הזהר בפרשת אמור דף צ' על הפסוק במשלי לא: "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה" מסביר הזהר, שאלו הם הקמים חצות ומשתתפים עם השכינה, עליהם נאמר הפסוק (תהלים קיא): **טרף נתן ליראיו יזכר לעולם בריתו**, דהינו שהם זוכים להבטחה של פרנסה בשפע, כמו שכתוב (משלי לא): **ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה**, וכל מי שקם חצות ועוסק בתורה ובכף הוא משתתף עם השכינה הקדושה, הרי הוא נקרא מאנשי המלך ולכן הוא מקבל את פרנסתו משלחנו של המלך הקדוש ברוך הוא.

הגאון הרב חיים פלאגי זיע"א מביא בספרו 'תוכחת חיים' (סימן ג) את הזהר הנ"ל ומפרש על-פיו את הפסוק: **"ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום"**, שעקר הדבקות בה' יתברך, היא על-ידי קימת חצות, ועל זה נאמר: **ואתם הדבקים בה' אלקיכם - על-ידי קימת חצות, חיים כלכם היום**. חיים - הינו שפע של פרנסה. מאחר ש'עני חשוב כמת', ו'כל המצפה לשלחן חבירו חזיו אינם חיים', ממילא ההפך מזה, דהינו מי שיש לו שפע, זה נקרא שיש לו 'חיים'.

על זה הדרך הוא מפרש גם את הפסוק במשלי: **"אל תאהב שנה פן תורש פקח עיניך שבע לחם"**. ופרשו: אל תאהב שנה, דהינו שלא לישן כל הלילה, פן על-ידי זה תהיה עני ורש, אלא,

פֶּקַח עֵינַיךָ - מְקַדֵּם, וְתִקּוּם בְּחֻצוֹת מִבְּעוֹד לַיְלָה, וְאַזְ תִּשְׁבַּע לָחֶם -
- יְהִי לְךָ שִׁפְעַת שֶׁל פְּרִנָּסָה.

קָמִים וְרוֹאִים נְסִים

מֵתוֹךְ עֲשׂוֹת סְפוּרִים שֶׁסָּפְרוּ לִי, עַל נְסִים גְּדוֹלִים בְּפְרִנָּסָה
שָׁבָאוּ בְּזָכוֹת לְמוֹד בְּחֻצוֹת לַיְלָה, אֲצִיץ רַק כְּמָה מֵהֶם.

יְהוּדֵי מִבְּנֵי-בְּרַק שֶׁהִחֵל לָקוּם חֻצוֹת, נִגַּשׁ אֵלַי אַחֲרֵי כְּמָה יָמִים
וְסִפֵּר לִי:

אֲנִי מִכְּרַח לְסִפֵּר לְךָ סְפוּר פְּלֵא שֶׁהָיָה לִי, הִתְחַלַּתִּי לְלַמֵּד
תּוֹרָה בְּחֻצוֹת לַיְלָה בְּמִשְׁךָ כְּמָה יָמִים, וּבְדִיוֹק בְּאוֹתָם הַיָּמִים חִכִּיתִי
לְקַבֵּל אִיזוֹ הַטְּבָה מֵהַמְּדִינָה (מְדַבֵּר בְּסוּכוֹת פְּסוּפֵי גְדוֹל), שֶׁבִּשְׁבִּיל לְקַבֵּלָהּ
הֵייתִי צְרִיף לְהַגִּישׁ כָּל מִינֵי מִסְמָכִים. וְהֵנָּה, כְּשֶׁאֲשִׁיתִי הַגִּישָׁה אֶת
הַמִּסְמָכִים, אָמְרוּ לָהּ שֶׁהִיא טְעָתָה בְּמִסְמָכִים וְהַמִּסְמָכִים כָּלֵל
לֹא מֵתְאִימִים, וְלָכֵן צְרִיכִים לְהַכִּין אֶת כָּל הַמִּסְמָכִים מִחֲדָשׁ,
שִׁזָּה תִּהְיֶה אַרְךָ וּמִיָּגַע, וּמִמִּילָא הַתְּיַאֲשָׁתִי מִלְקַבֵּל בְּמִהְרָה
אֶת הַכֶּסֶף.

אָבֵל כָּאֵן אַרְעֵי הַנֶּסֶם! אַחֲרֵי כְּמָה יָמִים שֶׁקָּמַתִּי בְּחֻצוֹת קַבְלַתִּי
הוֹדַעָה מֵהַמְּדִינָה, שֶׁהַכֵּל בְּסִדֵּר, הַבְּקִשָּׁה הַתְּקַבְּלָה וְאֲנִי אֶקַּבֵּל אֶת
כָּל הַכֶּסֶף. לֹא הַבְּנֵיתִי אִיךָ זֶה יִתְכַּן, וְשֶׁאֲלַתִּי אוֹתָם: הֲרֵי הַמִּסְמָכִים
שֶׁהִגִּשְׁנוּ הָיוּ בְּטָעוֹת? עָנּוּ לִי שִׁזָּה לֹא מִשְׁנָה, קַבְלַת אֶת הַהֶטְבָּה
וְזֶה זֶה...

וְהוּא אָמַר לִי: תִּדְעַ נְאֻמָּנָה, שֶׁאֵין לִי הַסֵּבֵר לָזֶה - חוּץ מִכָּה
שֶׁהִתְחַלַּתִּי לָקוּם בְּחֻצוֹת!

יהודי אחר, שהתחיל להתחזק ולקום בחצות, ספר לי שקרה לו גס גדול, שהיה בעיניו לפלא ממש, כי זו הפעם הראשונה שדבר כזה קורה לו: מישוהו הכניס לו מעטפה תחת הדלת עם סכום כסף מכבד, עם שמו ושם משפחתו, ועד עכשו הוא לא יודע מי הכניס את זה ועל מה ולמה.

יהודי נוסף שקם חצות כבר הרבה שנים, ומקפיד לקום בחצות ממש, אמר לי: תדע לה, אני קם חצות כבר שלוש שנים, ואני אומר לה שיש לי נסים בפרנסה מעל הטבע, כאשר חתנתי כבר כמה ילדים ללא שום חובות כלל ואין לי שום הסבר לזה.

וכן ספרו לי כמה יהודים הקמים חצות שנים רבות, שהם רואים בחוש כבר עשרות שנים, נסים גדולים בפרנסתם, כאשר אינם עובדים כלל בשום עבודה, ובכל זאת פרנסתם מצויה להם תמיד ברוח, מידו הרחבה והמלאה.

כמוכן, זו הבטחה של הזהר הקדוש, ואנו בני ישראל, מאמינים בני מאמינים, לא צריכים עדיין על פה, אבל זה מחזק לשמוע ספורים מאנשים שחיים בינינו שחווים ורואים נסים מעל הטבע בענין הפרנסה בזכות קימת חצות.

הראשון לקבל השפיע

הגאון הצדיק רבי שמואל שפירא זצ"ל, היה תמיד חוזר ואומר, על פי הזהר בפרשת אמר (דף צ), שמי שקם בחצות לילה ועוסק בתורה, יכול להסיר מלבו את כל דאגות הפרנסה, שהרי הזהר הקדוש מבטיח לו שלא תחסר לו פרנסה - ולכן הוא יכול להיות

סמוך ובטוח, שהפרנסה שלו תבוא בדרך שמימית ונסית, מאחר שהוא מקבל את השפע שלו ישירות מהשכינה הקדושה.

וכן כתב הרמח"ל בספרו 'קצור הכונות', 'שער חצות', שזמן חלקת השפע משמים הוא בחצות לילה, ממילא מי שעוסק אז בתורה, השפע מגיע ישר אליו.

וכן כתב האריז"ל בדרושיו על חצות לילה (דרושי הלילה ו'), שאלו הדבקים בשכינה הקדושה בחצות לילה, הם מקבלים ראשונים את השפע, ומהם מתפשט השפע לכל העולם, פי אלו הנעורים עד אור הבקר, ומניחים טלית ותפלין ומתפללים השכם, דרכם עובר האור של התפליון, המרמז על שפע רוחני וגם גשמי, שנשפך על-ידי עסק התורה בחצות לילה.

וכן דרשו חז"ל (מסכת יומא ע"ז) את הפסוק (תהלים קכ"ז): **"שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנא",** הנה יש המקדימים לקום בבקר ומאחרים לשוב בלילה לעסק במלאכה, ועל ידי זה הם מתברכים, אבל הם אוכלים לחם בעצבון ובעמל רב, כי הרי **"כן יתן לידידו שנא"** ומפרש רש"י כן יתן הקדוש ברוך הוא למי שמנדד שנה לכבודו ולמצותו, וכן כתבו חז"ל במדרש משלי פרק ל"א ע"ש.

וכן כתב בספר חסידים סימן ש"ט על הפסוק (משלי ל"א כ"ד) **"לא יכבה בלילה נרה היתה פאניות סוחר",** שעל ידי שאדם בלילה יושב ועוסק בתורה, הוא זוכה שהקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים מרחוק להביא לו כל צרכיו ע"ש.

וכך היה אומר הרה"ק ר' יצחק מוארקי זיע"א בפתחם של ימות החורף: **"הנה עכשו מגיעים לילות החורף שבהם עוסקים**

ישראל בתורה, ולכן בימות החורף אינני צריך לדאג לפרנסה לעם
ישראל כי על ידי כף בודאי הם יזכו לשפעה רב ופרנסה בשפעה".

מעשה נפלא ארע כאשר דבר הרה"ק ר' נפתלי מרופשיץ'
זיע"א על מעלת הלמוד תורה בלילות הארפים, ואמר שכל מי
שעושה זאת בודאי יהיה לו פרנסה בשפעה גדול.

והיה איש פשוט ששמע זאת, והחל מיד לעשות כן לקום
בלילה לעסק בתורה, ומאותו יום היתה מגיעה פרנסתו בדרך
מפלאה ושוב לא היה חסר לו מזונותיו כל ימיו.

וישנם ארבעה טעמים והסברים נפלאים לכה:

הקם חצות מקבל מזהיכלו של המלך

טעם ראשון: מובא באריז"ל שהקם חצות זוכה שפרנסתו מצויה
בשפעה רב, וזאת מפני שהשפעה יורד בראשיתו אל השכינה
הקדושה, והיא משפיעה את השפעה לכל אלו שהרימו והעלו
אותה.

והנה הקמים בחצות הלילה ועוסקים בתורה, הנם מעלים את
השכינה בכל לילה על ידי למודם, עד שבבקר הרי היא מתעטרת
בהם ומשפיעה בהם את כל הברכות, והם נקראים מבני היכל
המלך (כמובא בזהר אמור צ') וכיון שכל השפעה שיוורד לעולם נמשך
על ידם, לכן הם הראשונים שמקבלים את השפעה הגדול היוורד
לעולם.

וכן כתוב בלקוטי מוהר"ן (ט) שכפי שהאדם גורם עלית
השכינה בתפלתו כך הוא זוכה לפרנסתו.

כי כשם שהוא ממשיך את השפע לשכינה, כך מדה כנגד מדה הוא זוכה לכל ההשפעות והברכות.

ולכן אלו שקמים חצות לילה שעל ידם בעקר עולה השכינה בתפלת שחרית, כמו שכתב האריז"ל (שער דרושי הלילה דרוש ו), לכן הם זוכים להיות הראשונים לקבלת השפע הגדול היורד לעולם, ודרפם הוא עובר לכל העולם כלו.

האחריות מקור השפע

טעם שני: מזהרנ"ת זיע"א מבאר (ליק"ה ריבית ו) את מעלתו של הלמוד בחצות לילה, אשר על ידו מתבטלים כל השנויים הרבים שישנם בעולם, ומתגלה מדת האחדות והאהבה בין כל ישראל, וזאת פיון שהלילה מסמל את כל השנויים שישנם בעולם, מפני שהשנה שרשה במדמה, אשר בו אחיזת הרבוי וכל השנויים, וכאשר האדם מבטל את השנה על ידי שהוא קם בלילה ועוסק בתורה, בכך הוא גורם לבטל את כל השנויים הרבים שישנם בעולם, ולכן על ידי כך מתגלים האחדות והשלום בין כל ישראל, אשר מכחם נמשך כל השפע, כמו שאמרו חז"ל: לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה אלא השלום.

ועל פי זה הוא מבאר את מאמר חז"ל (ברכות ג), על דוד המלך שהיה עומד בחצות לילה לעסק בתורה, ובבקר אחרי שהמשיך את השפע, באו אליו נציגי העם, ואמרו לו שהפרנסה בדרך, אמר להם: לכו והתפרנסו זה מזה, דהינו שירבו אהבה ושלום ועל-ידי האחדות הזו תמשך להם פרנסה, כי האחדות ממשיכה פרנסה.

חשוב לדעת, שההבטחה על פרנסה בזכות התורה שלומדים

בחצות, היא לאו דוקא כְּאֶשֶׁר קָמִים מִהַשְּׁנָה בַּחצוֹת, כִּי אֶף עַל פִּי שֶׁהַמַּעֲלָה שֶׁל קִימַת חצוֹת וְשִׁבוּר הַשְּׁנָה הִיא חֲשׂוּבָה וְעֲצוּמָה מְאֹד, אֲבָל לְעִנְיַן הַמְשַׁכַּת הַשְּׁפַע וְהַבְּרָכָה, הֶעָקָר זֶה לֵהיוֹת עַר בְּשַׁעַת חצוֹת לַיְלָה, וְלַעֲסֹק בַּתוֹרָה וּבַעֲבוּדַת ה', וְכֵן הִיָּה הַרְשָׁ"ש זִיעָ"א נוֹהֵג, שְׁלֵעוֹלָם לֹא הִיָּה הוֹלֵךְ לִישׁוֹן לִפְנֵי חצוֹת, מִחֲשֵׁשׁ שִׁמְא יִפְסִיד אֶת נְקֻדַּת חצוֹת, וּמוֹבָא שְׁכָף הִיוּ נוֹהֲגִים הַרְבֵּה צַדִּיקִים, שְׁהִיוּ נִשְׁאָרִים עֲרִים עַד חצוֹת, וְזֹאת מִהַפְּחַד שֶׁלֹּא תִמָּצֵא אוֹתָם נְקֻדַּת חצוֹת כְּשֶׁהֵם יִשְׁנִים, מִפְּנֵי שֶׁעַל זֶה אוֹמֵר הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ויגש רז), שֶׁעַל יְדֵי כֶּף סֹטְרָא דְמוֹתָא שׁוֹלְטַת עַל הָאָדָם.

זוֹכָה לְהַנְהִיגָה שֶׁל חֶסֶד

טעם שלישי: כְּתוּבוֹ הֵבֵן אִישׁ חִי (בְּנִיחוּ מִסַּכַּת תְּמִיד כ"ז ע"ב) וְהַעֲרַבִי נַחֵל (פֵּרֶשֶׁת בַּהֲעֵלוֹתָךְ), שֶׁהַלּוּמִד בְּלִילָה זֹכָה לְפָרְנֶסֶה בְּרוּחַ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַלִּילָה הֵנוּ זְמַן הַמֵּיָעֵד לְשָׁנָה וּמְנוּחַת הַגּוּף, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִבְרָא הַלִּילָה אֶלָּא לְשָׁנָה, (עִירוּבִין ס"ה) וְלָכֵן יֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁךְ וְאַפְלָה, הַמְרָאָה עַל כֶּף שֶׁנִּתְּנָנוּ הַלִּילוֹת לְמְנוּחָה,

וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם לוֹמֵד בְּשַׁעוֹת הַלִּילָה הַמֵּיָעֵדוֹת לְשָׁנָה וּמְנוּחַת הַגּוּף, הֵרִי הוּא עוֹשֶׂה לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין, וּמְשׁוּם כֶּף מִתְּנַהֲגִים עִמּוֹ גַּם מְשֻׁמִּים, מִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה - לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין, שֶׁלֹּא עַל פִּי מַעֲשָׂיו, וְלָכֵן הֵרִי הוּא זֹכָה עַל יְדֵי כֶּף לְכָל הַשְּׁפָעוֹת וְהַבְּרָכוֹת לוֹ וְלְכָל מִשְׁפַּחְתּוֹ.

וְכַתּוּב הֵבֵן אִישׁ חִי עַל כֶּף מְשַׁל נִפְלָא עַל פִּי דְבָרֵי חַז"ל (מִדְרַש רַבָּה), מְשַׁל לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה, לְכַהֵן שִׁירַד לְשָׁדָה, וְאַחַד הִבִּיא לוֹ מִזָּה קִילוֹ פְּרוֹת מַעֲשָׂרוֹת, וְלֹא הִחְזִיק לוֹ הַכֹּהֵן טוֹבָה עַל מִתְּנָה

זאת, ואלו חברו הביא לכהן קילו אחד בלבד מפרות חלין והחזיק לו הכהן טובה על כף, שאל חברו את הכהן הרי אני נתתי לך הרבה יותר ומדוע אינך מחזיק לי טובה, השיב לו הכהן אתה נתת לי משלי - את המעשרות המגיעים לי, ואלו חברך הביא לי משלו עי"ש.

ועל פי זה מסביר הבן איש חי, שמפני כף שעה אחת שהאדם מנדד שנה מעיניו ולומד תורה בלילה, חשובה כמו כמה וכמה שעות בשעות היום, ומשום כף שכרה רב ועצום מאד, ולכן הלומד תורה בלילה זוכה לחוט של חסד ביום (חגיגה י"ב) כי התנהג במדת החסד, ומדה כנגד מדה זוכה להנהיגה של חסד ע"כ דברי הבן איש חי.

תקוץ לחטא אדם הראשון

טעם רביעי: מובא בספרים טעם נוסף לכך וזאת מפני שלאחר חטא אדם הראשון ירדה חלשה גדולה לעולם, אשר באה כתוצאה מכך שנגזרה מיתה על אדם הראשון, וממנה השתלשלה ובאה גם השנה - שהיא אחד מששים במיתה.

וכך גם כל התהוות הלילה והשתלשלותו נוצרו לאחר חטא אדם הראשון, כאשר חטא שלוש שעות לפני שבת, וזאת מפני שלולא חטאו של אדם הראשון הייה ממשיך יום השבת לעולם, והיינו זוכים מיד ליום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

והנה ההבדל בין שבת לימות החל הוא, שבשבת לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר כמו שנאמר בששת ימות החל, וזאת מפני שבשבת אין שום אחיזה לחיצונים והקלפות שעקר זמנם הוא בלילה, ולכן

בשבת הלילה כיום יאיר כחשיכה כאורה, וכל התהווותו של הלילה נגרמה והשתלשלה כתוצאה מחטאו של אדם הראשון.

והנה מובא בספרים הקדושים שאף על פי שכל יום ויום מתחיל מהלילה, כמו שכתוב (בראשית): **וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר, אֶף עַל פִּי כֵן פּוֹתַח הַשְּׁלַחַן עָרוּף אֶת סִפְרוֹ בְּהִלְכוֹת הַשְּׁכֵמַת הַבֹּקֶר, וְאֵינּוּ פּוֹתַח בְּהִלְכוֹת עֶרְבִית, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁלְאַחַר חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן יֵרְדֵה חֲלֻשָׁה גְדוֹלָה לְעוֹלָם הַגּוֹרְמַת לְאָדָם עֵיפּוֹת מְרֵבָה בְּשַׁעוֹת הַלַּיְלָה, אֲשֶׁר מִמֶּנָּה הַשְּׁתַלְשֻׁלָה וּבָאָה הַשְּׁנָה לְעוֹלָם, וְלִכֵּן הַשְּׁלַחַן עָרוּף פּוֹתַח בְּהִלְכוֹת הַשְּׁכֵמַת הַבֹּקֶר.**

נצול מקללת בעצבון תאכלנה

אמנם מי שבכל זאת מתגבר על כך וקם משנתו ללמד תורה בלילות, בכך הוא מתקן את חטא אדם הראשון, ועל ידי כך הוא מתעלה לבחינת המדרגה של אדם הראשון קדם החטא, כי הוא מבטל את שנת הלילה שנוצרה כתוצאה מחטא אדם הראשון, ולכן הלמוד בלילה הוא הזכוף הגדול ביותר לכל החטאים והעוונות שהאדם חטא והעוה, כמו שכתב מרן בעל "האביר יעקב" אבוחצירה זיע"א בספרו שערי תשובה, כי בכך הרי הוא מתקן את כל החטאים והעוונות, אשר נובעים כלם מהחטא של אדם הראשון, כידוע.

והנה אדם הראשון נענש על חטא אכילת עץ הדעת בקללת הפרנסה, כמו שכתוב (בראשית א, י"ג): **"בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה וּבְזַעַת אָפִיךָ תֹּאכַל לֶחֶם"**, אבל על ידי שהאדם קם בחצות הלילה ועוסק

בתורה, בכך הוא מתעלה מעל מדרגת החטא של האדם הראשון וממילא הוא נצל מקללת הפרנסה ולכן הוא זוכה לפרנסה בשפע רב.

וזו הסבה גם לכך שהקם בלילה ללמוד תורה, אינו צריך לישן זמן רב כי מספיקה לו שנה מועטת בלבד, והוא זוכה ששנה זאת, מספיקה בשבילו לתת לו כח ובריאות כמו שמבארים חז"ל (בבא בתרא י' א) את הפסוק אשבעה בהקיץ תמונתך: בשכר שהאדם מקיץ בלילה ללמוד תורה, זוכה הוא לשבע מזיו השכינה בעולם הזה.

וכשם שלעתיד לבוא אין אכילה ושתייה, ואין שנה ותנומה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, כך הוא זוכה בשכר זאת, שאינו צריך לשנה מרבה, אלא הוא יכול לישן שנה קצרה ומועטת בלבד, כי גופו מקבל חיות מזיו השכינה ולא מהגשמיות (על פי ביאור המהרש"א).

והסבה לכך היא כאמור, מפני שקללת השנה ירדה לעולם לאחר חטא אדם הראשון, ואלו הקם ללמוד תורה ומתקן זאת, על ידי כך הוא זוכה להנצל מכל הקללות שקבל אדם הראשון, הן מקללת השנה והן מקללת הפרנסה, אשר שניהם השתלשלו ובאו על ידי חטאו של אדם הראשון, ולכן הוא זוכה לפרנסה בשפע גדול וברוח.

פֶּדָק עֲשִׂירִי
יְשׁוּעוֹת בְּחַצוֹת

פָּרָק עֲשִׂירִי ישועות בחצות

הִנֵּה בְּכֹל לַיְלָה יְשֻׁנָּה הַזְדַּמְנוּת פֶּז וְאַפְשָׁרוּת מִיַּחַדְת לְכָל אָדָם לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ יְשׁוּעוֹת גְּלוּיּוֹת וְעֲצוּמוֹת, וְאַף לְחַלֵּץ וּלְהוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ בְּעֲצָמוֹ מִכָּל מִיָּנִי מַצְבִּים קָשִׁים וְסְבוּכִים בְּיוֹתֵר, וְזֶה אֲמוּר בַּפֶּרֶט בְּיָמֵינוּ אֲנִי כְּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹאִים אֶת הַתְּגַבְרוֹת הַקְּשָׁיִים, הַבְּעִיּוֹת וְהַצָּרוֹת הַקְּשׁוֹת הַפּוֹקְדוֹת אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדוֹר שְׁלָנוּ, שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה מִיַּחַדְת הַמְּמַתִּיקָה אֶת כָּל הַדֵּינִים.

וְהִנֵּה בְּמַצְבִּים כָּאלֹו הַעֲצָה הִיא לֹא לַעֲשׂוֹת "חֲטוּי מְקוֹמִי" בְּלִבָּד אֲלֵא לַעֲשׂוֹת "טְפוֹל שְׂרָשׁ", דְּהֵינּוּ לְהַמְתִּיק אֶת הַדֵּינִים בְּשִׂרְשָׁם - אוֹ אֲזֵי יַעֲלֵמוּ מֵאֲלֵיהֶן כָּל הַצָּרוֹת וְהַבְּעִיּוֹת בְּבֵת אַחַת, וְהָאָדָם יִזְכֶּה לְכָל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ, וְהַזְמַן הַמְּסַגֵּל לְכָף הוּא בְּכָל לַיְלָה בְּשַׁעַת חֲצוֹת לַיְלָה. וְכֹאֲשֶׁר מִגִּיעָה שְׁעַת חֲצוֹת וְהָאָדָם שֶׁהֵכִין עֲצָמוֹ לְכָף, אִם עַל יְדֵי שְׁנָה מְקַדְמָת אִם שְׁנֹשְׂאָר עַר עַד חֲצוֹת, וְהוּא לוֹמֵד תּוֹרָה אוֹ עוֹסֵק בְּתַפְלָה בְּשַׁעַת זֶה, בְּכָף הוּא מְמַתִּיק אֶת כָּל הַדֵּינִים מֵעַלְיוֹ וּמֵעַל כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל.

וְכָף מִבְּטִיחַ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א (זוהר פרשת ויחי דף רמג), לְכָל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, שֶׁעַל יְדֵי כָף הוּא זוֹכֵה לְהַגָּה

ושמירה מיחדת ועליו נאמר הפסוק (תהלים לא) **"לְדוֹד ד' אורי וישעי ממי אירא"** - שיזיק לנשמתו, שפרושו שהוא זוכה לשמירה והגנה ברוחניות, **"ד' מעוז חיי ממי אפחד"** - שיזיק לגופו, שפרושו שהוא זוכה אף לשמירה בגשמיות, וזו הסבה שדוד המלך לא פחד משום דבר מפני שהיה קם בכל לילה ועוסק בתורה.

כי על ידי קימת חצות האדם שמור למעלה ולמטה, שמור הוא למעלה, שפרושו שנשמטו נשמרת בשמירה עליונה שלא תחטא בשום חטא ועוון, ושמור הוא למטה, שפרושו שהוא לא ינזק ולא יפגע מכל פגעי העולם. ולא עוד, אלא שהוא בלמודו בחצות ממשיך שמירה לכל בני העולם כולו, והטעם שהוא זוכה לשמירה זו, מפני שעל ידי הלמוד בשעות אלו האדם קושר ומכניע את כל המזיקים והמשחיתים, ומכניסם לעמקי התהום הגדול.

ומפרש הזהר, שזה פרוש הפסוק (בראשית מט יד): **"יששכר חמור גרם רבץ בין המשפתים"** שפרושו - 'יששכר' הינו מי שכל עסקו רק בתורה הקדושה, ועל ידי הלמוד תורה בחצות לילה הוא קושר את קלפת חמור השולטת במשמרה הראשונה, אשר היא תקף הדין וראש כל המזיקים, ועל ידי למוד התורה בשעה זו, מורידים אותו מגרם מעלתו, ושמים את מדורו בין המשפתים, שפרושו בין האשפתות שבנקב הנהר הגדול, ועל ידי שמכניעים אותו, נכנעים מאליהם, כל שאר פחות החיצונים, כי הוא הראש לכלם, ולכן אדם זה זוכה לשמירה מיחדת, וכך גם על ידי זה הוא ממשיך שמירה עילאית לכל העולם כולו.

ומוסיף הזהר הקדוש (ויקרא כג) טעם נוסף לכך שכל הקם חצות זוכה להגנה ושמירה מיחדת, וזאת מפני שכל העוסק בתורה

בליִלה חוט של חֶסֶד מְשוּןָה עָלָיו כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וּמִבְּאֵר הַזֶּהֶר שְׁאוֹתוֹ חוֹט - הוּא חוֹט דַּק מִהָאוֹר הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים, שֶׁהוּא הַמְּאִיר עַל כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְהוּא שׁוֹמְרוֹ מִכָּל מִינֵי פְגָעִים וּמִזִּיקִים רָעִים.

וְגַם כִּאֲשֶׁר מִדַּת הַדִּין מֵתוּחָה וַיֵּשׁ בְּעוֹלָם אִיזוֹ מִגְפָּה חֶסֶד וְשְׁלוֹם, אוֹתוֹ חוֹט שֶׁל חֶסֶד שְׁמָרוֹ וּמִצִּילוֹ מִמְּנָה וְשִׁמְרוֹ שְׁלֵא יִפְגַּע חֶסֶד וְשְׁלוֹם, מִפְּנֵי שְׁמֵחוֹט זֶה יִרְאִים וּמִפְּחָדִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְלָכֵן הוּא זוֹכֶה לְשִׁמְרָה וְהַגָּנָה מִיַּחַדָּת לוֹ וְלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ, וְעַל יְדוֹ נִמְשַׁכֶּת שְׁמִירָה וְהַגָּנָה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל כְּלוּ.

סְגֻלַּת הַפְּדִיּוֹן הַכוֹלֵל

קִימַת חֲצוֹת בְּסִגְלַתָּהּ לְהַמְתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים וְלְהַמְשִׁיךְ שְׁפַע רַב, הֵן עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּכֻלָּל, וְהֵן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָרְט, שֶׁיִּכּוֹל כָּל אָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה זֹאת לְזִכּוֹת עַל יְדֵי כֶּף לִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת בְּכָל תַּחֲנוּם וְתַחֲנוּם שֶׁהוּא צָרִיךְ, כְּמוֹ שֶׁכּוֹתֵב הַזֶּהֶר הַקָּדוֹשׁ (פִּרְשַׁת אַחֲרֵי דף 10), שֶׁהַקָּמִים חֲצוֹת הֵם מִבְּטָלִים אֶת כָּל הַגְּזֵרוֹת הַקְּשׁוֹת לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

וְכֵן כְּתוּב בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן (קמט) שֶׁבְּסִגְלַתָּהּ שֶׁל קִימַת חֲצוֹת לְפַעַל בְּשָׂמִים כְּמוֹ פְּדִיּוֹן נַפְשׁ הַפּוֹדָה אֶת הָאָדָם מִכָּל צָרָה וְצוּקָה. וּמִסְבִּיר מוֹהֲרַנ"ת (לִיקוּה"ל ה' בְּרַכַּת הַשַּׁחַר ה) שֶׁהַפְּרוּשׁ הוּא שֶׁעַל יְדֵי קִימַת חֲצוֹת זוֹכֶה אָדָם לְפְדִיּוֹן הַכוֹלֵל, וּפְרוּשׁוֹ שֶׁל הַפְּדִיּוֹן הוּא, שֶׁהֵנָּה כִּאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוּי בְּאִיזוֹ צָרָה חֶסֶד וְשְׁלוֹם, עָלָיו לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן אֲצֵל צַדִּיקִים הַיּוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת זֹאת, וּלְפָדוֹת אֶת נַפְשׁוֹ, וְעַל

יְדֵי כֹף הַצַּדִּיק פּוֹדָה אוֹתוֹ וּמַצִּיל אוֹתוֹ מֵהַצָּרָה וְהוּא נוֹשֵׁעַ, וּמִבְּאֵר
בְּאֵרִיז"ל שֵׁיִשְׁנָם בְּשָׁמַיִם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינַיִם, וְהֵם כְּנֶגֶד
עֲשָׂרִים וְאַרְבָּע שָׁעוֹת הַיְמָמָה וּבְכָל שָׁעָה יִשְׁנֵנוּ בֵּית דִּין אַחַר הַדֵּן
אֶת כָּלֵם.

וּכְפִי גְדֻלְתּוֹ וְגִדְל כַּחוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הָעוֹרֵף אֶת הַפְּדִיּוֹן, כֹּף גְּדוֹל
כַּחוֹ לְהוֹשִׁיעַ אֶת הָאָדָם מִכָּל רַע - וְהִנֵּה יִשְׁנֵם צַדִּיקִים הָעוֹשִׂים
פְּדִיּוֹן וּבִכְחַם לְהַמְתִּיק אֶת הַדֵּין רַק בְּחֶלְקוֹ, כִּי הַפְּדִיּוֹן שֶׁהֵם עוֹרְכִים
מִגִּיעַ רַק לְחֶלֶק מִהַבְּתֵי דִינַיִם וּמִמְתִּיק אֶת הַדֵּין וְהַקְּטָרוֹג אֲשֶׁר
יִשְׁנֵנוּ בָּהֶם עַל אוֹתוֹ אָדָם, וְלָכֵן יִתְכַּן שֶׁהָאָדָם שִׁיעֵרָף אֶת הַפְּדִיּוֹן
לֹא יוֹשֵׁעַ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהוּא לֹא הַמְתִּיק אֶת הַדֵּין בְּשִׁלְמוֹת בְּכָל
הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי הַדֵּין הַנִּמְצָאִים בְּמָרוֹם, אֲבָל בְּכָל דוֹר וְדוֹר
יִשְׁנֵנוּ צַדִּיק גְּדוֹל מְאֹד שֶׁבְּכַחוֹ לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן הַכּוֹלָל, דְּהֵינּוּ לַפְּדוֹת
אֶת הָאָדָם בְּשִׁלְמוֹת וּלְהַמְתִּיק אֶת הַדֵּין בְּכָל הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה
בְּתֵי דִינַיִם, וְאִם יַעֲשֶׂה הָאָדָם פְּדִיּוֹן נֶפֶשׁ אֶצֶל צַדִּיק כְּזֶה בּוֹדָאי
יִוֹשֵׁעַ מִכָּל צָרָה וְצוּקָה.

וְהִנֵּה מוֹגֵלָה רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב (לִיקו"מ קמט) שֶׁבְּכָל לַיְלָה וּלְיַלְהָ
יְכוֹל כָּל אָדָם בְּעֶצְמוֹ לַעֲשׂוֹת לְעֶצְמוֹ, אֶת הַפְּדִיּוֹן הַכּוֹלָל אֶת כָּל
הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינַיִם, וְהוּא עַל יְדֵי שִׁיקוּם בְּחִצּוֹת וַיַּעֲרֹף
תִּקּוֹן חִצּוֹת וַיֵּשֶׁב לְלַמֵּד תּוֹרָה - וּבְכֶף הוּא פּוֹדָה בְּעֶצְמוֹ אֶת נַפְשׁוֹ
מִכָּל רַע.

וְלָכֵן דָּבָר זֶה מְסֻגָּל מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ יְשׁוּעוֹת גְּלוּיוֹת לְכָלֵל וּלְפָרֵט,
וְרַבִּים רַבִּים נוֹשְׁעוּ בְּכֶף בְּכָל הַיְשׁוּעוֹת וּבְכָל הַתְּחוּמִים כְּמוֹ שְׁנֹסְפֵר
בְּפָרֶק זֶה.

מדוע בהוד נקודם לא היו כל כך הרבה צרות

וזו הסבה שבדורות קודמים שבהם היו נוהגים לקום חצות וללמד בלילה, לא היו כל כך הרבה צרות ומחלות כמו שיש היום, כמו שאמר הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, ראש ישיבת פורת יוסף, כאשר באו אליו שלוחים משיבה מסימת אשר בקשו את חתימתו, על כרוז הקורא לתרם ולעזר לחולים מספנים מטובי לומדיה שפגעה בהם מדת הדין, רחמנא לצלן, והשיב להם הרב צדקה זצ"ל: מדוע שנו בדור הזה את סדרי הלמוד, הרי הלמוד אחרי חצות לילה מסגל מאד להסיר מישראל כל חלי וכל נגע.

הרי רק לפני חמשים שנה היו כל בתי המדרש בירושלים באישון לילה מלאים מפה אל פה, ובאמת לא היו כל כך הרבה צרות וחלאים כמו שיש היום, סים הרב צדקה זצ"ל. וכל זאת מפני שבכחה של תורת הלילה להגן על עם ישראל מכל נזק ומכל צרה. (מתוך הספר "זאת ליהודה" תולדות חייו של הרב יהודה צדקה זצ"ל)

עדות נוראה על שמירה מיוחדת ליהודי סוריה

וכן גם מעיד, עדות נוראה מאד, הגאון הגדול רבי אברהם ענתבי זצ"ל, ששמש בקדש כאב בית דין בחלב אשר בסוריה, לפני כמאתים שנה, בהקדמה לספרו "קרובן אשה".

"ואני מגיד מה שראיתי בימי חרפי שהעיר השם רוחו של אחד

שְׁהִיָּה מַעִיר אֶת בְּנֵי הַקְּהֵלָה לְאַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה, עַד שֶׁרַב הַקְּהֵל
 הָיוּ קָמִים וּבָאִים לְבֵית הַמְדָרֶשׁ וְלוֹמְדִים בְּחִבּוּרֹת חִבּוּרֹת, כְּאֲשֶׁר
 חִבּוּרָה אַחַת הָיוּ לוֹמְדִים גְּמָרָא בְּתוֹסְפוֹת וְאֲנִי הַקְטָן הֵייתִי עִמָּם
 וְחִבּוּרָה אַחֶרֶת הָיוּ לוֹמְדִים שְׁלַחַן עֲרוּף אַרְח חַיִּים, וַיֵּשְׁבוּ אִתָּם
 כַּמָּה תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁהִסְבִּירוּ לָהֶם אֶת הַלְמוּד, וְחִבּוּרָה נוֹסֶפֶת
 הָיוּ לוֹמְדִים זֶה־הַקְדוּשׁ וְעוֹד חִבּוּרָה הָיוּ הוֹגִים בְּסִפְרֵי מוֹסֵר כְּמוֹ
 רֵאשִׁית חֲכָמָה וְכַד הַקָּמַח וְכַדוּמָה.

וּמַעִידֵנִי עָלַי - מְסִים הַגַּה"ק רַבִּי אַבְרָהָם עֲנַתְבֵּי זצ"ל - שֶׁכָּל
 זְמַן שֶׁהָיָה הַמְנַהֵג הַזֶּה טוֹב בְּיָדָם הָיָה אֹר לְבַנְי יִשְׂרָאֵל בְּמוֹשְׁבוֹתָם,
 וְלֹא הָיָה לָהֶם כָּל הַשָּׁנִים שׁוּם עֲצָבוֹת וְדָאָגָה וְלֹא קָרָה לָהֶם שׁוּם
 נֶזֶק לְשׁוּם אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַל אוֹתוֹ הַדּוֹר נֶאֱמָר "שׁוֹמֵר מִצְוָה
 לֹא יֵדַע רַע", וְכָל אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהָיוּ תוֹפְסִים מְנַהֵג זֶה בִּידֵיהֶם הָיָה
 שֹׁפַע בְּעוֹלָם, הַכֹּל בְּזוֹל וְהַכֹּל מִצּוֹי בְּחִנָּם אֵין כֶּסֶף נֶחֱשָׁב, וְאֵין
 דָּאָגָה בְּלֵב אִישׁ, וְאֵין אֶחָד שֶׁמֵּת קֶדֶם זְמַנּוֹ, וְעַל דּוֹר זֶה נֶאֱמָר
 "וְעַמּוּךָ כָּל־מִצְדִּיקִים", עַכ"ל.

וְאֵכֵן הַגָּאוֹן הַרַב יְהוּדָה צְדָקָה זצ"ל - כְּשֶׁרָאָה אֶת הַדְּבָרִים
 הַנּוֹרָאִים הָאֵלוּ הַכְּתוּבִים בְּסִפְר "קֶרְבֵּן אִשָּׁה", שֶׁלַח לְהַפְיֵצֵם
 בְּרַבִּים וְלִתְלוֹתָם בְּכָל הַבְּתֵי כְּנִסְיוֹת שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, כְּשֶׁהוּא מוֹסֵר
 בְּסִיּוּמָה קְרִיאָה לְצַבּוֹר הַרְחֵב לְהַשְׁתַּתֵּף בְּכוֹלֵל חֲצוֹת "בְּלֵיל שְׁשִׁי",
 בְּבֵית הַכְּנֶסֶת "שׁוֹשְׁנִים לְדוֹד" שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ פֶּתַח, כְּשֶׁהוּא דָּאָג
 לְמִמּוֹן הוֹצָאוֹת הָאַבְרָכִים הַרַבִּים, וְאֵף הוֹסִיף קְרִיאָה לְכָל מִי שֶׁיִּכּוֹל
 לְפֶתַח לְמוֹד כְּזֶה בְּמִקְוֹמוֹת נוֹסְפִים בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וּבְזָכוֹת כֶּף
 הוּא יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרָכוֹת הַנֶּאֱמָרוֹת בְּסִפְר הַזֶּה"ל.

כֶּף גַּם הַבְּקִשָּׁה הַיְחִידָה, אוֹתָהּ בְּקִשׁ הַגָּאוֹן רַבִּי יְהוּדָה צְדָקָה

זצ"ל בצנאָתו הַיְתָה, לְהַמְשִׁיךְ וּלְהַחְזִיק אֶת "הַכּוֹלָל חֲצוֹת בְּלִיל שְׁשִׁי" שֶׁהוּא פֶּתַח, וּמִקְרָבֵי שְׂיָדְעוּ זֹאת תְּרַמּוּ כִּסְפִים רַבִּים לְעֹלֵי נִשְׁמָתוֹ לְכוֹלָל לֵיל שְׁשִׁי, בְּבֵית הַכְּנֶסֶת "שׁוֹשָׁנִים לְדָוִד", בְּיָדְעֵם שֶׁזֶה הִיא רְצוֹן קָדְשׁוֹ.

וְאָכֵן כּוֹלָל זֶה פּוֹעֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כִּאֲשֶׁר בְּכָל לֵיל שְׁשִׁי עוֹלִים הַמּוֹנֵי לּוֹמְדִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֶּקֶר.

זוּוּגִים שִׁנְסַגְרִים בְּחֲצוֹת

וְרַבִּים אֲשֶׁר נִסּוּ לַעֲשׂוֹת סְגָלָה זֹאת וְקִמּוּ חֲצוֹת לַיְלָה נוֹשְׁעוּ בְּכָל מָה שֶׁהָיוּ צְרִיכִים, בְּכָל הַתְּחוּמִּים; אִם בְּפִרְנָסָה אוֹ בְּנִים, אוֹ זוּוּגִים, וְאִף בְּעֵינֵי רְפוּאָה אֲנָשִׁים רַבִּים רְאוּ נִסִּים וְנִפְלְאוֹת בְּעֵינֵיהֶם, לְאַחַר שֶׁהַחֲלוּ לָקוּם חֲצוֹת לַיְלָה וְלַעֲסֵק בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה עַד הַבֶּקֶר.

סִפְרֵי לִי חֵבֵר תְּלַמִּיד חָכֵם אֲשֶׁר לָמַד בְּבַחֲרוּתוֹ בְּאַחַת הַיְשִׁיבוֹת הַמְּבַחֲרוֹת בְּאַרְץ, וְהַתְּקַשָּׁה מְאֹד בְּמִצִּיאַת הַזּוּוּג - כִּאֲשֶׁר הִיא כְּבָר בְּגִיל שְׁלוֹשִׁים וְתִשְׁעֵי וְעַדִּין לֹא מִצָּא אֶת זּוּוּגוֹ, עַד שֶׁלָּמַד עַל מַעֲלָתָהּ הַגְּדוֹלָה שֶׁל קִימַת חֲצוֹת לַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, וְהַחֵל לָקוּם חֲצוֹת לַיְלָה וְלָלַמַּד תּוֹרָה עַד הַבֶּקֶר וְתוֹךְ הַדָּשׁ יָמִים מִצָּא אֶת זּוּוּגוֹ.

וּסְפָר לִי שֶׁמִּמּוֹנֵי רְאוּ וְכֵן עָשׂוּ גַם חֵבְרִי, עַד שֶׁהַדְּבָר הַתְּפָרְסָם בִּישִׁיבָה בְּהַ לָּמַד כְּסָגְלָה בְּדוּקָה וּמְנֶסָה לְמִצִּיאַת הַזּוּוּג, לָקוּם חֲצוֹת לַיְלָה לִוְמֵר תִּקּוֹן חֲצוֹת וְלַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, וְאָכֵן בַּתּוֹךְ תִּקּוּפָה קִצְרָה מְאֹד אֲשֶׁר בְּהַ עָשׂוּ זֹאת כְּמָה מֵהַבְּחוּרִים הַמְּבַגְרִים בִּישִׁיבָה, אֲשֶׁר הָיוּ כְּבָר בְּגִיל מְבַגֵּר מְאֹד - כָּלֵם הַתְּאַרְסוּ בְּשַׁעָה טוֹבָה וּמִצְלַחַת לְמַזְל טוֹב.

והראיתי לו שמקור הדברים - הוא בלקוטי מוהר"ן (תורה ט) שמבאר שם שלפי הזוג אשר אדם עושה בתפלתו, כך מדה כנגד מדה הוא זוכה למצא את זוגו, והנה עקר הזוג והיחוד קב"ה ושכינתה נעשה על ידי אלו שקמים בחצות הלילה ועוסקים בתורה עד הבקר, אשר הם הגורמים את כל תקוני השכינה בתפלת שחרית כמובא בהאריז"ל (שער הכוונות דרושי הלילה ב).

ולכן כאשר הם קמו חצות לילה הם זכו למצא מייד את זוגם בשעה טובה ומצלחת.

אברך נוסף ספר לי שהוא גם היה בחור מבגר מאד, בגיל ארבעים, ועדין לא מצא שדוף - וכששמע על מעלת הקימה בחצות לילה לתורה ותפלה - החל לעשות זאת, ותוך חדשים מצא שדוף טוב, וזכה להקים בית נאמן בישראל.

ואמרת אף לו שאפשר להסביר זאת על פי דברי הרה"ק רבי נחמן מברסלב, (לקו"מ ט') הכותב שכפי שהאדם גורם יחוד בתפלתו כך הוא זוכה למצא את זוגו.

והנה עקר היחוד בשמים, נעשה על ידי אלו שקמים בחצות, על ידי התורה שהם לומדים בלילה, כאשר היחוד נשלם בתפלת שחרית שלאחריה (זוה"ק ויקהל פקודי ובאריז"ל שער הכוונות דרושי הלילה ב) ומשום כך זוכים הקמים בחצות למצא את זוגם בנקל.

הלמוד בלילה מכריח את הגנבים

כתוב בספר המדות: על ידי אמירת תקון חצות נצול מגנבים.

והנה ישנם על כף כמה ספורים נפלאים אשר את חלקם
שמעתי מכלי ראשון, אכתב כאן כמה מהם:

ספר לי יהודי יקר אשר בבעלותו היתה מפלגת גדולה, והנה
באחד הלילות כאשר הוא קם כהרגלו בחצות לעסק בתורה,
הוא ראה שיש אור דולק בחנותו, דבר זה עורר בו חשד והוא
מיד החיש את פעמיו למפלגת כדי לבדוק את פשר האור הדולק
שם, והוא תפס שני גנבים אשר היו באמצע לגנב את הסחורה
מהחנות, וכך נצל כל ממונו בזכות הקימה בחצות הלילה לעסק
בתורה.

ספור נוסף, ספר הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, שספר
לו תלמידו שקם בחצות והלך לכולל ללמד, גנבים אשר פרצו
לביתו ברחו ונסו מיד, והראה הרב לתלמידו שזה מפרש בספר
המדות אשר בזכות תקון חצות נצול מגנבים.

וכך ארע גם בתקופה האחרונה באחת מערי הארץ, שהיתה
שם מכה של גנבות וספר אחד מתושבי העיר, שראו בחוש שכל
אלו שקמו חצות נצלו בדרך פלא, כאשר אף על פי שהגנבים
בקרו אצל שכניהם, דלגו על בתיהם ללא שום טעם וסבה נראים
לעין, וכך הם נצלו מהגנבים בזכות שקמו חצות.

ובדבר זה יש עידוד וחזק נפלא לנשים, המפחדות לתת
לבעליהן לקום חצות וללכת ללמד תורה, כי מפחדות להשאיר
לבדן בבית, מפחד הגנבים המשוטטים בלילה, וכאשר יראו את
הבטחת מוהר"ן מברסלב זיע"א, אשר על ידי אמירת תקון חצות
נצל מגנבים, יהיה סמוך לבן ובטוח שלא יפנסו בביתם גנבים,
כי ביתם שמור ב"בטוח מלא" ובמסכים סגורים, על ידי חגרת

השמירה הטובה בעולם שנוצרת מאמירת "תקון חצות" ולמוד התורה בחצות של בעליהם, אשר בכחה נמשכת ההגנה והשמירה על כל העולם כלו כמו שכתב הזהר הקדוש, ונדאי שהם נשמרים מכל מיני גנבים ושודדים.

שמירה עליונה

ספור נפלא ספר הרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א (מובא בעלינו לשבח חלק ד' עמוד של"ג) שארע באחת השכונות בירושלים עיר הקדש, שבו היו חדירות של מחבלים כל לילה אשר גרמו לפחד רב ואימה עצומה הן למבגרים והן לצעירים. וטכסו התלמידי חכמים המתגוררים במקום עצה לעצר זאת, על ידי שיקימו כולל חצות אשר בו ישקדו תלמידי החכמים על תלמודם במשך שעות הלילה אשר מחצות עד הבקר. ואכן הקימו במקום כולל חצות - ומאז פסקו כל חדירות המחבלים בשעות הלילה לשכונה. כי על ידי למוד התורה אשר מחצות עד הבקר מעוררים את השמירה העליונה על כל ישראל ובפרט על המקום בו לומדים תורה בשעות אלו.

שהרוד פלאי מהפלא האנגלי

ספור נפלא ספר הרה"ג רבי סלמאן מוצפי זצ"ל, אשר היה בימי המנדט הבריטי. כשהיה עצר והיה אסור לצאת לרחוב, והוא קם בחצות לילה והלך לתמו ברחוב ללמד תורה, השוטרים שראו אותו ברחוב לקחו אותו מיד למעצר בפלא שהיה במגרש הרוסים.

כְּשֹׁנְכַנְס לְשֵׁם, רָאָה וְהִנֵּה יֵשׁ שֵׁם צָבוּר עֵנֶק, כְּשִׁלוּשׁ מְאוֹת אִישׁ, אֲשֶׁר אָף הוּא נֶעְצַר בְּאוֹתוֹ עוֹוֹן. מִיַּד הֵחַל לְדַבֵּר עִמָּם דְּבָרֵי תוֹרָה וּלְחַזְקָם וּלְעוֹדְדָם בְּדַבְרֵי חֲזִיק, כְּאֲשֶׁר הִתְקַבְּצוּ כָּלֶם סְבִיבוֹ וְהִקְשִׁיבוּ לוֹ, וּכְשֶׁהֲגִיעָה שְׁעַת חֲצוֹת, הֵחַל לְחַזְקָם עַל גְּדֹל הַשְּׁעָה וְגִלוֹת הַשְּׂכִינָה - וְהֵחַל לֹמַר תְּקוּן חֲצוֹת כְּשִׁכְּלָם מַחֲרִים-מִחֲזִיקִים אַחֲרָיו מְלָה בְּמִלָּה וּלְאַחַר מִכֵּן אָמַר עִמָּם קְבַלְתָּ עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם וּפְסוּקֵי ה' מְלֶךְ, כְּאֲשֶׁר בַּמָּקוֹם הַיְתָה הַתְּעוֹרְרוֹת עֲצוּמָה.

הַשּׁוֹטְרִים שֶׁשָּׁמְעוּ קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בְּבֵית הַכֶּלֶא נִכְנְסוּ לְרֵאוֹת מָה זֹאת, וְהִנֵּה הֵם רוֹאִים אֶת כָּלֶם עוֹמְדִים בְּתַפְלָה, בְּכֹנֶנָה וּבְדַבְּקוֹת. מִיַּד נִתְּנוּ הַשּׁוֹטְרִים הוֹרָאָה לְשַׁחֲרַר אֶת כָּלֶם מִבֵּית הַמֶּאֱסָר, וְכָלֶם רָאוּ בַּחוּשׁ כִּי־צַד לְאַחַר שֶׁזָּכוּ לֹמַר תְּקוּן חֲצוֹת בְּהַתְּעוֹרְרוֹת, וּבִכְרָךְ פָּדוּ אֶת הַשְּׂכִינָה כְּבִיכּוֹל מְגִלוֹתָהּ, מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה, מִיַּד נִפְדּוּ אָף הֵם מִהַכֶּלֶא וּשְׁחֲרָרוּ לְבֵיתָם.

תַּפְלָה בְּעַת רִצּוֹן

מוֹבָא בְּסִפְר "הַשְּׁרָף" - סִפּוּר תּוֹלְדוֹתָיו שֶׁל הַרְבֵּי שְׁמוּאֵל שְׁפִירָא זצ"ל מַעֲשֵׂה נֶס וּפְלֵא שֶׁהָיָה לוֹ בְּזִכּוֹת קִימַת חֲצוֹת, וּמַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה כִּף הָיָה: לְרַב שְׁמוּאֵל הָיָה בֵּן, שֶׁשָּׁמוֹ הָיָה נַחְמָן שְׁלֵמָה יִצְחָק. כְּשֶׁהָבֵן הִזָּה הָיָה בֵּן עֶשֶׂר, חָלָה בְּדַלְקַת רֵאוֹת, שֶׁבְּזִמְנָם הָיְתָה זוֹ מַחְלָה קָשָׁה וְכַמְעַט חֲשׂוּכַת מְרַפָּא. בְּתַחֲלָה נִסּוּ לְרַפְּאוֹת אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ בְּדֶרֶךְ טְבַעִית, אָבָל כְּשֶׁרָאוּ שֶׁזֶה לֹא מוֹעִיל לְקַחוּ אוֹתוֹ לְבֵית חוּלִים.

כְּשֶׁהֲגִיעוּ עִם הַיֶּלֶד לְבֵית הַחוּלִים הָיוּ כְּבָר הֵרָאוּת שְׁלוֹ מְלֵאוֹת

לחה והיה מחרחר ובקשי נושם, וכשראו זאת הרופאים התיאשו מחייו ואמרו שאין מה לעשות וזה ענין של כמה ימים עד שימות ר"ל.

הרב דוד שֶׁכְּטֵר הוא שֶׁשָּׁמַע זאת מפי הרופאים, והוא מהר להודיע לרבי שמואל שפירא שישב ולמד בבית הפנסת של חסידי ברסלב, שהמצב של הבן שלו מאד קשה. גם לאמו של הילד הודיע שהמצב של הילד שלה קשה, והציע לה, שמאחר שהיא מכרחת לשמור על הילדים, היא תשאיר עם הילדים והוא ילך לבית החולים להיות עם הילד.

וכך היה, הרב דוד שֶׁכְּטֵר הלך לבית החולים, והרב שמואל שפירא הלך מייד לכתל להתפלל על הבן שלו. אמו של הבן, נחמן שלמה יצחק, חכתה כל הלילה במתח ובחרדה, והיתה בטוחה שבבקר יודיעו לה ר"ל על הגרוע מכל, ופחדה ללכת לבית החולים לשאל לשלמו של בנה.

לבסוף היא התגברה על הפחד והלכה לבית החולים, ושם בשרו לה בשורה טובה, שבאמצע הלילה החל שפור לא טבעי במצבו של הילד, ומצבו משתפר והולך והנה הוא מהלך ומטייל כבר בבית החולים.

הרב דוד שֶׁכְּטֵר שהיה עד לנס הזה, יצא אליה כשהוא שרוי בשמחה עצומה ואמר: אמר את האמת, אני פחדתי רק עד הרגע של חצות! ידעתי שאם הילד יחזיק מעמד עד חצות, אזי בודאי יפעל רבי שמואל שפירא ישועה עבורו בעבודתו בחצות לילה, וכל תפילתי היתה רק שהילד יחזיק מעמד עד חצות, שאז בודאי יפעל רבי שמואל בתפלותיו בשעת הרצון של חצות ויציל את

הילד. ובאמת כן היה, הילד החזיק מעמד עד חצות ואז חל המהפך במצבו והוא הבריא.

אחרי כן רץ הרב דוד שכטר לכתל וראה שם את רבי שמואל שפירא שהוא עדין יושב בתפלה ומזיל דמעות פמים על הילד. רבי דוד נגש לרבי שמואל והודיע לו על הישועה שהוא פעל, ושעכשו הוא יכול כבר להתפלל תפלה של הודיה לה'.

הנחש שהתהפך לאבנט

ישנו ספור נפלא שהיה עם הגאון רבי אליהו מאיזמיר בעל ה'שבט מוסר', ה'שבט מוסר' חבר עוד ספר - והוא נקרא 'אזור אליהו'. את הספר 'אזור אליהו' הוא כתב בעקבות מעשה נורא ונס שהיה לו, שפעם אחת קם בלילה לעסק בתורה, ואחרי שלמד זמן מה, הושיט את ידו לחזק את חגירת אבנטו, כשלפתע ראה שהאבנט זז! הוא הסתכל טוב יותר וראה שזה לא האבנט שלו אלא נחש! נמצא, שהוא ישב ועסק בתורה כמה שעות כשנחש חגור לו למתניו! לזכר הנס הזה הוא כתב ספר בשם: אזור אליהו - אזור פרושו אבנט.

הגאון הרב יצחק זילברשטין שליט"א מסביר בספרו 'עלינו לשבח', כיצד זכה בעל ה'שבט מוסר' לנס כזה, שזה בזכות שהוא הפך את גופו לאבנט של תפלה! ובזכות שהגוף שבא ממשיחא דחויא, דהינו מעור הנחש, נהפך אצלו לאבנט, לכן זכה שבמציאות הנחש הפך לאבנט ולא הזיק לו - כי כאשר אתה הופך ומקדש את הגוף שהוא הנחש, ממילא גם נחש ממישי יהפך בשבילך לאבנט.

מתי העקרב מציל ממות?

רבנו יוסף חיים זצ"ל מביא מעשה נפלא בספרו 'בן-יהודע', על תלמיד חכם אחד שהיה קם תדיר בחצות לילה לעסק בתורה. פעם אחת בשבתו בביתו בלילה ראה עקרב מזיק והתחיל לרדף אחריו להרגו, כי פחד שלא יזיק את בני הבית הישנים, והעקרב נמלט מפניו והוא רדף אחריו ולא הצליח להרגו.

הלך התלמיד חכם והעיר את אשתו כדי להזהירה מפני העקרב, והיא מרב עיפותה טענה לפניו מדוע הוא מעיר אותה משנתה המוכרחת לה למנוחה מעמל היום, והוא ענה לה שישנה סכנה בבית מחמת שראה עקרב מזיק ולא הצליח להרג אותו. אמרה לו אשתו: והיכן ההבטחה שכל מי שעוסק בתורה התורה מגנה ומצלה ושומרת עליו מכל צער ונזק, ויש הבטחות גדולות בזהר (בפרשת בחקותי דף רו) שמי שעוסק בתורה בלילה, שולט על כל הגזרות הקשות והרעות, ואם כן איך אפה אומר שיש סכנה מעקרב?

ואחרי שאמרה זאת, קמה בכעס ממטתה, והנה, תכף כשנתרחקה ממטתה התמוטט ברעש גדול הקיר הסמוך שהיה בנוי מאבנים גדולות, ונפל כלו על מטתה במקום שרגע לפני כן היתה שוכבת, שאלו היתה שם היתה בודאי נמחצת ונהרגת במקום!

אמר לה בעלה: הנה התשובה לשאלתך: ה' יתברך סובב סבה זו של העקרב בשביל להצילך ממנות, בזכות התורה שאני לומד בלילה.

שומרי העיר

בגמרא (בבא בתרא דף ח) מובא, שתלמידי חכמים נקראים 'שומרי העיר' וממילא הם פטורים מלשלם מסים על שמירת העיר, מאחר שהם בעצמם שומרים על העיר בתורתם. וצריכים לדעת, שעקר השמירה היא דוקא כְּאִשֶּׁר לומדים תורה בלילה, כמובא בזהר הקדוש (פרשת ויחי דף רמג) וכן כתבו חז"ל: כָּל בֵּית שְׂאִין נִשְׁמָעִים בּוֹ דְבַרֵי תוֹרָה בַּלַּיְלָה אֲשֶׁר אוֹכְלָתוּ.

היה מעשה ברמת אלחנן, המובא בהספמיתו של הגאון הרב יצחק זילברשטיין שליט"א לספר 'חצות לילה אקום', שמספר שם הרב שליט"א שהיתה תקופה שהיו ברמת אלחנן הרבה צרות, וכמה וכמה מקרים קשים ארעו שם רחמנא לצלן. וערכו אספה של תלמידי חכמים לטכס עצה מה לעשות, ואחד התלמידי חכמים הציע, שיש סגלה גדולה מהזהר, שמי שלומד תורה בלילה, הוא בעצמו נצול מכל גזרות קשות ולא זו בלבד, אלא שהוא ממשיך על ידי כך שמירה עליונה על כל עם ישראל. אותו תלמיד חכם הציע, שיקימו שם בשכונה כולל של עשרה אברכים שילמדו תורה בלילה, וכן עשו, וברוך השם פסקו המקרים הקשים.

ומִכָּף אָנוּ רואים את גדל הכח של עסק התורה בחצות לילה, שאלו התלמידי חכמים שעוסקים בתורה בלילה, הם השומרים על העיר מכל צרה וצוקה, כי על ידי כך נמשכת שמירה עליונה על כל יושבי העיר הזאת.

תורה בלילה מכפרת

מובא בחז"ל (עירובין יח): כל בית שלומדים בו תורה בלילה שוב אינו נחרב, שנאמר: "ולא אמר איה אלו-ה עשי נתן זמרות בלילה" - שפרושו שמ' שנותן זמירות בלילה, הינו שלומד תורה בלילה, כמו שנאמר "זמרות היו לי חקיק", לא יצטרף לשאל: איה אלו-ה עשי, דהינו איפה הבית הזה שהיה בנוי כאן כי ביתו יהיה שמור מכל רע.

ולכאורה מדוע חז"ל כתבו זאת על דרך השלילה - סופו שאינו נחרב? וכי מדוע יעלה על הדעת שביתו יחרב, שצריכים להבטיח לו שלא יחרב ביתו? אלא מבאר הגאון רבי חיים פלאגי זיע"א בספרו 'פף החיים' פרק ג', שמדבר על בית כזה שראוי להחרב, לפי מעשיו של בעל הבית, כגון ששומעים בו זמרה באפן האסור שעל כף אמרו חז"ל "זמרא בביתא חרבא בספא", שפרושו שענשו הוא שיחרב ביתו, אבל למרות מעשיו הרעים של בעל הבית, הוא נצל מכף, כיון שהוא עוסק בתורה בלילה, וזאת משום שהתורה שעוסקים בה בלילה מכפרת עוונות, וממילא האדם שמור מכל רע.

כן מובא עוד במפרשים, על מה שמובא בחז"ל (מגילה ג) שכאשר נכנסו בני ישראל לארץ-ישראל עם יהושע בן נון, נפגש אתו המלאך ואמר לו: עתה באתי (יהושע ח). שאל אותו יהושע על מה באת עתה להוכיח אותנו? על כף שלא הקרבנו תמיד של בין הערבים או על כף שלא למדנו תורה? ענה לו המלאך: באתי להוכיח אתכם על כף שלא עסקתם בתורה.

ושואלים המפרשים, מדוע לא הוכיחם המלאך על עוון מה שלא הקריבו את קרבן התמיד? וכי על זה לא ראוי לבוא המלאך ולהתריע? אלא מתרצים המפרשים, שהמלאך הוכיחם רק על למוד התורה מפני שאלו היו לומדים ישראל תורה בלילה, התורה שהיו לומדים ישראל בלילה, היתה מכפרת להם גם על עוון זה כי התורה שלומדים בלילה מכפרת את העוונות. וממילא עקר התביעה עליהם היתה על כך שלא למדו תורה בלילה, ובזה נכללים שאר העוונות.

על פי זה מיישבים המפרשים את מה שאמרו חז"ל (ברכות י"ט): אם ראית תלמיד חכם שעבר עברה בלילה, אל תהרהר אחריו ביום כי בודאי עשה תשובה. ולכאורה מנין לנו זאת שבודאי עשה תשובה? אלא, מסבירים האחרונים, שזאת משום שבדרך כלל תלמידי חכמים עוסקים בתורה בלילה, וממילא התורה מכפרת עליהם, ולכן אם ראית תלמיד חכם שעבר עברה בלילה אין להרהר אחריו ביום, כי בודאי על ידי עסק התורה בלילה, הוא עשה תשובה שלמה.

ועל דרך זה מובא באור במפרשים על מה שאמרו חז"ל (בבא בתרא קט"ז): כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. שואלים המפרשים: כיצד נאמר - ילך אצל חכם, דהינו כל חכם התופס בישיבה, ולכאורה, מנין אנו יכולים להיות בטוחים שאותו חכם אכן יכול לבטל מהחולה את הגזרות שנגזרו עליו? אולי נגזרה גזרה שאין בכחו של אותו חכם לבטלה?

ומתרצים זאת המפרשים על פי הזהר המובא לעיל (בחקתי ר"ז), שמי שקם חצות ולומד תורה שולט על כל הגזרות הקשות

והרעות, וכן כל הברכות שלו מתקיימות כמו שכתוב: "הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העמדים בבית ה' בלילות" (זוהר ויקרא יג), וזה הטעם שהולכים לחכם שיתפלל על החולה כי בודאי החכם לומד תורה בלילה, ואם כן בכחו לבטל כל גזרה קשה ולהשפיע ברכה ורפואה.

כי תעבר במים אתך אני

ספר לי אברך חשוב - אשר בכל שנה כאשר מגיעה תקופת החרף הוא סובל מאד מתחלת החרף, הן מצננון רב והן משפעות ודלקות גרון וכו', וזאת כיון שהנו רגיש מאד לקר, ובאחת השנים זכה ללמד במשך כל החרף בחצות לילה, והנה למרבה הפלא אף שהיה לומד בשעות הלילה אשר בהן הקור גדול מאד, לא הצטנן אף בצננון הקל ביותר במשך כל החרף כלו - וכך עבר עליו כל החרף כלו - כאשר כל מחלות החרף מדלגות עליו על אף רגישותו הרבה לקור וספר לי מעשה זה בהתלהבות עצומה.

ואמרת לי לו שהדברים מפרשים כבר בזהר (ויחי רמז) שעל ידי הלמוד בלילה האדם זוכה לשמירה עצומה הן לגופו והן לנשמתו. ולכן הוא זכה לשמירה עליונה ממרומים.

ברכת אריכות ימים

חז"ל (מסכת תענית ל"א) כותבים, שמש"ו באב אשר בו מתארכים הלילות והימים מתקצרים, ישנו חיוב גמור לקום בלילות ולעסוק בתורה.

ועל כן מוסיפה הגמרא "דמוסיף יוסיף" מי שיוסיף שעות ללמוד ויקום בלילה ללמוד תורה יוסיפו לו חיים, ואף אם נגזרה עליו גזרת מות השם יצילנו, בזכות כן היא מתבטלת מעליו, "ומאן דלא מוסיף יאסף" ומי שלא מוסיף שעות ואינו קם ללמוד תורה בלילה, יאסף קדם זמנו, חס ושלום.

לומדים מכאן שכאשר האדם קם בלילה לעסק בתורה, אפלו אם נגזרה עליו גזרה רעה חס ושלום, מוסיפים לו חיים מן השמים, וזוהי סגולה נפלאה לאריכות ימים, כהבטחת חז"ל שיוסיפו לו שנים על מה שנגזר עליו, ואף אם לא נגזר עליו לחיות עוד, יוסיפו לו שנים נוספות על מה שנקצב לו.

ספר לי יהודי מבגר שהתגורר בצעירותו בירושלים עיה"ק, אשר ראה בעיניו שכל אלו שקמו חצות האריכו ימים מאד - ורבם חיו למעלה ממאה שנה - וזאת כמו שכתב הגר"ח פלאגי זיע"א בספרו מועד לכל חי (ומקורו בזהר הקדוש ויקרא דף יב ובגמרא תענית ודמוסיף יוסיף) שעל ידי קימת חצות זוכה האדם לאריכות ימים ושנים, וזוכה לראות בנים לבניו כי מתקיים בו הפסוק וראה בנים לבניך שלום על ישראל.

נחת מהילדים

הנה בדורנו כאשר התפשטו הצרות מאד, ורבים מצעירי עמנו מהמשפחות הטובות ביותר נופלים לתרבות רעה חס ושלום, אשר קשה בביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג כמו שאמרו חז"ל, ובנדאי כל אחד ואחד היה חפץ בהבטחה מפרשת שנאמרה

מַרְבֵּי שְׁמֵעוֹן בַּר יוֹחָאי זִיע"א, לְשִׁמְרָה עֵילָאִית עֲלִיו וְעַל יוֹצֵאֵי
חֲלָצִיו, הֵן שְׁמִירָה בְּגִשְׁמִיּוֹת מִכָּל מַחְלָה וּמִגָּפָה וְכָל נֶזֶק וְדָבָר רָע,
וְהֵן שְׁמִירָה בְּרוּחָנִיּוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ יְלָדָיו לְתַרְבוֹת רָעָה חֵס וְשְׁלוֹם,
וְהֵנָּה מִי שֶׁקָּם חֲצוֹת זוֹכָה לְהַבְטָחָה זֹאת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזְהַר (ויחי
רמג) שֶׁזוֹכָה לְשִׁמְרָה עֲלִיוֹנָה הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת לוֹ וּלְכָל
בְּנֵי בֵיתוֹ.

שְׁמִירָה מִשְׁמַיִם – עַל יְדֵי חֲבִנְעַת הַמַּזִּיקִים

וּכְאֲשֶׁר אָדָם קָם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, עַל יְדֵי כֶּף הוּא
זוֹכָה לְשִׁמְרָה עֲלִיוֹנָה וְהַגָּנָה מִיַּחַדְת מִשְׁמַיִם, מִפְּנֵי שֶׁעָקַר יְצִיאַת
הַמַּזִּיקִים וְהַחִיצוֹנִים לְהַזִּיק הוּא בַּלַּיְלָה וְאֵז הוּא זְמַן שְׁלִיטָתָם,
וּכְאֲשֶׁר הָאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה בַּלַּיְלָה, עַל יְדֵי כֶּף הוּא מְכַנֵּיעַ אֶת כָּל
הַמַּזִּיקִים וְהַחִיצוֹנִים וּמְכַנֵּיס אוֹתָם לְנִקְבֵּא דְתַהוֹמָא רַבָּה (לַעֲמֵק
הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל), כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזְהַר (ויחי רלח), וּמִשׁוֹם כֶּף הוּא נִצָּל מֵהֶם
וְאֵינָם יְכוּלִים לְהַזִּיק לוֹ כָּלֵל, וְלָכֵן הָאָדָם זוֹכָה לְשִׁמְרָה עֲלִיוֹנָה.

שְׁמִירָה עַל יְדֵי הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה

וְטַעַם נוֹסֵף לְכֶף, מִפְּנֵי שֶׁהָאָדָם בָּעֵת לְמוֹדוֹ בַּלַּיְלָה - זוֹכָה
לְהַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בָּעֵת לְמוֹדוֹ - כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (חגיגה ב)
כָּל הַלּוֹמֵד בַּלַּיְלָה שְׂכִינָה כְּנֻגְדוֹ, וְכַמוֹבֵּא בַּזְהַר הַקְּדוֹשׁ (ויקרא יג)
שֶׁהַלּוֹמֵד בַּלַּיְלָה הַשְּׂכִינָה מִתְעַטְרֶת בּוֹ וּמִתְלַבֶּשֶׁת עֲלָיו וּבִבְקָר הִיא
מְבָרַכַת אוֹתוֹ בְּכָל הַבְּרָכוֹת.

והנה על ידי השראת השכינה נמשכת שמירה והגנה לו ולכל עם ישראל, כמו שכתוב: **כִּי ד' אֱלֹקֶיךָ מֵתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילֶךָ** - ואלו כְּאֲשֶׁר אֵין אֵת הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה, הֲרִי שֶׁהָאֲדָם מוֹכֵן לְכָל הַפְּגָעִים רַחֲמָנָא לְצַלּוֹן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: **וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרוֹת דְּבַר וְשָׁב מֵאַחֲרָיִךְ.**

וכיון שהאדם זוכה להשראת השכינה עליו בעת למודו בלילה, על ידי כך הוא ממשיך שמירה עליונה הן ברוחניות והן בגשמיות, עליו ועל משפחתו ועל כל עם ישראל כּוֹ.

הבטחת בעל ה"שערי ציון"

כתב בעל השערי ציון: עיני ירדה מים, כְּאֲשֶׁר שָׁמַתִּי אֶל לְבִי אֵת צָרוֹת יִשְׂרָאֵל שָׁרְבוּ מֵאֲד שֶׁהֵם בְּסוּד גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה אֲשֶׁר מִצְטַעֲרֵת בְּצַעֲרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּכָל צָרָתָם לֹו צָר.

ולא שלותי ולא שקטתי עד שמצאתי תקון ורפואה, "אֲנֹכִי אֲעַרְבֶנּוּ מִיָּדִי תִּבְקָשׁנוּ" שְׁכָל אָדָם שֶׁקָּם אַחַר חֲצוֹת כְּשֶׁקוֹרָא הַגָּבֵר וַיֵּשֶׁב עַל הָאָרֶץ וַיִּבְכֶּה עַל חֲרָבֵן בֵּית ה' וַיִּלְמַד בְּזֶהֱרַק הַקְּדוֹשׁ וְכוּ' כִּי־צַד הַשְּׂכִינָה בּוֹכָה וּמֵתְאוֹנְנֵת וְצוֹעֶקֶת עַל נַעֲוִיָּה וַיִּשִׁים זֹאת אֶל לְבוֹ וַיִּתְחַרֵּט עַל עוֹוֹנוֹתָיו "מִיָּדִי תִּבְקָשׁנוּ", אִם לֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַלֵּא כָּל רְצוֹנוֹתָיו וְהוּא יִחַקֵּק עַל כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ - כִּי עוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ גְּדוּלָה מֵאֲד, וּכְשֶׁהָאָדָם קָם בַּחֲצוֹת וְלוֹמַד בְּזֶהֱרַק הַקְּדוֹשׁ הוּא בְּרַחֲמָיו מְמַלֵּא כָּל מִשְׁאָלוֹת לְבוֹ, וּבְזָכוֹת זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִמְהַר וַיַּחֲשִׁי לְגֵאָלְנוּ וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל, אֲמֹן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

סגולה נפלאה

כתב הגאון רבי אליעזר פאפו בספרו "חסד לאלפים" (פ"ט ח):
 וְזֶה לְשׁוֹנוֹ "הִנֵּה לְפִי הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ אֲסוּר לְאָכַל וּלְשִׁתּוֹת וְאֶפְלוּ
 לְשִׁתּוֹת קֶפֶה אוֹ שׁוֹקוֹ, וְהַטּוּעִים אַחַר שְׁיִשּׁוֹן אוֹ לְאַחַר שְׁעֵלָה עֲמוּד
 הַשַּׁחַר הָרִי זֶה כְּעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה וְנִקְרָא מְעוֹנֵן וּמִנְחָשׁ וְלֹא מְהַנִּי
 תִּנְאִי וְכוּ', וְאַף אִם תִּרְאֶה רַבִּים בַּתּוֹרָה אֲנָשֵׁי הַשֵּׁם שְׂמֻקְלִים בְּזֶה
 אֵין רְאוּי לְסִמּוֹךְ עֲלֵיהֶם, "וְהַמְחִמִּיר מִחֲמַת מוֹרָא שְׂמִיָּם אֶפְלוּ
 בְּמִקּוֹם מִחוּשׁ רְפוּאָתוֹ מְהֵרָה תִּמְצָא מִן הַשְּׂמִיָּם".

שָׁק אֶת אֶדְוֶה אֶשֶׁר
תִּבְעֵת רֵעִיךָ עֲנִיתֶיךָ

פָּרָק אַחַד עָשָׂר
בְּעֵת רְצוֹן עֲנִיתִיךָ

הַזְמַן הַמְּבֻחָר
בְּחַיֵּי שֶׁל הָאָדָם

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, הֶחֱכֵם מִכָּל אָדָם, כָּתַב בְּקִהְלֵת (פָּרָק ב), כִּי יִשְׁנֵם עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה זְמַנִּים בְּחַיֵּי הָאָדָם, הַמְּסֻגָּלִים לְכָל מִינֵי דְבָרִים שׁוֹנִים: "עֵת לְבָבוֹת וְעֵת לְשִׁחּוֹק עֵת סִפּוּד וְעֵת רִקּוּד וְכוּ'", כְּמוֹ כֵּן יִשְׁנֵם זְמַנִּים שֶׁל עֵת רְצוֹן הַמְּסֻגָּלִים לְפַעַל יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת בְּשָׂמִים וּלְכָל דְּבַר אַחֵר.

וְהִנֵּה בּוֹדָאֵי כָּל אָדָם הִיא רוּצָה לְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן הַטּוֹב בְּיִתְרָה בְּחַיָּו, שֶׁהוּא הַזְּמַן הַמְּסֻגָּל בְּיִתְרָה לְהַצְלִיחַ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּלְקַבֵּל הַתְּפִלוֹת וְכוּ', וּלְמַרְבֵּה הַפְּלֵא, אֵין אָנוּ שָׂמִים לֵב לְכַף שֶׁהַזְּמַן הַמְּבֻחָר בְּיִתְרָה הוּא בְּדִיּוֹק בְּזְמַן בּוֹ רַבִּים מֵאַתְּנוּ פְּעָמִים רַבּוֹת יְשָׁנִים, וְזַמַּן זֶה הוּא בְּכָל לַיְלָה בְּחִצּוֹת לַיְלָה, וְהוּא נִמְשָׁךְ שְׁעֵתִים בְּכָל לַיְלָה, אֲשֶׁר בְּזַמַּן זֶה פְּתוּחִים כָּל שַׁעְרֵי הַשָּׁמַיִם לְפַעַל יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת בְּכָל הַתְּחוּמִים וְהַמִּשׁוּרִים, הֵן בְּתַחוּם

הרוח ועבודת השם, והן בתחומים הגשמיים, להושע בדברים בהם האדם זקוק לישועות, ובשעה זו יוכל כל אדם לפעל ישועות גדולות ועצומות.

מודיע לא נשבה לישראל רוח צפונות במדבר

זמן זה של חצות הלילה הוא עת רצון גדול מאד, כמו שכתבו חז"ל (מסכת יבמות דף עב), שפאשר היו ישראל ארבעים שנה במדבר, כל אותם ארבעים שנה לא נשבה להם רוח צפונות, שהנה רוח מיוחדת שהיא בינונית ופשוטת שאיננה חמה ואיננה קרה, והיא המרפאה את כל החולים ומשיבה אותם לאיתנם, ובשנים אלו שהיו עם ישראל במדבר לא נשבה להם רוח זו, ומשום כך כל אותם ארבעים שנה שהיו במדבר לא מלו ישראל את בניהם, וזאת מפני שבאותם ארבעים שנה היו ישראל נזופים ומרחקים מלפני השם יתברך, מחמת חטא העגל וחטא המרגלים, ומשום כך לא נשבה להם הרוח צפונות שהיא הרוח הטובה ביותר.

מודיע בחצות נשבה רוח צפונות

ואף על פי כן הייתה שעה ביממה שבה נשבה רוח זו, והיה זה בשעת חצות לילה שבו נשבה לישראל הרוח צפונות הזו אף כאשר היו נזופים ישראל במדבר (והסבה שלא מלו ישראל בחצות הלילה את בניהם, אף על פי שהיתה רוח צפונות מנשבת בשעה זו, היא מפני שההלכה קובעת שאין לקים את מצות ברית מילה בלילה אלא רק ביום), ומכך לומדים שאף

כְּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל נְזוּפִים וְרוֹחוּקִים מִלְּפָנַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִחֲמַת כָּל חֲטָאֵיהֶם וְעוֹנוֹתֵיהֶם, בְּכֹל זֹאת בְּשַׁעַת חֲצוֹת לַיְלָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֵּה לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל.

מִדּוּעַ מִכַּת בְּכוֹרוֹת הֵיְתָה בְּחֲצוֹת

ועל כך מוסיפה ושואלת הגמרא: מנין ששעת חצות לילה היא עת רצון? ומשיבה הגמרא שלומדים זאת ממכת בכורות שהיתה במצרים בשעת חצות לילה, והנה במצרים היו שרויים ישראל בארבעים ותשעה שערי טמאה, וכמעט שנכנסו בשער הנון של הטמאה ללא יכלת לצאת משם לעולם, ואף על פי כן הקדוש ברוך הוא גאלם, וזאת מפני שבשעת חצות לילה ישנו עת רצון גדול בשמים, ואז כאשר התעורר עת רצון מלפני השם יתברך, הוא הכה את כל בכורי מצרים והציל את כל בכורי ישראל.

והסבה לכך שהיתה גאלת ישראל ממצרים דוקא בשעה זו, מפני שכאשר מתעורר עת רצון בשמים, באותה שעה מתעוררת מעלתם של ישראל וזאת אף כאשר הם שרויים בשיא החשך והטמאה, ולכן בשעה זו של חצות לילה הקדוש ברוך הוא גאלם.

וזה הטעם שגם כאשר היו ישראל נזופים בשעת שהיתם במדבר, נשבה להם רוח צפונית בחצות לילה, וכן במצרים בחר הקדוש ברוך הוא בשעה זו של חצות לילה להוציא את עם ישראל ממצרים, כי בשעה זו מתעוררת חבתם של ישראל לפני השם יתברך וזה הזמן שראוי לגאלם.

העת רצון הגדול ביותר ביממה

העת רצון הגדולה ביותר לקבלת כל התפלות מכל שעות היממה היא בחצות לילה, כמו שאמרו חז"ל (מדרש פסיקתא רבתי) שפאשר דוד המלך התפלל ואמר "ואני תפלתי לך ה' עת רצון", הוא התכוון בתפלתו על שעת חצות לילה, משום שבשעה זו היא העת רצון המבחרת ביותר מכל שעות היממה לתפלות ובקשות מאת השם יתברך.

מה הפריש עת רצון

ולחבין את עמק משמעות המשג עת רצון נתבונן במה שמפרש רש"י את הפסוק "בעת רצון עניתיה": עת בה הקדוש ברוך הוא מתרצה ומתפייס לעמו. כלומר שבשעת חצות לילה הקדוש ברוך הוא מתרצה לעמו אף פאשר הם חטאו לפניו ואינם ראויים לכה, והעת רצון הזו נמשכת מחצות והלאה שעתים בכל לילה, כמו שכתוב בלקוטי מזהר"ן (קמט).

ובשעה זו כל בקשותיו ותפלותיו של האדם מתקבלות במרום, והסבה לכה היא, מפני שבשעה זו כל שערי שמים פתוחים, ותפלתו של האדם נכנסת ומתקבלת מיד במרום ללא שום מקטרגים ומונעים, כמו שכתוב (איכה): קומי רני בלילה לראש אשמות שפמי כמים לבך נכח פני ה', ובאר הגה"ק רבי אברהם מטולטשין בספרו באור הלקוטים, שזה נאמר על שעת חצות לילה, מפני שבשעה זו אין שום מסכים ושערים המבדילים ומפריעים לקבלת התפלות כמו שישנם בשאר שעות היממה, ולכן התפלה בשעה זו רצויה

וּמִקְבֵּלַת בְּשָׁמַיִם, וּבְשָׁעָה זוּ יָכוֹל הָאָדָם לִפְעַל יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת
וְעֲצוּמוֹת הֵן בְּרוּחַנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת.

מִדּוּעַ בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה יֵשׁ עֵת רְצוֹן גְּדוּלָה בְּשָׁמַיִם

וְהִנֵּה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן מִדּוּעַ שְׁעַת חֻצוֹת לַיְלָה הִנֵּה שְׁעַת הַרְצוֹן
הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר מִכָּל הַיּוֹם כְּלוֹ, וַיִּשְׁנֵם שְׁבָעָה טַעֲמִים נִפְלְאִים בְּדַבָּר
זֶה:

בְּחֻצוֹת עוֹלָיִם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת שֶׁעָשׂוּ בְּכָל הַיּוֹם

טַעַם ראשון: הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פִּרְשֵׁת תְּרוּמָה דף קע"ב) מְגַלֶּה שֶׁבְּשָׁעַת
חֻצוֹת לַיְלָה עוֹלָיִם כָּל הַמְצוּוֹת שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךָ כָּל הַיּוֹם
כְּלוֹ, וְכָל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְכָל הַמַּעֲשִׂיִם הַטּוֹבִים שֶׁיִּשְׂרָאֵל
עָשׂוּ בְּמִשְׁךָ כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ, בְּשָׁעָה זוּ עוֹלָיִם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרִיחַ בָּהֶם אֶת רִיחַ הַנִּיחּוּחַ, וְעוֹלָה נַחַת רוּחַ
עֲצוּמָה לִפְנֵי יִתְבַּרַךְ מִכָּל מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִזֶּה
נַעֲשִׂית שְׂמִיחָה גְּדוּלָה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, וְנוֹצְרֵת מִכָּף עֵת רְצוֹן
גְּדוּלָה מְאֹד.

וּמִסְבִּיר הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר הַלִּיקוּטִים שִׁיר הַשִּׁירִים) עַל הַפְּסוּק אֲנִי יִשְׁנָה
וּלְבִי עָר, שֶׁבְּשָׁעַת חֻצוֹת הַלֵּילָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אֶת
מְצוּוֹתֵיהֶם וּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים שֶׁל הַקָּמִים לַעֲסֵק בַּתּוֹרָה בְּשָׁעָה
זוּ - וּמְרִיחַ בָּהֶם אֶת רִיחַ הַנִּיחּוּחַ וְעַל יְדֵי זֶה נִהְיִית עֵת רְצוֹן גְּדוּלָה
וְעֲצוּמָה לַקָּמִים לַעֲסֵק בַּתּוֹרָה בְּשָׁעָה זוּ, וְכֵן גַּם מִבְּאֲרִים בְּעַל

המאור וְשֶׁמֶשׁ (פורים), והגה"ק מְרֵן בְּעַל הָאֲבִיר יַעֲקֹב בְּסִפְרוֹ שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה, עַל הַפְּסוּק בְּלִילָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהִבִּיא אֶת סֵפֶר הַזְּכָרֹנוֹת וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד וְכוּ'. וְכָל הַמִּתְאַמְצִין בְּשַׁעָה זֹאת לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, כָּל זְכוּתוֹ נִקְרָאִים אִזּוֹ לַפְּנֵי הַמֶּלֶךְ ה' צְבָקוֹת, וּבְזָכוֹת כֶּן נִמְתָּקִים מֵעַל הָאָדָם כָּל הַדֵּינִים, כִּי נִסְתָּמִים כָּל פִּיּוֹת הַמְּקַטְרָגִים עָלָיו בְּשִׁמְעֵם אֶת כָּל זְכוּתוֹ, וְלִכֵּן כָּל הַקָּם לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּשַׁעָה זֹאת נַעֲשֶׂה לוֹ עֵת רְצוֹן לְקַבֵּל אֶת כָּל תַּפְלוּתוֹ וְלַעֲשׂוֹת אֶת כָּל בְּקִשׁוֹתָיו.

ועת רצון - פְּרוּשׁוֹ שֶׁבְּשַׁעָה זֹאת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצָּה וּמִתְפַּיֵס, אֲפֹלוֹ לְאָדָם שֶׁחָטָא וּפָשַׁע נִגְדָּו וְעַל פִּי מִדַּת הַדֵּין אֵין מַגִּיעַ לוֹ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִקְרָבֵהוּ, אֲבָל בְּשַׁעַת חֲצוֹת לִילָה שֶׁהִיא עֵת רְצוֹן, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצָּה לְכֻלָּם.

בְּחֲצוֹת מִתְמַזְגִים הַחֶסֶד וְהַדִּין יַחְדָּו

טעם שני: הַזָּהָר הַקְּדוּשׁ מְגַלֶּה בְּפִרְשֵׁת בֵּא שֶׁבְּשַׁעָה זֹאת שֶׁל חֲצוֹת לִילָה מִתְמַזְגִים הַחֶסֶד וְהַרְחָמִים עִם מִדַּת הַדֵּין, כְּאֲשֶׁר מִצַּד אֶחָד מִדַּת הַדֵּין שׁוֹלְטֵת לְכָלוֹת אֶת הַגּוֹיִים, וּמִצַּד שְׁנֵי שׁוֹלְטֵת מִדַּת הַחֶסֶד וְהַרְחָמִים לְהַטִּיב לָעָם יִשְׂרָאֵל וְלִכֵּן הִיא הַשַּׁעָה הַמְּבַחֶרֶת מִכָּל הַיּוֹם כָּלוּ.

בְּשַׁעַת חֲצוֹת נִכְנָעִים כָּל כְּחוֹת הַקְּדוּפוֹת וְהַטְּמָאוֹת

טעם שלישי: כּוֹתֵב הַזָּהָר הַקְּדוּשׁ (פִּרְשֵׁת תְּרוּמָה דף קע"ב): הִנֵּה בְּכָל לִילָה בְּשַׁעַת חֲצוֹת יוֹצֵא כְּרוֹז בְּעוֹלָם הַמְּכַרִּיז וְאוֹמֵר: "כַּצַּפְרִים

האחזות בפח כהם יוקשים בני האדם" ובשעה זו נכנעים כל כחות הקלפות והטמאה וכל כחות הסטרא אחרא נכנסים לעמק התהום הגדול (נקבא דתהומא רבא), ולכן בשעה זו שורה חסד גדול בעולם.

הלילה מסמל את הנהגת הנסים לישראל

טעם רביעי: כתב המהר"ל בספרו נר מצוה על חנפה שהיום אשר בו יש את אור השמש הנו מסמל את הנהגת העולם בדרך הטבע, ואלו הלילה שבו אין את אור השמש הנו מסמל את הנסים - והפך הנהגת הטבע.

ומשום כך מצינו בהרבה מקומות שנעשו נסים לישראל דוקא בלילה, כי הלילה הוא זמן מיחד להנהגה של נסים הפך דרך הטבע.

והזמן בלילה שמסגל לנסים הוא בשעת חצות לילה, כמו שכתוב (איוב לד, ט): "רגע ימתו וחצות לילה יגעשו עם ויעברו ויסירו אביר לא ביד". ומפרש על כך רש"י, שבשעה זו הרי היא העת בה הקדוש ברוך הוא מכלה את אמות העולם כאשר הם עוברים על רצונו, כמו שעשה למצרים, וחצות לילה זה הזמן בו הקדוש ברוך הוא מכלה את כל העמים מן העולם כשמתמלאת סאתם, כאשר ברגע אחד יעברו כל האמה כלה וימותו ויסורו מהעולם.

ושעה זו של חצות לילה הנה העת והזמן המסגל ביותר לנסים וישועות, להציל תמיד את עם ישראל מיד כל שונאיהם ומבקשי רעתם, והוא העת שבה הקדוש ברוך הוא עושה נסים לעם ישראל, אף כאשר אינם ראויים לכך מצד מעשיהם.

שַׁעַת הַצֹּהַר הוּא עַת רְצוֹן לְלִמּוּד הַתּוֹרָה

טעם חמישי: העת רצון של חצות לילה הנה עת רצון ללמוד התורה, וזמן זה - הוא מסגל ביותר ללמוד התורה, כמו שכתוב בזהר חדש, (רות ח) שבשעה זו הקדוש ברוך הוא משתעשע עם נשמות הצדיקים בגן עדן, וכל מי שעוסק אז בתורה הקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שבגן עדן (שבדאי מונים כבר מיליוני ורבבות צדיקים) - מקשיבים לקול למודו, וקולו ערב על הקדוש ברוך הוא יותר מכל שירתם של המלאכים, ויותר מתורתם של כל הצדיקים, ועליו נאמר הפסוק "השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראיה נאה", כי הקדוש ברוך הוא תאב בשעה זו דוקא לקול למוד התורה העולה מהעולם הזה השפל.

ומבאר הזהר שזה פרוש הפסוק (שיר השירים) **היושבת בגנים** - שפרושו בגנות וטנוף העולם הזה, חברים שהם הצדיקים, מקשיבים לקול השמיעני, כלם רוצים לשמע את קול למודו ותורתו בשעה זו ואז נשמתו לומדת תורה מפי הקדוש ברוך הוא.

ושעת חצות לילה הנה עת רצון אף להבנה ולזכרון בלמוד התורה, ולכן כל העוסק בתורה בשעה זו זוכה להבין את כל למודו ואף לזכרו היטב, כמו כן נפתחים לאדם העוסק בתורה בשעת חצות לילה כל הסודות שישנם בתורה, והוא מבין בקלות את כל למודו ותורתו. ואם הוא בר הכי והוא לומד את סודות התורה יזכה שיפתחו לו כל רזי התורה כמו שכתב הגאון רבי חיים פלאגי בספרו תוכחת חיים פקק ג עי"ש.

הלמוד בחצות מעורר בשמים עת רצון למחילה עוונות

טעם ששי: הזהר הקדוש בפרשת מקץ - מגלה ששעת חצות לילה הנה עת רצון ומבאר הזהר על פי זה את הפסוק: **רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו** (תהלים קמז) שפגנתו לומר שהקדוש ברוך הוא מתרצה ומתפייס לעמו ורוצה הוא מלשון שהשם יתברך מתרצה להתחבר למי שמיחל ומצפה לחסדו - ומי הוא המיחל לחסדו זהו מי שקם בלילה ועוסק בתורה, שהוא מיחל לחסד המתגלה בבקר, כי כל אלו שקמים בלילה ללמוד תורה חוט של חסד נמשך עליהם ביום, ומבאר הזהר שלכן כתוב רוצה ה' את יראיו ולא כתוב רוצה ה' ביראיו, מפני שפגנת הפסוק לומר שהקדוש ברוך הוא מתרצה לו להתפייס עמו ולמחל לו על כל מה שחטא לפניו. ולכן שעה זו היא עת רצון כי בשעה זו הקדוש ברוך הוא מתרצה ומתפייס אף למי שחטא לפניו, בזכות שהתאמץ וקם ללמוד תורה בחצי הלילה.

אמירת התקון חצות מעורר בשמים עת רצון דחפך עוונות דזכיות

טעם שביעי: כותב הרה"ק ר' צבי הירש מזידטשוב זיע"א בספרו סור מרע ועשה טוב, שהעת רצון בחצות נעשה על ידי התשובה והתפלה של האדם בשעה זו וזה לשונו: וקבלתי מרבותינו אשר התקון חצות לילה מעורר עת רצון למחל לו את אשר ענת, מה שאין נמחל בכמה תעניות וסגופים רבים, ומבאר שזאת על ידי שיעשה האדם חשבון הנפש ויפשפש במעשיו על כל מה שהוא צריך לחזור בתשובה, בשעה זו שהיא השעה המבחרת לתפלה,

ויבקש מחילה וסליחה לפני קונו על כל מה שחטא ורשע ויארף
 בזה כפי יכלתו, ועל ידי שיעשה זאת בחצות הלילה כל הזדונות
 יתהפכו לו לזכיות כי זה מרצה לפני השם יתברך יותר מכל
 התעניות בעולם עכ"ד.

ובאר זאת הרה"ק צבי אלימלך מדינוב בעל ה"בני יששכר"
 בבאורו הצבי והצדק, שהטעם לכך שנמחלים כל עוונותיו של
 העושה תשובה בחצות לילה הוא, מפני שכל הקם בשעה זו
 הרי זה סימן שהוא אוהב באמת את השם יתברך, כמו שכתוב
 בזהר (חלק ג דף סח), שהקם בשעת חצות לילה הרי זה מאהבת קונו
 לעשות לו נחת רוח, ולכן על ידי תשובתו בשעה זו נהפכים לו
 כל הזדונות לזכיות, כי תשובתו היא תשובה מאהבה, ועל העושה
 תשובה מאהבה אמרו חז"ל שזדונות נעשים לו כזכיות.

פֶּדָה שְׁמִים עֶשֶׂר
וְעִבְדָה
וְעִבְדָה שְׁמִים עֶשֶׂר

פָּרָק שְׁנַיִם עָשָׂר
וְשִׁכְבַת וְעֵרְבָה שְׁנֵתְךָ

הַעֲצָה הַחֲשׂוּבָה בְּיוֹתֵר, שֶׁהִיא גַם הַכִּי מִעֲשֵׂיית וְיַעֲלֶה לְכָל
אָחָד וְאָחָד, הִיא עֲצַת הַהֲלִיכָה לִישׁוֹן בְּשַׁעַה מְקַדָּמַת.

כְּאֲשֶׁר בְּדַרְךָ כָּלֵל בִּיכְלֹתוֹ שֶׁל כָּל אָחָד, אִם רַק יִרְצֶה בְּכֶף,
לִלְכֹת לִישׁוֹן מְקַדָּם, מִיָּד לְאַחַר תְּפִלַּת עֲרֵבִית, וְאַרוּחַת עֲרֵב קֵלָה,
וְעַל יְדֵי כֶף יוּכַל כָּל אָחָד לְקוֹם רַעֲנָן וְצִלּוּל לְעִבּוּדַת ד', כְּשֶׁהוּא
לְאַחַר חֲמֵשׁ אוֹ שֵׁשׁ שָׁעוֹת שֶׁל שְׁנָה, כְּשֶׁאֵת יִתֵּר הַשָּׁעוֹת הַנְּחוּצוֹת
לוֹ הוּא מִשְׁלִים בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם.

יֵשׁ לְהַדְגִישׁ שֶׁהַשְּׁנָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת מִיָּד לְאַחַר תְּפִלַּת עֲרֵבִית,
לְלֹא שׁוֹם עֲכֻבִים וְסִדּוּרִים, כִּי דָּרְכוּ וּמְנַהֲגוּ שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהֵם
מִתְעַכְּבִים זְמַן רַב עַד אֲשֶׁר הֵם הוֹלְכִים לִישׁוֹן, וְכֶף עוֹבְרוֹת כְּמָה
שָׁעוֹת טוֹבוֹת, וְעַל יְדֵי כֶף בְּנֹדָאֵי לֹא יִזְכֶּה הָאָדָם לְקוֹם חֲצוֹת,
וְהַעֲצָה לְכֶף הִיא לוֹמֵר קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמְּטָה מִיָּד לְאַחַר תְּפִלַּת
עֲרֵבִית וְאַרוּחַת עֲרֵב קֵלָה.

וְכִפֵּי שֶׁהִיא אוֹמֵר עַל כֶּף בְּלִשׁוֹן צַחוֹת הַרַ"צ רַבִּי לְוִי יִצְחָק
בְּנֶדֶר זצ"ל, שֶׁלְכֹן נִסְמְכָה בְּסִדּוּרִים תְּפִלַּת עֲרֵבִית לְקְרִיאַת שְׁמַע

שעל המטה, כדי שילמד מכך האדם ללכת לישן מקדם מיד לאחר תפלת ערבית, ויזדרז לעלות על יצועו, כי צריך לדעת שעקר מלחמת היצר על האדם החפץ לזכות למעלה נשגבה זו של קימת חצות, היא רק על כך שלא יזדרז לישן מקדם, כְּאִשֶׁר תמיד ישנם סדורים דחופים ושיחות שכביכול אי אפשר לדחותם ליום אחר, עד שהאדם מוצא עצמו שעברו עליו חדשים רבים ללא קימת חצות.

ואכן כך היו נוהגים חסידי ברסלב אשר התגוררו בעיר אומן, שהיו קוראים את קריאת שמע שעל המטה בבית הפנסת מיד לאחר תפלת ערבית, כשכל מי שמנסה לפתח עמם בשיחה היו מסמנים לו שאינם יכולים כבר לשוחח, הואיל וברכו כבר את ברפת הפמיל, וכך היו ממהרים לישן מקדם כדי לקום חצות, כשאת ארוחת הערב הם היו אוכלים בין מנחה לערבית, וזאת כדי שיוכלו להזדרז ללכת לישן מיד לאחר תפלת ערבית.

החנות שנפתחה בלילה

ולכן האדם שאינו מחליט בהחלטה חזקה כברזל ללכת לישן מקדם, ימצא את עצמו תמיד ער עד שעה מאחרת בלילה, ללא כלת ואפשרות לזכות לקום חצות.

כי זאת יש לדעת שגופו של האדם דורש לפחות כארבע או חמש שעות שנה, כדי לקום רענן וצלול לעבודת ד' בלילות.

מספר על בעל הסלם זצ"ל, שכאשר בקשו ממנו כל מיני אנשים להפגש עמו בשעות הערב, מפני שבשעה זו זמנם פנוי

לאחר שגמרו את יום עבודתם, השיב ואמר להם: החנות שלכם פתוחה ביום ולכן זמנכם הפנוי הוא בשעת הערב ואלו אני, החנות שלי פתוחה בלילה, מפני שזה הזמן שבו אני עושה את כל עסקי בעבודת ה', ולכן בלילה אינני יכול להפגש עמכם בשום פנים ואפן, כי עלי לנוח בשעות הערב, כדי לבוא צלול ורענן לעבודת ד' בלילות.

שנה מקדם - חצי קימה

ועל כך היה אומר תמיד הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל את הפסוק: **עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך** (משלי ז), כשהוא מפרשו עד מתי אתה מתעצל ללכת לישון, לך תשכב כדי שתוכל לקום מקדם משנתך, כי עקר העצלות והזריזות של האדם מתבטאת בשעת ההליכה לישון, כאשר הקימה מקדם היא כבר התוצאה והפרי של ההליכה לישון מקדם.

וכפי שאומר הפתגם: **ההליכה לישון מקדם היא כבר חצי קימה**, ולכן על כך עקר מלחמת היצר, והאדם שיודע זאת, הוא צריך להיות מוכן לכך שיהיו לו הפרעות רבים לזה, ואם הוא נצח את היצר בזה, בכך כבר כבש את יצרו ונצחו כמעט לגמרי, ועל ידי זה יזכה למעלה העצומה של "קימת חצות".

וכך מובא בספרים על הפסוק **"החכם עיניו בראשו"**, שזה מרמז על החכם החפץ לקום מקדם, ולכן שיתבונן ויסתפל כבר בתחלתו של הלילה ללכת לישון מקדם, ואז מאליו יזכה לקום מקדם כשהוא חזק ובריא לעבודת ד' רענן וצלול.

שֵׁכר כַּפְּלִים

ועקר השֵׁכר שֵׁישׁ לְאָדָם הוּא עַל הַזְרִיזוֹת וְהַהֲלִיכָה לִישָׁן מְקַדָּם, כְּמוֹ שֶׁהָיָה מְבָאָר בְּעַל הַ"שְׁפַת אָמֶת" זצ"ל, אֵת הַמְּשֻׁנָּה בְּמִסְכַּת פֶּאֶה אוֹתָהּ אָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בְּתַפְלַת שְׁחֲרִית: "וְאֵלוּ דְבָרִים שְׂאָדָם אוֹכֵל פְּרוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הִזָּה וְהִקְרָן קִימַת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, הַשְּׁכָמַת בֵּית הַמְדַרְשׁ שְׁחֲרִית וְעַרְבִית".

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן מִדּוּעַ יֵשׁ לְהַשְׁפִּים בְּעַרְבִית, וּמַה־יִּפְּנֹת הַמְּשֻׁנָּה בְּאִמְרָה הַשְּׁכָמַת עַרְבִית, אֲלֵא הַפְּרוּשׁ בְּדַבְּרֵי הַמְּשֻׁנָּה הוּא, שֵׁישׁ לְהַשְׁפִּים בְּעַרְבִית לְלַכֵּת לִישָׁן מְקַדָּם כְּדִי שְׂיוּכַל לְהַשְׁפִּים בְּשְׁחֲרִית, וְעַל כֵּן כּוֹתֵבַת הַמְּשֻׁנָּה - שְׂזָהוּ מִדְּבָרִים שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל פְּרוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הִזָּה וְהִקְרָן קִימַת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

סֵפֶר לִי חֵבֵר יָקָר, שְׂזָכָה בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ לְלַמֵּד בִּישִׁיבַת הַמְּקַבְּלִים אֲשֶׁר בְּרֵאשׁוֹתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק הָרַב צִיּוֹן בְּרַכָּה זצ"ל אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם. אוֹתוֹ חֵבֵר נָסָה לְקוֹם בְּחִצּוֹת, וְלְבוֹא לִישִׁיבָה לְלַמֵּד תּוֹרָה וְלֹא הִצְלִיחַ בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפְּן. מִשְׂרָאָה שְׂאִינּוּ מִצְּלִיחַ בְּשׁוּם אִפְּן לְהַתְּעוֹרֵר מִשְׁנָתוֹ וְלְבוֹא לִישִׁיבָה בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה, פָּנָה לְרֵאשׁ הַיְשִׁיבָה הָרַב צִיּוֹן בְּרַכָּה זצ"ל וּבִקֵּשׁ אֵת בְּרַכָּתוֹ לְזִכּוֹת לְקוֹם חִצּוֹת.

עָנָה לוֹ הָרַב וְאָמַר לוֹ: אֵינְךָ צָרִיךְ שׁוּם בְּרַכָּה עַל כֵּן, אֲלֵא לָךְ לִישָׁן מְקַדָּם וּמִמִּילָא תְּקוּם מְקַדָּם וְתוּכַל לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה כְּאִשֶׁר הָאָדָם הוֹלֵךְ לִישָׁן מְקַדָּם, אוֹ אִזְּ הוּא יוּכַל בְּקִלּוֹת לְקוֹם בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה.

שנה מקדם - מוסיפה חכמה ועז

והנה כאשר האדם מתרגל לישן מקדם, מועיל לו הדבר להרבה ענינים ברוחניות ובגשמיות, כמו שכתב הגאון רבי חיים פלאג'י זיע"א (תוכחת חיים דף ג) שהאדם המרגיל עצמו לישן מקדם ולקום מקדם, זוכה על ידי כך לבריאות, לחכמה, ולחזק ועז.

הוסיף על כך הבן איש חי (פרשת ושלח) שהשנה בחצי הראשון של הלילה ולא בחצי השני, מועילה לאדם הן בגשמיות לבריאות הגוף, והן ברוחניות - כי נגרמת מכך תועלת גדולה ותקון עצום לנפשו של האדם, וכן תקון גדול לעולמות העליונים.

ומביא עוד הבן איש חי בשם רופא מבהק, שכתב שישנה עדיפות גדולה לשנה בשעה מקדמת, כי כשם שחיו של האדם מתחלקים לשלושה, כאשר מבחר חיו הם שנות הנעורים, והם נקראים "ימי העליה", ואמצע חיי האדם נחשבים ל"ימי העמידה", ועת זקנתו של האדם נקראים "ימי הירידה", וכך מתחלקים גם, כל שעות היממה בכל יום ויום, כאשר השעות שמשקיעת החמה עד חצות הלילה נחשבים ל"ימי הירידה", שבהם ראוי לישן, ומחצות הלילה עד הצהרים נחשב הזמן לימי העליה, ולכן ראוי לאדם לקום בשעות אלו ללמד תורה, או למי שעובד למחיתו לקום לעסק במלאכה, ומהצהרים עד הערב נחשב הזמן ל"ימי העמידה", ולכן מי שהופך את היוצרות וישן מאחר סמוך לשעת חצות הלילה, וקם בסופו של הלילה, דומה הוא לאדם הער בשנות הזקנה, וישן ב"שנות הנערות", שבנדאי הוא נחשב לשוטה המבזבז את מיטב שנותיו בשנה ותנומה.

ותקם בעוד לילה

וימסים ה"בן איש חי", שלכן גם הנשים העוסקות במלאכות הבית, כדאי להן להתרגל ללכת לישן מקדם בתחלת הלילה, ולקום באמצע הלילה לעסק במלאכתן, כמו שמשבח שלמה המלך עליו השלום (משלי לא, טו) את האשת חיל, "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה".

וכן מספר על הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א, שהמליץ לשכנו הסנדלר שאף הוא ילך לישן מקדם, ויעשה את מלאכתו בעשית הסנדלים ותקונום מחצות הלילה עד הבקר, וכך לא יישן בשעות המבחרות האלו שהן מבחר חייו של האדם.

וכך כותבים חז"ל (עירובין סה) לא נברא הלילה אלא לשנה - וכן לא נבראה הלבנה אלא כדי שבני אדם ילמדו לאורה, ופרשו התוס' והמהרש"א שבאור דברי חז"ל אלו אשר לכאורה נראים סותרים זה לזה, שהאדם צריך לחלק את הלילה לשנים, כשעד חצות ילך לישן כי בשעות האלו הלילה מיעד לשנה, ומחצות הלילה יקום האדם ללמוד תורה, פי חציו השני של הלילה מיעד ללמוד התורה (וכך היה נוהג למעשה הגאון מוילנא זיע"א כמוכא במעשה רב).

ובקר ישנו חלוק בין הקיץ לחורף, כאשר בחורף רב הלילה מיעד ללמוד התורה, מפני שאחר שישישן האדם עד חצות נשארו לו שעות רבות לעסק בתורה, ובקיץ שהלילות קצרים לא נשארו לו אלא שעות מועטות בלבד ללמוד תורה.

הַרְגָלִים טוֹבִים

כְּכֹל, יֵשׁ לְאָדָם הַחֲפֵץ לְזָכוֹת לְכוֹף לְהַרְגִיל אֶת כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ לְשָׁנָה מִקְדָּמֹת בְּשָׁעוֹת הָעֶרֶב, וּמִכֶּף יְרוּיחוֹ כָּל בְּנֵי הַבַּיִת, הַיְלָדִים יְרוּיחוֹ שִׁיקָל עֲלֵיהֶם לְקוֹם מִקְדָּם לְלַכֵּת לְתַלְמוּד תּוֹרָה בְּשִׂמְחָה מִתּוֹךְ צְלִילוֹת וְרַעֲנָנוֹת, וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְתַלֵּשׁ עֲצָמִים בְּבִקּוּר מֵהַמָּטָה בְּכַח רַב, וְיִהְיוּ צְלוּלִים וְרַעֲנָנִים כָּל שְׁעוֹת הַיּוֹם, כִּי גַם דָּבָר זֶה הֵנוּ הַרְגָל טוֹב לְכָל הַחַיִּים לְהַתְרַגֵּל לִישׁוֹן מִקְדָּם, וּבְכֵן יִתְרַגְּלוּ כַּאֲשֶׁר יִגְדְּלוּ שְׁלֹא לְבַטֵּל אֶת שְׁעוֹת הָעֶרֶב בְּחֶסֶר מַעֲשֵׂה וּבְבִטְלָה רַח"ל.

וְאִף כַּאֲשֶׁר הָאָדָם לֹא הִצְלִיחַ לִישׁוֹן זְמַן רַב לְפָנָיו שְׁעַת חֲצוֹת, אִם יִחְלִיט בְּהַחְלָטָה חֲזָקָה שֶׁהֵנוּ חֲפֵץ לְקוֹם חֲצוֹת בְּוֹדָאֵי יוֹכֵל לְקוֹם.

כְּמוֹ שֶׁהָיָה אוֹמֵר רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְעוֹרֵר מִשְׁנָתוֹ עָלָיו מִיָּד לְקוֹם לְעִבּוּדַת הַבוֹרָא, וְאֶת הַשָּׁנָה יִשְׁלִים לְאַחַר הַתְּפִלָּה.

וְכֵן הָיָה אוֹמֵר הָרַה"ק רַבֵּי מֹשֶׁה מִקּוֹבְרִין זִיע"א שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְעוֹרֵר אֵין לוֹ לַחֲשֹׁב שֶׁמָּא הוּא עֵינֵי וְלֹא יֵשׁוּן מִסְפִּיק, אֲלֵא יִזְרַק עֲצָמוֹ מִמְטָתוֹ וְרַק כִּי יִזְכֶּה לְקוֹם, וְזֶה כַּאֲשֶׁר הָאָדָם יִחְלִיט שֶׁהֵנוּ חֲפֵץ לְהִיּוֹת מְעַבְדֵי ה' הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת, וְעַל יְדֵי כֵן לֹא יִסְתַּכֵּל עַל עֵינְפוֹתוֹ כִּלְלֵי אֲלֵא יְקוֹם מִיָּד לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

הבטחת חז"ל לקם חצות

אחת הטעיות הנפוצות בעולם, זה שרבוני השנה מוסיף פח ובריאיות לגופו של האדם.

ועל כך כותב הבן איש חי (בפרשת וישלח): כתבו כל הרופאים שגם רבוי שנה מזיקה לגוף האדם כשם שמזיקה לגוף האדם מעוט השנה.

ומבטיח הבן איש חי, שאף על פי שמעוט השנה בדרך כלל מזיק לאדם אבל אם האדם ער בשעות הלילה כגון בליל ששי לעסק בתורה, מבטח לו שלא יגיע לו שום נזק ושום חסרון בבריאיות הגוף.

והבטחה נוראה זו מקורה בדברי חז"ל (בבא בתרא ד) אמר רב נחמן בר יצחק, מהו באורו ופרושו של הפסוק אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך - אלו תלמידי חכמים המנדדו שנה מעיניהם בעולם הזה - הקדוש ברוך הוא משביען מזיו השכינה לעולם הבא.

ומבאר המהרש"א שפרוש הדברים הוא כיון שהתורה נותנת פח רוחני לאדם העוסק בה כמו שכתבו חז"ל בקדושין (דף פב) על הפסוק וקוי ד' יחליפו כח יעלו אבר פנשרים, שתלמידי חכמים מקבלים מהתורה כחות חדשים בימות הזקנה, ומשם הם מחליפים ומחדשים את כחם גם בימי שיבה וזקנה.

וכך גם האדם המנדד שנה מעיניו ומנדד משנתו כדי ללמוד תורה, מבטח לו שלא יחלש ולא יחלה מכף חס ושלוה, כי הקדוש

ברוך הוא משביעו מזיו שכינתו לעולם הבא, שפרושו הוא שהוא מקבל כחות חדשים מהאור והשפע שיהיה בעולם הבא, ולכן כשם שבעולם הבא אין עיפות ואין שנה ואין חלשה כלל, כי כלם יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, כך הקם בלילה ללמוד תורה מבטח לו שלא יחלש ולא יתעייף, כי הקדוש ברוך הוא משביעו מהאור של העולם הבא שבו אין שנה ואין תנומה, ולכן לא יצטרך לישן יותר מכמה שעות מועטות בלבד, ולא ירגיש שום חלשה ושום עיפות כלל, ומבטח לו שלא ינזק מקף חס ושלום, אלא יהיה בריא וחזק עד זקנה ושיבה.

וכך היה מורה ובא הגאון הגדול המקבל הרב מרדכי שרעבי זצוק"ל לבאים אליו אף כאשר היו אלו בחורים צעירים שלא יישנו בלילה יותר מארבע שעות בלבד, אלא יקומו ללמוד תורה מחצות הלילה עד הבקר, ואינם צריכים להשלים את שעות השנה ביום ומבטח להם שלא יחלשו ולא יתעייפו מקף.

אבל כל זאת בתנאי שאכן יתמידו בלמודם בשעות היום, או אז מבטח להם שלא יצטרכו לישן יותר כלל, ויהיו כל היום צלולים ורעננים בריאים וחזקים לעבודתו יתברך שמו.

הקדוש ברוך הוא מחליף שעות שנה

וכך היה רגיל לבאר הצדיק רבי אברהם חי זצ"ל, את הפסוק וקו"ה' יחליפו כח יעלו אבר בנשרים, שהנה יש אדם אשר ישן בלילה שמונה או תשע שעות, ויש אדם אשר ישן בלילה שעתים

או שלוש בלבד, וקם ללמד תורה, מה עושה הקדוש ברוך הוא, לוקח את שעות השנה של זה שישן כל הלילה, ונותן למי שקם חצות ללמד תורה, נמצא זה שקם ללמד תורה בלילה רענן וצלול כל היום כלו לעבודת ד', וזה שישן שעות רבות עיף וחלש כל היום כלו. וזה הפרוש וקו' ד' יחליפו כח, שהקדוש ברוך הוא מחליף את שעות השנה ולוקח מזה ונותן לזה.

וכמו שרואים בחוש שאלו שישנים שעות רבות הרי הם עיפים ומפיקים כל היום כלו, וזאת מפני שהקדוש ברוך הוא לוקח מהם את שעות השנה, ונותן למי שקם בלילה ללמד תורה.

בְּרַכָּה בַּשָּׁנָה

ובדאי שאין לו לאדם למעט משנתו הנדרשת לו לכל אחד ואחד כפי טבעו, בשביל קיום גופו, וכפי שהרה"ק מקאמרא זצ"ל אמר לאיש אחד שהיה מדיר שנה מעיניו יותר מדי: "מוטב לאדם להיות בן אדם שעתים מלהיות עשר שעות כסוס המנמנם כל העת, וצדיקים המליצו על כך את הפסוק: **אל תהיו כסוס כפרד אין הבין**, שכן גם הסוס כמעט ואינו ישן ובכל זאת הנו בסך הכל סוס, ולכן על כל אדם לישן כמה שצריך לקיום גופו, וזאת בכדי שיהיה מחו צלול ופנוי לעבודת ה'.

וכן כתוב שהזהיר על כך רבי נחמן מברסלב זיע"א כמובא בספר אבניה ברזל (ל"ג), וכתב עוד שמעוט שנה מזיק למח, רחמנא לצלן, (ליקוטי מוהר"ן רנ"ג), אלא שיש לדעת שישנה ברכה מיחדת לאדם

שְׁלוֹמֵךְ תִּתֶנּוּ לְיִשְׂרָאֵל, שְׁאֵף מֵעוֹט שָׁנָה מִחֶזֶק אֶת גּוֹפּוֹ, כְּמוֹ אֵלּוּ
שְׁשָׁנִים שְׁעוֹת רְבוֹת בְּלִילָה.

יעודו של הלילה

ובזה באר הגאון רבי שמואל זקס זצ"ל בספרו "באר שמואל"
את מה שנחלקו חכמים (עירובין סה) לגבי יעודו של הלילה - רב
יהודה אמר לא נברא הלילה אלא לשנה, ורבי שמעון בן לקיש
אמר לא נברא אור הירח אלא לעסק התורה. ובאור דבריהם הוא
שאינם חולקים כלל, אלא שמי שעוסק בתורה בלילה זוכה לברכה
מיחדת, כמו שכתוב וקוץ ה' יחליפו כח יעלו אבר פנשים ירוצו
ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו (ישעיה מ, לא), ומשמשים מחזקים את גופו,
וזוכה לבריות איתנה עדי זקנה ושיבה במעוט שנה - ואלו מי
שנעור בלילה ואינו עוסק בתורה, עליו אמרו חז"ל הנעור בלילה
והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו, כי הוא ער בשעות
המיעדות לשנה כפי טבעו של עולם, ומי שער בזמן זה ואינו
עוסק בתורה ומקבל את ברכתה, הרי הוא מסתכן בנפשו רח"ל,
כי הוא פועל נגד טבע העולם לישן בשעות המיעדות לכה, ולכן
הוא מתחייב בנפשו.

פרוש נוסף מובא בראשונים לישיב את דברי חכמים שאינם
חולקים זה על זה, שלא נברא הלילה אלא לשינתא, פרושו לשונן
התלמוד. ובאורו שביום צריך האדם ללמוד ולהעמיק ולעין בדברי
תורה ואלו הלילה מיעד לחזרה על החומר הנלמד בשעות היום,
וזה הפרוש לא נברא הלילה אלא לשינתא.

לְנוֹחַ בַּיּוֹם

כְּמוֹ כֵּן צָרִיךְ לְדַעַת שְׂאֵחַד הַכִּלְלִים הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר לְמִי שֶׁחָפֵץ לְזָכוֹת לְקוּם חֲצוֹת הוּא לְהִתְרַגֵּל לִישׁוֹן בַּיּוֹם כַּמָּה שְׁעוֹת, וְעַל יְדֵי כֵךְ בְּלִילָה יִישׁוֹן שְׁנָה קְלָה יוֹתֵר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּעַל שֵׁם טוֹב בְּסִפְרוֹ כֶּתָר שֵׁם טוֹב: **יַעֲשֶׂה לַיְלוֹת כַּיָּמִים וַיִּישׁוֹן בַּיּוֹם אֶפְלוּ שֵׁשׁ שְׁעוֹת כְּדֵי שְׂיִזְכֶּה לְקוּם חֲצוֹת.**

וְכֵן כָּתַב הַפְּלֵא יוֹעֵץ (עֵרֵךְ שִׁינָה) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: **וְכָתוּב בְּסִפְרֵים שְׁמוּטָב שְׂיִישׁוֹן כַּמָּה שְׁעוֹת כְּדֵי שְׂיַעֲמַד בְּחֻצֵי הַלַּיְלָה.**

וְעַל יְדֵי כֵךְ, אֶפְלוּ אִם הָאָדָם לֹא הִסְפִּיק אוֹ שְׂאִינוֹ יְכוּל לִישׁוֹן כַּמָּה שְׁעוֹת בְּלִילָה, אֲלֵא שְׁנָה קְלָה בְּלִבְדּוֹ, בְּכָל זֹאת יְקוּם חֲצוֹת, וְאֵת עֵקֶר הַשְּׁנָה יִישׁוֹן בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם, וּבְלִבְדּוֹ שְׂיִזְכֶּה לְקוּם חֲצוֹת לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבַעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וּמִזֹּבָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, שְׁמִי שְׁקָם לְלִמּוֹד תּוֹרָה בְּחֲצוֹת, אֶף כַּאֲשֶׁר חוֹזֵר הוּא לִישׁוֹן בַּיּוֹם אֵין הַשְּׁנָה מְזִיקָה לוֹ כְּלָל, וְכָל אֲזָהֳרַת חַז"ל שֶׁלֹּא יִישׁוֹן הָאָדָם הֶרְבֵּה בַּיּוֹם, הוּא לְמִי שֶׁלֹּא לוֹמֵד תּוֹרָה בְּלִילָה אֲבָל הַלּוֹמֵד בְּלִילָה, מַעֲלָתוֹ רַבָּה וְעֲצוּמָה לְאֵין שְׁעוֹר וְעֵרֵךְ וּלְכֵן לֹא יִזְיָקֵנוּ כְּלָל הַשְּׁנָה בַּיּוֹם.

כִּי עֵקֶר הַהֶזֶק מְשֻׁנָּתוֹ הוּא מְבֹאֵר בְּאַרְיֵז"ל, שֶׁאִם זָכָה הָאָדָם לְאַיִזָּה עֵבוֹר שֶׁל נְשֻׁמַּת הַצַּדִּיק, כַּאֲשֶׁר יִישׁוֹן בַּיּוֹם יִלְךְ עֵבוֹר זֶה מִמֶּנּוּ, אֲבָל כַּאֲשֶׁר יְקוּם חֲצוֹת גַּם כַּאֲשֶׁר יִישׁוֹן בַּיּוֹם אוֹ אֵז מְבֹטָח לוֹ שֶׁלֹּא יִלְקַח מִמֶּנּוּ נִיצוּצוֹת הַצַּדִּיק אֲשֶׁר זָכָה לָהֶם, וְזֶה בְּכַח וּבְזָכוֹת לְמוֹד תּוֹרָתוֹ בְּחֲצוֹת אֲשֶׁר מַעֲלָתוֹ רַבָּה לְאֵין שְׁעוֹר כְּלָל.

פֶּדָה שְׁלוֹשָׁה עָמָר
עֲצוֹת וְסִגְלוֹת
לְקִיּוֹמַת הָעַצְוֹת

פרק שלושה עשר עצות וסגולות לקימת חצות

עצות מעשיות

בפרק זה נביא כמה עצות נפלאות לקימת חצות, כשבחלקן הראשון נביא עצות מעשיות, ובחלקן השני נביא כמה עצות וסגולות בדוקות ומנסות, המועילות לכל אדם החפץ ומשתוקק לקום בחצות ואינו מצליח מפל מיני סבות, אשר על ידן יזכה אף הוא למעלה גדולה ונשגבה זו.

אכילה נכונה

יש לאדם להשתדל לא להכביד על עצמו בארוחת הערב, הן באכילה והן בשתייה מרבה, כי הם גורמים לאדם שתייה שנתו כבדה עליו ויקשה עליו מאוד לקום מקדם.

חשוב לצין שגם רבוי השתייה מכביד על העכול, וגורם לאדם שנה מרבה, ולכן רצוי לאדם שלא ירבה לשתות בשעות הערב,

ומטעם כן, כדאי לאדם לקבוע את עקר סעודתו בצהרים ולא בארוחת הערב כדי שיקל עליו לקום בחצות.

וכן כתבו הראשית חכמה (שער הקדושה), והשל"ה הקדוש, שכל הרוצה לזכות לקום בחצות לילה לעסק בתורה, צריך למעט באכילתו בשעות הערב, ולא יאכל כי אם מעט דברים המרגיעים ומשמחים את הנפש ומשביעים את הלב, כמיני מתיקה וכדומה.

וזאת מפני שטבע האכל להכביד על גופו של האדם, וכך שנתו של האדם היא על ידי שעולים העשנים מהאכל למוח, ומשום כן, כפי שאדם אוכל יותר, כך שנתו כבדה יותר, ולכן כל הרוצה לזכות לעבודה קדושה זו של קימת חצות, עליו לעשות את עקר אכילתו בבקר או בצהרים, ובערב יאכל דברים קלים וכך יוכל לקום בקלות לעבודת הבורא בלילה.

וכפי שכתבו הרופאים שמהולך לישן לאחר ארוחה דשנה גופו אינו נח לגמרי, אלא הוא עדין עובד לפרק ולעכל את המזון, ועל ידי כך אינו ישן שנה ננוחה וזאת בשל פעילות הגוף לעבוד המזון, ולכן הוא מתעורר בהרגשת עיפות גדולה, כי גופו לא נח בשעות השנה, אלא עבד לפרק ולעכל את האכל, ושנה שהיא מנוחה גמורה לגוף, היא כשעתים שלוש לאחר שהאדם סים לאכל ולעכל את ארוחתו האחרונה.

כך גם לפעמים האדם מתקשה להרדם בשל כך, וזאת פיון שגופו עדין עובד לעכל ולעבד את המזון, ולכן ממליץ לכל אחד לאכל בערב דברים קלים בלבד, וכך יקל עליו להרדם, ואף יוכל לקום כשהוא ערני לעבודת השם.

וְכַתֵּב בְּעַל הַ"לְבוּשֵׁי שְׂרָד" (בפירושו על השולחן ערוך), שְׁזֶה פְּנֹת מְרֹן הַבַּיִת יוֹסֵף בְּסַעֲיָה הָרֵאשׁוֹן : "יִתְגַּבֵּר כְּאֲרֵי לְעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ שְׁיִהְיֶה הוּא מְעוֹרֵר הַשַּׁחַר", וְכֹנְנָתוֹ הִיא שְׁיִמְעֵט אָדָם בְּאֲכִילָתוֹ בְּשָׁעוֹת הָעֶרֶב, וְעַל יְדֵי כֵּן יִהְיֶה מְעוֹרֵר הַשַּׁחַר, וְזֹאת מִפְּנֵי שְׁטַבֵּעַ הַמְּאֹכֵל לְעִיֵּף אֶת הָאָדָם וּלְהַבִּיא אֶת הַשָּׁנָה כְּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ חֲז"ל (מסכת יומא), וּמִי שֶׁמְרַבֵּה בְּאֲכִילָתוֹ בְּעֶרֶב, בְּנֻדָּאֵי יִקְשֶׁה עָלָיו לְהִשְׁפִּים קוּם לְעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ וְהוּא כְּמַעֲט אָנוּס בְּכֵן, וְלִכְּן פָּתַב הַשְּׁלַחֵן עֶרוֹךְ, שְׁיִמְעֵט הָאָדָם בְּאֲכִילָתוֹ בְּעֶרֶב, וְעַל יְדֵי כֵּן יוּכַל בְּקִלּוֹת לְעוֹרֵר הַשַּׁחַר לְעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ, וּמִפְּנֵי כֵּן פָּתַב הַשְּׁלַחֵן עֶרוֹךְ: יִתְגַּבֵּר כְּאֲרֵי שְׁיִהְיֶה מְעוֹרֵר הַשַּׁחַר, וְלֹא פָּתַב יִתְגַּבֵּר כְּאֲרֵי לְעוֹרֵר הַשַּׁחַר, כִּי פְּנֹת דְּבָרָיו הוּא, שְׁיִתְגַּבֵּר הָאָדָם כְּאֲרֵי מִבְּעוֹד יוֹם שֶׁלֹּא לְהִרְבוֹת בְּאֲכִילָתוֹ בְּעֶרֶב, וְזֹאת בְּכַדֵּי שְׁיִוְכַל בְּקִלּוֹת לְעוֹרֵר הַשַּׁחַר לְעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ.

שְׁעוֹן מְעוֹרֵר

עֲצָה פְּרָקטִית הַמוֹעִילָה מְאֹד לְקִימַת חֲצוֹת הִיא, לְהַכִּין שְׁעוֹן מְעוֹרֵר (לְפַעֲמִים רְצוּי כְּמֵה שְׁעוֹנִים) שְׁיַעִירוּ אוֹתוֹ בְּשַׁעַת חֲצוֹת.

וְכֵן אָנוּ רוֹאִים שְׁגָם הַתְּנַאֲאִים וְהָאֲמוֹרָאִים לֹא הִלְכוּ לִישׁוֹן, לְפָנֵי שֶׁהִכִּינוּ לְעֲצָמָם שְׁעוֹן מְעוֹרֵר בְּצוּרַת הַתְּרַנְגוּל, הַקּוֹרָא בְּדִיוֹק בְּשַׁעַת חֲצוֹת הַלַּיְלָה.

כְּמוֹ שֶׁמְסַפֶּרֶת הַגְּמָרָא (בְּרִכּוֹת ד) עַל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁלְקַח עִמּוֹ תְּרַנְגוּל חֲמוֹר וְנָר, וּמְפָרֵשׁ רַש"י, שֶׁהַתְּרַנְגוּל נֹעֵד כְּדֵי לְהַקִּיצוֹ מִשְׁנָתוֹ, וְהֵנָּה שַׁעַת קְרִיאַת הַתְּרַנְגוּל הִיא בְּדִיוֹק בְּשַׁעַת חֲצוֹת לַיְלָה כִּידוּעַ, וְכֵן הִזְהֵר הַקְּדוּשׁ מְסַפֵּר עַל רַבִּי אֲבָא שֶׁטָרַם שְׁעֵלָה

על יצועו הכין תרגול שחר הידוע בדיקנותו הרבה כדי שיקיצו משנתו.

ואת השעונים יש להניח ברחוק ממטתו, וזאת כדי שיצטרף האדם לקום משנתו בכדי לכבותם, ועל ידי כך יתעורר ויקום חצות, ולא ישים סמוך למראשותיו, כי בודאי יכבם תוך כדי שנתו כפי שהנסיון מוכיח.

וכן היו נוהגים חסידים ואנשי מעשה אפלו לאחר עשרות שנים של קימת חצות, שהיו נוהגים לשים כמה שעונים מעוררים ברחוק מה - כגון על ארון גבוה וכדומה.

ויכמו שמספר על הרה"צ ר' הירש ליב לפל זצ"ל (ספר "צילו של הרבי"). שבסוף ימיו כאשר שהה בחדרו שבאתרא קדישא מירון, היה מכין כמה שעונים שיעוררו אותו בחצות, אותם היה שם על ארון גבוה, כאשר הוא תמיד היה מקדים ומתעורר עוד בטרם אלו השמיעו את צלצולם, וכל זאת מהפחד שהיה לו שמא לא יתעורר חס ושלום בחצות הלילה.

וכן מספר על אחד הצדיקים שהיה מניח את השעון בתוך פח גדול, בכדי שיעשה קול רעש גדול, וגם כאשר יהיה השעון מנח בתוך הפח, יצטרף לקום בכדי לכבותו ובכך יתחייב לקום חצות.

היה אומר בצחות על השעון מעורר האדמו"ר מבאבוב זצ"ל, הנה בדרך כלל כאשר השעון מעורר מצלצל להעיר את האדם, ידיו של האדם מונפות ספונטנית בכדי לכבותו, ועל כך היה ממליץ את דברי חז"ל: "הקל קול יעקב" זה השעון שמעיר את האדם, ואלו "הידים ידי עשו" זה הידים שמונפות ספונטנית כדי

לכבותו, והעצה לכך היא, לשים את השעון במרחק מה, כדי שיצטרף האדם לקום כדי לכבותו.

המשקל המעורר

ספור נפלא מאד מספר בזהר הקדוש (פרשת לך לך צ"ב) על רבי אבא, שכאשר היה בדרך לבית חמיו יחד עם בנו רבי יעקב, התארחו בדרךכם בכפר טרשא, וכאשר רצו ללכת לישון, שאל רבי אבא את בעל הבית האם יש כאן תרנגול, ולשאלתו של בעל הבית מדוע אתה צריך תרנגול? השיב רבי אבא שזאת בכדי לקום בחצות ממש, השיב לו בעל הבית ואמר לו: יש לי שעון מעורר משכלל המעורר כמו התרנגול, והוא בנוי בצורה מיחדת הגורמת לו לעשות רעש גדול בדיוק בחצות.

והוא משקל מיחד המטפח מים דרך חור שיש בו, כאשר הוא מלא מים בדיוק כדי שיתרוקן בשעת חצות, וכשמתרוקן המשקל נופל הכלי שעליו ועושה קול רעש גדול מאד אשר ממנו מתעוררים כל בני הבית לעבודת השם, ואכן בחצות הלילה התעוררו רבי אבא ובנו משעון משכלל זה, ועסקו בסודות תורה גדולים עד אור הבקר יחד עם בעל הבית.

ממעשה זה לומדים אנו שגם התנאים הקדושים שהיו כל ימי חייהם רגילים לקום בחצות, ואף על פי כן הם פחדו ללכת לישון ללא שעון מעורר, שמה לא יתעוררו בחצות, ולא סמכו על הרגלם, ומכך נלמד קל וחומר עלינו שאיננו רגילים בכך כמוהם, שבנדאי צריכים אנו לעשות השתדלות זו, ולשים שעון מעורר בכדי לקום חצות.

עצת התפלה והבקשה

העצה הגדולה ביותר, היא כמובן עצת העצות המוכיחה את עצמה בכל פעם כיעילה יותר מכל העצות הטובות שבעולם, והיא עצת התפלה והבקשה מהשם יתברך לזכות לקום בחצות.

תפלה מיוחדת ישנה בלקוטי תפלות לזכות לקום בחצות (תפילה פ"ח), ורבים שהיו אומרים אותה זכו לקום חצות בכל לילה, כשהם לומדים תורה עד הבקר, וזאת, אף על פי שכאשר החלו לאמרה לא היה הדבר בדעתם כלל, ואפלו לא נראה להם דבר זה באפק הרחוק, הן מצד מצבם בבית, והן מצד מצב הילדים והפרנסה, הכולל וכו' אבל כחה של התפלה הקבועה עולה על כל המניעות, ומי שזוכה לאמרה בכל יום מבטח לו שיזכה לכך.

ותפלה זו עוסקת כלה בבקשה ותחנונים לזכות לקום בחצות הלילה. ובנדאי מי שאמרה בתמידות יראה נסים ונפלאות. והיו עובדי ה' שהיו בקיאים בה בעל פה פי היו אומרים תפלה זו בכל יום ויום אף לאחר שנים ארפות בהן קמו בחצות בתמידות ובקביעות ללא הפסד של לילה עד שידעו תפלה זאת בעל פה.

ואף על פי כן המשיכו לומר את התפלה הזאת בידיעם את רום ערכה של מעלה עצומה זו של קימת חצות לילה.

ספר לי אברך תלמיד חכם שהיה אומר תפלה זו כל יום במשך כמה חדשים לפני שהלך לישן, ולאחר כמה חדשים שאמרה ברציפות, מן השמים סדרו לו כולל חצות ומצא את עצמו קם בכל לילה בחצות ללא שחשב ממש לעשות זאת, כי גדול מאד

כח התפלה לזכות את האדם לכל האוצרות והמתנות שישנם בעולם.

וכך גם ספר לי חבר תלמיד חכם, שהנני אברך כולל השוקד על תלמודו במשך כל שעות היום כלו, שכאשר שמע וקרא על מעלתה הגדולה של עסק התורה והתפלה בחצות לילה, החל לומר בכל יום לפני השנה את תפלה פ"ח מלקוטי תפלות, וכך במשך שנה תמימה היה אמרה מדי ערב לפני שהיה עולה על יצועו, אף שדבר זה לא היה נראה באפק כלל וכלל, ולאחר שנה מצא את עצמו לומד בכולל חצות מדי לילה, כששאלתיו כיצד זכה לכה, ספר לי שהיה אומר תפלה זו בכל יום עד שזכה לכה, וספר לי על חבר נוסף שהיה אומר תפלה פ"ח בכל יום ויום, ולאחר כמה חדשים אף הוא החל לקום חצות.

וכן ישנם ספורים רבים על אנשים שהתפללו על כף וזכו לקום חצות, ולכן צרפנו לתועלת הקוראים בסוף הספר את התפלה הזו, שהיא אמנם קצרה, אבל כחה רב מאוד לזכות את האדם למעלה גדולה ונפלאה זו.

מעלת הרצון לקימת חצות

הנה יש לדעת שכאשר האדם ירצה זאת באמת אזי בודאי יוכל לקיים זאת ולקום בחצות הלילה.

וכמו שמספר על יהודי שרצה להצטרף לחבורתו של הגאון הקדוש רבי יהודה אשג זצ"ל בעל פרוש הסלם, שהיו עוסקים בלמוד תורת הסוד בכל לילה בחצות הלילה עם רבם בעל הסלם.

אבל הוא טען כל העת שמזגו חלש מאד בכדי לקום באמצעו של הלילה וללמד תורה, ואף טען שאשתו אומרת לו שהנו חלש מאד, ושלא יעשה זאת בשום אופן, כי הדבר עלול להזיק לבריאותו.

והנה לא עבר זמן רב, והיהודי הזה התקבל לעבודה במפעל של תנובה שהיה סמוך לביתו של בעל הסלם זצ"ל למשמרת לילה, והנה חבריו אשר היו הולכים ללמוד עם בעל הסלם היו רואים אותו בקביעות בשעה זו הולך לעבודתו במשמרת לילה במפעל הסמוך.

והיו מספרים זאת תמיד בני חבורתו של בעל הסלם זצ"ל, כראיה לכך שאין הדבר תלוי אלא ברצונו של האדם והבנת המעלה הגדולה שיש בכך.

כי כאשר יבין האדם את מעלתו העצומה של הלמוד בשעות הלילה, בודאי ימצא בעצמו את הכח והיכולת לקיים זאת, וכשם שישנם אלפי פועלים בכל בתי החרשת במשמרות לילה, כך יוכל אף הוא להיות מעבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות אשר עליהם כל העולם קים כדברי חז"ל (מנחות טז) וכדברי הזהר הקדוש (ויקרא יא).

בודאי יזכה להשלים את תקונו

כאשר האדם חפץ ומשתוקק בכל מאודו ולבו למעלת הקימה בחצות הרי שבזכות כך מבטח לו שיזכה לעשות את כל מה שהוא צריך לעשות בעולם הזה, עד שיזכה להשלים את תקונו בתכלית השלמות, כמו שכותב הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א

בספרו אסף אמרים: שמעתי מהגה"צ ר' בנימין זאב חשין זצוק"ל שאמר שמובא בספרים הקדושים שמי שמשתוקק לקום בחצות, בזכות כך יזכה להשלים את תקונו בעולם הזה בתכלית השלמות.

ויש לכל אחד לדעת, שכאשר הוא יחפץ וירצה וישתוקק לקום בחצות, על ידי זה בודאי ברבות הזמן יזכה לכה, כמו שאמרו חז"ל: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו, ופרש על כך המהרש"א, מדוע אמרו חז"ל מוליכים אותו בלשון רבים, אלא שזאת מפני שמשמים שולחים לו מלאכים שיסיעו בעדו ללכת בדרך שהוא בוחר בה.

ולכן כל תפקידו של האדם שחפץ ורוצה לקום בחצות, הוא רק לחזק את הרצון והפסופים וההשתוקקות שבו לקימת חצות, כי כאשר יהיה לו רצון חזק ותקיף לכה, בודאי לא יוכל למנע אותו שום מונע ומעכב מהדבר הגדול והעצום הזה.

וכמו שהיו נוהגים צדיקים רבים אשר היה להם רצון חזק ותקיף לקום חצות, שאפלו כאשר היו ישנים שעה קלה בלבד בלילה, כאשר היתה מגיעה שעת חצות היו קופצים ממטתם וקמים בזריזות גדולה לעבודת השם יתברך.

ולזאת הם זכו, על ידי שהם ידעו והרגישו בלבבם את גדל המעלה העצומה של קימת חצות, אשר בה תלוים כל תקוני השכינה והגאולה השלמה.

וכמו שמספר על הגאון הצדיק רבי בנימין זאב חשין זצ"ל, שבסוף ימיו כאשר היה חולה מאד, והיה חוזר משעורים בשעה מאחרת מאד, ואף על פי כן היה קם חצות אף לאחר חצי שעה

של שנה בלבד, ואם ארע שלא העירו אותו בחצות מפני שחסו עליו כיצד יקום בחלי גדול כזה, כאשר כמעט לא באה תנומה לעפעפיו, היה אומר אחר כך לבני ביתו, נטלתם ממני את כל חיותי שהיא קימת חצות.

והיו צדיקים שהיו ישנים כשרגלם האחת מנחת על הארץ, כדגמת הגה"צ ר' ציון ברכה זצ"ל, וזה מגדל רצונם העז לזכות לקום בחצות לילה.

כך גם צדיקים אחרים נהגו שלא היו מכסים את רגליהם אף בימות הקור הגדולים, צדיקים אחרים היו נשארים ערים ולא הולכים לישן כלל, כדגמת הגה"ק רבי שלום שרעבי זצ"ל.

וכל זאת מגדל חשקם וחפצם העצום לזכות לקום בחצות ולעסוק בתורה ותפלה כדי שלא יפסידו חס ושלום את קימת חצות.

ביצד לזכות לרצון תקיף

והדרך לזכות לרצון חזק ותקיף הוא, על ידי שהאדם ילמד בכל יום על מעלת קימת חצות מפל הספרים שכתבו או שלקטו את מעלת וגדלת הדבר הגבוה והעצום הזה.

פי על ידי כך יתעורר לבו של האדם להבין ביותר את מעלת וגדלת קימת חצות עד שיתעורר לבו לעשות זאת ועל ידי כך יזכה לרצון חזק ותקיף לקום ועל ידי זה ודאי שיזכה לקום בחצות.

ובעצם הלמוד של האדם בספרים המדברים על מעלת קימת חצות, וחפושו ובקושו את הדבר הגדול הזה, יזכה לכך, כי בזה

שהוא מחפש לעורר את רצונו לכף, הוא מראה את רצונו הגדול לזכות באמת לקום בחצות. ועל ידי כף הוא יזכה בסוף בפעל לקים זאת.

כמו ששמעתי מאחד מגדולי הרבנים שליט"א, שבא אליו תלמידו והתאונן בפניו שהוא קם בכל יום בשעה מאחרת מאד בבקר, ואינו מצליח לקום אפלו בזמן קריאת שמע ונדאי שאינו קם בחצות הלילה או לתפלה בהנץ החמה.

והורה לו אותו רב, שילמד בכל יום על מעלת הקימה בבקר השכם, מהספרים הקדושים, ויתפלל כל יום לפני בוראו על כף, ועל ידי זה בודאי יזכה לקום בהשכמה, ואכן אותו אדם עשה כדבריו, ותוך תקופה קצרה נשתנו כל חייו מן הקצה אל הקצה, עד שהחל לקום בחצות לילה ולעסק בתורה עד הבקר כשהוא מסיים את הלילה בתפלה בהנץ החמה.

וכל זה משום שהוא עורר את רצונו לזכות לכף, על ידי שלמד על כף, ואחר כך התפלל על זה, כי גם תפלתו של האדם אחרי שלמד על גדלת דבר זה, הנה נובעת מעמק לבבו, ועל ידי שרוצה באמת ומתחנן לפני בוראו שיזכה לקום חצות, הנה הקדוש ברוך הוא לא ימנע טוב להולכים בתמים, ובודאי יסיע בעדו לעבדו ולעשות רצונו, לקום חצות לילה ולעסק בתורה ותפלה כרצונו ורצון יראיו.

חבר אני לכל אשר יראוך

אחת העצות החשובות ביותר היא על ידי חברים שמתחברים

יחָדוּ, וְאִישׁ לְרֵעֵהוּ יִעֲזְרוּ וְיִקְוֹמוּ יַחְדָּו חֲצוֹת, וְכַפִּי שֶׁהֵיוּ דוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת דוֹרְשֵׁים, שֶׁסְמוּךְ לַפְּסוּק (תהילים קי"ט): "חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לַהֲדוֹת לָךְ", בָּא הַפְּסוּק: "חֵבֵר אֲנִי לְכָל אֲשֶׁר יִרְאוּךָ", דִּהְיִינוּ שֶׁעֲנִינוּ זֶה שֶׁל קִימַת חֲצוֹת תְּלוּי מְאֹד בְּדַבּוּק הַחֲבָרִים.

וְהַטַּעַם לָכֵן הוּא כִּינּוּן שְׁטוּבִים הַשָּׁנִים מִן הָאֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁכָּאֲשֶׁר נִחְלַשׁ הָאֶחָד חֲבָרוֹ מִחֲזָקוֹ, זֹאת וְעוֹד כִּינּוּן שֶׁקִּימַת חֲצוֹת הוּא דְבַר חָשׁוּב מְאֹד, מִשּׁוּם כִּף יֵשׁ עָלָיו מְנִיעוֹת רַבּוֹת, וְלָכֵן צְרִיכִים מִשְׁהוּוֹ סָגְלֵי וְרוּחָנֵי, כְּדִי שִׁיְהִיָּה לְאָדָם סִיּוּעַ מְלַמְעֵלָה, וְלָכֵן כְּתוּב סְמוּךְ לוֹ: חֵבֵר אֲנִי לְכָל אֲשֶׁר יִרְאוּךָ - כִּי פֶּאֲשֶׁר חֲבָרִים מֵתַחֲבָרִים יַחְדָּו, עִם רְצוֹן אֲמַתִּי לְקוּם חֲצוֹת, יְהִיָּה לָהֶם סִיּוּעַתָּא דְשְׂמִיָּא וְהֵם יִצְלִיחוּ בְּכָל מַעֲשֵׂיהֶם.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב ה"בן יהוידע", ש'אֶחָד' זֶה בְּגִימְטְרִיָּה שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר ו'אֶחָד' וְעוֹד 'אֶחָד', בְּגִימְטְרִיָּה עָשָׂרִים וְשֵׁשׁ, שְׁזָה הַגִּימְטְרִיָּה שֶׁל שֵׁם הַוָּיָה בְּרוּךְ הוּא, וְזֶה מְרָמֵז בַּפְּסוּק: "וְאַהֲבַת לְרַעְךָ כְּמוֹךָ, אֲנִי ה'" שֶׁכָּאֲשֶׁר יֵשׁ שְׁנֵי חֲבָרִים שְׂאוּהֶבִים זֶה לְזֶה, ה' יִתְבָּרַךְ אוֹמֵר גַּם אֲנִי נִכְנָס בְּחֲבָרוֹת הַזֹּאת וְאֲנִי שׁוֹכֵן בִּיְנֵיהֶם.

לָכֵן כְּשֶׁרוֹצִים לְזַכּוֹת לְמַעַלָּה שֶׁל קִימַת חֲצוֹת, כְּדָאִי מְאֹד לְהִתְחַבֵּר עִם עוֹד חֵבֵר, וּשְׁנֵיהֶם בְּיַחְדָּו, בְּכַחוֹת וּרְצוֹנוֹת מְשֻׁתָּפִים יַעֲרוּ וְיַעֲזְרוּ אֶחָד אֶת הַשָּׁנִי, וְאִכּוּן יְדוּעַ מִמַּעֲשֵׂיהֶם שֶׁל צְדִיקִים רַבִּים, שֶׁכָּפָּה הֵם הָיוּ עוֹשִׂים, וְכֵן מוּבָא ב'רֵאשִׁית חֲכָמָה' (שַׁעַר הַקְּדוּשָׁה פֶּרֶק ז'), שֶׁקִּימַת חֲצוֹת כֹּה חָשׁוּבָה, שֶׁכְּדָאִי אֶפְלוּ שֶׁאֶחָד יִשְׁאָר עַר בְּכַדִּי לְהַעֲרִיר אֶת חֲבָרוֹ בְּחֲצוֹת, אָף-עַל-פִּי שֶׁהוּא יִישֵׁן אַחֲרֵי-כֵן, וְהַעֲקָר שֶׁהַשָּׁנִי יִתְעוֹרֵר בְּחֲצוֹת, וְלִמְחַרֵּת יִחְלִיפוּ - זֶה שֶׁקָּם בְּלֵילָה הַקּוֹדֵם, הוּא שְׁלֵא יִישֵׁן כְּדִי שֶׁהַשָּׁנִי יָקוּם, וְחוֹזֵר חֲלִילָה.

וכן מספר (בספר השרף) על הרב הצדיק רבי שמואל שפירא זצ"ל שכל דרכיו היו בהצנע לכת גדול, ולא היה מנהגו בדרך כלל לעורר את הצבור בשום ענין הצריך תקון, אלא היה אוהז תמיד בפלך השתיקה, חבריו הצדיקים התבטאו לגביו, שבאמת הוא לא צריך לומר כלום, מאחר שדי להסתכל עליו ולראות אותו ואת קדשתו ויראת השמים שעל פניו, ומיד מתעוררים לתשובה, באהבה ויראת ה', בלי שיאמר כלום.

אבל היה נושא אחד שבנושא זה הוא חרג מגדרו, ועליו היה מעורר בכל עת מצא, וזה הנושא של קימת חצות! כל מי שהוא חשב שהוא יכול להשפיע עליו ולעורר אותו לקום בחצות, הוא לא היה נמנע מזה.

ומספרים אנושים שהפירו את הרב שמואל שפירא זצ"ל, שבאמת יכלו לכוון את השעון על פי הרגע שהוא היה נכנס לבית-הכנסת במאה-שערים, שממש ברגע של חצות לילה, אז היה נכנס לבית-הכנסת, ולומד עד אור הבקר, והיו יכולים לכוון אז את השעון לחצות ממש.

כל זה היה לעת זקנותו, ובצעירותו היה הולך לשדות וליערות שסביב לירושלים, ושם היה עוסק שעות ארוכות, בשיחה ותפלה בינו לבין קונו, וכן מספרים על התקופה שהיה במירוץ, שגם אז יכלו לכוון את השעון על פי הזמן שבו הוא היה נכנס לציון קדשו של רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו, שהיה מדקדק להכניס ממש ברגע של חצות.

והנה רואים שלמרות שכל מעשיו של רבי שמואל היו תמיד בהסתר כאמור, הרי שאת קימת החצות הוא היה דוקא עושה

בגלוי, והוא אף הקים חבורה מיחדת לקימת חצות, שהיו מעירים זה את זה ועוזרים זה לזה לקיים את העבודה החשובה של קימת חצות.

הימים של טובה

עצה נפלאה לקימת חצות כתב האריז"ל (מובא בליקוטי הלכות ר"ח), והיא לכוון בתפלת ערבית ובברכת המפיל בתפלת השכיבנו בתבות "והעמידנו מלפנו לחיים טובים ולשלום" לזכות לקום בחצות, שזה החיים הטובים באמת, כי אלו השעות המבחרות ביותר בחייו של האדם, כמו כן זהו השלום האמתי של האדם עם קונו ועם נשמתו, כי בשעה זו מתגלה הארת נשמתו של האדם, וסגלת הכונה במלים אלו, שמן השמים יעזרוהו להתעורר ולקום בחצות הלילה.

קריאת שמע על המטה בכונה

עצה נפלאה לקימת חצות כתב מוהרנ"ת (הלכות ר"ח ג'), והיא אמירת קריאת שמע שעל המטה בכונה גדולה והתעוררות הלב, וזאת מפני שעל ידי שאומר האדם את קריאת שמע שעל המטה בכונה גדולה ועצומה, הוא מכניע את כל המקטרגים, ועל ידי כך הוא זוכה שנשמתו עולה למעלה בשעת שנתו ללא שום מונע ומעכב, ובחצות הלילה היא שבה אליו חדשה ונקיה בסוד חדשים לבקרים רבה אמונתך, זאת ועוד, האריז"ל מבאר שהיחוד הנעשה בעולמות העליונים על ידי הלמוד בלילה, מתחיל בקריאת שמע

שְׁעַל הַמָּטָה וּמִסְתִּים עַל יְדֵי הַלְמוּד בְּחֻצוֹת לַיְלָה, לְכֵן כָּל הַמִּתְחִיל
בְּמִצְוָה זוֹ כְּתִקוּנָהּ, מִן הַשָּׁמַיִם יִסְיְעוּ בְּיָדוֹ לְסִימָה פֶּהֲגֹן, וְלָכֵן יִקַּל
עָלָיו לְקוֹם בְּחֻצוֹת לְלַמֵּד תּוֹרָה.

סגלות נפלאות לקימת חצות לגנב את הגנב הגדול

עֲצָה וּסְגָלָה נִפְלְאָה לְקִימַת חֻצוֹת כּוֹתֵב הַבַּעַל שֵׁם טוֹב (בַּעַל
שֵׁם טוֹב עַל הַתּוֹרָה פִּרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית דָּף קס"ה), וְהִיא עַל פִּי הַיְסוּד וְהַכֶּלֶל,
שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם בָּא לַעֲשׂוֹת אִיזוֹ מִצְוָה וְכָל כּוֹנְנָתוֹ הִיא רַק לְשֵׁם
שָׁמַיִם לְלֹא שׁוּם פְּנִיָּה וּמַחֲשָׁבָה זָרָה, אֲזִי מִתְגַּרְהַ בּוֹ מֵאֵד הַיִּצְרָר
הָרַע בְּכַדֵּי הַהִפְרִיעַ לוֹ וּלְבַטְלוֹ מִקִּיּוֹם הַמִּצְוָה הַזֶּה, וְאִינוּ מְנִיחוֹ בְּשׁוּם
פְּנִים וְאִפֹּן לְקִיּוֹם מִצְוָה זוֹ, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהוּא שֵׁם לוֹ מִהַמּוֹרוֹת
וּמְכֻשׁוֹלִים בְּכַדֵּי הַהִפְרִיעַ לוֹ וְלִמְנַע אוֹתוֹ לְקִיּוֹם אוֹתָהּ, אֲבָל כַּאֲשֶׁר
רוּאָה הַיִּצְרָר הָרַע, שֶׁהָאָדָם מִתְכַּוֵּן בְּעֲשִׂיַת מִצְוָה זוֹ לְשֵׁם הַנְּאוּתוֹ
הַגְּשָׁמִיּוֹת וּלְתוֹעֵלָתוֹ הָאִישִׁית, הֵרִי הוּא מְנִיחוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוָה
הַזֶּה כְּרֻצוֹנוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ לְדַרְכוֹ.

וְלָכֵן יִשְׁנֶה עֲצָה נִפְלְאָה, כַּאֲשֶׁר הָאָדָם בָּא לַעֲשׂוֹת אִיזוֹ מִצְוָה,
וְהוּא רוּאָה שֶׁמִּתְגַּבְּרִים עָלָיו הַקְּשָׁיִים וְהַמְּנִיעוֹת, וְאִינֶם מְנִיחִים
בְּעֵדוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ וּלְקִימָהּ כְּרֻצוֹנוֹ, עֲצָתוֹ הִיא שֶׁיִּכְוֵן וְיַחֲשֵׁב לַעֲשׂוֹתָהּ
לְשֵׁם הַנְּאוּהָ אִישִׁית וְתוֹעֵלַת גְּשָׁמִית, וְעַל יְדֵי כֵּן יִנִּיחוֹ הַיִּצְרָר
הָרַע לְקִימָהּ, וְאַחַר כֵּן בְּעַת שֶׁהוּא כָּבֵר מִקִּיּוֹם אֶת הַמִּצְוָה, יַחֲזֹר
לְחֻשָׁב וְלָכֵן לְקִימָהּ וְלַעֲשׂוֹתָהּ רַק לְכַבּוֹד קוֹנוֹ וּבּוֹרְאוֹ לְלֹא שׁוּם
פְּנִיָּה כֶּלֶל.

לקום לשם תועלת גשמית

וזה רמוז בדברי דוד המלך עליו השלום: חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיך (תהלים קיט), כלומר שכאשר באתי לעשות איזו מצוה, חשבתי והתפוננתי לעשותה לשם הנאתי הגשמית ותועלתי האישית בלבד, ולכן הניחני היצר הרע ולא מנעני לעשותה, ואחר כך "ואשיבה רגלי אל עדתיך", כי כשקימתי את המצוה שוב חזרתי לעשותה רק לכבוד קוני ובוראי, ופניתי את מחשבותי מכל הפניות והמחשבות ועשיתי אותה אך ורק לכבוד השם יתברך, ללא שום פניה ומחשבה זרה, כי ודאי שיש לעשות את המצוות אך ורק לכבודו יתברך ללא שום פונה אחרת כלל חס ושלום.

ומסים הבעל שם טוב, שהעצה הזו מועילה ביותר לקימת חצות, ולכן נסמך הפסוק חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיך, לפסוק: "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך", כי כאשר האדם חפץ ורוצה לקום חצות, בודאי ימנעו היצר הרע ביותר מעבודה גבוהה ונשגבה זו.

ועצתו היא שיקום אך ורק בשביל איזה דבר גשמי כגון בשביל איזה מאכל מיחד החביב עליו ביותר, שיקנה אותו וישמר אותו לזמן זה שהוא קם חצות, וכאשר הוא מתעורר משנתו יאמר ליצרו שהוא קם אך ורק בשביל לאכול את המאכל הזה, ועל ידי כך יצרו לא יקטרג עליו ויניחו לקום חצות בחשבו שהוא קם רק בכדי לאכול את המאכל הזה החביב עליו, ועל ידי זה יוכל האדם לגמור המצוה ולקום חצות, ואחר כך כוון רק לכבוד השם יתברך לקום חצות וללמוד תורה אך ורק לכבודו יתברך. וזוהי עצה נפלאה ועצומה

מאד הבדוקה ומנוסה, כי על ידי כך האדם נצל מקטרוג היצר הרע והוא זוכה לקום חצות כרצונו.

וימסים הבעל שם טוב, שזה סוד דברי חז"ל (עבודה זרה דף ע) האומרים שישראל גנבים הם. כי עם ישראל יודעים לגנב את דעתו של היצר הרע בכל מצוה שהם חפצים ורוצים לקימה, ועל ידי כך הם זוכים לקיים ולעשות את כל המצוות והמעשים טובים.

ומובא בספרים הקדושים, שכל המעלות העצומות והנוראות שנכתבו ונאמרו על ידי חז"ל לכל הקמים בחצות, אין פונתם בכדי שהאדם יקום חצות בשביל לקבלו, אלא הם נכתבו רק כדי שהאדם יבין עד כמה חשוב הדבר בשמים ועד כמה פועלים הדברים בגבהי מרומים, על ידי שהאדם יראה כיצד על ידי כך האדם ממשיך על עצמו ועל כל ישראל השפעות כה גדולות ועצומות, ועל ידי כך יזדרז לקיים זאת, כי יבין עד כמה גבהו ועצמו דברים אלו לעשות נחת רוח לשכינת עזנו, שלכן נותנים בשמים מתנות כה גדולות ועצומות לכל אחד ואחד שעושה זאת, ועל ידי זה יזדרז אף הוא לקיים ולעשות זאת בכל הכחות ובכל המאמצים.

לקום – כדי לקבל מתנות

ולכן כתב הגאון רבי חיים פלאגי זיע"א (כף החיים סימן ג), שעצה נפלאה למי שחפץ ורוצה לקום חצות לילה, שיתבונן בדעתו וישים לנגד עיניו לפני שעולה על יצועו את כל המעלות העצומות וההבטחות הנפלאות הפתובות בדברי הזר הקדוש ובגמרא ובכל הספרים הקדושים, המגלים מה מקבל וזוכה האדם שקם בחצות

לילה, ועל ידי שיתבונן האדם בכך ויזכר זאת בלכתו לישן ובעלותו על יצועו, בודאי יקום בזריזות עצומה בחצות הלילה, כי מי פתי אשר יפסיד הבטחות נוראות אלו, ובודאי כל אדם חפץ ורוצה בהבטחה של רבי שמעון בר יוחאי לפרנסה ולבריאות, לשמירה משמים ולאריכות ימים, לבנים ולבני בנים. ואף במישור הרוחני ישנם בזהר הבטחות עצומות לזכות להבנה ולזכרון בתורה הקדושה, ולקבלת כל התפלות, לתשובה שלמה, ולמדרגות גבוהות ועצומות. ועוד ועוד.

ולכן כאשר האדם יתבונן בכך לפני שהוא הולך לישן בודאי יקום בזריזות עצומה לעבודת בוראו.

ואף על פי כן פתב הגאון רבי חיים פלאג'י, שלא יקום האדם חס ושלום לשם ההבטחות הגדולות שישנן לקמים חצות אלא יקום רק לכבוד קונו ובוראו.

ולכן כאשר האדם הולך לישן עליו לחשב על כל המעלות הגשמיות שהוא יזכה להם כאשר הוא יקום בחצות.

ואלו כאשר הוא כבר קם משנתו, אין לו ללמד תורה לשם מעלות אלו, אלא עליו לכון בלמודו אף ורק בלתי לה' לבדו ולאקמא שכניתא מעפרא.

ורק על ידי כך האדם יזכה להתמיד בדבר זה ולקום בכל לילה ולילה בחצות הלילה, כמו שכתב בעל הראשית חכמה (שער הקדושה פרק ז) שהקם חצות אין לו לחשב לשם ההבטחות הגדולות שישנן לעושה זאת, אלא עליו ללמד תורה אף ורק לכבוד השם יתברך, וכל הקם חצות לשם השכר הגשמי הגדול המבטח למי שקם

בעוד לילה לא יזכה להתמיד בכך כי מן השמים לא יסיעו בעדו לקום חצות, ואלו הלומד תורה לכבוד השכינה מן השמים יקיצו אותו לעסק בתורה בעוד לילה עכ"ל.

הטבילה במקוה לקבל ממתק ערב

ישנו ספור נפלא הממחיש זאת ביותר.

מספר על הגאון הצדיק רבי יונה לבל זצ"ל, שהיה מנקה הדעת בירושלים של מעלה ומחשובי חסידי ברסלב בדור הקודם, שכאשר היה פעם באתרא קדישא מירון ורצה לטבל במקוה טהרה כדי להתקדש ולהטהר לפני קונו, והנה המקוה היה ממש קפוא וקר, והימים היו ימות החורף המשלגים והקרים כאשר הקר בחוץ היה מקפיא עצמות.

והנה אותו צדיק אשר רצה בכל מאודו לטבל במקוה, הבטיח לעצמו וקר אמר: יונה יונה אם תטבל במקוה הקר, אתן לך חפיסה שלמה של שוקולד בכדי לענג את גופך, במאכל הערב והטעים הזה, וקר הזדרז ונכנס לטבל במקוה הקפוא והקר שבמירון, וכשיצא שמעוהו מלחש ואמר לעצמו: יונה יונה האם אתה חושב שתקבל חפיסת שוקולד? לא ולא, בשום אופן שבעולם לא תקבל זאת ממני, וקר התחכם ועבד הגאון הצדיק ר' יונה לבל זצ"ל על יצרו ונצחו כשבסוף גם לא נתן לו את השוקולד.

וזוהי דגמא מוחשית המראה לנו כיצד נתן לגנב את דעתו של היצר הרע, ועל ידי כך לזכות לדברים הגדולים והנפלאים ביותר.

קריאת ספורי מעשיות

עצה וסגלה נפלאה לקום בחצות הלילה, היא קריאת הספורי מעשיות שחברם ברוח הקדש הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א, אשר בהם טמונים כידוע סודות עצומים ונוראים מאד על פי הקבלה ותורת הסוד.

ועליהם כתוב בלקוטי מוהר"ן (תורה ס) אשר בסגלתם ובכחם לעורר את האדם משנתו הרוחנית בה הוא שרוי, וכפי שהתבטא ואמר עליהם רבי נחמן, העולם אומרים שהספורי מעשיות מביאים את האדם לשנה, ואני אומר שמהספורי מעשיות מתעוררים מהשנה.

ומסביר מוהרנ"ת (הלכות פדיון פטר חמור הלכה ב) שהסבה לכך היא, מפני שהספורי מעשיות הוא בסוד הנגון, ובו טמונים סודות גדולים מאד כמובא באריז"ל, אשר הנגון מרמז על סודות עצומים ונוראים מאד בחי' טעמים נקודות תגים ואותיות, שבהם כלולים כל סודות ורזי התורה, ולכן הנגון בשרשו הוא החלק היותר גבוה בתורה, וזה סוד הנגון שהיה בוקע בכל לילה מפנורו של דוד, אשר לקולו היה מתעורר דוד המלך עליו השלום וקם משנתו בחצות הלילה.

ומסביר עוד מוהרנ"ת, שהדרך לגלות את הנגון הזה הוא על ידי קריאתם של הספורי מעשיות שחבר רבי נחמן מברסלב זיע"א, שהם בסוד הנגון הזה אשר הוא החלק העליון והגבוה בתורה, וזאת מפני שטמונים בהם בדרך העלם וסוד כל רזי הקבלה והסוד, שהם בחי' הנגון והפנימיות של כל הבריאה כלה,

וְלָכֵן מִי שֶׁקֹּרָא אֶת הַסְּפוּרֵי מַעֲשֵׂי־זִמָּה הָאֵלֶּיךָ זֹכֶה שֶׁמִּנְשַׁבֵּת בּוֹ הָאָרֶז מֵהַרוּחַ צְפוֹנִית שֶׁהַעִירָה אֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה, עַל יְדֵי שֶׁהִיָּתָה מִנְשַׁבֵּת בְּכַנּוּר שֶׁל דָּוִד, וְעַל יְדֵי כִּף הוּא זֹכֶה לְקוּם וּלְהִתְעוֹרֵר מֵאֵלָיו בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה.

וְלָכֵן הִיָּה מִנְהַגָּם שֶׁל חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב רַבִּים בְּכָל הַדּוֹרוֹת, לְקַרְא מִהַסְּפָר סְפוּרֵי מַעֲשֵׂי־זִמָּה לְפָנָיו שֶׁהֵיוּ הוֹלְכִים לִישׁוֹן בַּלַּיְלָה, כְּסִגְלָה לְהִתְעוֹרֵר וּלְקוּם בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה.

וְכֹתֵב הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אַבְרָהָם ב"ר נַחֲמָן מְטוּלְטִישִׁין זִיע"א בְּסִפְרוֹ בְּאוּר הַלְּקוּטִים (על מאמר ט), שֶׁיֵּשׁ לְדַעַת שֶׁעֵקֶר הַסְּגָלָה לְהִתְעוֹרְרוֹת הַשָּׁנָה נִמְצְאוּ בְּסִפּוּר הָרֵאשׁוֹן שֶׁבְּסְפוּרֵי מַעֲשֵׂי־זִמָּה, שֶׁעֲלֶיהָ הִתְבַּטָּא רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלֶב וְאָמַר שֶׁכָּל מִי שֶׁשָּׁמְעָה יְזַכֶּה לְהִרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְבֵה טְמוּנִים בְּעֵקֶר הַכַּחוֹת לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם הֵן מִשְׁנֵתוֹ הַרוּחָנִית, וְהֵן מִשְׁנֵתוֹ הַגְּשָׁמִית בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה.

סְגָלַת לְמוּד הַמְּשִׁנִּיּוֹת

סְגָלָה נִפְלְאוּהָ לְקִימַת חֻצוֹת הַיָּמָה לְמוּד הַמְּשִׁנִּיּוֹת, אֲשֶׁר בְּסִגְלָתָם לְהִשִּׁיב לְאָדָם אֶת נְשִׁמְתוֹ - כִּי־דוּעַ שֶׁמִּשְׁנָה הִיא אוֹתִיּוֹת נְשִׁמָּה, וּבְסִגְלַת לְמוּד הַמְּשִׁנִּיּוֹת לְהַאִיר אֶת הַנְּשִׁמָּה וּלְצַחֲצַחָהּ מִכָּל זֶהֱמַת הַחֲטָאִים וְחֻלָּאת הַעֲוֹנוֹת, וּלְנִקּוּתָהּ עַד שֶׁתֵּאִיר בּוֹ כְּרָאוּי.

וְהִנֵּה כָּל קִימַתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּחֻצוֹת לַיְלָה הִיא מִכְּחַה שֶׁל הָאָרֶז נְשִׁמְתוֹ אֲשֶׁר נִמְצְאוּ בְּקִרְבוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֵאשִׁית חֲכָמָה (שַׁעַר הַקְּדוּשָׁה פֶּרֶק ז) וּמִשׁוּם כִּף בְּסִגְלַת לְמוּד הַמְּשִׁנִּיּוֹת לְזִכּוֹת לְקוּם בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה.

ואכן היו נוהגים רבים מגדולי הדורות ללמד בכל לילה הרבה משניות, כמו שנהג האריז"ל, וכן נהג מרן "האביר יעקב" רבי יעקב אבוחצירה זיע"א. וכן נהגו עוד רבים וגדולים.

כמו כן האריז"ל (שער רוח הקודש דף ח ע"ב) גלה כמה עצות אשר בסגלתן להתעורר ולקום בחצות הלילה.

סגלת הצדקה

עצה ראשונה שגלה האריז"ל, היא נתינת צדקה לעניים, שהיא מסגלת להתעורר ולקום בחצות, אבל כל זאת רק פאשר האדם יתן צדקה, פאשר הוא לא יודע למי הוא נתן את הצדקה, והעני לא ידע מממי הוא קבל אותה, ואפאשר בקלות לעשות זאת, הן על ידי שיתן צדקה זאת על ידי שליח, ויבקש ממנו שלא יגלה את זהותו למקבל, והן על ידי נתינת צדקה לארגונים הגדולים של קפות הצדקה, שבהם האדם אינו יודע למי הוא נתן, והמקבל אינו יודע מממי הוא קבל את הצדקה.

ואפאשר לומר שהטעם לכך הוא, מפני שפידוע אמרו חז"ל (מסכת אבות) שמצוה גוררת מצוה, ומובא בספר המדות (אות צדקה):
על ידי נתינת צדקה לשמה יזכה ללמד תורה לשמה.

והנה הנותן צדקה בדרך זו שאין המקבל מכירו, הרי זו צדקה לשמה בתכלית השלמות, כיון שהוא נתן את כספו ללא שום פונה של קבלת טובה בעתיד מהעני, ולכן על ידי צדקה זו יזכה האדם לקום בחצות, אשר הלמוד בו הרי הוא תורה לשמה כמובא בספרים (וכמבואר בליקוטי הלכות תפילה א).

וְלָכֵן עַל יְדֵי נְתִינַת צְדָקָה זוֹ שֶׁהִיא צְדָקָה לְשָׁמָּה, יִזְכֶּה בְּוַדָּא לְקוֹם בְּחֲצוֹת.

לְהַחְזִיר אֲנָשִׁים בְּתִשׁוּבָה

עֲצָה נּוֹסֶפֶת גְּלַה הָאָרִיז"ל, וְהִיא עַל יְדֵי שִׁישְׁתַּדֵּל הָאָדָם לְהַחְזִיר אֲנָשִׁים בְּתִשׁוּבָה, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה שְׂמִשְׁמִים יַעֲזֹרוּ אוֹתוֹ לְקוֹם בְּחֲצוֹת.

וְהִנֵּה יִתְכַן שֶׁהֶסְבֵּר לְכָף אֵף הוּא מִפְּנֵי שֶׁמִּצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה, וְלָכֵן מִי שֶׁזָּכָה לְהַחְזִיר אֲנָשִׁים בְּתִשׁוּבָה יִזְכֶּה לְקוֹם בְּחֲצוֹת, אֲשֶׁר הַלְמוּד בְּשַׁעָה זוֹ גּוֹרֵם הַתְּעוֹרְרוֹת וְהִרְהוּרֵי תִשׁוּבָה לְכָל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹבָא בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת (הַלְכוֹת בְּצִיעַת הַפֶּתַח) שֶׁהַלְמוּד בְּשַׁעָה זוֹ הָרִי הוּא מְעוֹרֵר אֶת שְׂרָשֵׁי נְשָׁמוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל לְתִשׁוּבָה.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַלְמוּד בְּשַׁעָה זוֹ, כָּל הַצְּדִיקִים מְקַשְׁבִּים לְקוֹל לְמוֹדוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֶּהָר (זוהר חדש רות ח), וְהַצְּדִיקִים הָרִי הֵם כּוֹלְלִים אֶת כָּל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹבָא בְּאָרִיז"ל, וּמִפְּנֵי כֵּן עַל יְדֵי לְמוֹדוֹ נִמְשַׁכֵּת הַתְּעוֹרְרוֹת לְכָל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן הָאָדָם אֲשֶׁר מַחְזִיר בְּתִשׁוּבָה יִזְכֶּה עַל יְדֵי כֵּן לְקוֹם בְּחֲצוֹת לֵילָה, מִפְּנֵי שֶׁמִּצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה, וְעַל יְדֵי זֶה אֵף יִזְכֶּה לְלַמֵּד בְּשַׁעוֹת גְּבוּהוֹת אֵלּוּ, אֲשֶׁר בְּזָכוֹתֵם וּמִכְחָם מֵתְעוֹרְרִים נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְזוֹכִים לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

בְּרִכּוֹת הַנְּהַנִּין בְּכּוֹנֵה

הָרַה"ק רַבִּי מֵאִיר מִפְּאָרִישׁ זִיע"א אֲשֶׁר הִיָּה מְגוּרֵי הָאָרִיז"ל כָּתַב בְּסִפְרוֹ "אוֹר צְדִיקִים" עֲצָה נְפִלְאָה לְקִימַת חֲצוֹת, וְהִיא לְבָרֵךְ

את ברכות הנהנין בכונה גדולה ועצומה, והנה יתכן שהסבה לכך היא מפני שהמברך ברכות הנהנין בכונה גדולה ועצומה, הרי הוא מפריד את כל הסיגים והפסלות ממואכל זה, ועל ידי זה אין הקלפות נדבקות בנשמתו כמו שכתב האריז"ל, ולכן על ידי כך הוא זוכה שנשמתו תחזר אליו בחצות הלילה.

זאת ועוד, כאשר האדם מברך את ברכות הנהנין בכונה בכך הוא מעורר ומאיר את הארת נשמתו, אשר כל מהותה ופנימיותה היא ההודאה להשם יתברך, ועל ידי שהאדם מהלל ומודה להשם יתברך, הוא זוכה שנשמתו אשר בקרבו תאיר ותזריח בו, ולכן על ידי כך הוא יזכה שהיא תעורר אותו בחצות הלילה.

זהירות מלשון הרע

על האדם לזהר מאד שלא לגרם על ידי חטא ועוון לאבד את הארת נשמתו, אשר זה נגרם על ידי כל חטא ועוון שהאדם נכשל בו חס ושלום, ובפרט על ידי חטא דבורי לשון הרע.

כיון שעליו כתוב בזהר הקדוש (פרשת מצורע) שענשו הוא שנשמתו מצרעת, שפרושו שהיא איננה יכולה לקבל את האור העליון, מפני שהיא נענשת בסגירו דנהורא עילאה, ולכן החטא הזה גורם יותר מכל לסלק את נשמתו ממנו, ועל ידי כך יקשה עליו מאד לקום בחצות (כמובא בליקוטי מוהר"ן מאמר נד עין שם).

זהירות מרע עין

כמו כן על האדם לזהר מאד מרע עין, שהיא קנאה ושנאה

וְהַסְתַּכְלוֹת בְּעֵין רְעָה עַל חֲסוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יְהוּדִים אַחֲרֵים, כִּי
הַמִּתְנַהֵּג כִּף הָרִי הוּא מִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה הַמְפַרְעֵה
לוֹ לְקַבֵּל אֶת טְהַרְתּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

כְּמוֹ כֵּן גַּם הַסְתַּכְלוֹתוֹ שֶׁל הָאָדָם עַל עֲצָמוֹ, עַל חֲסוֹנוֹתָיו וְעַל
חֲטָאָיו כֹּל הַעֵת, מִמְשִׁיכָה עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה וּמַעוֹרְרָת אֶת הַכּוֹחַ
הַשְּׁלִילִים שָׁבוּ.

וְלָכֵן הַעֲצָה הַגְּדוֹלָה יוֹתֵר מִכֹּל הַיָּא, לְהַסְתַּכֵּל עַל כָּל עִם יִשְׂרָאֵל
בְּעֵין טוֹבָה וּלְחַפֵּשׂ אֶת מַעֲלוֹתֵיהֶם הַטּוֹבוֹת.

כְּמוֹ כֵּן גַּם הָאָדָם עַל עֲצָמוֹ, יֵשׁ לוֹ לְהַסְתַּכֵּל רַק עַל מַעֲלוֹתָיו
וּמַדּוֹתָיו הַטּוֹבוֹת, וְהַזְמִין לְחֻשְׁבוֹן נֶפֶשׁ הוּא שָׁעָה אַחַת בַּיּוֹם, וְלֹא
יִסְתַּכֵּל כֹּל הַעֵת בְּחֲסוֹנוֹתָיו אֲשֶׁר זֶה גּוֹרֵם לְהַתְגַּבְרוּתָם כִּידוּעַ,
וְעַל יְדֵי שְׁמִסְתַּכֵּל הָאָדָם בְּעֵין טוֹבָה עַל עֲצָמוֹ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל יִזְכֶּה
לְקוּם בַּחֲצוֹת. (לִיקו"מ נד)

עֲצַת הַהוֹדָאָה

אַחַד הַיְסוּדוֹת בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם הוּא עִבּוֹדַת הַהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ שְׂאִין עֲרֵף לְמַעֲלָתָהּ. וְהִנֵּה עֲצַת הַהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
הִיא עֲצָה נִפְלְאָה מְאֹד לְזִכּוֹת לְקוּם בַּחֲצוֹת, וְזֹאת כְּאֲשֶׁר יִתְבוּן
הָאָדָם בְּתַקּוּפוֹת וּבְזִמְנֵים הַיְפִים בָּהֶם הוּא זָכָה כָּבֵר בְּעֵבֶר לְקוּם
חֲצוֹת וּלְלַמֵּד תּוֹרָה, וְיִתְחִיל לְהוֹדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּף, וְיִאָרֵף
כִּפִּי יִכְלָתוֹ בְּדַבְרֵי תוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כָּל לֵילָה וְלֵילָה
שְׂזָכָה לְכָף בְּמִתְנַת חֲנָם, וּבְזִכּוֹת כָּף בּוֹדָאֵי יִזְכֶּה שׁוֹב לְקוּם בַּחֲצוֹת.

וְכִמוֹ שְׁכוֹתֵב הַחִיד"א עַל הַפְּסוּק (תהילים קלו) הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב

כי לעולם חסדו, שכאשר מודה האדם ומשבח להשם יתברך על הטובות אשר היטיב עמו, וגמל אתו ברחמיו וברב חסדיו, בכך הנו גורם ששוב מחדש מתחדשים ההשפעות האלו, ועל ידי כך הוא גורם להשפיע את החסדים האלו לעולם ועד.

והחזרה מלבלין כתב שזה רמוז בפסוק (תהלים קיא) זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה', שכאשר אדם מזכיר בפיו את נפלאותיו יתברך שגמל עמו בעבר, בכך הוא גורם לגלות את חסדיו העצומים הגדולים של השם וממשיך על עצמו הנהגה של חסד ורחמים, ומקורה בדברי חז"ל שאמרו: **כל מי שנעשה לו נס ואומר שירה, נעשה לו נס אחר בשכרו.**

ולכן העצה במוצבים אלו שבהם רואה האדם שהוא מנסה בכל כחו לקום בחצות כאשר הוא עושה את כל ההשתדלות לכך, והולך לישן מקדם וכמוזבן, מתפלל על זה וכו', ובכל זאת איננו מצליח בשום פנים ואפן לקום בחצות, כאשר בכל פעם מתגברים עליו קשיים מקשיים שונים.

וכך עוברים ימים וחדשים ואף שנים שאיננו מצליח לקום בחצות, ועצת ההודאה היא העצה הבדוקה ביותר, שכאשר האדם יתבונן ויזכר היטיב את הימים או החדשים שבהם זכהו כבר השם יתברך, לטעם את המתיקות הנפלאה של עבודת ה' בשעות אלו, ויודה על כך להשם יתברך בכל לבו יזכה בודאי לקום חצות, כי בכך יגרם שייתחדשו עליו שוב החסדים שהיו כבר וישוב לקום בחצות. וזוהי עצה בדוקה ומנסה מאד.

שיחת הלב

עצה נפלאה לקימת חצות, אשר מקורה בדברי הזהר הקדוש, המבאר כיצד דבר דוד המלך עליו השלום לנפשו ולאִיבריו, כגון במזמור ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו (תהלים קג) ועוד, וענינה הוא לבאר ולהסביר לאִיבריו את התכלית ולהסביר להם שכל תאוותיו של הגוף הנם הבל הבלים כי סופו של כל אדם למיתה, כאשר הגוף יכנס בתוך הקבר, ואחר כך כל האיברים יבלו וירקבו, ועוד דבורים מעין זה, ועליה הבטיח רבי נחמן מברסלב, שכל מי אשר יעשה אותה ויתמיד בה, יזכה למדרגת הצדיקים הגדולים, אשר זכו לדבקות אמתית בהשם יתברך, ואכן היא אחד מגדולי תלמידיו שעשה זאת וזכה למדרגות מפלגות מאד, כמובא בספר השתפכות הנפש (אות מח).

והנה על ידה יכול האדם לזכות אף למעלת הקימה בחצות הילה, וזאת על ידי שהאדם ידבר אל גופו ויאמר לו: הרי אתה עתיד לישן הרבה בקבר, ולא באת לעולם הזה כדי לישן ולבלות את הזמן המבחר ביותר בחייו של האדם במטה, וכך ירבה האדם בדבורים אל לבו ואל עיניו שיידעו את גדל מעלת קימת חצות, וירחמו על נשמתו ויקומו בחצות הילה, וכפי שהיו שומעים צדיקים רבים שכאשר היו מתעוררים בבקר השכם היו אומרים לגופם: עוד תישן הרבה בקבר קום בזריזות לעבודת בוראך, וכך היו קמים משנתם בזריזות עצומה לעבודת ה'.

וכך מספר על העובד השם המפלא הצדיק רבי הירש ליב לפל זצ"ל (ספר צילו של הרבי) שפעם בעת שעורר את האברכים

בגדל מעלת התפלה והתורה בעת חצות הלילה, היה זה באמצעו של הלילה בעת אשר קר גדול שרר בחוץ וירד שלג כבד, וכך התבטא ואמר להם: אמרו לו לגוף, אמרו לו, דברו על לבו, שפכל שהשלג יהיה כבד יותר, כך ייטב לו יותר כפאשר ישכב בקבר, ואכן האברכים ששמעו זאת ממנו התעוררו מאד והזדרזו לנצל את הזמן היקר של חצות הלילה בעבודת השם.

עצת השתיקה

מובא בספרים, שלפעמים ישנה דרך ועצה נפלאה לזכות על ידה לקימת חצות, והיא שלא ירבה האדם להפליג על כך בדבורו עם בני אדם, כי כשירבה האדם בדברו גדולות ועצומות על מעלת קימת חצות - זהו סגלה בדוקה שלא יוכל לקום בשום אופן, וזאת השבתי כמה פעמים לאנשים - אשר היו רגילים לקום חצות זמן רב, והנה לפתע ראו שזה תקופה ארפה שאינם מצליחים בשום פנים לקום בלילה, ויעצתי להם שלא ידברו מחצות ומעלותיו עם שום אדם בעולם, רק עם חבר אחד בלבד, באופן שהם יחזקו אחד את רעהו, ועל ידי כך יראו פלאות כיצד הם שבים ומצליחים לקום בלילה - ואכן הם ספרו שעצה זאת עזרה להם מאד, וזכו לשוב לקום חצות.

והטעם לכך הוא, מפני שכפאשר אדם מדבר על כך הרבה במשך היום, יתכן לפעמים שמרב לחץ ופחד, שמא לא יתעורר ויקום, ומגדל הרצון לקום, אינו מצליח להרדם מקדם, ומשום כך אינו מצליח לקום חצות וזאת מפני שהוא לחוץ לקום.

ולכן עצתו היא, לבלי לדבר מזה כלל, ועל ידי כך שהוא יהא משחרר ולא לחוץ, יקום בשמחה בקלות בחצות, כי הלחץ והדאגה הם הגורמים הגדולים ביותר לעיף את האדם ולהתישו, שלא יהא לו כח לשום דבר בעבודת השם ונדאי שלא לקום באמצע הלילה. זאת ועוד כאשר האדם מדבר על כך רבות, פעמים ומהנה הדבר מעין התגרות ביצר ובחילותיו, ולכן פעמים וצריך האדם לבלי לדבר מזה כלל, ועל ידי כך יזכה לקום חצות, ועצה זו היא עצה בדוקה ומנסה מאד, אשר רבים נסו זאת וראו בכך תועלת מרבה.

הצעות למעשה

הצעות למעשה – ביצר לזכות לקימת חצות

כאשר האדם מתחיל להרגיל עצמו בעבודה קדושה זו של קימת חצות, יש לו לדעת שצריך לעלות מדרגה לדרגה, ולא יעלה במעלות גבוהות שאינן שיכות אליו לפי כחותיו ומדרגותיו, ולכן ראשית יש לו לאדם לזכר שאף על פי שאינו יכול לומר את כל התקון חצות, יכול הוא לקום ולומר את מזמור על נהרות בבל בלבד, ובכך הוא זוכה להיות מהאבלים על ירושלים - שמעלתם עצומה מאד, כמו שכתב רבה של ירושלים הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד בשו"ת שלמת חיים (סימן א), שמי שאינו יכול לומר את כל התקון חצות, יאמר את מזמור על נהרות בבל בלבד, ואחר כך יחזר לישן.

וַיֵּשׁ לְדַעַת שְׁהַמְעֵלוֹת הָעֲצוּמוֹת שֶׁנֶּאֱמְרוּ בְּכֹל הַסְּפָרִים
עַל קִימַת חַצוֹת, אֵינֶן דּוֹקָא כְּאֲשֶׁר הָאָדָם נִשְׁאָר עַר מַחְצוֹת
הַלַּיְלָה עַד הַבֶּקֶר, אֲלָא אֶפְלוּ אִם יִתְעוֹרֵר הָאָדָם לְזִמְן מוּעֵט
בַּחְצוֹת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר תִּקְוֵן חַצוֹת, זֹכָה הוּא עַל יְדֵי כֶּף לְאוֹצְרוֹת
עֲצוּמִים וְנוֹרָאִים.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר הַכּוֹנוֹת דְּרוּשֵׁי הַלַּיְלָה דְּרוּשׁ ד) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:
אִם אֵין בְּאָדָם יְכַלֵּת לְהִיּוֹת נְעוּר כָּל חַצוֹת אַחְרוֹנָה שֶׁל הַלַּיְלָה, אִז
יִקוּם מִמֶּשׁ בַּחְצוֹת וַיִּבְכֶּה עַל הַחֲרָבָן כְּמוֹ חֲצֵי שָׁעָה וְאַחַר כֶּף יַעֲסֹק
בַּתּוֹרָה וְכוּ' וַיִּחְזַר לִישׁוֹן וְכוּ', וּבִלְבָד שִׁיקוּם כְּמוֹ חֲצֵי שָׁעָה וַיִּתְעוֹרֵר
קִדְם עֲלוֹת הַשַּׁחַר וְכוּ'.

וְהִנֵּה עַד כְּדֵי כֶּף חֲשׂוּבִים וַיִּקְרִים כָּל רָגַע וְרָגַע שֶׁהָאָדָם זֹכָה
לְקוּם בַּחְצוֹת, עַד שֶׁהָיוּ צְדִיקִים מִתְבַּטְּאִים וְאוֹמְרִים, שִׁישׁ לוֹ
לְאָדָם לְכוּן אֶת הַשָּׁעוֹן מִעוֹרֵר לְנִקְדַּת חַצוֹת, אֵף עַל פִּי שִׁיתְעוֹרֵר
מִכֶּף רַק בְּרָגַע שֶׁהוּא מְכַבֵּה אֶת הַשָּׁעוֹן בְּלִבָּד, כִּי בְּכֹל שְׁנֵיהֶם וְרָגַע
שֶׁאָדָם עַר בְּזִמְן קְדוֹשׁ זֶה, הוּא פּוֹעֵל גְּדוּלוֹת וּנְצוּרוֹת בְּנִשְׁמָתוֹ
וּבְשָׂמֵי מְרוֹמִים.

וְאִם רוּאָה הָאָדָם שֶׁאֵינּוּ יְכוֹל לְקוּם גַּם בַּחְצוֹת הַלַּיְלָה וְגַם
לְתַפְּלָה בְּהַנִּיץ הַחֲמָה, עֲדִיף שִׁיקוּם לְאַמִּירַת תִּקְוֵן חַצוֹת וַיִּחְזַר
לִישׁוֹן עַד הַבֶּקֶר, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב ה"בֵּן אִישׁ חֵי" (פְּרַשְׁת וּישְׁלַח).

וְכֹף יֵלֶף הָאָדָם וַיּוֹסִיף לְאֵט לְאֵט לְעֲלוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַד
אֲשֶׁר יִתְרַגֵּל לְכֹף וַיִּזְכֶּה לְהִיּוֹת מִעֲבָדֵי ה' הַעוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת
בְּקִבְעוֹת - שֶׁמִּעֲלָתָם רַבָּה וְעֲצוּמָה מְאֹד.

מִדְרָגָה לְדְרָגָה

וְהִנֵּה וְדַאי שְׁשִׁלְמוֹת הָעֲבוּדָה הִיא לְקוֹם חֲצוֹת וְלִלְמַד תּוֹרָה עַד הַבֶּקֶר, כְּאֲשֶׁר וְדַאי שְׁיִשְׁנֶם אֲנָשִׁים הַיְכוּלִים לִישֵׁן מִקֶּדֶם וְלְקוֹם מִחֲצוֹת וְלַעֲסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה עַד הַבֶּקֶר כְּשֶׁהֵם צְלוּלִים וְעִירָנִיִּים, לְאַחַר כִּמּוֹה שְׁעוֹת שָׁנָה.

וּבִסְפֵר הַזֶּהר הַפְּלִיג בְּמֵאֵד מֵאֵד לְאִין שְׁעוֹר בְּמַעֲלָתוֹ שֶׁל הַזּוֹכֵה לַעֲסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה מִחֲצוֹת עַד הַבֶּקֶר.

וְעַל הַזּוֹכֵה לְכַךְ כּוֹתֵב הָאֲרִיז"ל "שֶׁאִין לְמַעֲלָה הַיִּמְנוֹ", וְלִכֵּן כָּל אֶחָד יַעֲשֶׂה כְּפִי כַּחוֹתָיו וְכְפִי יְכַלְתּוּ וּבִלְבַד שְׁיִזְכֶּה לִהְיוֹת מַעֲבְדֵי ה' הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלֵילוֹת.

אָמֵנָם יִשְׁנֶן מִדְרָגוֹת רַבּוֹת בְּכַךְ וְעַל כָּל אָדָם לַעֲשׂוֹת כְּפִי יְכַלְתּוּ וּכְחוֹתָיו, כְּאֲשֶׁר מִדְרָגָה רִאשׁוֹנָה הִיא: לְקוֹם לְאַמִּירַת תְּקוּן חֲצוֹת שְׁמַעֲלַת אַמִּירַתָּה הִיא עֲצוּמָה מֵאֵד, וְלַחֲזֹר לִישֵׁן מִיַּד לְאַחֲרִיָּה, וְכָל הַזּוֹכֵה לַעֲשׂוֹת זֹאת מַעֲלָתוֹ גְּדוּלָה מֵאֵד.

וּמִדְרָגָה שְׁנִיָּה - אַחֲרֵיהָ הִיא: לְקוֹם לְאַמִּירַת תְּקוּן חֲצוֹת וְלִהוֹסִיף וְלַעֲסֵק קֶצֶת בְּתוֹרָה כִּמּוֹה דְּקוֹת בְּשַׁעָה זו, שֶׁהִיא מַעֲלָה עֲצוּמָה מֵאֵד, וְאִין עָרֵף וְקֶץ לְשִׁכְרוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתֵב הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פִּרְשֵׁת נח דף ע"ב) שֶׁכָּל הַצְּדִיקִים מִקְּשִׁיבִים לְקוֹל לְמוֹדוֹ בְּשַׁעָה זוֹ וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מַעֲלָה אֶת הַשְּׁכִינָה וְעוֹשֶׂה לָּהּ נַחַת רוּחַ.

וְאַחֲרֵיהָ מִדְרָגָה שְׁלִישִׁית הִנֵּה: שְׁיִוְסִיף וְיִהְיֶה עַר וְיַעֲסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כָּל הַשָּׁעֵתִים שֶׁל חֲצוֹת, אֲשֶׁר בְּהֵן מְאִירָה הָאֶרֶץ הַ"עֵת

רצון" והקדשה העצומה של חצות לילה כמו שכתוב בלקוטי מוהר"ן (קמט), ואחרי שעתים אלו יחזר לישן עד הבקר.

ומדרגה רביעית הנה: שלאחר שעתים אלו, יחזר ויקום גם לתפלה בהנף החמה שעל כף אמרו חז"ל (ברכות יב) שמעלתו עצומה מאד מפני שמסמיק גאלה לתפלה.

ומדרגה חמישית היא: שיוסיף ויקום חצי שעה קדם עלות השחר ויעסק בתורה ובתפלה עד הבקר, מפני שעל ידי שלומד תורה קדם עלות השחר, הוא מתקשר בשכינה הקדושה ומעלתו גדולה מאד, כמו שכתב האריז"ל (שער הכוונות דרושי הלילה ד).

ומדרגה ששית הנה: שיקום חצות פעם בשבוע, כגון בליל ששי וילמד תורה מחצות עד הבקר, ואחר כך יוסיף ויקום פעמים בשבוע, כגון בשני וחמישי, וכך יוסיף ויעלה מדרגה לדרגה עד שיזכה לקום חצות וללמד תורה, מחצות הלילה עד הבקר בכל ימות השבוע כלו.

והנה כל המדרגות האלו נכתבו אף ורק לעורר תשומת לבו של הקורא, אבל ישנם עוד הרבה רעיונות והצעות למעשה, ודרגות בינים, כיצד לזכות למעלה נשגבה זאת, כל אחד לפי התנאים ויכולותיו (כגון להתחיל לקום רק בליל שבת קדש, והיו שהחלו בכך, וכך התרגלו לאט לאט לקימות חצות במשך כל השבוע), וכל אחד יוסיף מדעתו כפי מה ששייך אליו, עד שיזכה למעלה נשגבה זו.

מדוע התרנגול קורא בכל שעה בלילה

וכתב מוהרנ"ת (ליקו"ה ע"ת ד) שזה הטעם שהתרנגול שהנו ממנה לעורר את בני האדם משנתם, כמו שאמרו חז"ל על ברפת

הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה, מפני כף שירתו של התנגול היא בכל שעה מחצות לילה עד הבקר, באמירת פסוקים הקוראים לאדם להתעורר משנתו, כמו שאמרו חז"ל בפרק שירה (פרק ד), תנגול מהו אומר: בקול ראשון אומר שאו שערים ראשיכם, וכן בקול שני, בקול שלישית אומר: עמדו צדיקים ועסקו בתורה כדי שיהיה שכרכם כפול לעולם הבא, בקול רביעי אומר וכו', בקול חמישי אומר: עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך, בקול ששי אומר: אל תאהב שנה פן תורש, פקח עיניך שבע לחם.

וכל זאת כדי לרמז ולומר לאדם, שאף אם אינו יכול לקום בחצות ממש, יתעורר ויקום לעבודת השם לפחות שעה אחת לאחרונה, ואם אינו יכול לקום גם בשעה זו יקום בשעה אחר כף, ואם גם אז לא יתעורר, יקום משנתו שעה אחר כף, וזו הסבה שהתנגול קורא בכל שעה ושעה מחצות הלילה עד אור היום, וזאת כדי לרמז ולומר לאדם שאף אם אינו יכול לקום בחצות ממש, שיזדרז ויקום מתי שהוא יכול במשך הלילה, העקר שיקום משנתו לפני עלות השחר, שמעלתה גדולה ועצומה מאד.

בדוק ומנסה

עצות בדוקות ומנסות המובאות כאן לתועלת הקוראים, אשר כלן מנסיונם של אנשים בני דורנו הקמים חצות.

אדם העובד במשך היום למחיתו:

כשחוזר מהעבודה יאכל ארוחת ערב, יסדר את כל עניניו

בזריזות כפי יכלתו, וילך מייד לישון, ויקבע את שעות למוודו
בחצות, וכך ירויח שני דברים חשובים:

א. ירויח את שעות הערב הארוכות, שבדרך כלל הולכות לבטלה
בשעמום וחסר מעש - וזאת מפני העיפות של כל היום.

ב. ירויח את הלמוד והתפלה בחצות בשעות היקרות מפז.

כמו שספר לי יהודי יקר, שהנו עובד למחיתו בשעות היום,
ומאז שזכה לדעת ולהבין את מעלתה העצומה של קימת חצות
הוא מזדרז לעלות על יצועו בשעות הערב וקם חצות, ואמר לי
שבכך הוא מרויח בכל יום את כל שעות הערב שבדרך כלל היו
מתבזבזות וחולפות בדברים של מה בכך ובחסר מעש, וכך מרויח
על ידי זה בכל יום כמה שעות יקרות.

אברך הלומד בכולל יום שלם:

ילך לישון מקדם ויקום בחצות הלילה, וילמד ויתפלל ככל
יכלתו, אם הוא יכול יהיה ער בכל השעות של חצות, ואם לא,
יערוך תקוון חצות, ומעט למוד וקצת תפלה וחשבון נפש.

המלצה לאברכים:

עדיפות ראשונה - לאברך החפץ לקום חצות, להשתלב
גם במסגרת של כולל חצות, וכך כיום ישנם אברכים רבים
הלומדים בכולל חצות, פשהם משלבים אחר כך למוד בכולל
אם בשעות היום כלו, אם כפי יכלתם, חצי יום, לפני צהרים או
אחר הצהרים.

הרגל ממליץ

ככלל, יש לאדם החפץ לזכות לכהן, להרגיל את כל בני ביתו לשנה מקדמת בשעות הערב, ומפך ירוחו גם כל בני הבית, כאשר הילדים ירוחו מפך, שיקל עליהם לקום מקדם ללכת לתלמוד תורה בשמחה מתוך צלילות ורעננות, ולא יצטרכו לתלש עצמם בבקר מהמטה בלח רב, וכך יהיו צלולים ורעננים במשך כל שעות היום, כך גם דבר זה הנו הרגל טוב לכל החיים להתרגל לישן מקדם, ובכך יתרגלו כאשר יגדלו שלא לבטל את שעות הערב בחסר מעש ובבטלה.

הנה אף כאשר האדם לא הצליח לישן זמן רב לפני חצות, אם יחליט בהחלטה חזקה שהנו חפץ לקום חצות בודאי יוכל לקום.

כמו שהיה אומר רבי נחמן מברסלב, שכאשר האדם מתעורר משנתו עליו מיד לקום לעבודת הבורא, ואת השנה ישלים לאחר התפלה.

וכן היה אומר הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א, שכאשר האדם מתעורר אין לו לחשב שמא הוא עיף ולא ישן מספיק, אלא יזרק עצמו ממטתו, ורק כך יזכה לקום, וזה כאשר האדם יחליט בהחלטה חזקה שהנו חפץ להיות מעבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות, ועל ידי כך לא יסתכל על עיפותו כלל אלא יקום מיד לעבודת השם יתברך.

פֶּקֶד אֲדָבָה עֶשֶׂר
הַתְּחִלָּה שֶׁהַעוֹלָמוֹת

פָּרָק אַרְבָּעָה עָשָׂר
הַתְּחַזְקוּת הָעוֹלָמוֹת

הָאֵם חֲצוֹת לַיְלָה בְּמִרוֹם הוּא עֵת רְצוֹן
וְשִׂמְחָה אוֹ עֵת צַעַר וּבְכִיָּה

הִנֵּה מְבֹאֵר בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ (פרשת ויחי רלא) שְׁבֻכָל לַיְלָה וְלַיְלָה
בְּשַׁעַת חֲצוֹת הַלַּיְלָה, יִשְׁנֶה צַעַר גָּדוֹל וְנוֹרָא לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
כְּאֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹכָה עַל צַעַר הַשְּׂכִינָה הַקְּדוֹשָׁה, וְצַעֲרָם
הַנוֹרָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, וְאִזּוּ הוּא בּוֹעֵט בְּצַעֲרוֹ בְּכָל הָרְקִיעִים,
וְאִין לוֹ שׁוּם נַחְמָה וְשׁוּם שִׂמְחָה כְּבִיכּוֹל, רַק כְּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל
לוֹמְדִים תּוֹרָה בְּשַׁעַה זֹ, שְׁעַל יְדֵי כֹף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַנַּחֵם
מְצַעֲרוֹ הַגָּדוֹל, וְהוֹלֵךְ לְגַן עֵדֶן, לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם נְשִׁמוֹת הַצַּדִּיקִים
אֲשֶׁר נִמְצְאוֹת בְּגַן עֵדֶן, וְלְכַאוֹרָה צָרִיף לְהַתְּבוֹנוֹ, כִּי צַד בְּשַׁעַת חֲצוֹת
לַיְלָה, שֶׁהוּא עֵת רְצוֹן גָּדוֹל מְאֹד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֵּהָר (פרשת נשא קל"ו),
וְכֵן כָּתְבוּ חַז"ל בְּמִסְכַּת יְבָמוֹת (ע"ב) וּמְצַד שְׁנֵי אָנָּה רוֹאִים שִׁישְׁנָה
בְּכִיָּה גָדוֹלָה בְּשָׂמִים?

וְיִשְׁנֶם כְּמָה טְעָמִים וּבְאוּרִים נְפִלְאִים בְּדָבָר זֶה, הֵן עַל פִּי הַנִּגְלָה
וְהֵן עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים.

הַסְתַּרְהָ שְׁבִתוֹךָ הַסְתַּרְהָ

טעם ראשון: באור עמוק ונפלא לכך ישנו על פי דברי רבי נתן מברסלב זי"ע א בלקוטי הלכות (הלכות ראש חודש ג) המבאר את הטעם לכך שבגלות מצרים הגיע ובא הקדוש ברוך הוא בעצמו להציל את עם ישראל מיד מצרים, ולא שלח לעם ישראל את מלאכי מעלה שיצילו אותם מיד מצרים, כמו שכתוב (שמות יב, יב): "וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהַפִּיִּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה'", ודרשו על כך חכמינו זכרונם לברכה: אני בעצמי, ולא על ידי מלאך ולא על ידי שליח, והטעם לכך הוא מפני שארץ מצרים היתה מלאה גלולים וקלפות, ומשום כך היתה חייבת להיות שם התגלות של הקדוש ברוך הוא בעצמו וזאת בכדי שלא יינקו הקלפות חס ושלום מהתגלות מלאכי מעלה.

וכך הוא הכלל תמיד, שבמקום והעת שהוא תקף החשך וההסתרה שבתוך ההסתרה, שם מתגלה האור הגדול ביותר, וזאת מפני שאם יתגלה במקום הזה אור ודעת נמוך ופחות מזה, יינקו ממנו הקלפות הנמצאות שם, וזה הטעם שדוקא כאשר האדם נמצא בהסתרה הגדולה ביותר מבחינה רוחנית, עליו לדעת ששם מתגלה האור הגדול ביותר, ואם הוא אכן יתחזק לעבד את השם יתברך במקום זה, הוא יוכל להתקרב משם להשם יתברך בתכלית ההתקרבות, שאינו יכול להתקרב בשום מקום וזמן אחר, כי שם מתגלה אור של דעת עצומה ונפלאה שאינה מתגלה בדרך כלל.

וזה הטעם והסבה למעלת שעת חצות לילה מפני שפאשר האדם עובד את השם יתברך בשעת חצות לילה, שאז השכינה

נמצאת בתכלית המעוט וההסתרה, על ידי זה דוקא הוא הופך את ההסתרה הגדולה ביותר להתגלות של דעת, ועל ידי כך הוא זוכה לגלות את האור הגדול ביותר שאינו יכול לגלות בשום שעה ובאף זמן בכל היום כלו, ובזכות כך זמן זה נהפך לעת רצון הגדולה ביותר, ולשעה המבחרת ביותר להתקרב להשם יתברך, לקבלת התפלות וללמוד התורה הקדושה.

נהתחדשות לטובתך

טעם שני: ישנו הסבר נפלא לכך על פי דברי רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, בספרו קדשת לוי - חנכה המבאר שישינו כלל בשמים והוא שתמיד כפי אשר הבריאה מתחדשת שורה עת רצון גדולה מאד, וזאת מפני שכפי אשר הקדוש ברוך הוא מחדש את כל הבריאה, מתבררת ומתגלה מחדש מעלתם וגדלתם של כל ישראל, וזאת כיון שכל הבריאה נבראה ונוצרה רק בשביל עם ישראל כמו שדרשו חז"ל על הפסוק (בראשית א): **"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"**, שבשביל ישראל שנקראו **"ראשית תבואתה"**, השם יתברך ברא את השמים ואת הארץ ואת כל הבריאה כלה.

והנה בשעת חצות לילה הקדוש ברוך הוא מחדש את כל העולמות ואת כל הבריאה כלה, כמבאר בזהר הקדוש, ולכן בשעה זו מתגלה מעלתם של עם ישראל עם הקדש - אשר כל הבריאה לא נבראה אלא בשבילם - ומפני כך בשעה זו ישנה עת רצון גדולה ועצומה בשמים לכל אחד ואחד מבני ישראל, כיון שבשעה זו מתגלה מעלתם וגדלתם של ישראל, שכל הבריאה לא נבראה אלא בשבילם, לכן בשעה זו שורה עת רצון גדולה מאד בשמים,

וְזֶה הָעֵת וְהַזְמַן הַמְּבַחֵר לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה וּמִפְּנֵי כֵן זְמַן זֶה הוּא גַם
הַמְּסַגֵּל בְּיִתְרָה לְקַבֵּלֵת כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת.

תּוֹרָתָם נִשְׁמַעַת בְּמִרוֹם

טעם שלישי: יִשְׁנוּ בְּאוֹר נִפְלֵא לְכַף עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים כְּפִי
שְׁמֹגְלָה הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (בראשית י"ז ע"ב) שֶׁבְּכָל לַיְלָה בְּשַׁעַת חֲצוֹת
לַיְלָה, מִתְעוֹרְרֵת בְּכִיָּה עֲצוּמָה לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ עַל צַעֲרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
וְעַל חֲרָבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֲבָל מִיַּד אַחַר כֵּן, כַּאֲשֶׁר עוֹלָה מִהַעוֹלָם
הַזֶּה קוֹל לְמוֹדָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּשַׁעַת זוֹ, וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְכָל הַצְּדִיקִים מְקַשְׁיָבִים לְקוֹל לְמוֹדָם כַּמְּבֹאָר בַּזֶּהר
הַקְּדוֹשׁ (נח ע"ב) וְעַל יְדֵי כֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְנַחֵם מִצַּעְרוֹ
וְאֵבְלוּ, וְנַעֲשִׂית עַת רְצוֹן גְּדוֹלָה לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ, וְלָכֵן בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה
בְּשַׁעַת חֲצוֹת יִשְׁנָה בְּכִיָּה גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה בְּמִרוֹם, אֲבָל מִיַּד אַחַר
כֵּן כַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּשַׁעַת זוֹ וְעוֹלָה קוֹלָם וְנִשְׁמָע
לְמַעַלָּה, עַל יְדֵי כֵן יִשְׁנָה שְׂמִיחָה גְּדוֹלָה לְפָנָיו הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, וְשׁוֹרָה
עַת רְצוֹן גְּדוֹלָה מְאֹד בְּמִרוֹם.

עַי וְהַזְוָה בְּמַקְמוֹ

טעם רביעי: בְּאוֹר נוֹסֵף יִשְׁנוּ לְכַף עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים, עַל
פִּי דְּבָרֵי הָאֲרִיז"ל הַמְּבֹאָר שֶׁיִּשְׁנֶן שְׁתֵּי בַחֲיוֹנוֹת בְּשִׁכְנֵה הַקְּדוֹשָׁה,
יִשְׁנָה בַחֲיוֹנַת רַחֵל וְיִשְׁנָה בַחֲיוֹנַת לֵאָה, וּמִבַּחֲיוֹנַת רַחֵל - מִתְעוֹרְרֵת
בְּכִיָּה עֲצוּמָה לְמַעַלָּה, וְאֵלוּ מִצַּד לֵאָה יִשְׁנָה שְׂמִיחָה עֲצוּמָה בְּמִרוֹם,
וְהִיא הַשַּׁעַת שְׁבָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׁע עִם נִשְׁמוֹת
הַצְּדִיקִים שְׂבֵגָן עֵדָן, וְכֵן הוּא שְׂמִיחַ עִם הַצְּדִיקִים שְׂבַעֲוֹלָם הַזֶּה
שֶׁהוּא מְקַשְׁיָב לְקוֹל לְמוֹדָם בְּשַׁעַת זֹאת, כַּמְּבֹאָר בַּזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (ו)

לך פ"ב ע"ב) ואין זה סתירה כלל, כמו שכתבו חז"ל במסכת חגיגה, שבבתים החיצוניים יש בכיה גדולה על חרבן בית המקדש וצרות ישראל, כמו שכתוב במסותרים תבכה נפשי ושם נאמר הפסוק ויקרא ה' אלקים ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח ולחגר שק, ואלו בבתים הפנימיים ישנה שמחה גדולה תמיד, כמו שכתוב הוד והדר לפניו עז וחדוה במקמו.

ה' יזכנו להיות מעובדי ה' בלילות ונזכה בקרוב לראות בבנין ציון וירושלים במהרה בימינו אמן.

פֶּדָה הַמּוֹשָׁה עֶשֶׂר
הַלְכוֹת
וְהַלְכוֹת הַלְיָלָה

פְּרָק הַמְּשָׁה עֶשֶׂר
הַלְכוּת וְהַלְיָוָה הַלְיָה

שְׁאֵלָה:

מִי שָׁקַם בְּחֻצוֹת הַלְיָה וְנִשְׁאַר עַד עַד הַבֶּקֶר מִתִּי יִבְרַךְ בְּרֻכּוֹת
הַשַּׁחַר?

תְּשׁוּבָה:

כָּתַב הַשְּׁלַחַן עֶרוֹף (סימן מז סעיף יג) שְׂיִבְרַךְ אֶת כָּל הַבְּרֻכּוֹת בְּחֻצוֹת
הַלְיָה לִפְנֵי לְמוֹדוֹ, חוּץ מִבְּרֵכַת הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה שְׂיִבְרַךְ בְּעֵלוֹת
הַשַּׁחַר, אֲמָנָם הַמְּקַבְּלִים כָּתְבוּ שְׂיִבְרַךְ אֶת כָּל בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר מִדַּ
כְּשִׁיקוֹם מִשְׁנֵתוֹ בְּחֻצוֹת הַלְיָה, וְכֵן כָּתַב הַרְש"ש (נהר שלום דף כ
ע"א), וְכֵן כָּתַב הַבֵּן אִישׁ חַי (פרשת תולדות).

שְׁאֵלָה:

מִי שָׁקַם בְּחֻצוֹת הַלְיָה לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה וְאַחַר כֵּן חוֹזֵר לִישׁוֹן עַד הַתְּפִלָּה
מִתִּי יִבְרַךְ בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר?

תשובה:

כתב המשנה ברורה (סימן מז סק"ל) ש'יברך את כל ברכות השחר
 בחצות לילה, חוץ מברכת אלקי נשמה והמעביר שנה שיברכן
 בבקר כשיקום משנתו, אבל המקבליים כתבו, שיברך את כל
 הברכות בחצות הלילה, וכן כתב הגן איש חי (פרשת תולדות) שיברכן
 בחצות הלילה, וכן כתב הרש"ש (נהר שלום דף כ ע"א), אבל כתבו
 האחרונים שיזהר מאד לעשות לו סימן שלא יחזר ויברכן שוב
 בבקר מחמת הרגלו, וכי ישל בברכות לבטלה ויצא שכרו בהפסדו.

שאלה:

מי שקם בלילה ללמוד מתי יברך את ברכת הנותן לשכוי בינה?

תשובה:

כתב המשנה ברורה (סימן מז סקל"א), שאם לא שמע קול תרנגול
 בלילה, יברך ברכת הנותן לשכוי בינה רק בעלות השחר, ולפי
 המקבליים יברך מיד בחצות הלילה כשאר כל הברכות.

שאלה:

מי שנשארו ער כל הלילה מתי יברך ברכות השחר?

תשובה:

כתב המשנה ברורה (סימן מז סקכ"ח), שיברך את כל הברכות לאחר
 עלות השחר, חוץ מברכות התורה שיצא ידי חובה מאחר, ואם
 ישן ביום הקודם שנת קבע, יברך בעלות השחר גם את ברכות
 התורה.

וּלְפִי הַמְּקַבְּלִים יִבְרַךְ אֶת כָּל הַבְּרוּכוֹת מִיַּד בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה, חוּץ מִבְּרוּכוֹת הַתּוֹרָה שֶׁיִּבְרַךְ בְּעֵלוֹת הַשַּׁחַר, (רש"י נהר שלום דף כ ע"א). וְכֵן כָּתַב הָאָרִיז"ל (שער הכוונות ד"א ע"ג). וְכֵן פָּסַק הַחֵיד"א (ברכי יוסף אות מ"ו). וְהֵן אִישׁ חַי (פרשת תולדות יד).

שְׁאֵלָה:

מַמְתִּי הוּא זְמַן אֲמִירַת תְּקוּן חֻצוֹת וְעַד מַתִּי אֶפְשֵׁר לְאָמְרוֹ?

תְּשׁוּבָה:

כָּתְבוּ רַב הַפּוֹסְקִים שֶׁזְּמַנּוֹ הוּא מִחֻצוֹת הַלְּיָלָה, וְכֵן כָּתַב הָאָרִיז"ל (שעה"כ דרושי הלילה ערבית דרוש א), מִפְּנֵי שֶׁבְּשַׁעָה זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקוּנֵן עַל חֶרְבֵן בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל, וּבַעַל הַתְּנִיָּא בְּסִדּוֹר הָרֵב (סדר הלילה) כָּתַב, שֶׁיִּכּוֹל לְאָמְרוֹ שְׁעֵתִים לְפָנֵי חֻצוֹת הַלְּיָלָה, מִפְּנֵי שֶׁזְּמַנּוֹ הוּא מִתְחַלֵּט הָאֲשִׁמוּרָה הָאֲמֻצָּעִית, וְזְמַן אֲמִירָתוֹ הוּא עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר.

שְׁאֵלָה:

מִי שֶׁהוּא אָנוּס, אוֹ שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ וְכַדוּמָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לֹאמַר אֶת כָּל סֵדֶר תְּקוּן חֻצוֹת מָה יַעֲשֶׂה?

תְּשׁוּבָה:

כָּתַב הַגָּאֹן רַבֵּי יוֹסֵף חַיִּים זִוְנִנְפֶּלְד: בְּשׁו"ת שְׁלֵמַת חַיִּים סִימֵן א, שֶׁיֵּאמַר לְפָחוֹת אֶת מְזֻמּוֹר עַל נְהֻרוֹת בְּבֵל (תהילים קלז), אוֹ אֶת מְזֻמּוֹר לְאֶסְרָף אֶלְקִים בְּאוֹ גוֹיִם בְּנַחֲלֵתָךְ (תהילים טט), מִפְּנֵי שֶׁתְּקוּן

חצות הוא מדברים שאין להם שעור, ולכן יוכל לצאת בזה בשעת הדחק.

שאלה:

אם קם מעט קדם עלות השחר, ויש לו זמן לומר תקון חצות או סליחות, ואין לו זמן לומר את שניהם, מה עדיף לומר?

תשובה:

כתב בשערי תשובה (סימן א) בשם מהר"ם זכותא, שבאפן זה עדיף שיאמר תקון חצות, וכן כתב הברכי יוסף (סימן א סעיף ג) שבאפן זה יאמר תקון חצות, שהוא עקר יותר גדול. וכן כתב הגאון רבי חיים פלאג'י (כף החיים סימן ג אות לג). וכן כתב הבן איש חי (פרשת וישלח אות ט). וכן כתב הגאון רבי רפאל ברוך טולדנו (קיצור שולחן ערוך סימן א אות ב).

שאלה:

אם קם מעט קדם עלות השחר, ויש לו זמן לומר תקון חצות, או לעסק בתורה איזה מהם עדיף?

תשובה:

כתב הגאון רבי חיים פלאג'י בכף החיים (סימן ג אות לג) וכן כתב הבן איש חי (פרשת וישלח אות ט) שבאפן זה, עדיף לומר תקון חצות מאשר לעסק בתורה כיון שדבר בעתו מה טוב.

שאלה:

מי שאינו יכול לקום חצות וגם להתפלל בהנצח החמה, איזה מהם עדיף האם קימת חצות או תפלה בהנצח החמה?

תשובה:

כתב הבן איש חי (פרשת וישלח), שאמירת תקון חצות עדיפה על תפלה בהנצח החמה. וכן כתב הגאון רבי בן ציון אבא שאול (אור לציון חלק ב פרק מב אות יט)

וכתב שהטעם לכך הוא, מפני שתפלה בהנצח החמה היא הדור מצוה, ואמירת תקון חצות היא חובה על כל אחד.

שאלה:

מיצד צריך לשבת בתקון חצות?

תשובה:

כתב האריז"ל בשער הפגנות (דף נח): באמירת תקון חצות צריך לשבת ללא נעלים ליד הפתח על הקרקע, ויפרס איזה שטיח על הקרקע ועליו ישב עד סיום תקון לאה, וטוב לשים אפר במקום הנחת תפלין, אבל יזהר מאד לרחץ את מקום נתינת האפר לאחר סיום אמירת תקון חצות, כדי שלא יהא האפר חוצץ בין התפלין לבשרו.

שאלה:

מתי הוא זמן חצות הלילה?

תשובה:

כתבו רב האחרונים, שזמן חצות הלילה הוא שתיים עשרה שעות לאחר חצות היום, וכן פסק השערי תשובה (סימן א ג) ורבנו זלמן מלאדי בשלחן ערוך הרב (סימן א), וכן כתב המשנה ברורה (סימן א ט), והבאר היטב (שם ו), וכן כתבו הבן איש חי (פרשת וישלח), וכף החיים (סימן א).

ויש אחרונים שכתבו, שזמן חצות הלילה הוא שש שעות לאחר צאת הכוכבים, וכן פסק המגן אברהם (סימן א), והאליה רבה (סימן א א), והמשנות חסידים (מסכת חצות פרק א), ואבן השהם (סימן כב), וכן כתב בליקו"מ (קמט). ובקונטרס תקון חצות (נדפס בירושלים תשל"ו) הביא, שכן כתבו גם בתשובות הרא"ש, ומהר"ח"ו, והמחצית השקל ובצואת ר' נפתלי כץ, והעולת תמיד, והרמ"ז, והמקדש מלך, והדבר שמואל.

שאלה:

האם מתר לאכל ולשתות מחצות הלילה עד הבקר?

תשובה:

אם נשאר ער ולא ישן כל הלילה, יוכל לאכל ולשתות עד עלות השחר, וחצי שעה קדם עלות השחר מתר לאכל רק פחות מכביצה, כמו שכתב השלחן ערוך (סימן פט).

ואם ישן בלילה על מטתו, כתב הזוה"ק (פרשת ויקהל דף רטו) שאין לו לאכל כלל עד לאחר תפלת שחרית וכן כתב החיד"א בספרו

שׁו"ת יוֹסֵף אֶמֶץ (סימן יז אות ב) שֶׁכֶּף נוֹהֲגִים בְּמִדְיָנָתָנוּ שֶׁלֹּא אוֹכְלִים כָּלֵל מִחֻצוֹת עַד הַבֶּקֶר.

ומי שֶׁהוּא חֹלֵשׁ מְאֹד, יֵשׁ מֵהָאֲחֵרוֹנִים שֶׁהִתִּירוּ לְאָכֵל קֶצֶת רַק כְּדֵי לְיָשֵׁב דַּעְתּוֹ, וְלֹא לְמִלְאוֹת תַּאֲוָתוֹ. (שׁו"ת שֵׁב יַעֲקֹב חֲאו"ח סימן ח בשם סידור האריז"ל).

וּלְגַבֵּי שְׁתֵּית מַיִם אוֹ קֶפֶה, הֶרְמ"ק וּמֵהֶרַח"ו פָּרְשׁוּ בְּזוֹהַ"ק הַנ"ל שֶׁכֵּל הָאֲסוּר הוּא רַק לְאָכֵל, אֲבָל לְשִׁתוֹת מְתָר. וְהַחִיד"א כָּתַב (ברכי יוסף סימן פט) שֶׁיֵּשׁ לְשִׁתוֹת קֶפֶה דְּוָקָא לְלֹא סְכָר, וְכֵן פָּתַב בְּעַל הַפְּרִי חֲדָשׁ (סימן פט סק"ב) אֶמְנָם יֵשׁ כְּמָה אֲחֵרוֹנִים שֶׁהִתִּירוּ לְשִׁתוֹת קֶפֶה אֲפֵלוּ עִם חֵלֶב וְסְכָר, וְכֵן פָּסְקוּ הַבֵּן אִישׁ חֵי (פרשת ניצבים) וְהַמְשִׁנָּה בְּרוּרָה (סימן תקפא ס"ק כא), וְיֵשׁ שֶׁהַחֲמִירוּ שֶׁאֲסוּר לְשִׁתוֹת אֲפֵלוּ מַיִם, וְכֵן פָּסְקוּ הַגְּר"ח פְּלֶאָג"י (מועד לכל חי סימן יב ט), וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (פ"ט יא) וְעוֹד.

וְהַגְּאוּן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פָּאפוּ בְּסִפְרוֹ חֲסֵד לְאֶלְפִים (פ"ט ח) הִבְטִיחַ שֶׁמִּי שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה אֲפֵלוּ מַיִם אֲפֵלוּ בְּמִקוֹם מַחוּשׁ, רְפוּאָתוֹ מֵהֶרַח תִּמְצֵא מִן הַשָּׁמַיִם עַכ"ד.

שְׁאֵלָה:

אִם אֵינוּ מְכּוּן בְּאֲמִירַת תְּקוּן חֻצוֹת כְּרֵאוּי וְאוֹמְרוּ לֹא צַעַר וּבִכְיָה הֲאִם כְּדֵאי לְאֹמְרוֹ אוֹ מוֹטֵב שֶׁלֹּא לְאֹמְרוֹ?

תְּשׁוּבָה:

כָּתַב הַבֵּן אִישׁ חֵי (שׁו"ת רב פעלים): הִנֵּה בְּכָל הַמְצוּוֹת, הַמְעַשֶּׂה הוּא הַעֲקָר וְלֹא הַמּוֹחֵשֶׁבָה, וְלָכֵן רַק בְּבִרְפַת אָבוֹת שֶׁבְּשִׁמוּנָה עֲשָׂרָה

הפונה מעֲכָבֶת, וכמו שכתב הזה"ק פְּרֻשֵׁת וַיְחִי דָף רמג וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: מִי שֶׁלְבוֹ טְרוֹד וְרוּצָה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וְהוּא בְּצַרָה וְלֹא יִכּוֹל לְסַדֵּר שֶׁבַח אֲדוֹנוֹ כְּרֹאזִי, אָף עַל פִּי שְׁאִינוֹ יִכּוֹל לְכַנּוֹן הַלֵּב וְהִרְצוֹן כְּרֹאזִי יִסַּדֵּר שֶׁבַח אֲדוֹנוֹ וְלֹא יִגְרַע מִמֶּנּוּ עִ"ש.

ואף על פי שבוֹדָאִי אִם יִצְרַף הָאָדָם יַחַד עִם זֶה אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ, יִגְיעוּ הַדְּבָרִים לְפַעַל תְּקוּנִים יוֹתֵר גְּדוֹלִים בְּעוֹלָמוֹת הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנִים, הִנֵּה טַעֲנָה זֹה הִיא טַעֲנַת הַיִּצְרָר הָרַע שֶׁמְרָאָה טְלָפִים בְּסִימְנֵי טְהָרָה, כְּדִי לְבַטֵּל אֶת הָאָדָם מִלְּקִיָּם הַמְצוּוֹת וּדְבָרִים שֶׁבְקִדְשָׁהּ, וְלָכֵן אָף מִי שֶׁטְרוֹד הַרְבֵּה יֹאמֵר תְּקוּן חֲצוֹת אֵיךְ שֶׁיִּכּוֹל, וּמְסִיָּם הֵבֵן אִישׁ חִי, שֶׁבוֹדָאִי צְרִיף כָּל אֶחָד לְהִשְׁתַּדֵּל וּלְהִתְאַמֵּץ בְּכָל יְכָלָתוֹ, לְהַגִּיעַ לְשִׁלְמוֹת הַפְּנִיָּה וְזִכּוֹת הַמַּחְשָׁבָה בְּאַמִּירַת תְּקוּן חֲצוֹת.

שאלה:

האם אמירת תקון חצות הוא חובה או בגדר מעלה ושבח בלבד, והאם יש בזה חלוק בין תלמידי חכמים לבעלי בתים?

תשובה:

כתב החיד"א בספרו פתח עינים (ברכות ג ע"ב) בשם תשובת רבנו האי גאון, שהוא חיוב על כל אחד לומר תקון חצות, בין תלמידי חכמים ובין בעלי בתים.

וכן כתב רבנו חיים פלאג"י בספרו רוח חיים אות א, שמשמעות לשון הרא"ש והבית יוסף בסימן א, שכתבו שראוי לכל ירא שמים שיהא מתאוונן ודואג על חרבן בית המקדש, משמע שאין חלוק

בין תלמיד חכם לבעלי בתים אלא שניהם מחיבים להתאונן על חרבן בית המקדש. וכן כתב הנודע ביהודה בספרו דרושי הצל"ח (דרוש ב סעיף כא) וזה לשונו: ועל כל פנים בין הלומדים ובין דלת העם, קדם כל דבר יסדרו תקון חצות, ובפרט בזמן הזה בעונותינו הרבים מתגברים הרשעים ונותנים כח לקלפות וזהו אריכות גלותנו, וראוי לעשות מלחמה בתחבולות נגד הקלפות ולהתיש כחם על ידי תקון חצות, וראוי לכל אחד להזהר בזה יותר מאשר היו צריכים הדורות הראשונים להזהר בזה עד כאן לשונו.

ועין בספר קב הישר פרק צג שהאריך בזה הרבה וכן כתב השל"ה (חולין דרך חיים כא), ובספר יסוד ושרש העבודה שער ב פרק א וכן כתב הגר"א בספרו מעשה רב סימן א וכן כתב הרמח"ל בספרו מסלת ישרים. ולכן כתב החיד"א בבבב"י יוסף (סימן א אות ג) שמותר לעשות תקון חצות בחבורה מפני שאינו חסידות אלא חיוב, ומוסיף עוד החיד"א, שבאזנינו שמענו ובעינינו ראינו כמה עירות שנהגו לעשות ברב עם. ע"כ. וכן נהגו בפרשבורג בישיבתו של החת"ם סופר לעשות תקון חצות ברב עם בכל ליל ששי. וכן כתב המשנה ברורה סימן א (סק"ט) שעדיף לומר תקון חצות בחבורה כי ברב עם הדרת מלך.

שאלה:

באילו ימים אומרים תקון רחל ובאילו ימים אומרים תקון לאה?

תשובה:

בכל ימות השנה אומרים תקון רחל ותקון לאה, ובמים דלהלן אין אומרים תקון רחל אלא תקון לאה בלבד:

ימי חדש ניסן, ימי ספירת העמר, מוצאי חג השבועות עד י"ב סיון, ט"ו באב, חדש תשרי, ימי חנוכה ופורים, ט"ו בשבט, ליל ראש חדש, כל ימי שנת השמטה בארץ ישראל וכן כל הימים שאין אומרים בהם תחנון.

וכן בבית האבל ובבית החתן ובליל המילה, אבי הין והסנדק לא אומרים תקון רחל (בן איש חי פרשת וישלח וכף החיים סימן א) ובליל יום הכפורים יש נוהגים לומר תקון חצות (מטה אפרים תריט).

ובליל יום טוב כתב רבי חיים פלאג'י (כף החיים ג לד) שיאמר תקון לאה, והבן איש חי (פרשת וישלח) כתב שאין לומר בליל שבת, לא תקון רחל ולא תקון לאה, אבל בכף החיים (סקי"ג), והבעל התניא בסדור הרב כתבו, שבליל שבת ויום טוב יאמר תקון לאה, וכן כתב בעל השערי ציון, וכן כתב בסדור רבי שבתאי מרשקוב זיע"א.

ובליל ראש חדש, כתבו הבן איש חי (פרשת ויקרא סעיף ד), והכף החיים (סימן א סקי"א), שאם הוא ליל ראש חדש לאחר המולד אין אומרים תקון רחל.

ובליל תשעה באב יאמר תקון רחל בלבד (כה"ח סימן א יד).

שאלה:

מה עדיף ללמוד בחצות הלילה?

תשובה:

כתבו המשנה ברורה (סימן א סקי"ט) והבאר היטב בשם האריז"ל, שלאחר אמירת תקון חצות, למוד המשניות קודם לכל דבר, ועל

יָדוּ זֹכֶה הָאָדָם לְנִשְׁמָה, כִּי מִשְׁנֵה אוֹתִיּוֹת נִשְׁמָה, וְאִם יֵשׁ לוֹ יָד
בְּחֻמַּת הָאָמֶת זְמַן זֶה הוּא מְסַגֵּל מְאֹד, ע"כ. וּבַזְהָר הַקָּדוֹשׁ (וּיקרא
כג) כְּתַב, שֶׁהַלְּלוּהָ מְסַגֵּל מְאֹד לְלִמּוּד הַתּוֹרָה שֶׁבְעַל פֶּה, מִפְּנֵי
שֶׁהִיא כְּנֶגֶד סְפִירַת הַמַּלְכוּת, עי"ש.

תפילה גפלאה לקימת חצות

"חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקה" מלא
 רחמים, המעורר ישנים והמקיץ נרדמים, חוס וחמל עלי וזבני
 ברחמיך הרבים שאזכה לקום בכל לילה ולילה בחצות ממש
 כל ימי חיי ואזכה להתעורר משנתי בחצות לילה בזריזות גדול,
 בלי שום עצלות וכבדות כלל ולא תתגבר עלי השנה והתרדמה
 חס ושלום, ולא יוכל שום דבר למנוע אותי מזה וברחמיך
 הרבים והסדיף הגדולים תעורר הרוח צפונית המנשבת בכנור
 של דוד בחצות לילה, ומשם ימשך עלי התעוררות להתעורר
 תמיד משנתי בעת חצות לילה ממש "עורה כבודי עורה
 הגבל וכנור אעירה שחר". רבונו של עולם, אתה הזהרתנו
 בכמה אזהרות לקום תמיד בחצות לילה ממש כמו שכתוב
 בזהר הקדוש אזהרות נוראות על זה, אך אתה יודע כי רבו
 המניעות שמתגברים עלינו על כל אחד ואחד להטרידנו מזה,
 עד אשר אבדנו רב הלילות אשר בטלנו מלקום בחצות על בן
 באתי לפניך אדון כל רב להושיע, תן לי עצה איך לזכות לזה
 לקום תמיד בכל לילה בחצות ממש, שהוא תכף אחר ששה
 שעות מתחלת הלילה, בין בחרף בין בקיץ ואזכה להתעורר אז

בזריזות גדול, ולסדר תקון חצות, לאונן ולקונן על הרבן בית המקדש ועל גלות התורה שנמסרו רזיה לחיצונים, ועל חטאי ועוונותי ופשעי העצומים והרבים שגזרמו כל זה, והאריכו את הגלות ביותר באשר נגלה לפניך יוצר הכל, כמה וכמה הארכתי את הגלות בעוונותי הרבים בכלל ובפרט. אוי לי וי לי, מה אומר מה אדבר מה אצטדק הנני לפניך באשמה רבה, ומה שעבר עבר, זבני מעתה לשוב לדרך הישר באמת ולא אובד שום לילה מלילותי מקימת חצות, ותהיה עמי תמיד ותעזרני ותשמרני שלא יזיק לי כלל קימת חצות בשום דבר ולא יארע לי שום חלי ראש ושום נזק מזה אבי שבשמים הקימני ואחיה זבני מעתה לקום בכל לילה ולילה תמיד בחצות ממש, בין בחל בין בשבת ויום טוב בשבתי בביתי ובכלתי בדרך, ולסדר תקון חצות ולעסק אז בתורה הרבה ותעזרני ותושיעני שאזכה על ידי סדר תקון חצות להמתיק ולבטל כל הדינים מעלי ומעל כל בני ביתי ומעל כל בני ישראל עמך ואזכה בכל בקר להסתכל על השמים, ותעזרני להמשיך עלי דעת דקדשה על ידי זה, דעת זך וצח, דעת אמת שאזכה על ידו לשוב אליך באמת, ולהיות פרוצונך הטוב באמת מעתה ועד עולם ויהיה נמשך עלי בכל בקר חוט של חסד מבקר דאברהם, ויקים מקרא שפתוב. "יוזם יצוה יהוה חסדו, ובפילה שירה עמי, תפילה לאל חי" ונאמר. "יהוה בהשמים חסדך, אמונתך עד שחקים" ונאמר. "חדשים לבקרים רבה אמונתך יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגואלי" אמן ואמן.

(ליקוטי תפילות תפילה פ"ח)

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת הורי היקרים

אבי מורי

הרב מאיר ב"ר יוסף זצ"ל

נלב"ע כ"א אב תשע"ז

ואימי מורתי

מרת אסתר בת ר' אברהם ז"ל

נלב"ע ח ניסן תשע"ז

ת.ג.צ.ב.ה.

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

שמואל בן סאלם, נעמי בן פנחס, שרה בת שלום
ובעלה אברהם בן שלמה, משה בן שרה, מערבי
בן מסעדה, חיים בן תורכיה, שמעון בן שרה, ציון
בן שרה, שמחה בת שרה.

לרפואה שלימה שלום בית ושמחה

אלדד בן מרים רומיה רותי בת קונפיטה.

לחזרה בתשובה

יצחק בן רותי, אברהם בן רותי,
יעקב ישראל בן רותי.

לרפואה שלימה

מרים רומיה בת נעמי, קונפיטה בת סבריסה,
ברכה בת נעמי, אברהם בן מזל, ענת בת מרי
מרים.

הטיבה ה' לטובים

אליהו בן שמחה: רפואה שלמה, הצלחה בזיכוי הרבים, פרנסה והרחבה בנקל. נטלי בת גילה גאולה: חזרה בתשובה, זיווג הגון, עליה לארץ הקודש. אוסנת בת מיכל: הצלחה בלימודים וכל הישועות. נועה בת מיכל: הצלחה בלימודים וכל הישועות.

תהילה בת שולה רשל: הצלחה בזיכוי הרבים וכל הישועות. שולה רשל בת מרגלית: רפואה שלמה וכל הישועות. שלי בת תהילה: כל הישועות. שחר בן דבורה: כל הישועות. ליטל בת תהילה: כל הישועות דוד בן ויקטוריה: כל הישועות.

הצלחה ל: ישראל בן עיישה ומשפחתו

והצלחה לארגון אהבת הרשב"י להגדיל תורה ולהאדיר ולזכות את עם ישראל אמן כן יהי רצון. וגאולה שלימה במהרה בימינו אמן כן יהיה רצון. הצלחה לעם ישראל וחזרה בתשובה, אחדות, אהבת חינוך.

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

שרה בת נתן ז"ל	דוד בן יפת ז"ל
הרב חננאל בן דוד זצ"ל	חנה בת חיים ז"ל
אחיעזר בן דוד ז"ל	בת ציון בת דוד ז"ל
אייל בן אורי ז"ל	חיים בן דוד ז"ל
סעידה בת יפת ז"ל	מורי שלום בן חיים זצ"ל
אוריאל בצלאל בן נתן ז"ל	הרב אשר בן שלום זצ"ל
משה בן אברהם ז"ל	אלידור בן יפה ז"ל
שוקר בן אברהם ז"ל	רבקה בת רצון ז"ל
יהודה בן שוקר ז"ל	שרה בת יעקב ז"ל
אברהם בן שוקר ז"ל	זכי בן שוקר ז"ל

אורה נדרה בת שוקר ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

הטיבה ה' לטובים

להצלחת ידידינו

ר' שאול חיים בן הינדא רבקה וישראל מאיר

לעילוי נשמת

הצדיק רבי יוסף מנחם מענדל

בן רבי יונה ואסתר זיע"א

נלב"ע ו תשרי תשע"ה

לעילוי נשמת

הצדיק רבי אברהם יוסף בנימין ברכות

בן רבי זכריה ז"ל